

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis, Seu Resolutio Casuum Conscientiæ

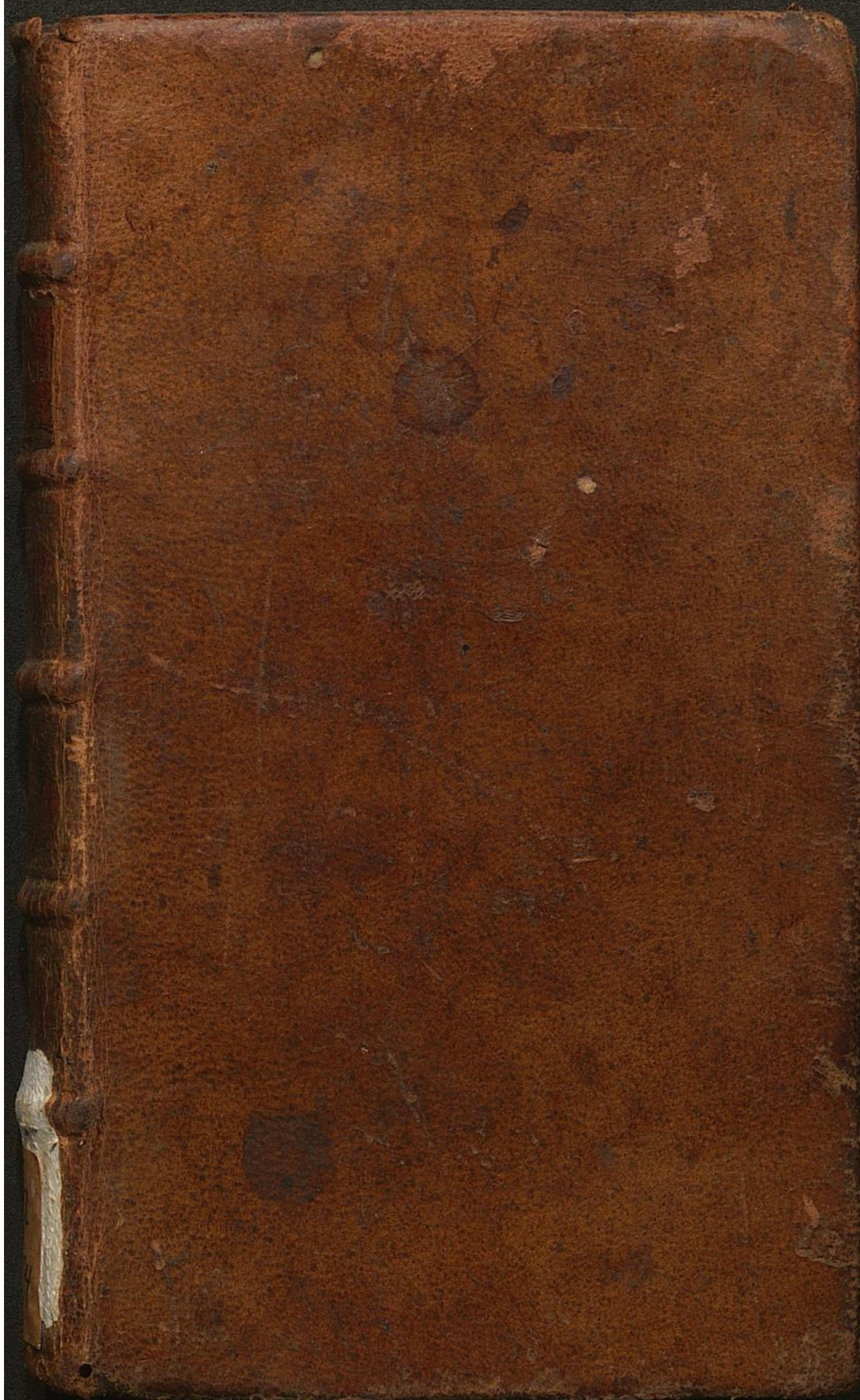
Juxta Sacram Scripturam, Canones, Et Sanctos Patres

Continens Tractatus de Sacramentis in genere; de Baptismo, de Confirmatione, Eucharistia, Sacrificio Missæ; Constitutionem Innocentii XII. super celebratione Missarum, variaque alia decreta

Genet, François

Parisiis, 1703

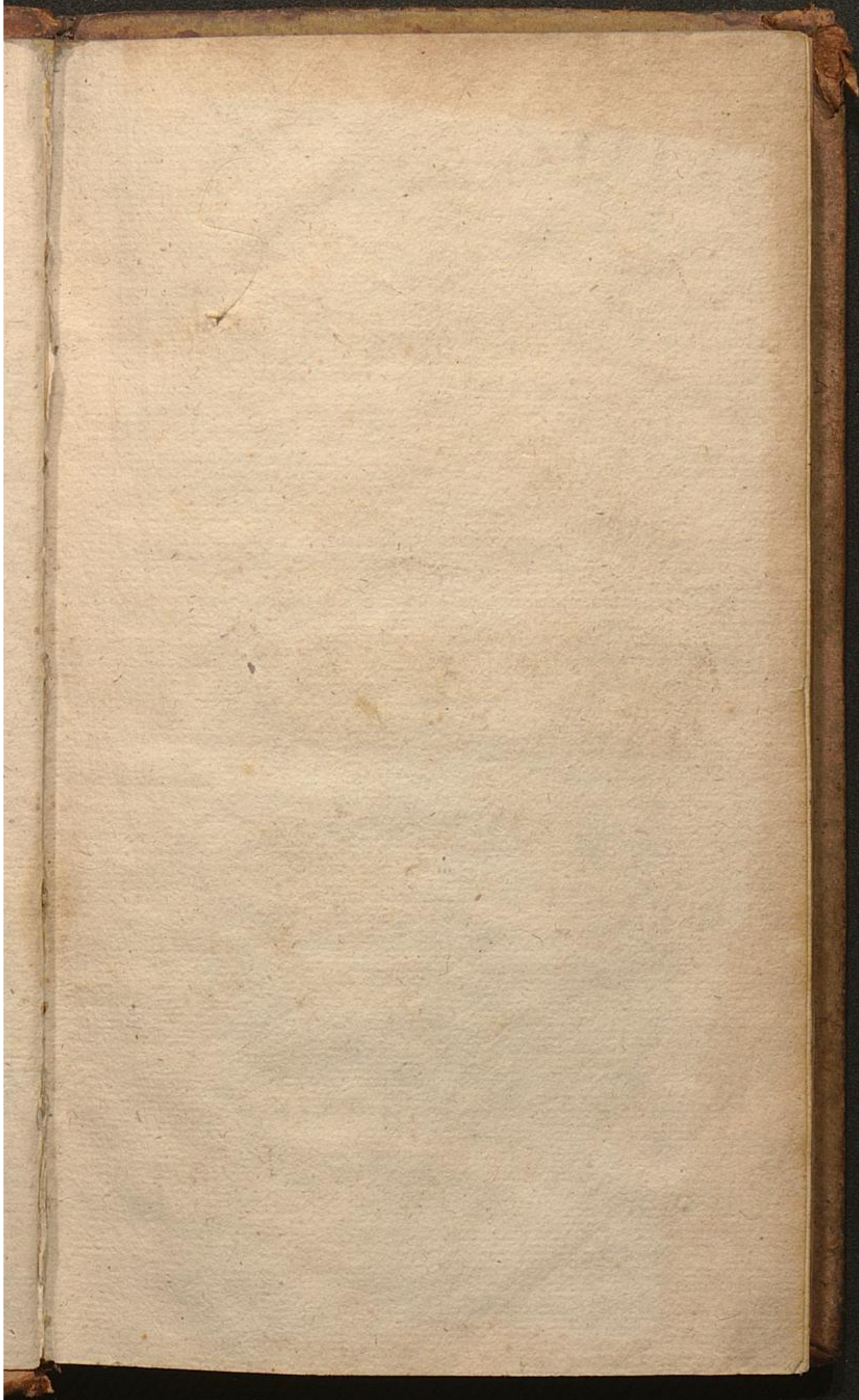
urn:nbn:de:hbz:466:1-40834

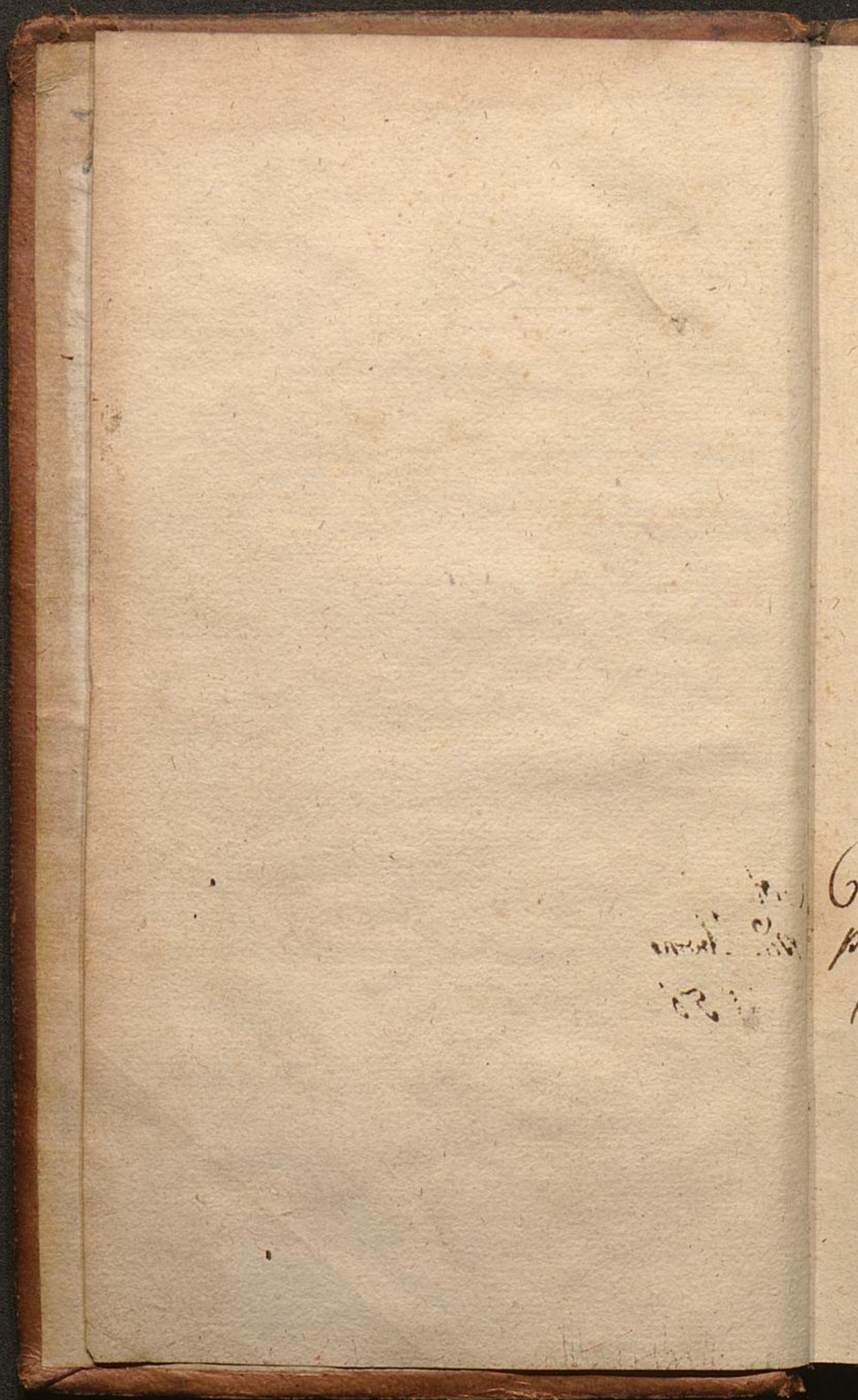

Th. 2194.

J. H. 41.

G. III.

THEOLOGIA MORALIS,

SEU RESOLUTIO
CASUUM CONSCIENTIÆ,
JUXTA SACRAM SCRIPTURAM,
CANONES, ET SANCTOS
PATRES.

TOMUS TERTIUS,

Continens Tractatus de Sacramentis in genere; de Baptismo, de Confirmatione, Eucharistia, Sacrificio Missæ; Constitutionem Innocentii XII. super celebratione Missarum, variaque alia decreta.

*Collegii
Paderborni
1758*

*Sortis
Jesu*

PARISIIS,

Apud ANDRÆAM PRALARD, viâ Jacobæâ,
sub Occasionis signo

M. DCCIII.

Cum Approbatione, & Privilegio Regis.

THEOLOGIA

MORALIS

SEU PASTORALIS

CASUUM CONCERNENS

IUXTA SACRAMENTUM

CANONICUM

PARTIS

TOMUS PRIMUS

Compositus a Joanne Baptista
Cassiano, Sacerdote Regulari
Ordinis Praedicatorum
S. Hieronymi, et
Liceo Philosophico

JOHANNES BAPTISTA

CASSIANUS

SACERDOS REGULARIS

ORDINIS PRAEDICATORUM

S. HIERONYMI

ET LICEO PHILOSOPHICO

COMPOSITUS

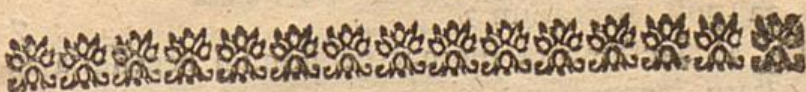
A JOHANNES BAPTISTA

CASSIANO

SACERDOS REGULARIS

ORDINIS PRAEDICATORUM

S. HIERONYMI

INDEX

TRACTATUM, CAPITUM & Quæstionum

TOMI TERTII.

TRACTATUS PRIMUS.

De Sacramentis in genere.

CAPUT PRIMUM.

De diversis significationibus nominis Sacramenti & de ejus definitione.

Quæst. 1. Quid significat nomen Sacramenti ?
page 1.

Q. 2. Quomodo potest definiri Sacramentum ? 2

Q. 3. Explicantur definitionis verba, in exemplo particulari, 4

Q. 4. Jesus-Christus quatenus homo est-ne Sacramentorum institutor ? 5

Q. 5. Quare solus Deus instituit Sacramenta, *ibid.*

Q. 6. Quis fructus ex hætenus dictis ? 6

CAPUT II.

*De necessitate Sacramentorum in lege nature,
& in lege Mosæica.*

Q. 1. Quare necessaria fuerunt semper Sacramen-
a ij

Index Tractatum,

- ra post peccatum? 7
Q. 2. Sacramenta fuerunt-ne homini necessaria in
statu innocentiae? 8
Q. 3. Nonne Sacramentum Matrimonii institutum
est in statu innocentiae? &c. *ibid.*
Q. 4. Fuerunt-ne aliqua Sacramenta in lege na-
turae? 9
Q. 5. Quid intelligis per legem naturae? *ibid.*
Q. 6. In quo consistebant Sacramenta legis natu-
rae? 10
Q. 7. Erant-ne Sacramenta in lege Moyfi? *ibid.*

C A P U T III.

De necessitate, numero, & institutione Sacramentorum in lege gratiae.

- Q. 1. Fuit-ne necessarium quod Deus institueret
Sacramenta in lege nova, quae est lex gratiae,
diversa à sacramentis veteris legis? 11
Q. 2. Quot sunt Sacramenta novae legis? 12
Q. 3. Quisnam instituit Sacramenta? *ibid.*
Q. 4. Potest-ne probari ex Scriptura Sacra insti-
tutio omnium Sacramentorum? *ibid.*

C A P U T IV.

De partibus necessariis ad constituendum Sacramentum.

- Q. 1. Quenam sunt partes necessariae ad consti-
tuendum Sacramentum? 15
Q. 2. In quo consistit materia & forma Sacra-
mentorum? *ibid.*
Q. 3. Materia & forma sunt-ne partes essentiales
Sacramentorum? 16
Q. 4. Quis eas instituit? *ibid.*
Q. 5. Quid intelligis per intentionem quae requiritur

Capitulum & Questionum.

- ad validitatem Sacramentorum? *ibid.*
Q. 6. Quotuplex est intentio? *ibid.*
Q. 7. Quænam est intentio actualis? 17
Q. 8. & 9. Quæ intentio virtualis; quæ habitualis?
ibid.
Q. 10. Quænam ex iis requiritur in Ministro ad
validitatem Sacramentorum? 18
Q. 11. De Intentione habituali locus D. Thomæ
explicatur, 19
Q. 12. 13. & 14. Objectiones aliæ de necessitate inten-
tionis diluuntur? 19. 20. 21
Q. 15. Requiritur-ne ad validitatem Sacramenti,
ut v. g. baptizans sciat quæ sit intentio Ecclesiæ?
22
Q. 16. Quare intentio interpretativa non sufficit?
&c. 23

C A P U T V.

De mutationibus quæ accidere possunt materiæ formæque Sacramentorum.

- Q. 1. Quænam mutatio in materia & forma Sa-
cramentorum reddit Sacramentum invalidum? 24
Q. 2. In quo sita est essentialis mutatio formæ?
ibid.
Q. 3. Quæ accidentalis mutatio, quæ Sacramenti
validitatem non impedit? 25
Q. 4. Quid si hoc fiat ex ignorantia linguæ, &c.
ibid.
Q. 5. Quare Sacramentum nullum est, quando
quis ideo verba formæ corrumpit, ut introducat
errorem in Ecclesiam? 27
Q. 6. Qua ratione dignosci potest an mutatio ma-
teriæ Sacramentorum sit substantialis, aut tan-
tùm accidentalis? *ibid.*
Q. 7. Quot modis accidere potest mutatio sub-
stantialis? 28

Index Tractatum;

- Q. 8. Explicatur Augustini locus de forma Sacramentorum, 28. 29
Q. 9. Quale peccatum committit ille, qui mutat aliquid in eorum materia aut forma? 30
Q. 10. Utrum ignorantia hoc in casu excusaret, 31

C A P U T V I.

De Ministro Sacramentorum.

- Q. 1. Sanctitas ministri est-ne necessaria ad validitatem Sacramenti? 31
Q. 2. Administrare Sacramentum in statu peccati mortalis, est-ne peccatum mortale? 32
Q. 3. Sacerdos tenetur-ne examinare conscientiam suam, priusquam administret Sacramentum? 33
Q. 4. An sufficiat elicere actum contritionis? &c. 34
Q. 5. Est-ne peccatum omittere aut mutare aliquam ex ceremoniis ab Ecclesia præscriptis in Sacramentorum administratione? 35
Q. 6. An sit necessarium ut qui Sacramenta confert, sit minister ad id specialiter depuratus? 36
Q. 7. Quænam sunt aliæ dispositiones requiritæ in Ministro Sacramentorum? *ib. d.*

C A P U T V I I.

De Sacramentorum effectibus.

- Q. 1. Quinam sunt effectus Sacramentorum? 38
Q. 2. Quid est Character? *ibid.*
Q. 3. Quæ Sacramenta imprimunt Characterem? *ibid.*
Q. 4. Character est-ne indelebilis? 40
Q. 5. Sacramenta imprimunt-ne characterem in iis qui illa recipiunt in statu peccati mortalis? *ibid.*

Capitulum & Quaestionum.

- Q. 6. Quinam sunt effectus Characteris? 41
Q. 7. Sacramenta conferunt-ne gratiam? 42
Q. 8. Quomodo Sacramenta novæ legis eam conferunt, 44
Q. 9. Quid de Sacramentis legis Mosaicæ? 45
Q. 10. De Circumcisione, 48
Q. 11. Sacramenta novæ legis conferunt-ne majorem gratiam illa suscipientibus majore cum dispositione? *ibid.*
Q. 12. Licet-ne aliquid exigere pro administratione Sacramentorum? 49

TRACTATUS SECUNDUS.

De Sacramento Baptismi.

CAPUT PRIMUM.

De Definitione, institutione & necessitate Baptismi.

- Quaest. 1. Quid est Baptismus? 52
Quaest. 2. & 3. Quotuplex est? *ibid.* & 53
Q. 4. Quandonam institutus à Christo Domino? 54
Q. 5. Quo tempore inceptit obligatio suscipiendi baptismum? 55
Q. 6. Cujusnam necessitatis est baptismus ad salutem? 56
Q. 7. Est-ne necessarium suscipere in re baptismum, an sufficit in voto? *ibid.*
Q. 8. Puer natus in deserto, potest-ne salutem consequi intuitu fidei parentum, aut voti seu desiderii quod habent ut baptizetur? 57. 58

Index Tractatum;

C A P U T I I.

De Materio Baptismi.

- Q. 1. & 2. Quænam est materia Baptismi? 58
Q. 3. Quælibet Aqua est-ne materia illius remota? 59
Q. 4. Tenetur-ne quis, si fieri possit, uti in baptismo aqua benedicta Sabbato sancto ejusdem anni, aut sabbato Pentecostes? 59
Q. 5. Quid agere debet Parochus cum aquam benedictam corrumpi contigerit, aut quocumque modo exhausta est? 60
Q. 6. Quid cum aqua baptismalis congelatur, aut ita frigida est, ut possit baptizando nocere? 61
Q. 7. Quænam est materia proxima Baptismi? *ibid.*
Q. 8. Quot modis conferri potest Baptismus? *ibid.*
Q. 9. An necessarium ter effundere aquam super baptizandum? 62
Q. 10. In qua parte corporis fieri debet hæc effusio? 63
Q. 11. Licet-ne in casu necessitatis baptizare puerum adhuc existentem in utero matris? 64
Q. 12. Licet-ne occidere matrem cum creditur moritura, ut possit baptizari puer quem gestat in utero? *ibid.*
Q. 13. Licet-ne baptizare filios Judæorum aliorumque Infidelium invitis parentibus? 65

C A P U T I I I.

De Forma Sacramenti Baptismi, & de baptismo sub conditione.

- Q. 1. Quænam est forma hujus Sacramenti? 66
Q. 2. Quâ formâ utendum, cum dubium est utrum ille qui baptismum vult suscipere jam fuerit bap-

Capitulum & Questionum.

- tizatus ? 67
Q. 3. Quid agere debet Parochus in baptismo pue-
rorum qui fuerunt expositi ? *ibid.*
Q. 4. Quam poenam incurreret Sacerdos, qui pue-
rum jam baptizatum iterum baptizaret absque pro-
babili dubio ? 68
Q. 5. An baptizandus saltem sub conditione puer
domi baptizatus imminente mortis periculo ? 69
Q. 6. Quid agendum cum baptizatis ab hæreti-
cis, cum abjurant hæresim ut fidem Catholicam
profiteantur ? 70
Q. 7. Quam poenam incurrunt qui baptismum
his suscipiunt ? 71
Q. 8. Quæ mutatio in forma Sacramenti Baptismi
reddit illud invalidum ? 71
Q. 9. Licet-ne in casu necessitatis se ipsum bap-
tizare ? 72

C A P U T IV.

De Ministro Baptismi.

- Q. 1. Quisnam est Minister Baptismi ? 73
Q. 2. Peccat-ne Laicus sine necessitate baptizans ?
ibid.
Q. 3. Parentes possunt-ne liberos suos baptizare ?
74
Q. 5. Qui baptizatus non est, potest-ne alterum
baptizare ? *ibid.*
Q. 6. An peccaret Sacerdos solemniter baptizans
absque consensu proprii Parochi ? 75
Q. 7. Valeret-ne baptismus, si unus infunderet
aquam, alter verba proferret ? *ibid.*
Q. 8. Licet-ne plures simul baptizare ? *ibid.*
Q. 9. An differendus parvulorum & adultorum bap-
tismus, 76

Index Tractatum;

C A P U T V.

De his qui possunt baptizari, & de dispositionibus ad baptismum requisitis.

- Q. 1. Quibusnam conferri potest Baptismus? 78
Q. 2. Debent-ne Adulti furiosi aut amentes baptizari? 78
Q. 3. Quid agendum in baptismo monstrorum? 79
Q. 4. Quæ dispositiones requiruntur ad baptismum validè suscipiendum? 80
Q. 5. Fides suscipientium, aut parentum pueri an necessaria? 81
Q. 6. Quæ dispositiones in adultis, ut recipiant gratiam cum charactere? *ibid.*
Q. 7. Qualis esse debet dolor ad recipiendam gratiam baptismi & ex quo motivo produci debet? 83
Q. 8. An baptizando imponenda sit aliqua Poenitentia, in satisfactionem peccatorum? 84

C A P U T V I.

De effectibus Baptismi.

- Q. 1. Quinam sunt effectus Baptismi? 85
Q. 2. Quos spirituales fructus nobis affert character? *ibid.*
Q. 3. Quos fructus affert gratia baptismalis? 86
Q. 4. Baptismus producit-ne eundem effectum in omnibus adultis illum suscipientibus? 87
Q. 5. Quæ bona nobis affert tertius baptismi effectus, qui est restitutio innocentiae? *ibid.*
Q. 6. Baptismus in voto, seu fluminis, producit-ne eundem effectum ac baptismus fluminis? 88
Q. 7. Quinam sunt ceteri baptismi effectus? 89
Q. 8. Baptismus cum fictione susceptus producit-ne

Capitulum & Questionum.
gratiam, recedente fictione per veram poeniten-
tiam? *ibid.*

C A P U T VII.

De Ceremoniis Baptismi.

- Q. 1. Quare Ceremoniæ baptismi fieri incipiunt ex-
tra fores Ecclesiæ? 92
- Q. 2. Unde impositio nominis quæ fit baptizato?
ibid.
- Q. 3. Quid significat exsufflatio Sacerdotis super
puerum? 92
- Q. 4. Quare baptizandus signatur crucis signo in
fronte & in corde? *ibid.*
- Q. 5. Quid significat sal impositum ori baptizandi?
ibid.
- Q. 6. Quare adhibentur Exorcismi? 93
- Q. 7. Quare saliva auribus & naribus? *ibid.*
- Q. 8. Quare baptizandus cogitur ante baptismum
Satanæ renunciare? *ibid.*
- Q. 9. Quare obligatur ad renunciandum operibus Sa-
tanæ? *ibid.*
- Q. 10. Quid significant pompæ diaboli? 94
- Q. 11. Tenemur ne sub poena peccati stare promif-
sis in baptismo factis? *ibid.*
- Q. 12. Quomodo instruendus populus à Parocho
circa promissiones in baptismo factas? 96
- Q. 13. Promissa Baptismi sunt-ne vota? 98
- Q. 14. Quare tot unctiones fiunt supra pectus &
scapulas baptizandi? 100
- Q. 15. Quare exigitur ab eo professio fidei? *ibid.*
- Q. 16. Quare petitur à puero, velit-ne baptizari?
101
- Q. 17. Quid significat unctio cum Chrismate in
vertice capitis? *ibid.*
- Q. 18. Quare traditur vestis candida baptizato?
ibid.

Index Tractatum;

- Q. 19. Quid significat Cereus accensus, qui traditur baptizato aut ejus Patrino? 102

C A P U T V I I I.

De Suscipientibus, vulgo Patrinis.

- Q. 1. Quare Ecclesia requirit Patrinos, qui puerum in baptismo suscipiant? 102
Q. 2. Quinam admittendi non sunt in Patrinos? 103
Q. 3. Clerici sæculares aut regulares possunt-ne esse Patrini? 104
Q. 4. In qua ætate esse debent Patrini? 105
Q. 5. Quare confirmatos esse oportet? *ibid.*
Q. 6. Quotnam esse debent? *ibid.*
Q. 7. In quo consistit cognatio quæ contrahitur in baptismo? *ibid.*
Q. 8. An contrahatur aliqua spiritalis cognatio, cum baptizato jam puero suppleantur tantum cærimonie baptismi? 106

TRACTATUS TERTIUS.

De Sacramento Confirmationis.

C A P U T P R I M U M.

De definitione, institutione & necessitate Confirmationis.

- Quæst. 1. Quid est Confirmatio? 108
Quæst. 2. Quare hoc Sacramentum sic dicitur? *ibid.*
Q. 3. Confirmatio est-ne Sacramentum? *ibid.*
Q. 4. Quandonam institutum à Christo? 109
Q. 5. Quare oportet ut Christiani post baptismi Sacramentum

Capitulum & Questionum.

- Sacramentum Confirmationis suscipiant? *ibid.*
Q. 6. An hoc sit necessarium ad salutem? 110
Q. 7. Quomodo probari potest contra hæreticos,
Confirmationem esse Sacramentum novæ Legis?
ibid.

C A P U T I I.

De materia, forma, & Ministro Confirmationis.

- Q. 1. Quænam est materia Sacramenti Confirma-
tionis? 113
Q. 2. Quæ ejus forma? 114
Q. 3. De benedictione Chrismatis ab Episcopo, 115
Q. 4. Quisnam est Minister Confirmationis? 116
Q. 5. Quare à solis Episcopis conferri potest? 117
Q. 6. An aliquando à Presbyteris? *ibid.*

C A P U T I I I.

De dispositionibus ad Confirmationem, & ejus effectibus.

- Q. 1. Quid agendum à Parochis cum ab Episcopis
mandatum acceperunt præparandi subditos sibi ad
Confirmationem? 118
Q. 2. Quæ sunt illius dispositiones? 119
Q. 3. 4. & 5. Quâ ætate suscipi debet? *ibid.*
Q. 6. Requiritur-ne status gratiæ? 121
Q. 7. Quæ sunt aliæ dispositiones? *ibid.*
Q. 8. Quinam hujus Sacramenti effectus? 122

C A P U T I V.

De Ceremoniis Sacramenti Confirmationis.

- Q. 1. Quare requiritur ut aliquis teneat Confir-
mandum, ipsumque sistat Episcopo? 123
Q. 2. Contrahitur-ne ideo aliqua affinitas? 124
Q. 3. 4. 5. Quid significat alapa; unctio Chrismatis
in fronte; Pax data Confirmato? *ibid.* & 125

TRACTATUS QUARTUS.

De Sacramento Eucharistiae.

CAPUT PRIMUM.

*Nomen, essentia, dignitas, ac definitio
Sacramenti Eucharistiae.*

Quaest. 1. **Q**uae praecipua Eucharistiae nomina? 126

Q. 2. Eucharistia est-ne Sacramentum? 127

Q. 3. Quid est Eucharistia? *ibid.*

Q. 4. In quo propriè consistit? 128

Q. 5. Quænam est res illius permanens? 129

Q. 6. Quæ est dignitas Sacramenti Eucharistiae? *ibid.*

Q. 7. Unde sumenda unitas aut multiplicitas illius? 130

CAPUT II.

De Materia remota Sacramenti Eucharistiae.

Q. 1. Quotuplex est materia hujus Sacramenti? 130

Q. 2. Quænam est materia remota? *ibid.*

Q. 3. Quæ permixtio alterius grani cum triticeo, impedit quominus Panis sit materia sufficiens? 131

Q. 4. Quid de Pane ex filigine confecto? *ibid.* & 132

Q. 5. Est-ne necesse ut Panis confectus sit cum aqua naturali, & igne coctus? 132

Q. 6. An azimus aut fermentatus esse debeat? *ibid.*

Q. 7. Agresta & mustum sunt-ne materia sufficiens consecrationis Sanguinis Christi? 133

Q. 8. Poteest-ne de aceto confici? *ibid.*

Q. 9. Quid agendum cum vinum congelatur in Calice? 134

Q. 10. Debet-ne vinum aquâ misceri? *ibid.*

Q. 11. 12. 13. An hoc sit de necessitate Sacramenti? *ibid.*

Capitulum & Quaestionum.

CAPUT III.

De praesentia & determinatione materiae.

- Q. 1. Est-ne necesse ut materia quam Sacerdos consecrare intendit, sit praesens? 137
Q. 2. Quandonam materia censetur praesens? *ibid.*
Q. 3. 4. Requiritur-ne ad praesentiam moralem, quod sacerdos videat materiam consecrandam? 138
Q. 5. 6. Materia consecrationis debet-ne determinari ab intentione ministrantis? *ibid.*
Q. 7. Requiritur-ne determinata quantitas? *ibid.*
Q. 8. Potest-ne Sacerdos consecrare speciem unam sine altera? 140

CAPUT IV.

De forma Sacramenti Eucharistiae.

- Q. 1. Quanam est forma Consecrationis Panis? 141
Q. 2. Peccat-ne sacerdos omittens particulam *Enim*? *ibid.* 145
Q. 3. Quae forma consecrationis sanguinis? 142
Q. 4. Quo proferenda nomine? 143
Q. 5. Quomodo forma Consecrationis potest esse vera, cum praecedat rem quam enuntiat, &c. 144
Q. 6. Quomodo intelligenda haec verba: *Hic est Calix sanguinis mei, novi & aeterni testamenti, &c.* 145

CAPUT V.

De praesentia reali Corporis & Sanguinis Domini nostri J. C. in Eucharistiae Sacramento.

- Q. 1. Corpus & Sanguis D. N. J. C. continentur-ne realiter & verè in Sacramento Eucharistiae? 147
Q. 2. Confutatur error haereticorum asserentium pronomen *hoc* designare panem, 150
Q. 3. Error dicentium verbum *Est*, idem esse ac significat, &c. 151

Index Tractatum,

- Q. 4. Error item Calvini asserentis tropum esse in
prædicato *Corpus meum*, &c. 152

C A P U T V I.

*Explicantur aliquot Scripturae sacrae & D.
Augustini loca quibus abutuntur Hæretici.*

- Q. 1. & seqq. De sensu horum verborum: *Spiritus est
qui vivificat*, *Caro non prodest quidquam*, &c. 154

C A P U T V I I.

*De Actione quâ Corpus Christi est in Eucha-
ristia, ac de modo quo ibi realiter existit.*

- Q. 1. Quomodo vocanda est actio, quâ panis &
vinum convertuntur in Corpus & sanguinem Chris-
ti in Eucharistia? 160
Q. 2. Quid est Transubstantiatio? 161
Q. 3. Remanet-ne aliquid de substantia Panis &
Vini post consecrationem? 162
Q. 4. Si nihil remanet, quare Eucharistiæ Sacra-
mentum dicitur Panis in Scriptura? *ibid.*
Q. 5. Quid est in Eucharistia ex vi & virtute ver-
borum, & quid solum per concomitantiam? 163
Q. 6. Quomodo Corpus Christi Domini est in Eu-
charistia? 164

C A P U T V I I I.

De speciebus Sacramentalibus.

- Q. 1. Quid sunt species Sacramentales? 165
Q. 2. Quid illud quod vocant Sacramentum tan-
tum; Sacramentum & rem Sacramenti; & tan-
dem rem & non Sacramentum? 166
Q. 3. Accidentia panis & vini subsistunt-ne absque
subjecto in Eucharistia? *ibid.*
Q. 4. Potest-ne convenientia quædam afferri cur
accidentia manere debeant sine subjecto? 167
Q. 5. Quandonam Corpus Christi desinit esse sub
speciebus Sacramentalibus? 168
Q. 6. Species Sacramentales possunt-ne corrumpi,
&c. *ibid.*

Capitulum & Quaestionum.

CAPUT IX.

De Ministro Sacramenti Eucharistiae.

- Q. 1. Quisnam est Minister hujus Sacramenti ? 171
 Q. 2. Requiritur-ne status gratiae ad administrandum Eucharistiae Sacramentum ? 172
 Q. 3. Quibusnam administrari non debet ? *ibid.*
 Q. 4. Debet-ne dari peccatoribus publicis ? 174
 Q. 5. Item pueris ante annos discretionis ? *ibid.*
 Q. 6. Explicantur hae Canonis verba : *Non cogitetis eos vi-*
sam habere posse, qui fuerint expertes Corporis & Sanguinis
Domini. 175
 Q. 7. Debet-ne dari Sacra Communio amentibus rationis
 usu carentibus ? *ibid.*
 Q. 8. Quisnam dici potest peccator publicus, ita ut meriti
 ei denegari possit Communio ? 177
 Q. 9. In dubio, quid agendum ? *ibid.*
 Q. 10. Asser-ne minus malum peccatori publico ministrare
 hostiam non consecratam ? 178

CAPUT X.

De necessitate Sacramenti Eucharistiae.

- Q. 1. Quotuplex est necessitas ? 178
 Q. 2. Quot modis sumi potest Eucharistia ? 179
 Q. 3. Eucharistia realiter sumpta est-ne de necessitate medii
 ad salutem ? *ibid.*
 Q. 4. Votum proprium & explicitum Eucharistiae, an ne-
 cessarium necessitate medii ? 180
 Q. 5. Quid de voto implicito ? 181
 Q. 6. Hujus loci sensus : *Nisi manducaveritis, &c.* *ibid.*
 Q. 7. An sit de necessitate praecepti sumere Eucharistiam ?
 182
 Q. 8. 9. Quonam tempore hoc praeceptum obligat ? *ibid.*
 Q. 10. Praeceptum de sumenda Eucharistia in ipsa Paschali
 solemnitate, debet-ne impellere Confessarios ad imper-
 tiendam poenitentibus absolutionem vel Communionem,
 quam ipsis alias denegarent ? 184
 Q. 11. Tenentur-ne pueri Eucharistiam sumere, cum ad annos
 discretionis pervenerint ? 185
 Q. 12. 13. Est-ne necessarium ad salutem sumere Eucharistiam
 sub utraque specie, &c. 186 187
 Q. 14. Eucharistia sumpta sub una tantum specie, produ-
 cit-ne tantumdem gratiae ? 188
 Q. 15. Debent-ne tradi personis devotis plures hostiae, ut
 inde majorem fructum percipiant ? 189
 Q. 16. Communio sub unica specie, an in usu prioribus
 Ecclesiae saeculis ? 190

Index Tractatum,

C A P U T X I.

De frequentatione Sacramenti Eucharistiae.

- Q. 1. Est-ne necessarium crebriù accedere ad Eucharistiae Sacramentum? 193
 Q. 2. An in praxi consulendum Sacerdoti ut quotidie celebret, aut laïco ut singulis diebus communicet? 194
 Q. 3. Quot sunt dispositiones ad percipiendam cum fructu sacram Communionem? 196
 Q. 4. Quæ dispositiones corporis? *ibid.*
 Q. 5. & 6. Licet-ne in aliquo casu etiam non jejunis porrigere Eucharistiam? 199
 Q. 7. Pollutiones nocturnæ impediunt ne perceptionem Sacram Communionis? 200
 Q. 8. Quæ sunt animæ dispositiones? 203
 Q. 9. Sufficit-ne ut quis immunis sit à mortali peccato ad recipiendam cum fructu sacram Communionem? *ibid.*
 Q. 10. Quid de affectu etiam venialium? 204
 Q. 11. Sufficit-ne ad frequentem Communionem carere affectu peccandi? 205
 Q. 12. An consulendum mortalium peccatorum reis, ut statim post Confessionem communicent? 206
 Q. 13. Quid injungere debent Confessores Pœnitentibus imparatis quibus differunt sacram Communionem? 207

C A P U T X I I.

De Effectibus Sacramenti Eucharistiae.

- Q. 1. Quis primus hujus Sacramenti effectus? 209
 Q. 2. Qui immunis à peccato mortali communicat, scilicet cum affectu peccati venialis, & absque actuali devotione recipit-ne augmentum gratiæ? *ibid.*
 Q. 3. Quinam sunt cæteri hujus Sacramenti effectus. 210

TRACTATUS QUINTUS.

De Sacrificio Missæ.

C A P U T P R I M U M.

Nomen, definitio, & existentia sacrificii Missæ.

- Quæst. 1. Quid significat Missa? 213
 Quæst. 2. Hoc nomen an antiquum in Ecclesia? 215
 Q. 3. Quid est Sacrificium? 216
 Q. 4. 5. 6. Explicatur Sacrificii definitio. *ibid. & seqq.*
 Q. 7. Oportet-ne ut sacrificium externum conjunctum sit cum sacrificio interno? 221

Capitulum & Questionum.

- Q. 8. Quotuplex est Sacrificium? 227
 Q. 9. Tenemur-ne ex jure naturali offerre Deo Sacrificia? 223
 Q. 10. Missa est-ne verum Sacrificium? 224
 Q. 11. Explicantur Apostoli verba: *Christus unā oblatione consummavit in eternum sanctificatos* 227
 Q. 12. Item ista, Hebr. 7. *Et alii quidem plures facti sunt Sacerdotes*, &c. 228

CAPUT II.

De Ministro Sacrificii Missæ, & de dispositionibus ad illud requisitis.

- Q. 1. Quis Minister Sacrificii Missæ? 229
 Q. 2. Omnes Christiani debent-ne offerre Sacrificium Deo? 230
 Q. 3. An Sacerdos degradatus possit celebrare? 231
 Q. 4. Quid de Sacerdote qui patitur morbum comitalem? 232
 Q. 5. Quid agendum cum Sacerdos moritur ante vel post consecrationem? &c. *ibid.*
 Q. 6. Sacerdos qui consecrat Sacramentum, tenetur-ne illud percipere? 233
 Q. 7. Quid cum recordatur se aliquid manducasse, vel esse in peccato mortali, &c. *ibid.*
 Q. 8. Potest ne sacerdos absque peccato omnino abstinere à celebratione Missæ? 234
 Q. 9. Cum Sacerdotes in Ordinatione proferunt unā cum Episcopo verba Consecrationis, consecrant-ne omnes, an solus Episcopus? 235
 Q. 10. Quomodo Sacerdotes se præparare debent ad celebrandum? 236
 Q. 11. Quæ consideratio videtur efficacior ad excitandam Sacerdotis devotionem? 238
 Q. 12. Aliæ illius dispositiones, 239

CAPUT III.

De Institutione & partibus essentialibus Sacrosancti Missæ Sacrificii.

- Q. 1. Quandonam Christus instituit Sacro sanctum Missæ Sacrificium? 241
 Q. 2. In qua re vel actione posita est incruenti sacrificii essentia? 24
 Q. 3. Quomodo dici potest quod fideles offerunt sacrificium simul cum sacerdote, quando non communicant? 243

CAPUT IV.

De obligatione audiendi Missam.

- Q. 1. Est ne peccatum mortale non audire Missam diebus

Index Tractatum, &c.

- Dominicis & festivis? 244
 Q. 2. Ad satisfaciendum huic præcepto, tenemur ne distinctè audire quod dicit Sacerdos? *ibid.*
 Q. 3. Qui aliquam Missæ partem omittit, satisfacit-ne Ecclesiæ præcepto? *ibid.*
 Q. 4. Quinam ab eo excusantur? 245
 Q. 5. Sufficit-ne adesse dum celebratur? *ibid.*
 Q. 6. Tenentur-ne fideles audire Missam Parochialem diebus Dominicis? 246
 Q. 7. Ecclesia præcepit-ne semper fidelibus ut suas Parochias frequentarent? 247

C A P U T V.

De retributione Missarum, & applicatione fructus.

- Q. 1. Licet-ne Sacerdoti accipere pecuniam pro celebratione Missæ? 250
 Q. 2. An liceat ei celebrare ut habeat unde vivat? *ibid.*
 Q. 3. Qui tenetur celebrare ratione beneficii, aut legati, potest ne eandem Missam offerre pro alio qui sibi stipendium dedit? 251
 Q. 4. Quid de Parochis diebus Dominicis & festivis? *ibid.*
 Q. 5. Licet-ne accipere certam eleemosynam, & parte illius retentâ, alteri celebrandam Missam committere? 253
 Q. 6. An Sacerdos teneatur totidem celebrare Missas quot suscepit, etsi minorem acceperit eleemosynam quam præscripta fuerit ab Ordinario? 254
 Q. 7. Licet-ne celebrare anticipativè pro eleemosynam erogaturis? 255
 Q. 8. Sacrificium pro pluribus oblatum, prodest-ne tantumdem singulis ac si pro uno tantum oblatum fuerit? *ibid.*
 Q. 9. An profit iis solum pro quibus offertur? 256
 Q. 10. Quomodo Sacerdos debet suam dirigere intentionem, antequam celebret? *ibid.*

C A P U T V I.

De iis pro quibus offerri potest Missa sacrificium.

- Q. 1. Potest-ne Missa offerri pro Defunctis? 258
 Q. 2. pro iis qui sine baptismo decesserunt? 260
 Q. 3. Pro peccatoribus, pro hæreticis, schismaticis, &c. *ibid.*
 Q. 4. Pro nominatim excommunicatis. 261

C A P U T V I I

De tempore & loco, aliisque necessariis ad Missæ Sacrificium.

Confirmatio & innovatio decretorum super Missarum celebratione, variaeque alia Decreta. 276. & seqq.

Explicit Index.

TRACTATUS

TRACTATUS PRIMUS.
DE
SACRAMENTIS
IN GENERE.

CAPUT PRIMUM.

*De diversis significationibus nominis
Sacramenti, & de ejus definitione.*

Quest. I. U I D significat nomen
Sacramenti?

Resp. Nomen hoc Sacra-
menti generaliter lo-
quendo sumitur pro om-

ni eo, quod respectum & ordinem habet ad
rem sacram: & in hoc sensu Divus Thomas

ait: *Sacramentum idem est quod sacrum secre-* D Tho. 3. p.
tum. Unde cum apud antiquos quicquid vio- q. 60. art. 1.
lari nefas erat Sanctum aut sacrum vocaretur, ad 2.

omne secretum Divinum vel humanum, quod
violare minimè licebat, Sacramentum diceba-
tur, & in hoc sensu Raphaël Angelus Tobiae
dicit, *Sacramentum Regis abscondere bo-*
num est.

cap. 12.

Thomas III.

A

2 TRACTATUS I.

Sacramentum autem in Jure Civili & Canonico, sæpè pro juramento sumitur: *Sacramentum*, inquit Canon, *id est juramentum à summis Sacerdotibus, vel Dei Ministris exigi, nisi pro fide recta minimè cognovimus, nec spontè eos jurasse reperimus.* Et quidem Sacramentum dicitur, quia sacrum Dei nomen invocatur. Idem habetur in lege 2. *Cod. Si adversus venditorem.*

Significat aliquando in Scriptura rem sanctam & sacram absconditam & secretam, quo sensu Ephes. 2. dicitur: *Vt notum nobis faceret Sacramentum voluntatis suæ, & Sapientie.* cap. 2. *nescierunt Sacramenta Dei.* Et ad Timotheum cap. 3. *Magnum pietatis Sacramentum*, hoc est magnum Mysterium, seu res sancta & sacra quæ ab æterno in Deo erat abscondita, Angelis & hominibus ignota, usque ad tempus quo completa est.

Hic non ita sumimus Sacramentum, sed Sacramenti nomine intelligimus quod communiter Concilia, sancti Patres, præsertim Latini, & Theologi, sanctus Augustinus & sanctus Thomas hoc nomine significatum volunt, quibus *Sacramentum, sacrum signum est*, ut Divus Augustinus lib. 10. de Civit. Dei. c. 15. & D. Tho. 3. p. q. 60. art. 1.

Synodus etiam Parisiensis an. 1557. ait *Sacramentum ex more Catholica Ecclesia dicitur sacra rei signum.*

Quæst. 2. Quomodo potest definiri Sacramentum hoc modo sumptum?

Resp. In Carechismo Concilii Tridentini ita definitur: *Sacramentum est res sensibus subiecta qua ex Dei institutione sanctitatis & justitia tum significanda tum efficienda vim habet.*

Ut hæc definitio meliùs percipiatur, ejus

De Sacramentis. Cap. I. 3

Angula verba sigillatim sunt explicanda.

Dicitur primò *res sensibus subjecta*, quia, ut ait sanctus Thomas, 3. p. q. 60. art. 4. in corp. post antiquos Patres, *Divina providentia congruum erat atque conveniens*, quæ homines juxta eorum naturam instruit, res spirituales atque divinas per corporea & sensibilia signa nobis manifestare; *Si enim incorporeus esses*, inquit sanctus Chrysostomus, *nudè ipsa dona incorporea tibi tradidisset: sed quia corpori conjuncta est anima tua, idèò rebus sensibilibus tibi intelligenda traduntur.*

S. Chrysost.
homil. 8, in
Matth.

Dicitur secundò, *Qua ex Dei institutione vim habet justitiæ significanda.* Quod ut rectè intelligatur, observandum est, res quæ sensibus cognoscuntur duplicis esse generis; aliæ enim ex destinatione sua ducunt in aliarum rerum notitiam; aliæ ex seipsis cognoscuntur, nec destinatae sunt ad alias significandas: hujus secundi generis sunt ferè res omnes naturales; verùm primi generis sunt verba, Scriptura, & hujusmodi, quæ ex vi institutionis suæ, ducunt in alterius cognitionem. Quare, ex sancto Augustino, *Signum est quod præter speciem quam ingerit sensibus, facit aliquid aliud in cognitionem venire.*

D. Aug. lib.
2. de Doct.
Christiana.
cap. 1.

Observandum secundò, signa esse duplicis generis: alia naturalia, ita quidem dicta, quia non ex hominum instituto, sed ex ipsa rei natura, nos inducunt in cognitionem alterius; ita fumus naturâ suâ manifestat ignem, ita ut sufficiat fumum videre, ut statim colligamus ignem esse ibi licèt sit absconditus: ita vestigium pedis hominis, vel alterius animalis nivi-
bus impressum, ejus transitum demonstrat: Alia verò sunt signa, quæ talia non sunt ex naturâ suâ, sed ex hominum tantum instituto, quæque arbitraria vocantur, quia secundum

4 TRACTATUS I.

hominis voluntatem aut beneplacitum significant : v. g. bellicorum tormentorum explosio , significat gaudium in adventu alicujus Principis , & Campana , quæ ideo signum in Rituali vocatur , quia dum sonat , indicat tempus divinorum Officiorum. Et similia.

Sacramenta sunt signa in hac ultima acceptione , quia significant , & efficiunt gratiam ex institutione Dei qui solus est Sacramentorum author & institutor , ut innuunt communiter sancti Patres : sanctus Ambrosius ait ; *Autor Sacramentorum quis est nisi Dominus Iesus ? de calo ista Sacramenta venerunt.* Et Concilium Tridentinum ait : *Si quis dixerit, Sacramenta nova legis non fuisse omnia à Iesu-Christo Domino nostro instituta , anathema sit.*

D. Ambrosius lib. 4. de Sac. cap. 4.

Conc. Trid. sess. 7. Can. 1.

Denique dicitur , *justitia efficienda vim habet* ; quia Sacramenta novæ legis , sunt signa practica , quæ Deus non solum instituit ad significandum , sed etiam ad efficiendum quod significant ; per quod differunt à Sacramentis legis naturalis & legis scriptæ sive Mosæicæ , in quibus non continebatur virtus producendi gratiam , quam producebant solum intuitu meritorum ejus qui ea suscipiebat : verum Sacramenta novæ legis in se continent virtutem producendi rem sacram quam significant , & hoc vocatur à Concilio Tridentino sess. 7.

ad Roman. 1.

ad Galat. 4.

Can. 8. producere gratiam *Ex opere operato* ; quare Apostolus loquens de Circumcisione , vocat eam *Signaculum justitiæ fidei* : Et similiter Sacramenta veteris legis *Infirmamenta* & *elementa* vocat : & Divus Augustinus ait , *Vetera Sacramenta promittebant gratiam , nostra verò eam exhibent.*

D. August. lib. 19. contra Faustum, cap. 8.

Quæst. 3. Explica hujus definitionis verba in aliquo exemplo particulari ?

De Sacramentis. Cap. I. 5

Resp. Id faciliè fiet in Sacramento Baptismi: ablutio enim Corporis exterior quæ in eo fit, est res sensibus subiecta, quia cadit sub sensibus & oculis cernitur; quæ vim habet significandi, quia præter id quod exhibet oculis, scilicet corporis abluionem, nobis significat & repræsentat internam animæ abluionem; quare Divus Augustinus explicans illa verba Joannis 15. *Mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis*, sic habet: *Vnde tanta vis aquæ ut corpus tangat, & cor abluat?* Ex Dei institutione, quia ex voluntate divina corporis ablutio habet quod significet abluionem animæ: *Efficienda sanctitatis & iustitiæ*, quia in hoc Sacramento anima abluitur & sanctificatur per gratiam, statim atque Corpus abluitur aquâ.

Divus Aug.
explicans illa
verb. Joan-
nis 15.

Quest. 4. Jesus Christus, quatenus homo, est-ne Sacramentorum institutor?

Resp. Sanctus Thomas huic quæstioni satisfacit cum ait; *Dicendum quod interiorum Sacramentorum effectum operatur Christus, & secundum quod est Deus, & secundum quod est homo: aliter tamen & aliter.* Nam secundum quod est Deus, operatur in Sacramentis per autoritatem; secundum autem quod est homo, operatur ad interiores effectus Sacramentorum meritorie & efficienter, sed instrumentaliter quia Passio Christi, quæ competit ei secundum humanam naturam, causa est nostræ justificationis meritorie & effective, non quidem per modum principalis agentis, sive per autoritatem, sed per modum instrumenti, in quantum humanitas est instrumentum divinitatis ejus.

D. Th. 3. p.
q. 64. art. 3.
in corp.

Quest. 5. Quare solus Deus instituit Sacramenta?

Resp. Rationem affert Divus Thomas, quia

5 TRACTATUS I.

virtus Sacramenti est ab eo qui instituit Sacramentum, ut patet in instituentibus leges; cum igitur virtus Sacramenti sit à solo Deo, juxta id quod dicitur *Romanorum* 8. *Deus est qui justificat*; consequens est, quod solus Deus sit Sacramentorum institutor.

D. Th. 3. p. q. 64. art. 2.

Quæst. 6. Quemnam fructum ex hæctenus dictis percipere debemus?

D. Carol. act. p. 1. Conf. 1. De his que ad Sacrament. administrat. generatim pertinent.

Resp. Observandum primò, quod ait sanctus Carolus; Quo major, inquit, & uberius est Sacramentorum fructus, quàm ut ejus vis explicari facile possit, eò diligentius & intensius animi pietate & externo cultu ac veneratione tractanda & percipienda sunt. Et, ut dicitur in Canone, Omnia Sacramenta obsunt indignè tractantibus, prosunt tamen per eos dignè sumentibus. Unde idem sanctus Carolus alibi sic loquitur.

Canone. Om. vis. 1. q. 1.

D. Carol. actor. p. 4. De Sacramentor. administrat.

Parochus omnisque sacerdos; cujus est Sacramenta administrare, meminisse debet, sancta se tractare, omnique ferè temporis momento paratum esse oportere ad tam sanctæ administrationis munus. Quamobrem is cum alios per Sacramenta purget atque illuminet, hoc maximè studebit, ut ipse vitam purè, castè ac religiosè agat, mentemque item & animum ab omni peccati labe purum, adjunctrice Dei gratiâ, conservet diligenter. Quacumque diei aut noctis horâ ad Sacramenta ministranda vocabitur (cum præcipuum ejus munus cujus causâ à reliquo populo separatur; ab Ecclesiâque sustentatur præter cetera eorum administratio sit) nullam tam sanctis pietatis officiis moram interponet: imò populum sæpè numero, prout occasio tulerit, accurate præmonebit, ut cum opus est Parochiali ministratione atque officio, se quam primùm & liberè accersat, nullâ habitâ nec

De Sacramentis. Cap. II. 7

temporis neque loci longè distantis, neque al-
terius cujuscunque incommodi ratione. Cum
autem accersetur, tantum abest ut verbis, vel
vultu vel alio signo ostendat, se gravatè itu-
rum, ut illius cui ministrare debet, salutis
desiderio se accensum patrem prabens, verbo-
rum benignitate vultuque hilari charitatem
paternam significante libentissime, & ut po-
test celerrimè accedat.

C A P U T II.

De necessitate Sacramentorum in lege
natura & in lege Mosàica.

Quaest. I. **Q**UARE necessaria fuerunt sem-
per Sacramenta post pecca-
tum?

Resp. Quia, ut ait Divus Augustinus; In
nullum nomen religionis, seu verum seu fal-
sum condunari homines possunt, nisi aliquo
signaculorum seu Sacramentorum visibilium
consortio colligentur.

D. Aug.
19. contra
Faustum. cap.
11.

Divus Thomas, Augustini perpetuus disci-
pulus, tres adducit hujus necessitatis rationes:
Sacramenta sunt necessaria ad salutem tri-
plici ratione, quarum prima sumenda est ex
conditione humana natura, cujus proprium est
ut per corporalia & sensibilia in spiritualia &
intelligibilia deducatur: pertinet autem ad
divinam providentiam, ut unicuique rei pro-
videat, secundum modum suae conditionis;
& ideo convenienter divina sapientia homini
auxilia salutis confert sub quibusdam corpo-
ralibus signis, quae Sacramenta dicuntur. Se-
cunda ratio sumenda est ex statu hominis, qui
peccando se subdidit per affectum corporalibus

D. Th. 3. p.
q. 61. art. 1.
in corp.

rebus : ibi autem debet medicinale remedium homini adhiberi, ubi patitur morbum. Et ideo conveniens fuit, ut Deus per quaedam corporalia signa homini spiritalem medicinam adhiberet : nam si spiritualia nuda ei proponerentur, eis animus applicari non posset corporalibus deditus. Tertia autem ratio sumenda est ex studio actionis humanae, quae praecipue circa corporalia versatur. Ne ergo esset homini durum si totaliter à corporalibus actibus abstraheretur, proposita sunt ei corporalia exercitia in Sacramentis, quibus salubriter exerceatur ad evitanda superstitiosa exercitia. Sic igitur per Sacramentorum institutionem homo convenienter sua natura eruditur per sensibilia ; humiliatur, se corporalibus subiectum cognoscens, dum sibi per corporalia subvenitur ; preservatur etiam à noxiis actionibus per salubria exercitia Sacramentorum. Idem habet Divus Bonavent. Centiloquii 3. p. sect. 47. de Sacrament. in generali.

Quoniam eramus cæci quoad rationalem, ideo data sunt Sacramenta sensibilia ad eruditionem. Quoniam eramus elati quoad irascibilem, ideo data sunt Sacramenta corporalia ad humiliationem. Quoniam eramus proni ad malum quoad concupiscibilem, ideo data sunt Sacramenta plura ad exercitationem.

Quaest. 2. Sacramenta fuerunt-ne homini necessaria in statu innocentiae ?

Matth. 9.

Resp. Nequaquam, cum Non sit opus valentibus Medicus, sed male habentibus, ut ait Christus Dominus ; Sacramenta autem instituta sunt tanquam remedia contra peccata, proindeque non fuerunt necessaria in statu innocentiae.

Quaest. 3. Nonne Sacramentum matrimonii institutum est in statu innocentiae, ut dicitur

De Sacramentis. Cap. II. 9

Genesis primò : Crescite & multiplicamini,
& replete terram : quâ igitur ratione dici po-
test, Sacramenta non fuisse necessaria in statu
innocentiæ ?

Resp. Sic respondet Divus Thomas huic
difficultati : *Matrimonium fuit institutum in* D. Th. 3. p.
status innocentia non secundum quod est Sa- q. 6. art. 2.
cramentum, sed secundum quod est in officium ad 3.
naturæ.

Quæst. 4. Fuerunt-ne aliqua Sacramenta
in lege naturæ ?

Resp. Certum est fuisse ; quod probatur pri- D. Aug. lib.
mò ex Divo Augustino, qui ait : Non est cre- 5. contra Ju-
dendum ante datam Circumcisionem, famu- lianum. c. 9.
los Dei (quandoquidem illis inerat Media-
toris fides) nullo ejus Sacramento opitulatos
esse parvulis suis ; quamvis quid illud esset,
aliquâ necessariâ causâ Scriptura sacra tacere
voluerit. Et Divus Thomas : *Ante legem* D. Tho. 4.
scriptam, ait, erant quadam Sacramenta sent. dist. 1.
necessitatis, sicut illud fidei Sacramentum, q. 1. art. 2.
quod ordinabatur ad deletionem originalis quæst. 3. ad
peccati, & similiter pœnitentia, qua ordina- 2.
batur ad deletionem actualis.

Quæst. 5. Quid intelligis per legem na-
turæ ?

Resp. Intelligo legem in qua vivebant ho-
mines ab Evæ peccato usque ad Moïsem : Vo-
catur lex naturæ, non quasi in hac lege non
esset opus gratiâ Jesu Christi ad bona opera
efficienda, cum necessaria fuerit ad observan-
da præcepta fidei, spei, & charitatis, cætera-
que Decalogi præcepta quæ ad legem natu-
ralem pertinent, ut ostendemus primò tracta-
tu in Decalogum ; sed solum quatenus lex na-
turæ distinguitur à lege scripta, quia hoc tem-
pore nullam legem scriptam tradiderat Deus,
sed sola fuit lex naturalis lumine naturali nota,

10 TRACTATUS I.

& lex supernaturalis, divinâ inspiratione cognita.

Quaest. 6. In quo consistebant Sacramenta legis naturæ?

Resp. Certum est i. hæc Sacramenta sita fuisse in aliquo actu externo fidei, quoniam ut diximus in initio hujus capituli, tum ex sancto Augustino, tum ex sancto Thoma, fideles quibusdam Sacramentis visibilibus semper conjungi debebant; videtur tamen quod Deus præcisè fidelibus non determinavisset in quo consistere deberet iste religiosus actus, & quod actus quilibet ad quos divina ferebantur inspiratione, sufficiebant ad eorum sanctificationem; cujus rationem affert sanctus Thomas, dum ait: *In statu legis natura homines nulla lege exterius datâ, sed solo interiori instinctu movebantur ad Deum colendum: ita etiam ex interiori instinctu determinabatur eis quibus rebus sensibilibus ad Dei cultum uterentur.*

D. Tho. 3. p.
q. 60. art. 5.
ad 3.

Secundò constat in lege naturæ neminem justificatum fuisse nisi per aliquem internum actum fidei erga Deum qui missurus erat Messiam; quia, ut ait Divus Thomas: *Ante institutionem Circumcisionis sola fides Christi futuri justificabat tam pueros quàm adultos. Probabile tamen est quòd parentes fideles pro parvulis natis, & maxime in periculo existentibus, aliquas preces Deo funderent, vel aliquam Benedictionem eis adhiberent, quod erat quoddam signaculum fidei, sicut adulti pro se ipsis preces & sacrificia offerebant: Ac proinde Sacramenta comitem semper habuerunt interiorem fidem in Christum venturum.*

D. Th. 3. p.
q. 70. art. 4.
ad 1.

Quaest. 7. Erant-ne Sacramenta in lege Moysi?

Resp. Erant certè, eaque plurima, ut satis.

De Sacramentis. Cap. II. 11

patet ex Divo Augustino, cum ait: *Sacra- D. Aug. lib. 19. contra*
menta veteris legis ablata sunt, quia imple-
ta; & alia instituta sunt virtute maiora, uti-
litate meliora, actu faciliora, & numero
pauciora. Faustum cap. 13.

CAPUT III.

De necessitate, numero, & institutione Sacramentorum in lege gratie.

Quaest. 1. **F**UIT-ne necessarium quod Deus
 institueret Sacramenta in lege
 nova, quæ est lex gratiæ, diversa à Sacra-
 mentis veteris legis, quæ est lex Moïsis?

Resp. Non erat absolutè loquendo necesse,
 ut Deus institueret Sacramenta; quoniam sa-
 lutem nostram operari poterat aliis mediis tum
 in lege naturæ & Mosaicæ, tum in lege gra-
 tiæ: conveniens tamen maximè fuit, ut insti-
 tueret Sacramenta in lege nova quæ differrent
 à Sacramentis legis antiquæ: cuius quidem
 rationem assignat Divus Thomas his verbis:
*Sicut antiqui patres salvati sunt per fidem D. Th. 3. p. 2
 Christi venturi, ita & nos salvamur per q. 61. art. 4
 fidem Christi jam nati & passi: sunt autem in cor. 2
 Sacramenta quadam signa protestantia fidem
 qua homo iustificatur. Oportet autem aliis
 signis significari futura, præterita, & præ-
 sentia. Ut enim Augustinus dicit lib. 19. con-
 tra Faustum cap. 14. eadem res aliter annun-
 ciatur facienda, aliter facta; sicut ipsa ver-
 ba, passurus & passus, non similiter sonant.
 Et ideo oportet quadam alia Sacramenta esse
 in nova lege, quibus significantur ea quæ præ-
 cesserunt in Christo, præter Sacramenta vete-
 ris legis quibus prænunciabantur futura.*

A. vj

12 TRACTATUS I.

Quaest. 2. Quot sunt Sacramenta novæ legis ?

Resp. Septem sunt Sacramenta novæ legis : Baptismus , Confirmatio , Eucharistia , Pœnitentia , Extrema-unctio , Ordo , & Matrimonium.

Quaest. 3. Quis-nam instituit Sacramenta ?

Resp. Christus Dominus , ut definivit Concilium Tridentinum sess. 7. c. 1. Si quis dixerit , Sacramenta nova legis non fuisse omnia à Jesu-Christo Domino nostro instituta , anathema sit.

Quaest. 4. Poteft-ne probari ex Scriptura sacra institutio omnium Sacramentorum ?

Resp. Id non est necessarium , sed sufficit nos hujus veritatis certos esse per Dei verbum , quod ad nos duabus viis pervenit , scripturâ scilicet Canonica , & traditione : accipe tamen , quod circa hanc rem in scriptura continetur.

Christus Dominus ad animarum sanctificationem aquas tunc incepit destinare cùm baptisari voluit in Jordane : Baptismi necessitatem deinde declaravit , cùm dixit Nicodemo ; *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu-sancto , non potest introire in regnum Dei : Et Baptismi suscipiendi præceptum imposuit , quando priusquam in cælum ascenderet , Apostolis dixit : Euntes docete omnes gentes , baptisantes eos , in nomine Patris , & Filii , & Spiritus-sancti : Et Marci 16. v. 16. Qui crediderit & baptisatus fuerit , salvus erit.*

Confirmatio designata fuit cùm Christus parvulis manus imposuit , qui sibi oblatis sunt , ut habetur Matth. 19. v. 13. *Oblati sunt ei parvuli ut manus eis imponeret , & cùm imposuisset eis manus.* Verùm dubitari minimè potest , quin secundùm Christi mandatum ,

Joan. 3. v. 5.

Matth. 18,
v. 19.

De Sacramentis. Cap. III. 13

eam Apostoli administraverint, ut videre licet variis in locis Apostolorum Actuum. v. 9. quando multi Samaritani baptisati fuerunt à sancto Philippo, uno ex septem Diaconis, Apostoli miserunt ab Hierusalem Petrum & Joannem, qui erant Apostoli, cujus Episcopi sunt successores, qui, ut dicitur Act. 8. v. 17. *Imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum-sanctum.* Idem dicitur de sancto Paulo Apostolo. Act. 19. v. 6. *Et cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus sanctus super eos.*

Institutio Sacramenti Eucharistiæ clarè ostenditur, cum dicitur: *Cœnantibus autem eis accepit Iesus panem & benedixit ac fregit, deditque Discipulis suis & ait: Accipite & comedite, hoc est Corpus meum.* Et Marci 14. v. 22. *Accipit Iesus panem & benedicens fregit & dedit eis, & ait: Sumite, hoc est Corpus meum.* Lucae 22. v. 19. *Et accepto pane gratias egit & fregit, & dedit eis dicens: Hoc est Corpus meum quod pro vobis datur: Hoc facite in meam commemorationem.*

Matth. 26.
v. 26.

Et tunc quidem Christus præstitit, & perfecit quod promiserat Joannis 6. v. 54. ubi dicit, *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Et versu 56. *Caro enim mea, verè est cibus, & Sanguis meus, verè est potus.*

Sacramentum Pœnitentiæ institutum fuit Joannis 20. v. 23. quando Christus dixit Apostolis suis: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Et Christus Dominus hanc eis potestatem daturum se promisit, quando dixit Petro, Matth. 16. v. 19. *Tibi dabo Claves*

14 TRACTATUS I.

Regni Calorum; & quodcumque ligaveris super terram erit ligatum & in calis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cœlis. Quod cap. 18. v. 18. dixit omnibus Apostolis: *Quaecumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in calo; & quaecumque solveritis super terram, erunt soluta & in calo.*

Quod dicitur Marci 6. v. 13. *Et ungebant oleo multos agros & sanabant*, ad extremæ Uctionis Sacramentum referri potest. Verùm clarè significatur Jacobi 5. v. 14. *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesie, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini; & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei.*

Sacramentum Ordinis institutū fuit in Cœna Domini, quantum ad potestatem consecrandi Eucharistiam, & post resurrectionem quantum ad potestatem remittendi peccata. Joannis 20. *Insufflavit & dixit eis, Accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* Sanctus etiam Paulus ostendit ordinem esse Sacramentum, quod confert gratiam, cū dicit ad Timotheum, *Noli negligere gratiam que in te est, que data est tibi per Prophetiam, cū impositione manuum Presbyterii.*

1. Timoth.
cap. 4. v. 14.

Matrimonium primitus institutum fuit in Paradiso terrestri, sed videtur elevatum ad Sacramenti dignitatem per benedictionem, quam dedit ei Christus Dominus cū interfuit nuptiis Canæ Galileæ, vel dum statuit indissolubilitatem matrimonii dicens, Matth. 19. v. 6. *Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.* Et ad Ephesios 5. v. 31. ait Aposto-

De Sacramentis. Cap. IV. 15

Ius: Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in Ecclesia.

C A P U T IV.

De partibus necessariis ad constituendum Sacramentum.

Quaest. I. QUÆNAM sunt partes necessariae ad constituendum Sacramentum?

Resp. Omnia Sacramenta, ut ait Concilium Florentinum, tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis, tanquam forma, & persona Ministri conferentis Sacramentum, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia; quorum si aliquod desit, non perficitur Sacramentum. Idem statuit & decrevit Concilium Tridentinum. sess. 7.

Conc. Florent. sub Eugenio IV. in Armenorum Decreto.

Quaest. 2. In quo consistit materia & forma Sacramentorum?

Resp. Quemadmodum in compositis naturalibus, vocamus materiam id quod determinari debet ad tale esse per aliud, formam vero vocamus quod ipsam materiam ad aliquid determinat, ac perficit; ita in Sacramentis res sensibiles quæ ex se indifferentes sunt ad significandum plura, dicuntur materia, & verba illa determinantia ad tale significandum, dicuntur forma: Ex verbis & rebus, inquit sanctus Thomas, fit quodammodo unum in Sacramentis, sicut ex forma & materia, in quantum scilicet per verba perficitur significatio rerum. Et ibidem in corpore articuli sic habet: Aqua enim significare potest & ablu-tionem propter suam humiditatem, & refrigerationem propter suam frigiditatem: sed

D. Th. 3. p. q. 60. art. 6. ad 2.

Ibidem in corp. articuli.

16 TRACTATUS I.

cum dicitur : Ego te baptizo , manifestatur quod aqua utimur in Baptismo , ad significandum emundationem spiritualem.

Quest. 3. Materia & forma sunt-ne partes essentielles Sacramentorum ?

D. Tho. in
4. sent. dist.
1. q. 1. art.
3. ad 2.

D. Th. 3. p.
q. 60. art. 7.
in corp.

Resp. Ita planè. Verba & res , hoc est materia & forma , ait Divus Thomas , sunt de essentia Sacramenti. Et alibi , ait : In Sacramentis verba se habent per modum formæ , res autem sensibiles per modum materiæ.

Quest. 4. Quisnam instituit materiam & formam Sacramentorum ?

D. Th. 3. p.
q. 64. art. 2.
ad 1.

Resp. Christus Dominus : Illa quæ aguntur in Sacramentis , ait Divus Thomas , per homines instituta , non sunt de necessitate sacramenti ; sed pertinent ad quamdam solemnitatem , quæ adhibetur Sacramentis ad excitandam devotionem & reverentiam in his qui Sacramenta suscipiunt. Ea verò quæ sunt de necessitate sacramenti , ab ipso Christo instituta sunt qui est Deus & homo. Et licet non sint omnia tradita in Scripturis , habet tamen ea Ecclesia ex familiari Apostolorum traditione , sicut Apostolus dicit , I. ad Corinth. II. CÆTERA , CUM VENERO DISPONAM.

Quest. 5. Quid intelligis per intentionem quæ requiritur ad validitatem Sacramentorum ?

Conc. Trid.
sess. 7. Can.
11.

Resp. Intentio est actus voluntatis in aliquem finem se moventis. Definitum est autem in Concilio Tridentino , intentionem esse necessariam ad confectionem Sacramentorum : Si quis dixerit , inquit , in Ministris dum Sacramenta conficiunt & conferunt , non requiri intentionem saltem faciendi quod facit Ecclesia , anathema sit.

Quest. 6. Quoruplex est intentio ?

De Sacramentis. Cap. I V. 17

Resp. Triplex. Actualis, virtualis, & habitualis.

Quæst. 7. Quænam est intentio actualis?

Resp. Actualis intentio est ea, quâ quis confert Sacramentum in ipso momento cogitat de eo conferendo, & habet actu intentionem faciendi quod facit Ecclesia: non est autem necessarium, ut dicat, Ego intendo, aut volo facere quod facit Ecclesia, sed sufficit, ut id faciat cum attentione conjuncta cum intentione administrandi Sacramentum. Unde

sanctus Carolus: *Sacerdos*, inquit, *Sacramenti administrationem cum aggreditur id intendat, idque sibi agere proponat quod Christus Dominus instituit, & sancta Mater Ecclesia intendit atque agit.*

Sanctus Carolus Act p. 4. De Sacrament. administ.

Quæst. 8. Quænam est intentio virtualis?

Resp. Virtualis intentio nuncupatur, quæ ex actuali oritur, & ex illius virtute operatur: vel intentio virtualis ea est, quæ actu desit, & manet virtute; quia quamvis ille qui Sacramentum administrat non habeat tunc intentionem quia non cogitat actu de Sacramenti administratione cum sit distractus, eam tamen prius tempore habuit, ejusque virtute agit; v. g. ut ait sanctus Thomas: *Cum Sacerdos accedens ad baptizandum, intendit facere circa baptizandum quod facit Ecclesia. Unde si postea in ipso exercitio actus, cogitatio ejus ad alia rapiatur, ex virtute primæ intentionis perficitur Sacramentum.*

D. Th. 3. p. q. 64. art. 8. ad 3.

Quæst. 9. Quænam est intentio habitualis?

Resp. Habitualis intentio vocatur inclinatio seu promptitudo quædam ex habitu acquisito aut infuso proveniens, quàm nulla præcessit intentio, vel si præcessit, jam est moraliter interrupta, atque adeo nec per se nec per vir-

18 TRACTATUS I.

tutem à se relictam in actionem influere censetur, quod quidem accidere potest homini etiam dormienti. v. g. Cum quis solitus administrare Sacramentum Baptismi, illud administrat sine ulla intentione, aut reflectione ad id quod agit.

Quaest. 10. Quænam ex dictis intentionibus requiritur in ministro ad validitatem Sacramentorum?

D. Th. 3. p.
q. 64. art. 8.
ad 3.

Resp. Intentio actualis non est necessaria ad validitatem Sacramentorum; quia, ut ait Divus Thomas, *Non est totaliter positum in hominis potestate habere actualem intentionem; quia præter intentionem, cum homo vult multum intendere, incipit alia cogitare, secundum illud Psalmi 39. COR MEUM DERELIQUIT ME.* Studiosè tamen, inquit idem Doctor ibidem, curare debet Sacramenti Minister ut etiam actualem intentionem adhibeat. Intentio virtualis sufficit. Si enim in ipso exercitio actus, inquit idem sanctus Thomas ibidem, cogitatio Ministri ad alia rapiatur, virtute primæ intentionis perficitur Sacramentum. Hæc enim in Ministro, evagante animi cogitatione, dum Sacramentalem actionem exercet esse potest, atque ad Sacramenti integritatem sufficit. Quare Sacerdos, qui minores hostias consecrandas in altari reposuit, eas verè consecrat vi primæ intentionis, etsi inter mysteria mens ejus fuerit evagata, nec illarum in ipso consecrationis articulo meminerit.

D. Bonav. in
6. p. Brevi-
loq. cap. 5.

Intentio habitualis non sufficit, quia actus ex illa proveniens, non est actus humanus, cum fiat sine advertentia, & deliberatione, nec proinde adsit intentio faciendi quod facit Ecclesia, &, ut ait Divus Bonaventura: *Dispensatio Sacramentorum est opus hominis ut*

De Sacramentis. Cap. IV. 19

rationalis, ut Ministri Christi & ut Ministri De Sacra-
salutis: Hinc est, quod necesse est quod fiat mentorum
ex intentione, quâ quis intendat facere quod dispensatio-
Christus instituit ad humanam salutem, vel ne,
saltem facere quod facit Ecclesia.

Quaest. 11. Si habitualis intentio Ministri
non sufficiat, quomodo intelligi debet quod ait
Divus Thomas, quod Licet ille qui aliud co- D. Th. 3. p.
gitat non habeat actualem intentionem; ha- q. 64. art. 8.
bet tamen intentionem habitualement, quâ suffi- ad 3.
cit ad perfectionem Sacramenti?

Resp. Facile est videre ex verbis Divi Tho-
mae, cum non loqui de intentione habituali,
quatenus distinguitur à virtuali, sed solum
quatenus distinguitur ab actuali; cum dicat
ibidem immediatè post verba citata: Puta cum
Sacerdos accedens ad baptisandum, intendit
facere circa baptisandum quod facit Ecclesia.
Vnde si postea in ipso exercitio actus cogitatio
ejus ad alia rapiatur, ex virtute primæ inten-
tionis perficitur Sacramentum. Hoc autem
vocamus intentionem virtualement, quæ nihil
aliud est quàm intentio quæ reperitur in eo,
qui habitâ intentione actuali administrandi
Sacramentum, postmodum distractus est, il-
ludque confert virtute primæ intentionis actua-
lis quam prius habuit.

Quaest. 12. Si intentio Ministri necessaria
foret ad validitatem Sacramenti, sanctus Ale-
xander Episcopus Alexandriae, non debuisset
approbare Baptismum à sancto Athanasio So-
ciiis jocando collatum; cum enim adhuc puer
pueriliter luderet in littore maris & Episcopa-
les actiones imitando exprimeret, colludentes
pueros baptizavit in nomine Trinitatis; quo-
niam quidem qui ludendo solum res facit, non
videtur habere intentionem administrandi Sa-
cramentum. Similiter Baptismus receptus à

20 TRACTATUS I.

sancto Genesio in theatro, ab eo qui irridere volebat mores Christianorum, & modum baptizandi eorum, non fuisset validus?

Resp. Primò responderi potest factum Athanasii esse valdè dubium, ut patet ex ejus historia exactiùs scripta à celebri autore. Verùm licèt hæc historia vera foret, Glossa in Can. Spiritus-sanctus, ubi hæc historia refertur, sic respondet. *Dico etiam quod licèt formam ludendo accipiat, dum tamen baptizare intendat, baptizat: Si autem omnia jocosè fiant, non erit Baptismus.* Et Divus Thomas

Glossa. in
Can. Spiritus-
sanctus. 1. q.
1. verbo. In-
regis interro-
gationibus.

D. Tho. in 4.
sent. dist. 6.
in Expositione
littere.

hanc difficultatem proponit, & ita solvit. *Dicitur quod puer Athanasius ludendo simulans se Episcopum, baptizavit quosdam: & judicatum est ab Alexandro Episcopo ut non rebaptizarentur, quia inventum est, quod ipse intentionem baptizandi habuit. Quod etiam patet ex hoc quod non baptizabat nisi Catechumenos, hoc est eos qui se disponebant ad recipiendum Baptismum.*

Quod spectat ad factum sancti Genesii, dico illum joculariter & histrionice Christiana mysteria imitantem, & irridentem coram Diocletiano, sed repente, tangente Deo cor hominis, ad fidem Christianam esse conversum, & baptizatum, ut ait sanctus Antoninus, his verbis: *Quam ob rem ad nos misisti, filiule? At ille, non jam simulate & fictè, sed ex puro corde respondit, quia gratiam Christi consequi cupio, per quem renatus à ruina iniquitatum mearum liber fiam.* Ita hanc historiam refert Surius lib. 4. de Vita sanctorum, dum scribit vitam sancti Genesii. Posito autem quod minister ille evocatus nullam habuerit intentionem baptizandi, sed tantum deridendi Baptismum, tunc dicimus non baptizasse Genesium; si autem baptizando voluerit fa-

D. Antonin.
1. p. tit. 8. c. 1.
§. 9. summæ
historialis,

De Sacramentis. Cap. IV. 21

cere quod in baptizando Christianos facere solitos esse audierat, tunc ab eo baptizatum esse Genesium asserimus. Quoquo modo se res habeat, sanctus Genesius baptizatus est vel Baptismo fluminis vel sanguinis; fluminis quidem si præfatus Minister in eo baptizando intendebat facere quod Christiani in simili occasione faciebant: Sanguinis autem Baptismo regeneratus est cum Christi fidem amplexus illustre Martyrium subiit.

Quest. 13. Quomodo igitur intelligenda sunt verba Divi Augustini relata in Canone: *Baptismus: Non timeo, inquit, adulterum, non ebriosum, non homicidam, quia columbam attendo per quam mihi dicitur, hic est qui baptizat*, nimirum Christus. Ex his verbis colligere licet, intentionem non esse necessariam ad validitatem Sacramenti; primò quia si intentio necessaria foret, timere quis posset, qui ab ebrioso Sacramentum susciperet, ne facile intentione careret. Secundò quia, ut ait sanctus Augustinus, quisquis baptizet, Christus est qui semper confert Baptismum, proindeque intentio Christi sufficit ad validitatem Baptismi?

Resp. Facile videre licet ex verbis sancti Augustini, & ex eo quod probare volebat scribens contra Donatistas, asserentes validitatem Sacramenti pendere à sanctitate Ministri, sanctum Augustinum nihil aliud probare velle nisi sanctitatem ministri non esse necessariam ad validitatem Sacramenti. Unde Glossa in Can. *Dedit. 1. q. 1.* verbo. *ebrius*, ait, *ita tamen quòd sentiat quid faciat, quia intentio baptizantis exigitur.*

Quest. 14. Si intentio necessaria est ad validitatem Sacramenti, quare Divus Augustinus relatus in Canone *Solet*, ait: *Vbi autem ne-*

Can. Baptismus. De consecrat. dist. 4.

Can. Sacerdos de consecr. dist. 4.

que societas ulla esset ita credentium, neque ille qui acciperet, ita crederet, sed totum ludicrè & mimicè, & joculariter ageretur: utrum approbatus esset Baptismus qui sic daretur: divinum iudicium per alicujus Revelationis Oraculum, concordi oratione & impensis supplici devotione gemitibus, implorandum esse censerent; ita sanè ut post me dicturos sententias, si quid jam exploratum & cognitum afferrent, humiliter expectarent. Cur, inquam, cum talis tantusque Doctor Ecclesiæ non ausus sit hanc Controversiam definire, nos audeamus eam decidere?

Resp. Facile respondemus, nos jam in Ecclesia habere quod desiderabat sanctus Augustinus, cum hæc Controversia definita fuerit à Conciliis Florentino & Tridentino supra relatis.

Quest. 15. Requiritur-ne ad validitatem Sacramenti, ut. v. g. baptizans sciat quæ sit intentio Ecclesiæ?

Innocent. IV.
super C. Si
quis puerum
de Baptismo.

Resp. Non est necessarium, modò verè intendat baptizare, quod quidem Innocentius Papa IV. asserit. Non est, inquit, necesse quod baptizans sciat quid sit Ecclesia, nec quod gerat in mente facere quod facit Ecclesia; imò si contrarium gereret in mente, scilicet non facere quod facit Ecclesia, sed tamen facit, quia formam servat; nihilominus baptizatus est, dummodo baptizare intendat. Atque hoc modo intelligendus est Innocentius IV. quod scilicet vult solum ad validitatem Sacramenti, ut is qui baptizat observet formam Sacramenti, & habeat præterea veram baptizandi intentionem, licet non sit necesse, ut velit per Baptismum conferre gratiam sanctificantem baptizato, quod vult tamen Ecclesia.

De Sacramentis. Cap. IV. 23

Quæst. 16. Quare intentio interpretativa non est sufficiens ad validam Sacramenti administrationem, cum sufficiat ad peccatum, atque etiam ad validam Sacramenti susceptionem?

Resp. Non debet hæc intentio sufficiens existimari ad Sacramenti administrationem, quia hæc intentio non est, sed esset si agens adverteret, ut in ebrio, & dormiente, qui tamen Sacramenta validè non conficiunt, invenitur. Ratio autem discriminis in allatis exemplis est; quia Sacramenti administratio, per modum actionis humanæ & Ecclesiasticæ exerceri, ac proinde actu vel virtute intendi debet; sola autem intentio interpretativa, quam habet, dormiens, vel ebrius, non facit actum illum esse humanum, & libera applicatione exercitum: at verò peccatum ut inficiat animam, non debet necessariò intendi per modum actionis, sed per modum objecti, à quo voluntas malitiam haurit, quomodocumque tandem illud amet. Unde qui est ita dispositus, ut libenter peccaret, si sciret ibi esse peccatum, continuò peccati reus efficitur: similiter recipiens Sacramentum merè passivè se habet. (Si Pœnitentiæ Sacramentum excipias, in quo actus pœnitentis sunt Sacramenti materia necessaria) unde modò non ponat positivum obicem, & sit aliundè ita dispositus, ut Sacramentum recipere vellet si ministraretur, non requiritur per se alius actus; ideoque Baptisma dormienti Cathecumeno, Baptismi alioquin studioso collatum, nunquam iteravit Ecclesia, & parvulis proprio actu carentibus quotidie confertur; & in hoc sensu dixit Innocentius III. *Tunc ergo characterem Sacramentalis imprimi operatio, cum obicem voluntatis contrarie non invenit obfistentem;*

*Cap. Majores.
De Baptif-
mo, in fine.*

24 T R A C T A T U S I.

Quia nimirum in voto Baptismi antea concep-
to sufficiens intentio Moralis, & interpretativa
perseverat, cum quibus tamen fiat in reci-
piente vera intentio recipiendi Baptismum,
modò expresse non contradicat. Unde adultus
receptioni Baptismi expresse contradicens, ni-
hil recipit, quia tunc nullam habet intentio-
nem recipiendi Baptismum, nec etiam inter-
pretativam, quæ sufficeret ad hoc, ut validè
reciperet.

C A P U T V.

*De mutationibus quæ accidere possunt
materiæ formæque Sacramentorum.*

Quest. 1. **Q**UÆNAM mutatio in mate-
ria & forma Sacramentorum,
reddit Sacramentum invalidum?

*Can. Detrahe.
1. q. 1.*

Resp. Certum est, omnem mutationem sub-
stantialem, tum in materia, tum in forma
Sacramentorum, reddere Sacramentum in-
validum. Quod quidem probatur autoritate
sancti Augustini relati in Canone: *Detrahe,*
inquit, *verbum, & quid est aqua? Accedit*
verbum ad elementum, & fit Sacramentum:
Hoc est, detrahe formam à materia Baptismi
seu verbum ab aqua, nullum erit Sacramen-
tum: quibus verbis satis constat mutationem
omnem substantialem sive materiæ sive formæ
Sacramentum nullum reddere.

Quest. 2. In quonam sita est essentialis mu-
tatio formæ Sacramentorum?

*D. Th. 1. p.
q. 60. art. 3.
in corp.*

Resp. Cum verba, inquit Divus Thomas,
operentur in Sacramentis quantum ad sensum
quem faciunt, oportet considerare, utrum per
talem mutationem tollatur debitus sensus ver-
borum;

borum ; quia si sic , manifestum est , quod tollitur veritas Sacramenti. Manifestum est autem quod si diminuaturs aliquid eorum quæ sunt de substantia formæ Sacramentalis , tollitur debitus sensus verborum ; & ideo non perficitur Sacramentum. Vnde Didymus dicit in lib. 2. de Spiritu-sancto : Si quis ita baptizare conetur , ut unum de prædictis nominibus prætermittat (scilicet Patris & Filii & Spiritus-sancti) sine perfectione baptizabit.

Quæst. 3. Quænam est accidentalis mutatio formæ Sacramentorum adveniēns , quæ eorum validitatem non impedit ?

Resp. Cū sensus verborum , ut diximus ex Divo Thomā , sit essentia formæ Sacramentorum , mutatio vocatur accidentalis , quando verba constituentia formam Sacramentorum , per eam mutationem non amittunt verum sensum , verumque significatum : Si subtrahatur aliquid , inquit Divus Thomas , quod non sit de substantia formæ , talis diminutio, in corp.
D. Th. 3. p. q. 60. art. 3.

non tollit debitum sensum verborum ; & per consequens , nec Sacramenti perfectionem. Sicut in forma Eucharistia , quæ est , Hoc est enim Corpus meum : Ly enim sublatum , non tollit debitum sensum verborum , & ideo non impedit perfectionem Sacramenti.

Quæst. 4. Si aliquis propter ignorantiam linguæ Latinæ , sive ex negligentia , sive aliquo alio defectu naturali , corrumpere ita verba Sacramentorum , ut secundum modum , quo ab eo proferrentur , non amplius in rigore eum sensum conservarent quem efficere deberent tanquam formæ Sacramentorum , Sacramentum foret-ne validum. v. g. Si quis baptizando diceret : In nomine Patria , & Filia & Spiritua sancta ?

Resp. Sacramentum foret validum, licet verba non haberent verum sensum, quem efficere deberent ad validitatem Sacramenti si in summo rigore acciperentur; dummodo in modo quo proferuntur hæc verba, in talibus circumstantiis, ad talem actionem efficiendam, & ratione connexionis quam haberent cum aliis verbis Sacramentorum formæ: v. g. in casu proposito, cum his verbis, *Ego te baptizo in nomine*, significant ac manifestent omnibus præsentibus, eaque audientibus, eum qui ea proferret, velle idem dicere, eundemque sensum conservare, qui necessarius est ad formam Sacramenti.

Can. Retulerunt. De Consecr. dist. 4.

Ita propositam difficultatem resolvit olim Zacarias Papa relatus in Canone. *Retulerunt*, inquit, *nuncii tui quod fuerit in eadem Provincia Sacerdos qui Latinam linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret, nesciens Latini eloquii, infringens linguam diceret: Baptizo te in nomine Patriæ & Filia & Spiritus sancta. Ac per hoc tua reverenda fraternitas consideravit eos rebaptizare: sed, sanctissime Frater, si ille qui baptizavit, non errorem introducens aut hæresim, sed pro sola ignorantia Romana locutionis infringendo linguam, ut supra fati sumus, baptizans dixisset, non possumus consentire ut denuo baptizentur.*

Ex his quæ modò diximus colligere licet, quod quando asseruimus ad validitatem Sacramenti necessarium esse ut significatus sensus verborum formæ Sacramenti non variaretur, aut corrumpereetur, id intelligi minimè debere in summo rigore, ita ut quoties verborum formæ aliqua corruptio aut variatio sensum commutat, ideo Sacramentum efficiat nullum: verum id moraliter intelligendum est, ita ut

judicemus sensum verborum esse semper eundem, proindeque Sacramentum esse validum, quoties illi qui proferentem audierunt, judicant eum idem voluisse dicere, licet aliqua verba pronunciando variaverit, aut corruperit per ignorantiam aut inadvertentiam.

Quaest. 5. Quare Sacramentum nullum est, quando ille qui verba aliqua formae proferendo corrumpit, id facit, ut introducat errorem in Ecclesiam?

Resp. Rationem affert Divus Thomas, cum dicit: *Intentio Ministri requiritur ad Sacramentum; & ideo si intendat per huiusmodi additionem vel diminutionem, alium ritum inducere, qui non sit ab Ecclesia receptus, non videtur perfici Sacramentum, quia non videtur quod intendat facere id quod facit Ecclesia*: Propterea in casu proposito Sacramentum collatum nullum esset, quia Minister non haberet eam intentionem, quae est necessaria ad validitatem Sacramenti.

Quaest. 6. Qua ratione dignosci potest, an mutatio materiae Sacramentorum sit substantialis, aut tantum accidentalis?

Resp. Materiae mutatio reputatur substantialis, ac proinde Sacramentum reddit nullum, quando, secundum communem usum & iudicium hominum, non reputatur esse ejusdem speciei, cum materia à Christo Domino determinata; si verò illa mutatio, non impediatur quominus materia sit semper ejusdem speciei, mutatio tunc censeretur tantum accidentalis, v. g. in Sacramento Baptismi, *Dicendum est*, inquit Divus Thomas, *quòd in qualibet aqua qualitercumque transmutata, dummodo non solvatur species aquae, potest fieri Baptismus. Si verò solvatur species aquae, non potest fieri Baptismus.*

Quaest. 7. Quot modis accidere potest mutatio substantialis in Sacramentis?

D. Th. 3. p.
q. 60. art. 8.
in corp.

Resp. Quinque modis. Primò, Circa additionem, inquit Divus Thomas, contingit aliquid apponi, quod est corruptivum debiti sensus. Putà si quis dicat: Ego te baptizo in nomine Patris majoris, & Filii minoris, sicut Arriani baptizabant; & ideo talis additio tollit veritatem Sacramenti. Secundò, quando prætermittuntur aliqua verba essentialia: Manifestum est autem, ait ibidem Divus Thomas, quod si diminuatur aliquid eorum quæ sunt de substantia formæ Sacramentalis, tollitur debitus sensus verborum & ideo non perficitur Sacramentum; ut si quis ita baptizare contendat, ut unum de prædictis nominibus prætermittat, scilicet Patris & Filii & Spiritus-sancti. v. g. si diceret: Ego te baptizo in nomine Patris & Filii, & omitteret Spiritum-sanctum. Tertiò, Si sit tanta corruptio,

D. Th. 3. p.
q. 60. art. 7.
ad 3.

ait idem Doctor, quæ omninò auferat sensum locutionis, non videtur perfici Sacramentum: Putà si loco ejus quod est in nomine Patris,

D. Th. 3. p.
q. 60. art. 8.
ad 3.

dicat in nomine matris. Quartò, Si sit tanta interruptio verborum, ut ait Divus Thomas, quòd interceptiatur intentio pronuntiantis; tollitur sensus Sacramenti, & per consequens veritas ejus; non autem tollitur quando est parva interruptio quæ intentionem proferentis & intellectum verborum non aufert. Et idem est etiam dicendum de transpositione verborum, quia si tollit sensum locutionis, non perficitur Sacramentum. v. g. si quis diceret: Filii, Ego baptizo te in nomine Patris & Spiritus sancti.

Can. Detrahe.
1. q. 1.

Quaest. 8. Quomodo intelligenda sunt verba sancti Augustini relata in Can. Vnde ista tanta virtus aquæ, ut corpus tangat & cor abluat,

nisi faciente verbo? Non quia dicitur sed quia creditur; nam & in ipso verbo aliud est sonus transiens, aliud virtus manens?

Nonne hinc colligere licet, verba non esse formam Sacramenti, quoniam ad ejus validitatem non est necesse ut proferantur, sed solum instituta sunt ad excitandam fidem fidelium à qua sola, juxta Calvinum, dependet omnis vis & efficacia Sacramentorum?

Resp. Responderi potest his sancti Augustini verbis, cum Glossa in eundem Canonem. Et quod dicitur, sed quia creditur, hoc ad suscipientem refertur; quia non exigitur fides conferentis, sed suscipientis, ab ipso enim dante sola intentio requiritur, faciendi scilicet quod facit Ecclesia: sed necesse est, ut is qui Baptismum recipit fidem habeat, ut gratiam recipiat, & tunc verbum efficit sanctificationem animæ, non quia dicitur, sed quia creditur; ita ut non soli verborum pronuntiationi vim animæ sanctificandæ, Christus adjunxerit, sed fidei quæ verbis prolatis exhibetur.

Glossa suam probat explicationem ex ipsis Augustini verbis quæ referuntur in Canone, ubi hic sanctus Doctor ait: *Tunc valere incipit ad salutem Baptismus, cum illa fictio veraci confessione recesserit, qua corde in malitia vel sacrilegio perseverante, peccatorum abolitionem non sinebat fieri*: Et certum est Divum Augustinum voluisse tantum loqui de Sacramento in quantum sanctificat animam, cum dicat, corpus tangit, scilicet aqua, & cor abluit: fides enim necessaria est in eo qui suscipit Sacramentum, ideo dicit, sed quia creditur: quod tamen de solis adultis intelligendum est; quoniam, ut ait idem Doctor relatus in Canone, *Cum pro parvulis alii respondent ut impleatur erga eos celebratio Sacramenti*: va-

Glossa. in
Can. De rite
verbo, Credi-
tur.

Canone. Tunc
valere. De
Consecrat.
dist. 4.

Can. Cum pro
parvulis. De
Consecr. dist.
4.

let utique ad eorum consecrationem, quia ipsi respondere non possunt. At si pro eo qui respondere potest, alius respondeat, non itidem valet. In eodem ipso loco unde desumitur obiectio, sanctus Augustinus ait. Hoc verbum fidei tantum valet in Ecclesia Dei, ut per ipsam credentem, offerentem, benedicientem, tingentem, etiam tantillum, mundet infantem, quamvis nondum valentem corde credere ad iustitiam & ore confiteri ad salutem:

In 6. p. Bre-
viloq. cap. 7.
De integritate
Baptismi.

Quoniam, ut ait sanctus Bonaventura, Originale peccatum trahitur aliunde, & parvulum facit concupiscibilem, & adultum actu concupiscientem; necessaria est adulto fides propria & poenitentia, sed parvulo sufficit aliena, quae scilicet est in universali Ecclesia.

Responderi etiam potest, sanctum Augustinum nihil aliud velle, quam sonum exteriorum verborum, non habere vim physicam lavandi animam, sed solum quia verbum est continens mysterium, quod est objectum fidei Ecclesiae.

Quaest. 9. Quale peccatum committit ille qui mutat aliquid in materia aut forma Sacramentorum?

Resp. Committit peccatum ex natura sua mortale. Quod quidem primò probatur auctoritate Scripturae sacrae; dicitur enim in Deuteronomio, *Non additis ad verbum quod vobis loquor, nec auferetis ab eo*: Unde licet colligere à fortiori, non licere quidquam mutare, in materia vel forma Sacramentorum, quoniam verba Scripturae sacrae adhibentur ad significandam non tantum voluntatem divinam, verum etiam ad sanctificandas animas nostras. Id etiam confirmatur auctoritate sancti Basilii, qui ait: *Ille à gratia excidit, qui addit aut detrahit ad verba praescripta in*

Cap. 4. Deuter.

S. Basil. lib.
de spiritu-
sancto cap. 11.

De Sacramentis. Cap. V I. 31

Sacramento Baptismi: Unde concludere licet, illum peccare mortaliter, qui mutat quidquam in materia vel forma Sacramentorum, quoniam à gratia Dei nullus excidit, nisi propter peccatum mortale.

Quæst. 10. Utrum ignorantia excusaret eum à peccato, qui mutaret aut omitteret aliquid in materia vel forma Sacramentorum?

Resp. Cùm secundum Divum Thomam, Ignorantia voluntaria dicatur ejus quod quis potest scire & debet, eaque non excuset à peccato; cùmque Presbyteri teneantur scire quid quid præscriptum est in materia & forma Sacramentorum; si mutationem aliquam notabilem per ignorantiam facerent (licet ea foret tantum accidentalis) in materia vel forma Sacramentorum, non forent immunes à gravi peccato.

D. Tho. 1. 2.
q. 6. art. 8.
in corp.

C A P U T V I.

De Ministro Sacramentorum.

Quæst. I. S A N C T I T A S Ministri, est-ne necessaria ad validitatem Sacramenti?

Resp. Nequaquam: Si inter bonos Ministros, ait Divus Augustinus relatus in Canone, cùm sit alius alio melior, non est melior Baptismus qui per meliorem datur; nullo modo est malus qui etiam per malum datur, quando idem Baptismus datur. Et ideo per Ministros dispares Dei munus æquale est, quia non illorum, sed ejus est: Id est Jesu-Christi à quo Sacramenta suam habent vim, non verò à Ministro, qui ejus tantum instrumentum est.

Can. Si inter
De Consecr.
dist. 4.

Et Concilium Tridentinum ait: Si quis di-

sess. 7. Can.
114

32 TRACTATUS I.

xerit, *Ministrum in peccato mortali existentem, modò omnia essentialia, qua ad Sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere, aut conferre Sacramentum, anathema sit.*

D. Tho. 3. p.
q. 64. art. 5.
in corp.

Dicendum, inquit Divus Thomas, Quòd *Ministri Ecclesiæ instrumentaliter operantur in Sacramentis, eò quòd quodammodo eadem ratio est Ministri & instrumenti. Instrumentum autem non agit secundum propriam formam aut virtutem, sed secundum virtutem ejus à quo movetur. Et ideo accidit instrumento in quantum est instrumentum, qualemcumque formam vel virtutem habeat, præter id quod exigitur ad rationem instrumenti, sicut quod corpus Medici (quod est instrumentum animæ habentis artem) sit sanum vel infirmum; & sicut quod fistula per quam transit aqua, sit argentea vel plumbea: unde Ministri Ecclesiæ possunt Sacramenta conferre, etiam si sint mali, sive in peccato mortali.*

Quæst. 2. Administrare Sacramentum in statu peccati mortalis, est ne peccatum mortale?

Resp. Hoc peccatum non videtur posse esse leve, quia is qui eum committit, per malitiam non reveretur ut par est Deum in sacratissimis ejus Mysteriis; & sicut ille qui est inimicus Principis, non est capax aut idoneus, ut favores ejus, gratiasque aliis distribuat, nec id facere potest, sine nova Principis indignatione, temerè se talibus officiis ingerendo; ita qui sibi conscii sunt peccati mortalis, ac proinde inimici Dei, graviter eum offendent, quoties in eo statu audent ministrare Sacramenta; unde in Levitico dicitur: Sacerdos, in quo fuerit macula, non accedet offerre oblationes Domino.

Levit. cap.
21.

De Sacramentis. Cap. VI. 33

Et sanctus Augustinus relatus in Canone ait :
Ego dico & nos dicimus omnes , quia justos
oportet esse omnes per quos baptizatur. Justos
oportet esse tanti iudicis Ministros , si minis-
trare justè voluerint , hoc est sine peccato : &
alio in loco dicit : Omnia Sacramenta cum
obsint indignè tractantibus , prosunt tamen
per eos dignè sumentibus.

Dicendum , inquit Divus Thomas , quod
aliquis in agendo peccat , ex hoc quod opera-
tur non secundum quod oportet. Conveniens
autem est ut Sacramentorum Ministri sint
justi , quia Ministri debent Domino confor-
mari secundum illud Levit. 19. SANCTI
ERITIS QUONIAM EGO SANCTUS
SUM. Et ideo non est dubium quin mali ex-
hibentes se Ministros Dei & Ecclesie in dis-
pensatione Sacramentorum peccent. Et quia
hoc peccatum pertinet ad irreverentiam Dei
& contaminationem Sacramentorum , quan-
tum est ex parte ipsius peccatoris , licet Sacra-
menta secundum se ipsa incontaminabilia
sint : Consequens est quod tale peccatum ex
genere suo sit mortale. In articulo tamen ne-
cessitatis , inquit idem Doctor , non peccaret
baptizando , in casu quo etiam posset Laicus
baptizare : sic enim patet quod non exhiberet
se Ministrum Ecclesie , sed subveniret neces-
sitatem patienti ; secus est autem in illis Sacra-
mentis quae non sunt tanta necessitatis sicut
Baptismus. Secundum hanc Divi Thomae doc-
trinam asserere possumus , quod Laici ad-
ministrantes Baptismum in casu necessitatis ,
non peccant , etiam si tunc sint in peccato
mortali.

Quaest. 3. Sacerdos tenetur-ne examinare
suam conscientiam priusquam administret Sa-
cramentum ?

B V

Can. Baptis-
mus. De Con-
secrat, dist.
4.

S. Aug. lib. 2.
Contra Par-
menian. cap.
10.

D. Tho. 3. p.
q. 64. art. 6.
in corp.

Ibidem ad 1.

S. Carol. ac-
tor. p. 4. De
Sacrament. ad-
ministr.

Resp. Omnino tenetur: Parochus, ait san-
ctus Carolus, *omnisque Sacerdos, cujus est
Sacramenta administrare, primum sollicite
& intimè cogitare debet, an alicujus peccati
mortalis (quod sanctissima cautione Sacerdos
evitare debet) sibi concius sit. Quod si reum
se esse novit, prius Sacramentali confessione
se expiare studebit; contritionem certè habere
quàm diligentissime curet.*

Quest. 4. Sufficit-ne elicere actum contri-
tionis ante Sacramenti administrationem, cum
quis se reum novit peccati mortalitatis?

Conc. Trid.
sess. 13. cap.
7.

Resp. Non sufficit, si adsit confitendi facul-
tas sine præjudicio reipublicæ, aut privatæ
personæ in urgente necessitate. Quod quidem
expressè definitum est à Concilio Tridentino
quantum ad Missæ sacrificium. Ecclesiastica,
inquit, *autem consuetudo declarat, eam pro-
bationem necessariam esse, ut nullus sibi con-
scius mortalitatis peccati, quantumvis sibi contri-
tus videatur, absque præmissa Sacramentali
Confessione, ad sacram Eucharistiam acce-
dere debeat. Idemque Concilium Can. 11.
ejusdem sess. Statuit atque declarat ipsa Sy-
nodus, illis quos conscientia peccati mortalitatis
gravat, quantumcumque etiam se contritos
existiment, habitâ copiâ Confessoris, necessa-
riò præmittendam esse confessionem Sacramen-
talem. Quod si ob urgentem necessitatem re-
neatur Sacerdos celebrare ante confessionem,
tenetur peracto sacrificio quam primum confi-
teri; & Alexander VII. sequentes proposicio-
nes damnavit. 38. Propositio damnata. Man-
datum Tridentini factum Sacerdoti sacrifican-
ti ex necessitate cum peccato mortali, confiten-
di quam primum, est consilium non præcep-
tum. 39. Propositio damnata. Illa particula
quam primum, intelligitur cum Sacerdos suo
tempore confitebitur.*

Decret. Ale-
xandri VII.
18. Martii.
1666.

De Sacramentis. Cap. VI. 35

Ex quibus concludi potest, idem dicendum esse de reliquis Sacramentis; quia ex Tridentino, quamvis major adhibenda sit præparatio ad recipiendam Eucharistiam quàm ad alia Sacramenta, necessarius tamen semper est status gratiæ, pro administrandis omnibus Sacramentis; ac proinde necessariae sunt omnes dispositiones, quas requirit Concilium, ut habeatur certitudo moralis, quod quis non sit in statu peccati mortalis; proindeque tenetur quis confiteri habitâ Confessoris copiâ, si se noverit esse in peccato mortali, cùm Concilium judicaverit hanc dispositionem requiri ad habendam illam certitudinem moralem.

Secundò, quia nunquam potest esse vera contritio, quando quis se peccati mortalis reum agnoscens negligit confiteri, habitâ copiâ Confessoris: nam ut vera sit contritio, debet continere firmum propositum confitendi quam primùm, nec confessionem proinde negligere, quando ejus faciendæ habet facultatem; atqui constat in casu proposito, eum qui solo contritionis actu contentus est priusquam Sacramentum administret, non habere hoc firmum propositum confitendi quam primùm, cùm id non curet, licet id possit commodè facere ut supponimus; certum igitur est, ejus contritionem non esse veram.

Quaest. 5. Est-ne peccatum omittere aut mutare aliquam ex ceremoniis ab Ecclesia præscriptis in Sacramentorum administratione?

Resp. Urique peccatum est, ut expressè definit Concilium Tridentinum his verbis: *Si quis dixerit, receptos & approbatos Ecclesie Catholicae ritus in solenni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut communi, aut sine peccato à Ministris pro libito*

Conc. Trid. sess. 7. Can. 13. De Sacram. in genere.

omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesia Pastorem mutari posse, anathema sit.

Quaest. 6. Est-ne necessarium ad validitatem Sacramentorum, ut is qui ea confert, sit Minister ad id specialiter deputatus?

Resp. Est absolute necessarium; ait enim Catechismus Concilii Tridentini: Non minus enim Ministrorum Officio, quam materiâ & formâ ad Sacramenta conficienda opus esse, perpetuâ sanctorum Patrum traditione confirmatum est.

Conc. Trid. Et Concilium Tridentinum ait: Si quis dissens. 7. Can. xerit Christianos omnes in verbo & omnibus 10. De Sacramentis administrandis, habere potestatem, anathema sit.

Et ratio est, quia cùm Sacramenta non operentur nisi virtute supernaturali, non possunt validè administrari nisi servantur omnia, quæ à Jesu-Christo in eorum institutione præscripta sunt. Unde necessarium est ut is qui illa administrat, receperit ab eo hanc potestatem, & ad id fuerit specialiter deputatus. Videbimus autem agendo de Sacramentis in particulari, quinam sint Ministri à Deo destinati ad ea conferenda.

Quaest. 7. Quænam sunt aliæ dispositiones requisitæ in Ministro Sacramentorum?

Resp. Præter intentionem quam habere debet faciendi quod facit Ecclesia, administrare ea debet maxima cum devotione interna & externa, ac proinde, ut ait Divus Carolus:

D. Carol. 2.æ. Sacramentum aliquod cùm ministrat ut id p. 4. De Sacram. adminis- magna cum religione præstet, singula verba, tratione, quæ ad illius formam rationemque pertinent, omni animi attentione & pietate distinctè pronuntiabit, & clara item voce, ut ab illis audiatur quibus ministratur. Sacras item prece-

De Sacramentis. Cap. VI. 37

tionēs sanctē graviterque dicet. Solemnēs præterea alios ritus ceremoniasque ita decenter observabit, ut veluti ante oculos ponere videatur eximia illa dona, quæ in eo Sacramento continentur.

Ita verò demùm in omni Sacramento administratione se geret, ut non actione solum tota, sed vultu etiam illos qui adsunt incitet ad pietatem & devotionem.

Illudque norit præterea Officii sui esse, & hæc sancta administrandi ratione, & præterea assiduis orationibus & doctrina & omni Sacerdotali industria, fideles sibi commissos tales efficere, quibus dignè utiliterque Sacramenta ministrari possint.

Hic autem non erit abs re advertere, quod inter alios Calvinistarum errores, seu allucinationes, duas sequentes propositiones damnavit sancta Sedes.

Prima propositio damnata. Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relictâ tutiore; nisi id vetet lex, conventio aut periculum gravis damni incurrendi.

Innocent. XII. in Decreto contra 65. Propos. die 2. Martii 1679.

Hinc sententiâ probabili tantum utendum non est in collatione Baptismi, ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.

29. Propositio. Vrgens metus gravis, est causa justa Sacramentorum administrationem simulandi.

CAPUT VII.

De Sacramentorum effectibus.

Quæst. I. **Q**UINAM sunt effectus Sacramentorum?

2. Corinth.
cap. 1.

Resp. Duo præcipui: primus est character, quem imprimunt in anima, juxta illud Apostoli: *Vixit nos Deus qui & signavit nos, & dedit pignus spiritus in cordibus nostris.* Apostolus characterem designat dum dicit *signavit nos*, sigillum enim hoc habet peculiare, ut signum aliquod imprimat.

ad Ephes. c.
5.

Secundus autem magisque præcipuus Sacramentorum effectus, est gratia sanctificans, quam Sacramenta communicant, juxta illud Apostoli *Christus dilexit Ecclesiam, & se ipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ.*

Quæst. 2. Quid est character?

Decret. Eug.
IV. in Conc.
Florent. in
Instr. ad Ar-
menos.

Resp. Character, ut dicitur in Decreto Eugenii, *Est spirituale quoddam signum à ceteris distinctivum, anima indelebiliter impressum.* Hæc definitio satis explicabitur per responsa sequentibus quæstionibus danda.

Quæst. 3. Quænam Sacramenta imprimunt characterem?

Conc. Trid.
sess. 7. Can.
9. De Sacram.
in genere.

Resp. Definitum est à Concilio Tridentino, tria esse Sacramenta quæ characterem imprimunt. *Si quis dixerit, inquit, in tribus Sacramentis, Baptismo, Confirmatione, & Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc est signum quoddam spirituale & indelebile, unde ea iterari non possunt, anathema sit.*

S. Boniv. 6.
p. brevilo.

Rationem quam tradit Divus Bonaventura, naturam characteris plenius explicabit; Quo-

De Sacramentis. Cap. VII. 39

niam, inquit, triplex est status fidei secundum quem habet fieri distinctio in populo Christiano, in acie Ecclesiastica Hierarchia: scilicet status fidei genita, roborata, & multiplicata. Secundum primum fit distinctio fidelium ab incredulis; per secundum fit distinctio fortium ab infirmis & debilibus. Secundum tertium fit distinctio Clericorum à Laicis. Hinc est, quod illa Sacramenta, quæ recipiunt triplicem fidei statum prædictum, Characteres imprimunt, per quos indelebiter impressos semper distinguunt: ac per hoc nunquam iterari possunt. Quoniam ergo Baptismus respicit statum fidei genita, in quo populus Dei distinguitur ab incredulis, ut Israëlita ab Ægyptiis. Et Confirmatio respicit statum fidei roborata, in quo distinguitur populus fortis ab infirmis, sicut pugiles ab his qui ad pugnam non sunt idonei. Et Ordo respicit statum fidei multiplicata, in quo distinguitur Clerus à Laicis, sicut Levita ab aliis Tribubus. Hinc est quod in his tantum tribus Sacramentis characteres imprimuntur.

Idem luculenter explicat sanctus Thomas: Sacramenta, inquit, nova legis ad duo ordinantur, videlicet ad remedium contra peccata, & ad perficiendum animam in his quæ pertinent ad cultum Dei secundum ritum Christianæ vite. Quicumque autem ad aliquid certum deputatur, consuevit ad illud consignari, sicut milites; qui adscribebantur ad militiam, antiquitus solebant quibusdam characteribus corporalibus insigniri: eo quod deputabantur ad aliquid corporale. Et ideo cum homines per Sacramenta deputentur ad aliquid spirituale pertinens ad cultum Dei, consequens est quod per ea fideles aliquo spiritali characteri insigniantur.

quili. cap. 6.
De Sacram.
ueratione.

D. Tho 3. p.
q. 63. art. 3.
in corp.

Quamvis autem homo per omnia Sacramenta fiat particeps Sacerdotii Christi, utpotè percipiens aliquem ejus effectum, scilicet gratiam: non tamen per omnia Sacramenta deputatur ad aliquid agendum, vel recipiendum, quod pertinet ad cultum Sacerdotii Christi, sed tantum per tria prædicta: *Ad agens in Sacramento*, inquit idem sanctus Thomas, *pertinet Sacramentum Ordinis: quia per hoc Sacramentum deputantur homines ad Sacramenta aliis tradenda. Sed ad recipientes pertinet Sacramentum Baptismi: quia per ipsum accipit potestatem recipiendi alia Ecclesiae Sacramenta: unde Baptismus dicitur esse janus omnium Sacramentorum. Ad idem etiam ordinatur quodammodo Confirmatio, ut infra dicitur: & ideo per hæc tria Sacramenta Character imprimitur.*

D. Tho. ibid.
a. 6. in corp.
& ad 1.

Quæst. 4. Character est-ne indelebilis?

Resp. Id jam diximus ex Tridentino supra relato, & ut ait Divus Thomas, Post hanc vitam remanet character, & in bonis ad eorum gloriam, & in malis ad eorum ignominiam: Sicut etiam militaris character remanet in militibus post adeptam victoriam, & in iis qui vicerunt, ad gloriam; & in his qui sunt victi, ad pœnam.

D. Tho. 3. p.
q. 63. art. 5.
ad 3.

Quæst. 5. Sacramenta imprimunt-ne characterem in iis qui illa recipiunt in statu peccati mortalis?

Resp. Imprimunt certè, modò dispositiones omnes necessariae ad validitatem Sacramenti, adhibeantur, tum à conferente, tum à suscipiente Sacramentum. Satis eluxit, ait Divus Augustinus relatus in Canone, Pastoribus Ecclesiae Catholicae, & ovem qua foris errabat & dominicum characterem foris accipiebat, venientem ad Christianam unitatis salutem ab

Can. Quomodo.
do. De Confe-
cr. dist. 4.

De Sacramentis. Cap. VII. 41

errore corrigi : Characterem tamen dominicum in ea agnosci potius quam improbari : quandoquidem , ipsum characterem multi lupi , & lupis insigunt. Hoc est iis qui cum prava dispositione Sacramenta suscipiunt.

Quaest. 6. Quinam sunt effectus characteris ?

Resp. Ex Divo Thoma, Character praecipue tres habet effectus in anima. Divinus cultus, ait Divus Thomas, consistit vel in recipiendo aliqua Divina, vel in tradendo aliis ; ad utrumque autem horum requiritur quaedam potentia : nam ad tradendum aliquid aliis, requiritur quaedam potentia activa : ad recipiendum autem requiritur potentia passiva : & ideo character importat quamdam potentiam spiritualem ordinatam ad ea quae sunt Divini cultus : Et ideo primus effectus characteris est quaedam potentia spiritualis, ordinata ad ea quae sunt Divini cultus : & haec potentia est aut activa aut passiva : passiva in Sacramento Baptismi, qua homo fit capax ad alia Sacramenta recipienda : activa vero in Sacramentis Confirmationis & Ordinis, quoniam quidem per confirmationem, homo fit idoneus ad profitendam fidem, per Ordinem vero ad conferenda aliis Sacramenta.

D. Tho. 3. p. q. 63. art. 2. in corp.

Secundus effectus characteris, ut tradit idem Doctor, est character Christi. Manifestum est, ait Divus Thomas, quod character Sacramentalis specialiter est character Christi, cuius Sacerdotio configurantur fideles secundum sacramentales characteres, qui nihil aliud sunt quam quaedam participationes Sacerdotii Christi ab ipso Christo derivata. Unde qui per Sacramenta characterem recipit, Christo fit similior, quam is qui non recipit.

D. Tho. ibid; a. 3. in corp.

Tertium autem effectum sic explicat Divus

D. Tho. ibid.
art. 3. ad 3.

Thomas : Dicendum quòd charactere distinguitur aliquis ab alio per comparisonem ad aliquem finem in quem ordinatur qui characterem accipit : Sicut dictum est de charactere militari , quo in ordine ad pugnam distinguitur miles Regis à milite hostis. Et ita character distinguit fideles Christi à mancipiis diaboli. Propter hæc tria character varia sortitur nomina ; quia enim nos aptos reddit ad suscipienda vel dispensanda Sacramenta seu ad peculiariora quædam Christianæ Religionis Officia Deo consecrat, dicitur hominis consecratio , sanctificatio , & ad Dei cultum dedicatio ; quia autem nos Christo Domino speciali ratione configurat , dicitur potestas recipiendi , vel dandi Sacramenta & sacra ; quia denique unum hominem ab altero , v. g. baptizatum à non baptizato, confirmatum à non confirmato, Sacerdotem denique à Laïco secernit , sigillum à sanctis Patribus appellatur.

Quæst. 7. Sacramenta conferunt-ne gratiam ?

Decret. Eug.
IV. in Con-
cil. Florent.

Resp. Ut habetur in Decreto Concilii Florentini , Septem sunt Sacramenta nova legis, quæ multum ab antiquis differunt ; illa enim non causabant gratiam , sed eam solùm per Passionem Christi dandam figurabant : Hæc verò nostra & continent gratiam , & ipsam dignè suscipientibus conferunt.

Concil. Trid.
sess. 7. Can.
6.

si quis dixerit, inquit Concilium Tridentinum , Sacramenta nova legis non continere gratiam quam significant , aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre , quasi signa tantùm externa sint accepta per fidem gratiæ vel iustitiæ , & nota quadam Christianæ professionis , quibus apud homines discernuntur fideles ab infidelibus , anathema sit.

De Sacramentis. Cap. VII. 43

Hausit hanc veritatem Ecclesia ex Scriptura sacra & sanctis Patribus. Joannis 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu-sancto, non potest introire in Regnum Dei*: Ubi regeneratio spiritualis quæ fit per gratiam, tribuitur aquæ Baptismi, & Spiritui sancto: aquæ quidem, tanquam causæ instrumentali, & Spiritui-sancto ut causæ principali. Quare Divus Augustinus explicans prædicta verba Joannis, ait, *Non enim scriptum est, Nisi quis renatus ex parentum voluntate, aut ex offerentium, vel ministrantium fide: sed, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu-sancto*: Quod clarè satis ostendit, dici non posse secundum sanctum Augustinum, fidem conferentis aut suscipientis Sacramentum esse causam gratiæ, sed solum aquam cum Spiritu-sancto.

D. Aug. Epist. 23.

Et Divus Paulus ad Ephesios cap. 5. ait: *Christus dilexit Ecclesiam & tradidit semetipsum pro ea, mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ*. Et ad Titum cap. 3. dicit: *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis*: Ex quo constat, Sacramenta esse causas nostræ salutis gratiam conferendo.

Sanctus Thomas, ait; *Ex multis Sanctorum autoritatibus habetur, quod Sacramenta novæ legis non solum significant, sed causant gratiam; & ideo dicendum quod duplex est causa agens principalis & instrumentalis*: Principalis quidem operatur per virtutem suam formæ cui assimilatur effectus, sicut ignis suo calore calefacit; & hoc modo, nihil potest causare gratiam nisi Deus, quia gratia nihil aliud est quàm quædam participata similitudo nature divinæ secundum illud. 2. Petr. 1.

D. Tho. 3. p. q. 62. art. 1. in corp.

MAGNA NOBIS ET PRETIOSA
DONAVIT, UT DIVINÆ SIMUS

44 TRACTATUS I.

CONSORTES NATURÆ. Causa verò instrumentalis non agit per virtutem suæ formæ, sed solum per motum quo movetur à principali agente. Vnde effectus non assimilatur securi, sed arti, quæ est in mente artificis. Et hoc modo Sacramenta nova legis gratiam causant: adhibentur enim ex divina ordinatione hominibus ad gratiam in eis causandam. Vnde Augustinus dicit, contra Faustum cap. 19. hæc omnia (scilicet Sacramenta) fiunt & transeunt; virtus tamen (scilicet Dei) quæ per illa operatur, jugiter manet. Hoc autem propriè dicitur instrumentum, per quod aliquis operatur. Vnde ad Titum 3. dicitur: SALVOS NOS FECIT PER LAVACRUM REGENERATIONIS.

Quæst. 8. Quomodo Sacramenta novæ Legis conferunt gratiam?

Resp. Sacramenta conferunt gratiam, ut aiunt Theologi, Ex opere operato, hoc est illam conferunt immediatè ex se ipsis, per virtutem receptam à Passione Christi, qui nostram operatus est salutem; ita ut non solum intuitu meritorum conferentis, aut suscipientis Sacramentum gratia conferatur, sed intuitu meritorum Christi, qui instituit Sacramenta eisque hanc virtutem communicavit.

Quod quidem probatur primò ex Divo D. Tho. 3. p. Thoma qui ait: In Baptismo confertur gratia q. 70. art. 4. ex virtute ipsius Baptismi, quam habet in in corp. quantum est instrumentum Passionis Christi jam perfectæ: Quod nos vocamus producere gratiam Ex opere operato, ut jam diximus.

S. Leo. Ser-
mone 5. De
Nativitate Domi-
ni. versus fi-
nem.

Probatur secundò autoritate sancti Leonis Papæ: Originem, inquit, quam sumpsit in utero Virginis, posuit in fonte Baptismatis, dedit aqua quod dedit matri: virtus enim Altissimi & obumbratio Spiritus-sancti quæ fe-

De Sacramentis. Cap. VII. 45

cit ut Maria pareret Salvatorem, eadem facit
ut regeneret unda credentem.

Denique Concilium Tridentinum sic habet :

Si quis dixerit per ipsa nova legis Sacramenta Concil. Trid.
ex opere operato non conferri gratiam, ana- sess. 7. Can.
thema sit. 8.

Quest. 9. Quomodo Sacramenta legis vete-
ris, id est Mosaiæ, conferebant gratiam ?

Resp. Illam conferebant tantum ex opere
operantis, hoc est non per virtutem quæ fue-
rit in ipsis ex meritis Passionis Christi, seu ex
opere operato, sed duntaxat intuitu solius
meriti, & dispositionis, quæ erat in recipien-
tibus.

Probat primò ex supradicta autoritate
Eugenii IV. in Concilio Florentino, ubi ait:
*Sacramenta nova legis multum à Sacramen-
tis differunt antiqua legis; illa enim non
causabant gratiam, sed eam solum per Passio-
nem Christi dandam esse figurabant: hac ve-
rò nostra, & continent gratiam, & ipsam
dignè suscipientibus conferunt.* Quod eviden-
ter probat Sacramenta veteris legis non con-
tulisse gratiam *Ex opere operato*; quoniam con-
ferre gratiam *Ex opere operato*, est eam pro-
ducere per virtutem, quæ in ipsis sit ex meritis
Passionis Christi: Concilium autem definivit
Sacramenta antiquæ legis, non habuisse in se
talem virtutem.

Quod explicat sanctus Augustinus his ver-
bis: *Alia sunt Sacramenta dantia salutem,
alia promittentia Salvatorem: Sacramenta
novi Testamenti dant salutem; Sacramenta
veteris Testamenti promiserunt Salvatorem:
mutata sunt Sacramenta, facta sunt facilio-
ra, pauciora, salubriora, feliciora.* Quæ
verba satis ostendunt, Sacramenta veteris le-
gis non contulisse gratiam, per virtutem ali-

D. Augusti-
nus in Psal.
73.

quam quæ in ipsis fuerit; quoniam si ita contulissent, tantam vim, & virtutem habuissent, ut Sacramenta novæ legis: quod quidem contrarium est Scripturæ sacræ, & sanctis Patribus.

D. Th. I. 2.
q. 103. art. 2.
in corp.

Denique sanctus Thomas ait; *Veteris legis ceremonia non poterant in se continere realiter virtutem profluentem à Christo incarnato & passo, sicut continent Sacramenta novæ legis, & hoc est quod ad Galatas 4. Apostolus vocat ea, egena & infirma Elementa: Infirma quidem, quia non possunt à peccato mundare: sed hæc infirmitas provenit ex eo quod sunt egena, id est eo quod non continent in se gratiam.*

Hic autem advertendum est quod quando asserimus, Sacramenta novæ legis producere gratiam per virtutem, quæ in ipsis sit, ita explicantes illud Tridentini *Ex opere operato*, non intendimus, quod Concilium, aut Eugenius Papa determinaverit, credendum esse sub pœna anathematis, Sacramenta nostra producere gratiam per virtutem, qualitatem, aut motionem physicam, ut explicant discipuli Divi Thomæ, à quo ne punctum quidem recedimus; scimus enim sententiam aliorum Theologorum, qui Causalitatem tantum moralem circa gratiam tribuunt Sacramentis novæ legis, propugnari etiam posse, ut conformem Doctrinæ Concilii Tridentini & traditioni.

Durandus in
4. dist. 1. q.
4. n. 19.

Alia est etiam opinio, ut ait Durandus, antiqua, & sine calumnia, & magis, ut mihi videtur, consona dictis Sanctorum: scilicet quod in Sacramentis non est aliqua virtus causativa gratiæ, characteris vel cujuscunque dispositionis seu ornatus existentis in anima; sed sunt causa sine qua non confertur gratia; quia ex divina pactione vel ordina-

De Sacramentis. Cap. VII. 47

zione sic fit quòd recipiens Sacramentum, recipiat gratiam nisi ponat obicem, & recipit gratiam non à Sacramento, sed à Deo: Nec ab ea deflectere videtur Divus Bernardus, dum ait, Sicut Canonicus investitur per librum, Abbas per baculum, Episcopus per baculum & annulum simul, sic diversa gratia diversis sunt tradita Sacramentis.

D. Bernard:
serm. De Cœ-
na Domini.

Quare sapienter notavit Cardinalis Bellarminus, lib. 2. de Sacram. cap. 1 §. Secundo notandum. Satis esse in hac re credere, quod justificatio fidelium sequatur ex eo quod quis recipit Sacramentum, v. g. Baptismum: Ut verè ex eo quòd quis baptizatur, sequatur ut justificetur.

Quod quidem clariùs explicatum est ab illustrissimis viris Valemburgis in doctissimis suis Controversiis parte 3. q. 2. ubi dicitur: Difficultas est de Sacramentorum efficacia. Vbi non quaritur an Sacramenta sint causa primariè & propriè effectivè illius gratia quæ confertur, hoc enim solius Dei est; sed an ex opere operato sequatur gratia.

Quam quidem explicationem hîc inferendam judicavi; quia explicatio horum terminorum Ex opere operato ita p'ane confundit confutatque hæreticos, ut eorum plurimi hodie eam agnoscant, eique libenter subscribant; quin etiam eorum nonnulli plura dixerunt, quàm necessarium foret, absolutè loquendo, ut Catholici habeantur in hac parte.

Hugo enim Grotius, celebris Calvinista, in Annotatione ad consultationem Cassandri, articulo tertio ait: Errant qui Sacramenta esse putant signa tantum acceptæ gratia, non etiam instrumenta per quæ Deus operatur. Voluit enim Deus per Sacramenta dare & augere gratiam, ut honoraret Ecclesiam cui tra-

dita sunt Sacramenta, ad nos ipsi Ecclesia incorporandos: requiritur quidem in adultis dispositio ut dicitur in Missa: QUORUM FIDES TIBI COGNITA EST ET NOTA DEVOTIO: Verum efficacia non istis dispositionibus tribui solet, sed Deo, & hoc est quod dicitur ex opere operato.

Quest. 10. Videtur quod Circumcisio conferat gratiam Ex opere operato, cum plerumque illam suscipientes elicere non possent actus fidei, & aliarum virtutum, quibus gratia potuisset illis conferri intuitu meritorum, quod Theologi vocant conferre gratiam Ex opere operantis?

Resp. Divus Thomas huic difficultati sic D. Th. 3. p. respondet: Dicendum quod in Circumcisione q. 70. art. 4. conferebatur gratia, aliter tamen quam in corp.

Baptismo: nam in Baptismo confertur gratia ex virtute ipsius Baptismi, quam habet in quantum est instrumentum Passionis Christi jam perfecta. In Circumcisione autem conferebatur gratia, non ex virtute Circumcisionis, sed ex virtute fidei Passionis Christi, cujus signum erat Circumcisio. Ita scilicet quod homo qui accipiebat Circumcisionem, profitebatur se suscipere talem fidem; vel adultus pro se, vel alius pro parvulis; unde & Apostolus dicit, Rom. 4. quod Abraham accepit signum Circumcisionis, signaculum justitiæ fidei; quia scilicet justitia erat ex fide significata, non ex circumcissione significante.

Quest. 11. Sacramenta novæ legis conferunt-ne majorem gratiam illa suscipientibus majore cum dispositione?

Resp. Utrique plus gratiæ conferunt magis dispositis, non solum gratiæ, quæ datur intuitu solius meriti, & solius dispositionis recipientium, quam Theologi vocant Ex opere operantis,

De Sacramentis. Cap. VII. 49

operantis, sed etiam illius gratiæ, quam Sacramenta conferunt ex virtute recepta à Passione Christi, quam Theologi vocant *Ex opere operato*; ut enim ait Divus Thomas, *Quamvis Baptismus ut Passio Christi qua in eo operatur, quantum est de se aequalem respectum ad omnes habeat: quia tamen quidam ad Baptismum cum majori præparatione fidei & devotionis accedunt aliis, ideo quidam aliis majorem gratiam consequuntur.* Hoc autem intelligi debet de gratia quam Theologi vocant *opus operatum*, quæ provenit ex virtute quæ est in Sacramentis per Passionem Christi; cum ex Divo Thoma hæc virtus nobis communicetur juxta dispositionem, cum qua recipimus Sacramenta.

Quest. 12. Licet-ne aliquid exigere pro administratione Sacramentorum?

Resp. Illud prohibitum est omni Jure divino & humano, veraque est simonia, quam Dominus noster Jesus-Christus expressè prohibuit, cum dixit Ministris suis, Grati accipistis, gratis date. Hinc Concilium Tridentense relatum in Canone, ait: Dictum est solere in quibusdam locis pro perceptione Chris-
matis nummos dari, similiter pro Baptismo & Communione. Hoc simoniaca hæresis semen detestata est sancta Synodus, & anathematizavit, & ut de cætero nec pro ordinatione, nec pro Chrismate, vel Baptismo, vel pro Balsamo, nec pro sepultura vel Communionem quidpiam exigatur, statuit: sed gratis dona Christi gratuita dispensatione donentur.

Concilium Generale Lateranense relatum in Canone, ait: *Cum in Ecclesia corpore omnia debeant ex charitate tractari, & quod gratis*

Tomus III.

C

D. Tho. 4.
sent. dist. 4.
q. 2. art. 3.
quæstiuncula
2. in resp. ad
2.

Matth. 10.
v. 8.

Can. Dictum.
1. q. 1.

Can. Cum in
Ecclesie. De
Simonia.

receptum est, gratis impendi: horribile nimis est, quod in quibusdam Ecclesiis locum venalitas perhibetur habere, ita ut pro Episcopis vel Abbatibus seu quibuscumque personis Ecclesiasticis ponendis, in sedem, sive introducendis Presbyteris in Ecclesiam, nec non & pro sepulturis & exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentium, seu aliis Sacramentis aliquid requiratur. Putant autem plures ex hoc licere, quia legem mortis de longa invaluisse consuetudine arbitrantur; non attendentes, quod tantò graviora sunt crimina, quantò diutius infelicem animam tenuerunt alligatam. Ne igitur hac de cetero fiant, vel pro personis Ecclesiasticis deducendis in sedem, vel Sacerdotibus instituendis, aut sepeliendis mortuis seu benedicendis nubentibus, seu aliis Sacramentis conferendis, seu collatis, aliquid exigatur districtius prohibemus. Si quis autem contra hoc venire presumpserit, portionem cum Giezi se noverit habiturum.

Conc. Aquen-
se tit. de Sa-
cram. ann.
1585.

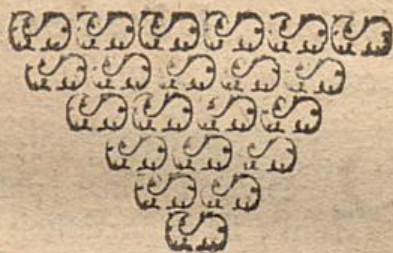
Id ipsum variis temporibus ab aliis Conciliis damnatum est, sic enim loquitur Concilium Aquense. Illud præterea diligenter caveant, ne pro illis administrandis ab ullo, vel omnium rerum inope Sacerdote, verbis aut etiam signis quicquam prorsus vel minimum quovis modo petatur, exigaturve. . . . Quod si quis contra fecerit, is graviter ab Episcopo, pro culpa ratione, puniatur non avaritia tantum labe notatus, sed etiam simoniaca pravitalis reus.

Rituale Rom.

Denique Rituale Rom. de iis quæ in Sacramentorum administr. generaliter observanda sunt. Illud porro diligenter caveat, ne in Sacramentorum administratione aliquid, quavis de causa vel occasione, directè vel indi-

De Sacramentis. Cap. VII. 51

rectè exigat aut petat ; sed ea gratis ministraret , & ab omni simonia atque avaritia suspicione , nedum crimine longissimè absit. Si quid verò nomine eleemosynæ , aut devotionis studio , peracto jam Sacramento , spontè à fidelibus offeratur , id licitè pro consuetudine locorum accipere poterit , nisi aliter Episcopo videatur.

TRACTATUS SECUNDUS.

D E

SACRAMENTO
BAPTISMI.

CAPUT PRIMUM.

*De definitione, institutione, &
necessitate Baptismi.*

*Quest. 1. Q*UID est Baptismus?

Resp. Divus Thomas, post Magis-
trum sententiarum, sic ipsum definit: *Baptis-
mus est ablutio corporis exterior, facta sub
forma prescripta verborum*, à Christo Domi-
no instituta, propter regenerationem spiri-
tualem.

Dicitur *Ablutio exterior*, quia, ut ait Divus
Thomas, ablutio sanctificationem hominis
operatur: additur, *Sub prescripta forma ver-
borum*, in quo consistit forma Sacramenti;
Instituta ad spiritualem regenerationem, quæ
proprius est hujus Sacramenti effectus, per
quem ab aliis differt.

Quest. 2. Quotuplex est Baptismus?

Resp. Unus tantum propriè loquendo est
Baptismus, ut ait Apostolus, *Vna fides,
unum Baptisma*. Potest tamen dividi in tria
Baptismata, quæ tamen includuntur, ut ait

De Sacram. Baptismi. Cap. I. 53

Divus Thomas, in Baptismo aquæ. *Alia duo* D. Th. 3. p.
Baptismata, inquit, *includuntur in Baptis-* q. 66 art. 11.
mo aquæ; quia ut vera sint, supponere debent ad 1.
in suscipiente, desiderium seu votum Baptis-
mi aquæ.

Quest. 3. Quinam sunt hi tres Baptismi?

Resp. Primus est Baptismus Fluminis, sive aquæ; secundus Baptismus sanguinis, seu martyrium, ab effectu effusionis ejus. Tertius est Baptismus Flaminis, seu propositum suscipiendi Baptismum modo debito, conjunctum cum perfecto Dei amore, quo movetur ad credendum ac poenitendum de peccatis, unde & Baptismus poenitentiae dicitur.

Divus Augustinus, relatus in Canone, probat efficaciam horum Baptismatum, cum ait: *Baptismi vicem aliquando implere Passionem, de latrone illo cui non baptizato dictum est, Hodie mecum eris in Paradiso, non leve docu-*

Can. Baptis-
mi De Confe-
crat, dist. 4.

mentum, idem Beatus Cyprianus assumit. Quod etiam atque etiam considerans, non tantum Passionem pro nomine Christi, id quod ex Baptismo deerat, posse supplere; sed etiam fidem conversionemque cordis, si forte ad celebrandum mysterium Baptismi angustiis temporum succurri non potest. Neque enim latro ille pro nomine Christi crucifixus est, sed pro meritis facinorum suorum: nec quia credidit, passus est, sed dum patitur, credidit. Quantum itaque valeat etiam sine visibili Sacramento Baptismi quod ait Apostolus: Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem, in illo latrone declaratum est. Sed nunc impletur invisibiliter, cum mysterium Baptismi non contemptus Religionis, sed articulus necessitatis excludit.

Et Innocentius III. relatus in Canone, consultus ab Episcopo Cremonensi, an Presbyter

Cap. Aposto-
licam. De Pres-
byt. non Bap-
tizato.

in Ecclesiæ fide mortuus credens se baptiza-
tum, licet post mortem ejus compertum fue-
rit, eum non fuisse baptizatum, Ecclesiastica
sepulturâ esset donandus, ita respondet. In-
quæstioni tuæ taliter respondemus, Presbyte-
rum quem sine unda Baptismatis extremum
diem clausisse significasti; quia in sancta Ma-
tris Ecclesiæ fide & Christi nominis Confessio-
ne perseveravit, ab originali peccato solutum
& celestis Patria gaudium esse adeptum asse-
rimus incunctanter. Lege super hoc lib. 8. Au-
gustini de civitate Dei, ubi inter cetera legi-
tur: Baptismus invisibiliter administratur, quem
non contemptus Religionis, sed, articulus ne-
cessitatis excludit. Librum etiam B. Ambrosii,
de obitu Valentiani, idem asserentis revolve.
Sopitis igitur quæstionibus Doctorum, Patrum
sententias teneas, & in Ecclesiæ tuæ juges
preces hostiasque Deo offerri jubeas pro Pres-
bytero memorato.

Hoc summi Pontificis monitum de sequendis
omniñò Patrum sententiis, notet Christianus
Lector; quia in quæstionibus moralibus deci-
dendis, hoc tempore valdè utile & necessa-
rium est, ejusque moniti prætermissio, va-
rios circa mores errores, hoc præsertim sæ-
culo, invexit.

Quæst. 4. Quandonam institutus fuit Bap-
tilmus à Christo Domino?

Resp. Sentiant communiter Patres, Baptis-
mum institutum fuisse à Christo Domino cum
à Joanne baptizatus fuit in Jordane.

D. Aug. Serm. 36. de Temp. Divus Augustinus sic ait; Ex quo Salvator
in aqua se mersit, ex eo omnium gurgitum
tractus cunctorumque fontium venas Mystero
Baptismatis consecravit, & quisquis ibi in
nomine Domini baptizari voluit, non tam
illum mundi aqua diluit, quam Christi unda

De Sacram. Baptismi. Cap. I. 55

purificat. Saluator autem ideo baptizari voluit, non ut sibi munditiam acquireret, sed ut nobis fluente mundaret.

Sanctus autem Ambrosius : Baptizatus est ergo Dominus, inquit, non mundari volens, sed mundare aquas; ut abluta per carnem Christi, qua peccatum non cognovit, Baptismatis jus haberent.

D. Ambros.
lib. 2. in Lucam
cap ult.

Et rationem affert Divus Thomas, cum ait : Sacramenta ex sui institutione habent quod conferant gratiam. Vnde tunc videtur aliquod Sacramentum institui, quando accipit virtutem producendi suum effectum : hanc autem virtutem accepit Baptismus, quando Christus est baptizatus, unde tunc verè Baptismus institutus fuit, quantum ad ipsum Sacramentum.

D. Th. 3. p.
q. 66. art. 2.
in corp.

Quaest. 5. Quoniam tempore incepit obligatio suscipiendi Baptismum?

Resp. Respondeo cum Divo Thoma : Necessitas utendi Sacramento Baptismi indicta fuit homini post Passionem & Resurrectionem : tum quia in Passione Christi terminata sunt figuralia Sacramenta, quibus succedit Baptismus, & alia Sacramenta novae legis; tum etiam quia per Baptismum configuratur homo Passioni & Resurrectioni Christi, in quantum moritur peccato, & incipit novam vitam. Et ideo oportuit Christum prius pati & resurgere quam hominibus indiceretur necessitas se configurandi morti & Resurrectioni ejus.

D. Th. 3. p.
q. 66. art. 2.
in corp.

Videtur etiam quod obligatio & necessitas Baptismi incepit tantum post diem Pentecostes; quia, ut ait Concilium Tridentinum, Justificatio, post Evangelium promulgatum, sine lavacro regenerationis, aut ejus voto fieri non potest : Videmus autem Apostolos non prius Evangelium promulgasse aut Bap-

Concil. Trid.
sess. 6, cap. 4.

tissimi necessitatem ad salutem significasse quam die Pentecostes.

Quest. 6. Cujusnam necessitatis est Baptismus ad salutem?

Resp. Non solum est necessarius, necessitate praecepti, sed etiam necessitate medii; adeo ut si quis non sit baptizatus, nunquam introire possit in regnum caelorum. Quod quidem clarè patet ex dictis Christi Domini. Joannis 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu-sancto, non potest introire in regnum Dei*, quæ verba explicans Divus Ambrosius, ait; *Utique nullum excepit, non infantem, non aliqua praevenit necessitate.* Hoc autem propriè dicitur necessarium necessitate medii, sine quo finis obtineri non potest.

S. Ambros.
lib. 2. De A-
braham. cap.
ultimo.

D. Aug. lib.
3. cap. 9. De
anima & ejus
origine.

Patet etiam ex Divo Augustino. *Noli credere, noli dicere, inquit, noli docere, infantes antequam baptizentur, morte praeventos pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum, si vis esse Catholicus.*

Idem Divus Augustinus in Epistola 28. ad Hieronymum ait, *Quisquis dixerit quod in Christo vivificabuntur etiam parvuli, qui sine Sacramenti hujus participatione de vita exeunt: hic profecto & contra Apostolicam praedicationem venit, & totam condemnat Ecclesiam; ubi propterea cum baptizandis parvulis festinatur & curritur, quia sine dubio creditur, aliter eos in Christo omnino vivificari non posse.*

Quest. 7. Est-ne necessarium ad salutem, suscipere in re Baptismum, an sufficit ipsum recipere in voto?

D. Tho. 3. p.
q. 68 art. 2.
in corp.

Resp. Respondeo ex Divo Thoma: *Sacramentum Baptismi dupliciter potest alicui deesse: uno modo & re & voto, quod contingit illis qui nec baptizantur, nec baptizari volunt,*

De Sacram. Baptismi. Cap. I. 57

quod manifeste ad contemptum Sacramenti pertinet, quantum ad illos qui habent usum liberi arbitrii; & ideo hi quibus hoc modo deest Baptismus, salutem consequi non possunt, quia nec sacramentaliter, nec mentaliter Christo incorporantur, per quem solum est salus. Alio modo potest Sacramentum Baptismi alicui deesse, re, sed non voto; sicut cum aliquis baptizari desiderat, sed aliquo casu praevenitur morte, antequam Baptismum suscipiat. Et talis sine Baptismo actuali salutem consequi potest, propter desiderium Baptismi, quod procedit ex fide per dilectionem operante, per quam Deus interiori hominem sanctificat, cujus potentia Sacramentis visibilibus non alligatur. Vnde Ambrosius dicit de Valentiniano qui Cathecumenus mortuus fuit. Quem regeneraturus eram, amisi: veruntamen ille quam poposcit gratiam, non amisit.

Sufficit igitur ad salutem votum suscipiendi Baptismum, quod votum potest esse explicitum, vel implicitum: explicitum cum quis actu & expresse desiderat Baptismum: implicitum cum aliquid operatur, quod in se includit desiderium Baptismi, ut cum ille qui nihil de Baptismo audivit, elicit verum contritionis aut amoris Dei actum; quia tunc verè desiderat ea omnia, quæ sunt necessaria ad salutem, ac proinde verum habet desiderium recipiendi Baptismum, si divinum de Baptismo suscipiendo scivisset mandatum. Id etiam videtur in casu Presbyteri non baptizati, de quo supra quaestione 3. qui certè habuerat desiderium implicitum saltem Baptismi; quia si scivisset se non esse baptizatum, Baptismum sine dubio petiisset.

Quaest. 6. Puer natus in deserto, potest-ne

salutem consequi intuitu fidei parentum, aut voti seu desiderii quod habent ut baptizetur?

D. Th. quod-
libero. 6. art.
4. in corp.

Resp. Non potest. *Dicendum*, inquit Divus Thomas, quod in pueris nondum habentibus usum rationis non potest esse motus fidei, & dilectionis, aut propositum suscipiendi Baptismum: & ideo non possunt salvari, nisi per Baptismum aqua vel per Baptismum sanguinis, si propter Christum occidantur. Ex quo non solum Christiani, sed etiam Martyres fiunt, ut August. dicit de Innocentibus: & sic patet, quod puer in deserto moriens sine Baptismo, salutem non consequitur.

CAPUT II.

De Materia Baptismi.

Quest. 1. QUÆNAM est materia Baptismi?

Resp. Duplex distinguitur materia in Sacramentis, quæ consistunt in usu alicujus rei sensibilis; altera est res ipsa sensibilis, quam Deus instituit, ut sit signum & causa gratiæ, quæ producitur per Sacramentum: altera est usus & applicatio illius materiæ. Prima dicitur materia remota, secunda materia proxima.

Quest. 2. QUÆNAM est materia remota Baptismi?

Resp. Est de fide, materiam remotam Baptismi, esse aquam naturalem, ut habetur in Concilio Florentino in Decreto unionis. *Materia Sacramenti Baptismi est aqua vera & naturalis.* Et in Concilio Tridentino sic habetur. *Si quis dixerit, aquam veram & naturalem*

Concil. Trid.
sess. 7. cap. 1.
De Baptismo.

De Sacram. Baptismi. Cap. II. 59

non esse de necessitate Baptismi, atque ideo verba illa Domini nostri Iesu-Christi, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu-sancto, ad metaphoram aliquam detorserit, anathema sit.

Quaest. 3. Quaelibet aqua est-ne materia remota Baptismi?

Resp. Divus Carolus, post sanctum Thomam, sic respondet: Parochus populum Sacramenti Baptismi materiam doceat esse omne naturalis aqua genus, siue ea maris sit, siue Fluvii, siue paludis, siue putei, siue fontis, qua sine ulla adjunctione aqua dici solet. Aliis autem liquoribus aut aquis, qua ex floribus, herbis, aliisque id generis exprimuntur, eliciunturve, Baptismum confici non posse ostendet. Aquam praeterea puram mundamque esse pro Sacramenti dignitate convenire, nisi necessitate urgente in qua uti licet & aqua lulentia.

D. Carol. Aetor. p. 4. De Baptis. administ.

Attamen, ut ait Divus Thomas: Si forte aqua admisceatur in tam parva quantitate alicui corpori quod compositum magis sit aliud quam aqua, sicut lutum magis est terra quam aqua, non potest fieri Baptismus.

D. Tho. 3. p. q. 66. art. 4. in corp.

Quaest. 4. Tenetur-ne quis, si fieri possit, uti in Baptismo aqua Baptismali Benedicta Sabbato sancto ejusdem anni, aut Sabbato Pentecostes?

Resp. Dicendum, cum Divo Thoma, quod illa Benedictio qua adhibetur aqua, non est de necessitate Baptismi, sed pertinet ad quandam solemnitatem, per quam excitatur devotio fidelium, & impeditur astutia demonis, ne impediat Baptismi effectum: Illa tamen Benedictio, quae adhibetur aquae, non est de necessitate Baptismi. Dicendum tamen, cum Divo Thoma, quod non licet Benedictio-

D. Tho. 3. p. q. 66. art. 3. ad 5.

D. Th. in 4. sent. dist. 5. q. 2. art. 1.

quæsti. 4. in
corp.

S. Carol. Act.
p. 4. De Bapt.
administ.

nem pratermittere propter Ecclesia institutio-
nem.

Et sanctus Carolus ait ; Quod igitur ad hu-
jus Sacramenti materiam pertinet, id ani-
madvertet ; ut aqua (qua materia Sacra-
menti Baptismi est) non solum vera natura-
lisque sit , sed etiam eo ipso anno (quemad-
modum sanctè cautum est) benedicta in Sab-
bato Pasche Resurrectionis Domini, aut Sab-
bato Pentecostes. Unde ibidem sic prosequitur.
Aquam Baptismalem (quoniam puram illam
quidem, mundam, nitidamque esse, ob tanti
Sacramenti dignitatem convenit) in ipso fon-
te per totum annum, quoad ejus fieri potest,
tum decorè, tum purè conservabit. Quam ob
causam tum fontem pro Sacramenti Majestate
ex eo præscripto decenter extractum ornatum-
que habebit : tum etiam totum ipsius fontis
opus undique ita contextum tenebit, ut nec
pulvis, nec ulla alia sordes intrò penetrent,
quibus aqua corrumpi, aut impura fieri
possit.

Quæst. 5. Quid agere debet Párochus cum
aquam benedictam ad usum Baptismi, cor-
rumpi contigerit, aut quocumque modo ex-
hausta sive lapsa est ?

Resp. Divus Carolus ibidem ait : Quod si
intra annum præ temporis diuturnitate, aliá-
ve causâ, illam corrumpi contigerit, in Sa-
crarium prope fontem Párochus projiciet, sta-
timque & fontem purgabit. Et verò si in urbe
est, ad Metropolitanam, si in Dœcesi, ad
plebanam Ecclesiam veniet, unde proprio vas-
culo nitido aquam Baptismalem accipiat, in
Parochialemque Ecclesiam secretò ferat : ubi
quam primùm in fontem effundet, Baptisma-
lique aquæ allata tantùm etiam aqua pura,
nitida & recentis addet, quantum satis erit.

De Sacram. Baptismi. Cap. II. 61

Hoc ipsum quoque præstabit, si etiam aqua Baptismalis per annum aliquo modo defecerit.

Quæst. 6. Quid agere debet Parochus cum aqua Baptismalis aut congelatur aut ita frigida est, ut possit baptizando nocere?

Resp. Ex eodem sancto Archipræsule ibidem: Quoniam interdum accidit ut in summa hieme aqua Baptismalis vi frigoris congelaret, aut gelida nimis fiat: tunc ut aliquo calore liquefacta aut calefacta usui ad baptizandum infantem esse possit (cum animadverti debeat ne illa gelida nimis ei noceat) aliam aquam vase mundo calefactam immisceri licet, quæ aqua calefacta longè paucior sit quàm illa quæ benedicta est. Quæ in re cavebit etiam Sacerdos, ne quid aliud commisceat quam aquam puram ac naturalem, quamvis calidam.

Quæst. 7. Quænam est materia proxima Baptismi?

Resp. Cum materia proxima, ut præmonuimus, nihil aliud sit, quàm applicatio, & usus materiæ remotæ in Sacramento, constat materiam proximam Baptismi esse ablutionem, ut ait Divus Thomas: Exterius suppositum sensui est, & ipsa aqua, & ejus usus qui est ablutio.

D. Th. 3. p.
q. 66. art. 1.
in corp.

Quæst. 8. Quot modis conferri potest Baptismus?

Resp. Ut ait Angelicus Doctor, Aqua sumitur in Sacramento Baptismi ad usum ablutionis corporalis, per quam significatur interior ablutio peccatorum; ablutio autem fieri potest per aquam, non solum per modum immersionis, sed etiam per modum asperisionis vel effusionis: & ideo quamvis tutius sit baptizare per modum immersionis (quia hoc

D. Th. p. 3.
q. 66. art. 7.
in corp.

habet communior usus) potest tamen fieri Baptismus per modum asperfusionis vel etiam per modum effusionis, secundum illud Ezechielis 36. Effundam super vos aquam mundam : Sicut Beatus Laurentius legitur baptizasse, cum ab eo in craticula superposito se baptizari sanctus Romanus petiisset. Et hoc precipue propter necessitatem ; vel quia est multitudo baptizandorum, ut patet. Actor. 2. ubi dicitur, Quod crediderunt unâ die tria millia & alie die quinque millia : quandoque autem potest imminere necessitas propter paucitatem aqua vel propter debilitatem ministri.

Tutius tamen est baptizare juxta usum communiter receptum in Ecclesia, qui tempore Divi Thomæ & antea erat per immersionem, nunc autem per infusionem aquæ super caput baptizandi, & hoc observandum est in praxi.

Quest. 9. Est-ne necessarium ad validitatem Baptismi ter effundere aquam super baptizandum ?

D. Th. 3. p.
q. 66. art. 8.
in corp.

Resp. Sanctus Thomas sic respondet post Divum Gregorium relatum in Canone de trina. de Consecratione. dist. 4. quia de hac de re consultus fuerat à Leandro Episcopo in Hispania : Ad Baptismum per se requiritur ablutio aqua quæ est de necessitate Sacramenti : modus autem abluitionis per accidens se habet ad Sacramentum : & ideo, sicut ex prædicta autoritate Gregorii patet, quantum est de se, utrumque licite fieri potest ; scilicet & semel & ter immergere : quia unica immersione significatur unitas mortis Christi, & unitas Deitatis : per trinam autem immersionem significatur triduum sepultura Christi : & etiam Trinitas personarum. Sed diversis ex causis, secundum ordinationem Ecclesiæ, quandoque institutus est unus modus quandoque alius :

De Sacram. Baptismi. Cap. II. 63

quia enim à principio nascentis Ecclesia quidam de Trinitate malè sentiebant, Christum purum hominem esse existimantes, nec dici filium Dei & Deum nisi propter meritum ejus quod præcipue fuit in morte; ideo non baptizabant in nomine Trinitatis, sed in commemoratione mortis Christi, & unâ immersione, quod reprobatur in primitiva Ecclesia: Unde in Canonibus Apostolorum, Can. 50. legitur: Si quis Presbyter aut Episcopus non trinam immersionem unius mysterii celebret, sed semel mergat in Baptismate (quod dari à quibusdam dicitur in morte Domini) deponatur; non enim nobis dicit Dominus: in morte mea baptizate; sed in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. Postmodum verò inolevit quorundam schismaticorum & hæreticorum error, homines rebaptizantium: Sicut de Donatistis Augustinus narrat, super Joan. 11. & ideo in detestationem erroris eorum fuit statutum in Concilio Toletano 4. quod fieret una sola immersione, ubi sic legitur Can. 5. Propter vitandum schismatis scandalum, vel hæretici dogmatis usum, simplam teneamus Baptismi immersionem. Sed cessante tali causâ communiter observatur in Baptismo trina immersio. Et ideo graviter peccaret aliter baptizans, quasi ritum Ecclesia non observans, nihilominus tamen esset Baptismus. Nunc autem loco trinæ immersionis, trina adhibetur effusio, juxta præscriptum Ritualis Romani.

Quæst. 10. In quam parte corporis fieri debet effusio aquæ, ad validitatem Baptismi?

Resp. Administrans Sacramentum ter aquam effundere debet super caput baptizandi ad modum Crucis, ut habetur in Rituali Romano. Unde sanctus Thomas ait: *Dicendum*

64 TRACTATUS II.

D. Th. 3. p. q. 68. art. 11. ad 4. quod expectanda est totalis egressio pueri ex utero ad Baptismum, nisi mors immineat.

Si tamen primò caput egrediatur in quo fundantur omnes sensus, debet baptizari, periculo imminente, & non est postea rebaptizandus, si eum perfectè nasci contigerit. Et videtur idem faciendum quacumque alia pars egrediatur, periculo imminente: quia tamen in nulla exteriorum partium integritas vita ita consistit, sicut in capite, videtur quibusdam, quod propter dubium, quacumque alia parte corporis ablutâ, puer post perfectam nativitatem sit baptizandus sub hac forma: Si non es baptizatus, ego te baptizo. Idem asserit Divus Carolus. Actor. p. 4. de Baptismi administratione.

Quest. 11. Licet-ne in casu necessitatis baptizare puerum adhuc existentem in utero matris?

Resp. Non licet, ut ait sanctus Isidorus relatus in Canone: *Qui in maternis, inquit, maternis. dist. 4. de consecrat.* *uteris sunt, ideo cum matre baptizari non possunt; quia qui natus adhuc secundum Adam non est, renasci secundum Christum non potest: neque enim dici regeneratio in eo poterit, quem generatio non precessit.*

Quest. 12. Licet-ne occidere matrem cum creditur moritura, ut possit baptizari puer quem gestat in utero?

Resp. Sanctus Thomas sic respondet: *Dicendum quod non sunt facienda mala ut veniant bona, ut dicitur Romanorum 3. & ideo non debet homo occidere matrem ut baptizet puerum. Si tamen mater mortua fuerit, vivente prole in utero, debet aperiri, ut puer baptizetur.*

S. Carol. Actor. p. 4. De Sanctus autem Carolus ita monet Parochos: *Parochus aliquando monebit ut obstetrix alia-*

De Sacram. Baptismi. Cap. II. 65

ve mulier in partu præsens, si quando ali-
quam in parturiendo ita laborantem animad-
verterit, ut foetus periculum mortis probabile
antequam integrè nascatur, immineat: ubi
primum aliquod membrum vitalem motum
habens ex matris utero extare videbit, illud
aqua perfundens, aspergensve nullo nomine
imposito baptizet, dicens: Ego te baptizo,
&c. si quando autem in partu mulier obierit,
hoc fieri admonebit, ut uterus aperiat, in-
deque foetus eductus, si vivit quamprimum
baptizetur. Id verò magna cautione fiat, ut
& is vivus ex utero extrahatur, & tunc in
primis cum mater verè mortua est, ne pro
salute filii mater occidatur. Hæc vero etiam
parentes & domesticos, prout opportunitas
feret, admonebit, pro foetus qui in utero est,
Deum assidue intimèque precari, ut ille inco-
lumis in lucem edatur, dignusque sit, ante-
quam obeat Baptismi gratiam percipere, ne
sine salutis Sacramento decedat.

Quæst. 13. Licet-ne baptizare filios Judæo-
rum aliorumque Infidelium invitis parenti-
bus?

Resp. Sic respondet Divus Thomas; Dicens: D. Th. 3. p. 2. q. 68. art. 10. in corp.
quod pueri infidelium filii, aut habent
usum rationis, aut non habent. Si autem ha-
bent, jam quantum ad ea quæ sunt juris di-
vini vel naturalis incipiunt suæ potestatis
esse, & ideo propria voluntate, invitis pa-
rentibus, possunt Baptismum suscipere, sicut
& matrimonium contrahere: & ideo tales
licite moneri possunt, & induci ad suscipien-
dum Baptismum. Si verò nondum habent usum
liberi arbitrii, secundum jus naturale, sunt
sub cura parentum quandiu sibi ipsi providere
non possunt. Vnde etiam & de pueris anti-
quorum dicitur, quod salvabantur in fide

66 TRACTATUS II.

parentum. Et ideo contra iustitiam naturalem esset, si tales pueri invitis parentibus baptizarentur, sicut etiam si aliquis habens usum rationis baptizaretur invitus: esset etiam periculosum taliter filios infidelium baptizare; quia de facili ad infidelitatem redirent propter naturalem affectum ad parentes. Et ideo non habet hoc Ecclesia consuetudo, quod filii Infidelium, invitis parentibus, baptizentur.

CAPUT III.

De forma Sacramenti Baptismi, & de Baptismo sub conditione.

Quest. I. QUÆNAM est forma Sacramenti Baptismi?

Resp. Verba formæ Sacramenti Baptismi sunt. Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, ut patet ex Concilio generali Lateranensi, relato in tit. de summa Trinitate, & ex Tridentino sess. 7. Can. 4. de Baptismo. Id autem nos docuit Christus Dominus cum dixit discipulis: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Quæ quidem verba proferri debent distinctè, nihil omittendo, vel immutando; attentè ac devotè, statim ac infunditur aqua super caput baptizandi. Hoc non obstante ut ait Eugenius IV. in Decreto unionis in Concilio Florentino: non tamen negamus, quin & per illa verba: Baptizetur talis servus Christi, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, vel: Baptizatur manibus meis talis in nomine Patris, & Filii & Spiritus sancti, verum perficiatur Baptisma; quoniam cum princi-

Cap. Firmiter,
De summa
Trinit. & fide
Catholica.

Matth. 28.

De Sacram. Baptismi. Cap. III. 67

palis causa ex qua Baptismus virtutem habet, sit sancta Trinitas : instrumentalis autem sit Minister qui tradit exterius Sacramentum, si exprimitur actus qui per ipsum exercetur ministerium cum sancta Trinitatis invocatione, perficitur Sacramentum.

Quaest. 2. Quanam forma utendum est cum dubium est utrum ille qui Baptismum vult suscipere, jam fuerit baptizatus?

Resp. Ut habet Innocentius III. relatus in Canone : De quibus dubium est, an baptizati fuerint, baptizentur his verbis praemissis : Si baptizatus es, non te baptizo; sed si nondum baptizatus es, ego te baptizo. Can. De quibus. De Baptismo.

Quaest. 3. Quid agere debet Parochus in Baptismo puerorum, qui fuerunt expositi?

Resp. Respondeo ex Divo Carolo : Infans expositus, si illum baptizatum esse non constat, baptizetur, haec tamen verborum formula. Si tu es baptizatus, ego non te baptizo, & si nondum es baptizatus, ego te baptizo &c. Quod quidem probatur primò auctoritate Divi Gregorii relati in Canone, ubi ait : Parvulos qui a parentibus subtrahuntur, & an baptizati sint ignorant, hos ut baptizare debeas secundum Patrum traditionem, si non fuerit qui testificetur, ratio poscit. D. Carol. Act. p. 2. In Synodo Dioces. 3. Decreto 11.

Secundò probatur ex Concilio Carthaginensi relato in Canone : Placuit, inquit Concilium, de infantibus, quoties non inveniuntur certissimi testes qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur, absque ullo scrupulo esse baptizandos. Can. Placuit. De Consecr. dist. 4.

Denique sanctus Leo, Leoni Episcopo Ravennati scribens ait : Cum itaque Baptismi, sui nihil recordatur qui regenerationis est cupidus, nec alter attestari de eo possit qui sciat consecratum, nec ille qui consecratur; scimus Can. Cum itaque. De Consecr. dist. 4.

quodam inexpiabile esse facinus, quoties juxta hereticorum damnata à sanctis Patribus instituta, cogitur aliquis lavacrum quod regenerandis semel tributum est, bis subire, Apostolica reclamante sententia qua nobis unam prædicat in Trinitate Deitatem, unam in fide confessionem, unum in baptismo Sacramentum. Sed in hoc nihil simile formidatur, quoniam non potest in iterationis crimen venire quod omnino factum esse nescitur: atque ideo, quoties persona talis inciderit, sollicita primum examinatione discutite, & longo tempore (nisi forte supremus finis immineat) indagate, utrum nemo penitus sit qui testimonio suo juvare possit ignorantiam nescientis: & cum constiterit hunc qui baptismatis indiget Sacramento, sola inaniter suspicione prohiberi: accedat intrepidus ad consequendam gratiam, cujus in se nullum scit esse vestigium, nec vereamur huic salutis januam aperire, quam nunquam antea docetur ingressus.

Cap. Ex litterarum. De Apostatis,

Quæst. 4. Quam poenam incurreret Sacerdos, qui puerum jam baptizatum iterum baptizaret absque probabili dubio de ejus Baptismo jam suscepto?

Cap. Licet. de Baptismo.

Resp. Ut dicitur in Concilio generali Lateranensi: Si quis baptizatos rebaptizare ausu temerario præsumpserit, excommunicationis mucrone percussus, ab omni officio & beneficio Ecclesiastico deponatur.

D. Carol. A. A. P. 4. De Baptismi administratione.

Sanctus autem Carolus ait: Cum infans qui Baptismo offertur, re diligenter perquisita, dubium relinquitur, aut certe non apparet eum baptizatum esse, ut de expositis parvulis dubitari atque ignorari sæpenumero solet. Quod si re accurate investigata, exploratum habuerit, illum formam servatam baptizatum

De Sacram. Baptismi. Cap. III. 69

esse: caveat omnino ne hanc sub conditione baptizandi formam adhibeat, cum sacrilegium committat, si contra fecerit, & illud impedimentum contrahat, quod sacri Canones irregularitatem vocant.

Unde idem Sanctus, De iis quæ Parochus antequam infans in Ecclesiam ad baptis. deferat. præmonebit. Cum vero sæpe aliàs, tum maximè cum expositum baptizat, hoc graviter monebit, ut omnes quicumque sint, caveant suos, aut alienos filios exponere; tuncque ne exponant in loco publico ubi facile perirent, sed in hospitalibus locisve speciatim eo nomine constitutis: ac præterea collo appensâ alligatæve infantis qui exponitur schedulâ, aut nota alia indicante nomen & Baptismum, si baptizatus est.

Quæst. 5. Est-ne baptizandus saltem sub conditione puer qui baptizatus est domi imminente mortis periculo?

Resp. Catechismus Concilii Tridentini sic respondet: *Qua in re diligenter à Pastoribus aliqua providenda sunt, in quibus ferè quotidie non sine maxima Sacramenti injuria peccatur; neque enim desunt, qui nullum scelus admitti posse arbitrentur, si quemvis sine delectu cum adjunctione illa baptizent: quare si infans ad eos deferatur, nihil prorsus querendum putant, an is priùs ablutus fuerit, sed statim ei Baptismum tribuunt: quin etiam quamvis exploratum habeant domi Sacramentum administratum esse, tamen sacram abluionem in Ecclesia adhibitâ solemnî ceremoniâ cum adjunctione repetere non dubitant. Quod quidem sine sacrilegio facere non possunt, & eam maculam suscipiunt, quam divinarum rerum scriptores irregularitatem vocant. Nam ea Baptismi forma ex Alexandri*

Catechismus
Concil. Trid.
De Baptismo.
§. 56.

Papa auctoritate, in illis tantum permittitur, quibus, re diligenter perquisita, dubium relinquitur, an Baptismus rite susceperint. Aliter verò nunquam fas est, etiam cum adiunctione, Baptismus alicui iterum administrare.

Quæst. 6. Quid agendum est cum baptizatis ab hæreticis, cum abjurant hæresim ut fidem Catholicam profiteantur?

§. Greg. lib.
9. Epist. 61.
refertur in
Can. Ab anti-
qua. Et cap.
Hi verò. De
Consecr. dist.
4.

Resp. Cum Calvinistæ & Lutherani hujus temporis hæretici, eadem utantur materia, eademque forma, qua Catholici utuntur, rebaptizandi utique non sunt post abjuratorem, nisi aliàs adesset dubium, an quis validè baptizatus fuerit; in quo casu baptizandi essent sub conditione, ut diximus; unde sanctus Gregorius relatus in Canone, sic habet: *Ab antiqua Patrum institutione didicimus, ut qui apud hæresim in Trinitatis nomine baptizantur, cum ad sanctam Ecclesiam redeunt, aut unctione Chrismatis, aut impositione manus, aut sola professione fidei ad sinum matris Ecclesie revocentur. Vnde Arianos per impositionem manus Occidens, per unctionem verò sancti Chrismatis ad ingressum sanctæ Ecclesie Catholica Oriens reformat. Monothelitas verò & alios ex sola vera confessione recipit; quia sanctum Baptisma, quod sunt apud hæreticos consecuti, tunc in eis vires emundationis recipit, cum vel illi per impositionem manus Spiritum sanctum acceperint, vel isti propter professionem vera fidei, sancta & universalis Ecclesia visceribus fuerint uniti. Hi vero hæretici, qui in Trinitatis nomine minimè baptizantur, sicut sunt Bonosiani, & Cataphrige (quia & illi Christum Dominum non credunt, & isti sanctum Spiritum perverso sensu esse quemdam pravam hominem*

De Sacram. Baptismi. Cap. III. 71

Montanum credunt ; quorum similes multi sunt) & alii tales , cum ad sanctam Ecclesiam veniunt , baptizantur , quia Baptisma non fuit quod in errore positi in sancta Trinitatis nomine minimè perceperunt.

Ex hoc Divi Gregorii loco colligere licet, nequidem sub conditione baptizandos esse hæreticos , qui validè semel baptizati fuerunt, sed supplendas esse ceremonias secundum præscriptum Ritualis Romani , ubi dicitur. *Hæretici verò ad Catholicam Ecclesiam venientes, in quorum Baptismo debita forma aut materia servata non est, ritè baptizandi sunt : sed prius errorum suorum pravitatem agnoscant & detestentur , & in fide Catholica diligenter instruantur. Vbi verò debita forma & materia servata est, omissa tantum suppleantur, nisi rationabili de causa aliter Episcopo videatur.*

Rituale Roman. Tit. De Baptismo adultorum.

Quæst. 7. Quam pœnam incurrunt qui Baptismum bis suscipiunt ?

Resp. Sic legitur in Canone : Qui bis ignoranter baptizati sunt , non indigent pro eo pœnitere , nisi quòd , secundum Canones , ordinari non possunt , nisi magna aliqua necessitas cogat. Qui autem non ignari iterum baptizati sunt , quasi iterum crucifixerunt Christum , per septem annos pœniteant.

Can. Qui bis, De Consecr. dist. 4.

Addit Glossa ibidem : *Et est sciendum , quod scienter rebaptizatus , est in perpetuum irregularis ; si autem ignoranter , dispensetur cum eo ex causa.*

Quæst. 8. Quænam mutatio in forma Sacramenti Baptismi , reddit illud invalidum ?

Resp. Respondeo ex Divo Thoma : Si subtrahatur aliquod quod sit de essentia forme, certum est quod non est Baptismus , & ille qui baptizat graviter peccat ; quia apud

D. Tho. 4. sent. dist. 3. art. 2. quæst. tunc. 3. in corp.

omnes invocatio Trinitatis est de essentia forma, ideo hoc nullo modo subtrahi potest. Sed quidam dicunt quod expressio actus non est de substantia forma; unde si subtrahatur, facta sola Trinitatis invocatione, erit Baptismus. Sed contra hoc est Decretalis Alexandri Papae III. Quod si quis puerum in aqua merserit, dicendo, in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti; si non dicat, Ego te baptizo, non est puer baptizatus; oportet enim quod per formam virtus Trinitatis invocata ad materiam propositam determinetur, quod fit in expressione actus. Similiter expressio persona baptizata est de substantia forma, quia per eum determinatur actus ad hunc Baptismum: & ideo si subtrahatur, non erit Baptismus; sed expressio persona baptizantis, dicitur quod non est de forma quantum ad necessitatem Sacramenti, sed ex institutione Ecclesiae, ut intentio magis feratur ad actum illum; & ideo si omitat, erit Baptismus, sed peccat omittens.

Quaest. 9. Licet-ne in casu necessitatis se ipsum baptizare?

Resp. Non licet, ut ait Alexander III. relatus in Canone; cum enim consultus esset ab Episcopo Metensi, quid agendum esset cum Iudæo, qui in mortis articulo agens inter Iudæos qui eum baptizare noluerunt, se ipsum in aquam immergit dicendo: Ego me baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. Respondemus, ait Pontifex, quod cum inter baptizatum & baptizantem debeat esse discretio, sicut ex verbis Domini colligitur dicentis Apostolis: ite, baptizate omnes gentes in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti; memoratus Iudæus est denuo ab alio baptizandus, ut ostendatur quod alius est qui baptizatur, & alius qui baptizat.

CAPUT IV.

Can. Debitum.
De Baptismo.

CAPUT IV.

De Ministro Baptismi.

Quaest. I. **Q**UISNAM est Minister Baptismi?

Resp. Minister legitimus Baptismi, est solus Sacerdos; ut enim ait sanctus Isidorus relatus in Canone: *Constat Baptisma solis sacerdotibus esse tractandum, ejusque mysterium nec ipsis Diaconis explere est licitum absque Episcopo vel Presbytero, nisi his procul absentibus ultima languoris necessitas cogat; quod & Laicis fidelibus plerumque permittitur, ne quispiam sine remedio salutari de saeculo evocetur.* Can. Constat. De Consecr. dist. 4^a

Et Glossa in Canone Diaconos. dist. 93. verbo, *necessitas. Vbi necessitas exigit, & Presbyter est absens, potest Diaconus jure suo baptizare.*

Non debet, inquit Divus Thomas, mulier baptizare, si adsit copia viri, sicut nec Laicus praesente Clerico; nec Clericus praesente Sacerdote; qui tamen potest baptizare praesente Episcopo; eo quod hoc pertinet ad officium Sacerdotis. D. Th. 3. p. q. 67. art. 4. in corp.

Quaest. 2. Peccat-ne Laicus sine necessitate baptizans?

Resp. Si extra necessitatis articulum, inquit Divus Thomas, Laicus baptizet, peccat quidem, tamen Sacramentum Baptismi confert. D. Th. 3. p. q. 67. art. 3. ad 1.

Ideoque sanctus Carolus ait, Et quoniam si à muliere, vel à Laico secus fit (id est sine necessitate) Grave peccatum admittitur, id etiam monebit Parochus. S. Carol. Act. P. 4. De Ministro Baptismi.

Tomus III.

D

74 TRACTATUS II.

Quaest. 3. Parentes possunt-ne liberos suos baptizare ?

Resp. Non debent eos omnino baptizare nisi in necessitatis articulo. *Parentes autem*, inquit Divus Carolus, *omnino caveant ne liberos suos baptizent absque manifesta necessitate: cum scilicet alii quoquo modo apti non adsunt, & periculi urget necessitas. Quod ipse etiam monebit, prout usu aliquando venit.*

s Carol. ibi-
dem,

Quaest. 4. Pater qui baptizavit Filium in casu necessitatis, potest-ne petere ab uxore debitum matrimonii ?

Can. Ad limi-
na. 30. q. 1.

Resp. Potest, ut ait Joannes VIII. relatus in Canone. *Dicimus*, inquit Pontifex scribens Episcopo Lemovicensi qui eum hac de re consuluerat, *omittendum esse, & inculpabile judicandum quod necessitas intulit. Nam hoc baptizandi opus Laicis fidelibus juxta Canonicam auctoritatem si necesse fuerit facere, liberè conceditur. Unde si supradictus genitor filium suum corpore morientem aspiciens, ne animam perpetua morte pereuntem dimitteret, sacri unda Baptismatis lavit, ut eum de potestate auctoris mortis & tenebrarum eriperet, & in regnum Christi jam regnaturum sine dubitatione transmitteret, bene fecisse laudatur; idcirco sua uxori sibi jam legitime sociata impune, quandiu vixerit, judicamus manere conjunctum.*

Quaest. 5. Qui baptizatus non est, potest-ne alterum baptizare ?

Resp. Certum est, quod potest, ut declarat Nicolaus Papa consultis Balgarorum respondens: *A quodam*, inquit, *Judeo, nescitis utrum Christiano, an pagano, multos in patria vestra baptizatos asseritis: & quid de iis sit agendum consulitis. Hi profecto, si in*

Can. A quo-
dam. De Con-
secr. dist. 4.

De Sacram. Baptismi. Cap. IV. 75

nomine sanctæ Trinitatis baptizati sunt, constate eos non esse denuò baptizandos.

Rationem affert Divus Thomas: Sicut ex parte materia, inquit, quantum ad necessitatem Sacramenti, sufficit quacumque aqua; ita etiam sufficit ex parte Ministri quicumque homo. Et ideo etiam non baptizatus in articulo necessitatis baptizare potest, ut si duo non baptizati se invicem baptizent, dum prius unus baptizaret alium, & postea baptizaretur ab eodem: & consequeretur uterque non solum Sacramentum, sed etiam rem Sacramenti. Si verò extra articulum necessitatis hoc fieret, uterque graviter peccaret, scilicet baptizans & baptizatus: & per hoc impediretur Baptismi effectus, licet non tolleretur ipsum Sacramentum.

D. Th. 3. p.
q. 67. art. 5.
in corp.

Quæst. 6. Sacerdos qui solemniter baptizaret absque consensu proprii Parochi, peccaret-ne?

Resp. Peccaret; nam, ut ait Divus Thomas, Quando Baptismus solemniter & ordinatè celebratur, debet aliquis Sacramentum Baptismi suscipere à Presbytero curam animarum habente, vel ab aliquo vice ejus.

D. Th. 3. p.
q. 67. art. 4.
ad 2.

Quæst. 7. Valeret ne Baptismus, si unus infunderet aquam super pueri caput, & alter proferret verba formæ?

Resp. Non foret validus talis Baptismus, quia, ut ait Divus Thomas; Integritas Baptismi consistit in forma verborum & in usu materia: & ideo neque ille qui tantum verba profert, baptizat; neque ille qui immergit. Et ideo si unus verba proferat, & alius immergat, nulla forma verborum poterit esse conveniens.

D. Th. 3. p.
q. 66. art. 6.
ad 3.

Quæst. 8. Licet-ne plures simul baptizare?

9. Th. 3. p.
q. 67. art. 6.
ad 2.

Resp. Ex Angelico Doctore, *In casu necessitatis unus posset simul plures baptizare sub hac forma: Ego vos baptizo; puta si immineret ruina, aut gladius, aut aliquid huiusmodi, quod omnino moram non pateretur, ut sigillatim omnes baptizarentur. Sed extra casum necessitatis graviter peccaret, qui multos simul baptizaret.*

Quaest. 9. Est-ne differendus Baptismus parvulorum & adultorum?

Idem habet
q. 66. art. 5.
ad 4.

D. Th. 3. p.
q. 68. art. 8.
in corp.

Resp. Si pueri sint baptizandi, inquit Divus Thomas, non est differendum Baptisma: Primo quidem, quia non expectatur in eis major instructio, aut etiam plenior conversio: Secundo propter periculum mortis, quia non potest ei alio remedio subveniri, nisi per Sacramentum Baptismi; adultis vero subveniri potest per solum Baptismi desiderium: Et ideo adultis non statim cum convertuntur, est Sacramentum Baptismi conferendum; sed oportet differre usque ad aliquod certum tempus: Primo propter cautelam Ecclesiae ne decipiatur, Sacramentum fidei accedentibus conferens, secundum illud Joann. 4. *NOLITE OMNI SPIRITUI CREDERE, SED PROBATE SPIRITUS SI EX DEO SINT: Qua quidem probatio sumitur de accedentibus ad Baptismum, quando per aliquod spatium eorum fides & mores examinantur; secundo hoc est necessarium ad utilitatem eorum qui baptizantur, quia aliquo temporis spatio indigent ad hoc quod plene instruantur de fide & exercitentur in his quae pertinent ad vitam Christianam.*

Sed quia saepe aliquando accidit, quod parentes non adhibent omnem diligentiam ut filii eorum baptizentur, sed differunt eorum Baptisma expectando paternos vel maternas,

De Sacram. Baptismi. Cap. IV. 77
plura Concilia huic malo remedium adhibere
conati sunt, illud expresse prohibendo.

Concilium Lingonense: *Sacerdotes*, inquit, Concil. Lin-
curati saepe moneant suos Parochianos, & gonense an.
maximè quando scient aliquas pregnantas esse 1404.
proximas partui, quod infantes suos noviter
natos faciant, quam citò potuerint baptizari;
ne differant eorum Baptisma pro expectando
patrinos vel maternas, vel alià causà; quia
periculum est in mora & si infantes interim
sine Baptismo morerentur, eorum damnatio
imputaretur illis, qui Baptismum distule-
runt.

Concilium Biruricense an. 1582. Quia Bap-
tismus, inquit, est ingressus in Ecclesiam
Christi, & id sine quo nemini in regnum
celorum patet aditus; idcirco precipimus, ut
quàm citissimè fieri poterit, parentes liberos
suos baptizandos curent, neque diu expectent
susceptores & patrinos, ne dum in vana ad
Baptismum pompa apparanda tempus teritur,
animas Christi sanguine redemptas maximo
gravissimoque periculo, è quo emergere nun-
quam possint, exponant.

Communitè prohibetur in Diœcesibus Gal-
liæ differre Baptismum ultra tres dies, & sic
statutum fuit in Synodo Diœcesis Vasionensis
an. 1676.

CAPUT V.

De his qui possunt baptizari, & de dispositionibus ad Baptismum requisitis.

Quest. 1. **Q**UIBUSNAM conferri potest Sacramentum Baptismi?

Resp. Certum est, quemlibet hominem dum vivit esse subjectum capacem Sacramenti Baptismi, juxta illud Domini, qui dixit Apostolis
Matth. 28. *suis, Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, &c.*

Cap. Majores. *De Baptismo.* Hoc autem probat Innocentius III. relatus in Canone, exemplo circumcisionis: *Cum circumcisio*, inquit, *tam adultis quàm parvulis ex precepto Domini conferretur; ne Baptismus qui successit loco ipsius, & generalior tamen existit, cum tam viri quam femina baptizentur, minoris videatur effectus, tam adultis quàm parvulis est conferendus; sicut enim sine distinctione qualibet Mosaica lex clamabat: Anima cujus præputii caro circumcisa non fuerit, peribit de populo suo; Ita nunc indistincte vox intonat Evangelica: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in regnum Dei.*

Quest. 2. Debent-ne Adulti furiosi aut amentes baptizari?

D. Th. 3. p. q. 68. art. 11. in corp.

Resp. Dicendum, inquit Divus Thomas, *quòd circa amentes & furiosos est distinguendum. Quidam enim sunt à nativitate tales, nulla habentes dilucida intervalta, in quibus etiam nullus usus rationis apparet; & de talibus, quantum ad Baptismi susceptionem videtur esse idem judicium ac de pueris qui*

De Sacram. Baptismi. Cap. V. 79

baptizantur in fide Ecclesie, ut supradictum est. Alii verò sunt amentes, qui ex sana mente quam habuerunt prius, in amentiam inciderunt; & tales sunt iudicandi secundum voluntatem quam habuerunt, dum sana mentis existerent: & ideo si tunc apparuit in eis voluntas suscipiendi Baptismum, debet eis exhiberi in furia & in amentia constitutis, etiamsi tunc actu contradicant. Alioquin si nulla voluntas suscipiendi Baptismum in eis apparuit dum sana mentis essent, non sunt baptizandi. Quidam verò sunt, qui etsi à nativitate fuerint furiosi, vel amentes, habent tamen aliqua lucida intervalla, in quibus recta ratione uti possunt; unde si tunc baptizari voluerint, baptizari possunt etiam in amentia constituti, & debet eis tunc Sacramentum conferri, si periculum timeatur; alioquin melius est ut tempus expectetur, in quo sint sana mentis, ad hoc quod devotius suscipiant Sacramentum. Si autem tempore lucidi intervalli non appareat in eis voluntas suscipiendi Baptismum, baptizari non debent in amentia constituti. Quidam verò sunt qui etsi non omnino sana mentis existant, in tantum tamen ratione utuntur, quod possunt de sua salute cogitare & intelligere Sacramenti virtutem: & de talibus idem est iudicium, sicut de his qui sana mentis existunt, qui baptizantur volentes, non autem inviti.

Quaest. 3. Quid agendum est in Baptismo monstrorum?

Resp. Magna prorsus adhibenda est cautio: Si quando praterea, inquit sanctus Carolus, D. Carol. Aët. monstrum humanum Baptismo offertur, vi- p. 4. Que Pa- dendum est ante quam baptizetur, an una rochus in Bap- persona sit, an vero dua: tum masculusne sit, tismi ministra- tione animad- an foemina. Sique re perspecta, dubium est versat.

an sint duo, utpote quia duo capita non habet, nec pectora bene distincta; unus intentione certa neque vaga simpliciter baptizetur; alter verò seu alii sub conditione: Si non es baptizatus &c. Si verò quia duo capita, pectora duo aut corpora etiam distincta in monstro apparent, homines duos esse perspicuum est, singuli simpliciter baptizentur. Quod si mortis periculum in mora erit, numero plurali baptizentur: Ego vos baptizo in nomine Patris &c. Sin autem utpote unum tantum caput habens, tanquam unus baptizetur, etiamsi alia membra plura geminatave habeat; at vero monstrum quod hominis speciem non pra se fert, non baptizetur, nisi primum Archiepiscopus consulatur: de cuius etiam consilio agetur, quod supra de monstro humano dictum est, si tempus dabitur.

Quaest. 4. Quænam requirantur dispositiones ad Baptismum validè suscipiendum?

Resp. Constat in primis, quod à pueris nondum habentibus usum rationis Ecclesia nullam exigit dispositionem: ut enim ait Divus Augustinus relatus in Canone, *Mater Ecclesiae os maternum parvulis præstat, ut sacris mysteriis imbuantur; quia nondum possunt corde proprio credere ad justitiam, nec ore proprio confiteri ad salutem. Nec ideo tamen eos quisquam fidelium fideles appellare cunctatur, quod à credendo utique nomen est; quamvis hoc non ipsi, sed alii pro iis inter Sacramenta responderint. Si autem propterea rectè fideles vocantur, quoniam fidem per verba gestantium quodammodo profitentur; cur etiam non prius poenitentes habeantur, cum per eorundem verba gestantium, diabolo & huic saeculo renuntiare monstrantur.*

Sola autem in adultis dispositio ad validè

Can. Mater.
De Consecr.
dist. 4.

De Sacram. Baptismi. Cap. V. 81

suscipiendum Baptismum, est eorum consensus, ut dicit Innocentius III. in cap. *Majores. De Baptismo.* Is qui terroribus atque suppliciis, inquit summus Pontifex, violenter attrahitur, & ne detrimentum incurrat, Baptismi suscipit Sacramentum; talis characterem suscipit Christianitatis impressum, & ipse tanquam conditionaliter volens, licet absolute non velit, cogendus est ad observantiam fidei Christiana, in quo casu debet intelligi Decretum Concilii Toletani. Ille vero qui nunquam consentit, sed penitus contradicit, nec rem nec characterem suscipit Sacramentis quia plus est expresse contradicere, quam minime consentire; sic nec ille notam alicujus reatus incurrit, qui contradicens penitus & reclamans, thurificare idolis cogitur violenter.

Quest. 5. Fides suscipientium, aut parentum pueri baptizandi, est ne necessaria ad validitatem Sacramenti Baptismi?

Resp. Non est necessaria, quia, ut ait Divus Augustinus relatus in Canone, Offeruntur quippe parvuli ad percipiendam spiritualem gratiam, non tam ab eis, quorum gestantur manibus (quamvis & ab ipsis, si & ipsi boni fideles sunt) quam ab universa societate sanctorum atque Fidelium; ab omnibus namque offerri recte intelliguntur, quibus placet quod offeruntur, & quorum sancta atque individua charitate ad communicationem sancti Spiritus adjuvantur.

Quest. 6. Quanam requiruntur dispositiones in adultis ad legitime suscipiendum Baptismum, nempe gratiam cum characterem?

Resp. Tres requiruntur. Prima est consensus de quo modo locuti sumus, qui non debet esse necessario actualis & expressus, sed

Can. *Querit.*
De Consecr.
dist. 4.

sufficit virtualis, aut interpretativus; scilicet quod qui vult baptizari habuerit voluntatem actualem suscipiendi Baptismum, eamque non revocaverit: nam ut dicitur in cap. *Majores. De Baptismo: Dormientes autem & amentes, si priusquam amentiam incurrerent, aut dormirent, in contradictione persisterent: quia in eis intelligitur contradictionis propositum perdurare, & si fuerint sic immersi, characterem non suscipiunt Sacramenti. Secus autem si prius cathecumeni extitissent, & habuissent propositum baptizandi: unde tales in necessitatis articulo consuevit Ecclesia baptizare. Tunc ergo characterem Sacramentalis imprimi operatio, cum obicem voluntatis contraria non invenit obstantem.*

Can. Ecclesia.
De Consecr.
dist. 4.

D. Th. 3. p.
q. 68. art. 8.
in corp.

Secunda dispositio necessaria est fides, & noticia principalium mysteriorum Christianæ Religionis, juxta id quod dicitur Marci ultimo: *Qui crediderit & baptizatus fuerit salvus erit: Nam ut docet Divus Augustinus relatus in Canone, Possunt quidem homines Baptismum etiam foris Ecclesiam accipere, sed salutem beatitudinis extra eam nemo potest percipere, vel tenere. Et ut ait Divus Thomas: Dupliciter aliquid ex necessitate requiritur ad Baptismum: uno modo sine quo gratia haberi non potest, qua est ultimus effectus Sacramenti: & hoc modo recta fides requiritur ad Baptismum, quia sicut dicitur, Rom. 3. JUSTITIA DEI EST PER FIDEM JESU CHRISTI.*

Tertia dispositio in adultis ad recipiendam gratiam Baptismi, est dolor peccatorum & propositum observandi legem Dei: ut constat ex verbis Divi Petri Act. cap. 2. *Pœnitentiam agite & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu-Christi in remissionem pecca-*

De Sacram. Baptismi. Cap. V. 83

rum vestrorum. Et ex Divo Augustino relato in Canone: Omnis enim, inquit, qui jam arbitrer voluntatis sue constitutus est, cum accedit ad Sacramenta fidelium, nisi eum pœniteat vita veteris, novam non potest inchoare: ab hac pœnitentiâ cum baptizantur, soli parvuli sunt immunes, nondum enim uti possunt libero arbitrio.

*Can. Tres sunt
De Pœnit.
dist. 1.*

Quest. 7. Qualis necessariò debet esse dolor ad recipiendam gratiam Baptismi, & ex quo motivo produci debet?

Resp. Viderur, quod juxta Concilium Tridentinum iste dolor produci debeat ex motivo amoris Dei, & quod solum motivum timoris pœnarum gehennæ minimè sufficiat. A Deo, inquit, justificari impium per gratiam ejus, per redemptionem qua est in Christo Jesu; & dum peccatores esse se intelligentes, à divina justitia timore quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod & detestationem, hoc est, per eam pœnitentiam, quam antè Baptismum agi oportet. Proindeque, juxta Concilium, oportet ut detestatio peccatorum requisita ante Baptismum, procedat ex amore Dei tanquam omnis justitiæ auctoris; atqui amor, quo amatur Deus, ut auctor omnis justitiæ, est propriè amor charitatis; ergo Concilium voluit pro adultis ad dispositionem in Baptismo actum amoris charitatis.

*Conc. Trid.
sess. 6. De
Justif. c. 6.*

Hoc autem clariùs apparet ex Actis ejusdem Concilii relatis à Cardinali Palavicino in ejus historia. In actis legitimis servatis in Ælia arce sancti Angeli, his verbis, additur eo-

*Palavic. li. 3.
histor. c. 23.
q. 12.*

84 TRACTATUS II.

dem capite, Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipere, ac propterea moveri adversus peccata per odium aliquod ac detestationem, hoc est, per eam poenitentiam quam ante Baptismum agi oportet, &c. Quod attinet ad id quod dicitur de dilectione, Advertendum est per tenorem Decreti prius delineati nullam fieri dilectionis mentionem; sed Salvatorem Alepium Archiepiscopum Turritanum, Claudium faium Societatis Jesu, Lypomannum Veronensis adiutorem & Pium Franciscanorum Praesidem admonuisse, ut aliquis charitatis actus insereretur. Cumque id ad omnium Patrum iudicium relatum fuerat, cum aliis precipuis notis, ut indicavimus: viginti tres ex ipsis disertè istud comprobasse, adeoque insertum Decreto.

Quibusdam pariter animadvertentibus charitatem superiori capite memoratam recenseri sub illius initium decreti inter ea quae preparant animam ad justitiam suscipiendam: postea verò tanquam ipsius justitiæ formam poni. Responderunt Decreti formatores, in primò loco sermonem esse de quodam actu charitatis, cum insit aliqua dilectio in homine non quidem obtinente, sed exoptante justitiam, at in secundò significari habitum charitatis.

Denique idem dolor eademque attritio, quæ in Sacramento Poenitentiae requiritur, ad Baptismi quoque Sacramentum desideratur; de quo plenius in Tractatu de Poenitentia. Tom. 4.

Quaest. 8. Est-ne baptizando imponenda aliqua Poenitentia in satisfactionem suorum peccatorum?

D. Th. 3. p. Resp. Dicendum, ait Divus Thomas, quòd q. 68. art. 5. restituere malè ablata proximo, & satisfacere eis de injuriis illatis, est cessare à pec-

D. Th. 3. p.
q. 68. art. 5.
ad 3.

De Sacram. Baptismi. Cap. VI. 85
cando; quia hoc ipsum quod est detinere aliena, & proximum laesum non placare, est peccatum. Et ideo peccatoribus baptizatis injungendum est, quod satisfaciant proximis & quod desistant à peccato, non est autem injungendum quod pro peccatis prateritis aliquam poenam patiantur.

C A P U T VI.

De effectibus Baptismi.

Quest. I. **Q**UINAM sunt effectus Baptismi?

Resp. Ex Divo Bonaventura, Triplex est S. Bon. in 4to effectus Baptismi. Primus characteris impressio: Secundus gratia infusio. Tertius Innocentius in 4to dist. 4. art. 1. p. 1. P. centia restitutio.

Quest. 2. Quosnam spirituales fructus nobis affert character?

Resp. In Sacramento Baptismi, ait Divus D. Th. 3. p. Thomas, imprimitur character, quia per ipsum homo accipit potestatem recipiendi alia in corp. Ecclesie sacramenta; unde Baptismus dicitur esse janua omnium sacramentorum: Deinde distinguit fideles ab infidelibus, ut ait Divus Bonaventura; tum divinæ nos participes efficit naturæ. Divina Beatitudo, inquit Divus S. Dionys. de Eccles. Hierarch. cap. 2. Dionysius, accedentem ad Baptismum in sui participationem recipit, & proprio lumine quasi quodam signo ipsi tradit suam participationem.

Sanctus autem Ambrosius ait: Spiritu signamur, ut imaginem ejus & gratiam tenere possimus. Quod tamen intelligi debet de iis qui nullum obicem ponunt gratiæ, characterem Baptismi recipiendo in statu peccati.

D. Ambro.
lib. 1. De Spi-
ritu sancto,
cap. 69

86 TRACTATUS II.

D. Th. 3. p.
q. 63. art. 4.
ad 1.

Character, ait Divus Thomas, directe quidem & propinque disponit animam ad ea quæ sunt divini cultus exequenda. Et quia hæc idonea non fiunt sine auxilio gratiæ; ex consequenti divina largitas recipientibus characterem, largitur gratiam, per quam digne impleant ea ad quæ deputantur.

Quæst. 3. Quosnam fructus affert gratia Baptismalis?

D. Aug. lib.
1. De Peccatis
meritis & re-
missione, c. 15.

Resp. Plures: Primus est delere omnia peccata tam originalia quàm actualia, ut prædixerat Ezechiel, cap. 16. Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Idem asserit Eugenius IV. in Concil. Florentino: Sacramenti Baptismi effectus est remissio omnis culpæ originalis & actualis. Et, ut ait Divus Augustinus, Generante carne tantummodò trahitur peccatum originale: regenerante autem Spiritu, non solum originalium, sed etiam voluntariorum fit remissio peccatorum.

Secundus effectus gratiæ Baptismalis, est quod nos hæredes efficiat æternæ salutis. Marci 16. Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit.

S. Tho. 3. p.
q. 69. art. 5.
in corp.

Tertius effectus est incorporatio Christo: Per Baptismum, ait Divus Thomas, aliquis incorporatur Christo quasi membrum ipsius: sicut autem à capite naturali derivamur ad membra sensus & motus, ita à capite spirituali, quod est Christus, derivatur ad membra ejus sensus spiritualis qui consistit in cognitione veritatis, & motus spiritualis, qui est per gratiæ influxum: & ideo consequens est, quod baptizati illuminentur à Christo circa cognitionem veritatis, & fœcundentur ab eo fœcunditate bonorum operum per gratiæ infusionem.

De Sacram. Baptismi. Cap. VI. 87

Quartus effectus est consecutio, seu infusio omnium virtutum & donorum. *Manifestum est*, inquit Divus Thomas, quod per Baptismum aliquis consequitur gratiam & virtutes. D. Tho. 3. p. q. 69. art. 4. in corp.

Ultimus effectus Baptismi, est apertio januæ Regni cœlestis. *Dicendum*, inquit Divus Thomas, quod aperire januam Regni Cœlestis, est removere impedimentum, quo quis impeditur Regnum cœleste introire; hoc autem impedimentum est culpa reatus pœna; ostensum est autem supra, quod per Baptismum omnis culpa & omnis reatus pœna tollitur. Unde consequens est, quod effectus Baptismi sit apertio januæ Regni cœlestis. D. Tho. 3. p. q. 69. art. 7. in corp.

Quæst. 4. Baptismus producit-ne eundem effectum in omnibus adultis illud suscipientibus?

Resp. Certum est, Baptismum non producere æqualem effectum in omnibus adultis, quia enim non recipiunt cum æquali dispositione. *Adulti verò*, inquit Divus Thomas, quia per propriam fidem ad Baptismum accedunt, non æqualiter se habent ad Baptismum. *Quidam enim cum majori, quidam cum minori devotione ad Baptismum accedunt; & ideo quidam plus, quidam minus, de gratia novitatis accipiunt: sicut etiam ab eodem igne accipit plus caloris qui plus ei appropinquat, licet ignis quantum est de se, æqualiter ad omnes suum calorem effundat.* D. Tho. 3. p. q. 69. art. 8. in corp.

Quæst. 5. Quænam sunt bona, quæ nobis affert tertius Baptismi effectus, qui est restitutio innocentia?

Resp. Præcipua sunt duo. Primum est remissio totius pœnæ debitæ peccatis, unde ait Eugenius in Concilio Florentino: *Effectus Baptismi est remissio omnis pœnæ qua pro culpa*

debetur. Propterea baptizatis nulla pro peccatis prateritis injungenda est satisfactio, sed morientes antequam culpam aliquam committant, statim ad regnum Cælorum & Dei visionem perveniunt. Et rationem affert Di-

D. Tho. 3. p. q. 69. art. 2. in corp. *Per Baptismum, inquit, aliquis incorporatur Passioni & morti Christi, secundum illud Rom. 6. Si mortui sumus cum Christo, credimus quia simul etiam vivemus cum eo. Ex quo patet, quod omni baptizato communicatur Passio Christi ad remedium, ac si ipse passus & mortuus esset. Passio autem Christi est sufficiens satisfactio pro omnibus peccatis omnium hominum; & ideo ille qui baptizatur, liberatur à reatu totius pænæ sibi debita pro peccatis, ac si ipse sufficienter satisfecisset pro omnibus peccatis suis.*

Alterum est, quod nobis præbet vires contra concupiscentiam, ut ait Glossa. *Per Baptismum, inquit, id agitur, ut vetus homo crucifigatur, & corpus peccati destruat; non ita ut in ipso vivente carnis concupiscentia conspersa & innata repente absumatur, & non sit, sed non obsit mortuo, quæ inerat nato.*

Quest. 6. Baptismus in voto, quem Theologi vocant Baptismum flaminis, producit eundem effectum, ac Baptismus fluminis seu aquæ?

Resp. Minimè, ut enim ait Divus Thomas: D. Th. q. 68. art. 2. ad 2. Universalis ablutio fit in perceptione Baptismi & in martyrio, propter quod dicitur, quod in martyrio omnia Sacramenta Baptismi complentur; scilicet quantum ad plenam liberationem à culpa & à pænâ. Si quis ergo Catechumenus fit habens desiderium Baptismi (quia aliter in bonis operibus non moveretur, quæ non possunt esse sine fide per dilectionem

De Sacram. Baptismi. Cap. VI. 89

operante) talis decedens, non statim pervenit ad vitam eternam, sed patietur poenam pro peccatis prateritis; ipse tamen salvus erit quasi per ignem, ut dicitur 1. ad Cor. 3.

Et Divus Bonaventura ait: In Baptismo fluminis, qui est per poenitentiam & Spiritus sancti gratiam, purificamur à culpa. In Baptismo fluminis purificamur à culpa, & à satisfactoria poena. In Baptismo sanguinis purificamur ab omni miseria.

S. Bonav. 30
p. Centilo-
quii, sect. 48.
De Baptismo,

Quaest. 7. Quinam sunt cæteri Baptismi effectus?

Resp. Baptismus nos efficit idoneos ad alia Sacramenta suscipienda: Unde Si quis Presbyter, ut dicitur in Canone, Ordinatus deprehenderit se non esse baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur.

Can. Si quis.
De Presbytero
non baptizato,

Quaest. 8. Baptismus cum fictione susceptus, producit-ne gratiam, recedente fictione per veram poenitentiam?

Resp. Per Baptismum fictè susceptum non intelligimus Baptismum simulata & ludicra irrisione collatum, vel receptum, non habentibus ministro & suscipiente intentionem faciendi quod facit Ecclesia; tunc enim evidens est, non solum Baptismum nullum sortiri effectum, sed nec Baptismi essentiam continere, ad cuius perfectionem intentio faciendi quod facit Ecclesia, cum in ministrante, tum in baptizato omnino desideratur.

Per Baptisma ergo fictè susceptum, illud intelligitur in quo quidem omnia ad Sacramenti essentiam pertinentia reperiuntur, & materia debita, & forma solita, & intentio faciendi quod facit Ecclesia: sed tamen per sacrilegam susipientis, peccati mortalis conficii, nec verâ contritione poenitentis, voluntatem, non sortitur effectum. His præsuppo-

90 TRACTATUS II.

Can. Tunc va-
lere. De Conf.
dist. 4.

fuit respondeo, recedente fictione, à Baptismo produci gratiam, ut ait Divus Augustinus relatus in Canone. *Tunc valere incipit ad salutem Baptismus, cum illa fictio veraci confessione recesserit, quæ corde in malitia vel sacrilegio perseverante, peccatorum abolitionem non sinebat fieri.*

D. Tho. 3. p.
q. 69. art. 10.
In corp.

Ratio est, quia licet ficta Sacramentorum susceptio mala sit, ipsa tamen Sacramenta sancta sunt, utpote merita Christi virtualiter continentia; manentque in acceptione divina, cujus proinde voluntatem movent ad eorum effectum ex merito Redemptoris, sublato obice, conferendum: quamvis enim opus mortuum reviviscere non possit, quod nunquam vixit, ac proinde sacrilega Baptismi susceptio vivificari nunquam possit; merita tamen Salvatoris, à quibus totam accipiunt Sacramenta virtutem, semper vivunt, & vitam in Sacramento homini tribuunt per pœnitentiam resurgenti: quod egregio exemplo illustrat Divus Thomas. *Dicendum, inquit, quod Baptismus est quadam spiritualis regeneratio. Cum autem aliquid generatur, simul cum forma recipit effectum forme, nisi sit aliquid impediens, quo remoto forma rei generata perficit suum effectum; sicut simul cum corpus grave generatur, movetur deorsum, nisi sit aliquid prohibens, quo remoto statim incipit moveri deorsum. Et similiter quando aliquis baptizatur, accipit characterem quasi formam, & consequitur proprium effectum, qui est gratia remittens omnia peccata. Impeditur autem quandoque per fictionem: unde oportet quod remotâ ea per pœnitentiam, Baptismus statim consequatur suum effectum.*

Confirmatur ex illo Joannis tertio: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto*

De Sacram. Baptismi. Cap. VII. 91
non intrabit in regnum Cælorum: Unde sic
arguo, nemo potest introire in regnum Cælo-
rum, nisi gratiâ regenerativâ, & peccati ori-
ginalis remissivâ perfundatur: sed gratia rege-
nerativa, & peccati originalis remissiva est
proprius Baptismi effectus: ergo gratia rege-
nerativa & peccati originalis remissiva, quæ
ficto converso in justificatione tribuitur, vir-
tute Baptismi reviviscentis confertur, cum
hujusmodi supernaturalis nativitatis effectus,
nunquam ab Ecclesia, nunquam à Patribus
aliis Sacramentis assertus invenitur.

CAPUT VII.

De Ceremoniis Baptismi.

Quest. I. QUARE ceremoniæ Baptismi
fieri incipiuntur extra fores
Ecclesiæ?

Resp. Ut ait sanctus Carolus. Ante fores Ec-
clesiæ qui Baptismo initiandi sunt, offerun-
tur, propterea quod indigni sunt qui more
Fidelium, domum Dei, antequam Christo
Domino se addixerint, ingrediantur.

S. Carolus
Act. p. 4.
De Cerem. quæ
priusquã Bap-
tiſm. ſtetur, ad-
hibentur.

Quare opus est ut baptizandus aut per ſeip-
ſum, aut per ſuſcipientem, ſi careat uſu ra-
tionis, promittat ſe velle vivere in fide Ca-
tholicæ Eccleſiæ opitulante gratia Dei.

Quest. 2. Unde impositio nominis, quæ fit
baptizato?

Resp. Nomine denique, inquit ſanctus Ca-
rolus, quod parentes imponi volunt, appella-
tur, quod ostendit eum qui Baptismo initia-
tur Christi Domini ſervituti addici: cùm no-
minis impositio ſignum ſit dominii; quam ob
cauſam cùm vellet Deus docere Adam, eura

D. Carolus,
Act. part. 4.
ibid,

principem & dominum esse omnium animantium, ad eum illa adduxit, quibus nomina imponeret.

Cath. Conc. Nomen baptizato imponitur, inquit Catholus Conc. Trid. quod quidem ab aliquo sumendum est, qui propter excellentem animi pietatem & Religionem in sanctorum numerum relatus est: ita enim facile fiet, ut quivis nominis similitudine ad virtutis & sanctitatis imitationem excitetur: ac praterquam quem imitari studeat, eum quoque precetur, & speret sibi advocatum ad salutem tum animi, tum corporis defendendam venturum esse.

Quaest. 3. Quid significat exsufflatio Sacerdotis super puerum?

Resp. Divus Augustinus relatus in Canone ait: Sicut nostis, fratres charissimi, & parvuli exsufflantur & exorcizantur, ut pellantur ab eis diaboli potestas inimica, qua decipit hominem ut possideret homines. Non ergo creatura Dei in infantibus exorcizatur, aut exsufflatur, sed ille sub quo sunt omnes qui sub peccato nascuntur.

Quaest. 4. Quare baptizandus signatur crucis signo in fronte, & in corde?

Can. Postea. Resp. Postea signatur, ut dicitur in Canone, baptizandus signaculo sanctae Crucis tam in fronte quam in corde, ut ab eo tempore ipse apostata diabolus, in vase suo pristino, suae interemptionis cognoscens signaculum, jam sibi deinceps illud sciat alienum.

Quaest. 5. Quid significat sal quod imponitur ori baptizandi?

Can. Ex hinc. Resp. Tunc datur baptizando, ait Canon, De Consecr. sal benedictum in os, ut per sal typicum, sapientiae sale conditus, foetore careat iniquitatis, & nec à vermibus peccatorum ultra pu-

De Sacram. Baptismi. Cap. VII. 93

crefiat; sed magis illasus servetur ad majorem gratiam percipiendam.

Quæst. 6. Quare adhibentur exorcismi super baptizandum?

Resp. Dehinc iterum, ut ait Divus Gregorius relatus in Canone, exorcizatur diabolus, ut suam nequitiam agnoscens, & justum super se judicium Dei timens, recedat ab homine; nec tam contendat eum arte sua subvertere, ne Baptismum consequatur; sed magis honorem Deo Creatori suo exhibens, reddat opus factori suo.

Quæst. 7. Quare imponitur saliva auribus, & naribus baptizandi?

Resp. Postea salivâ oris sui, inquit sanctus Carolus, Parochus tangit infantis aures & nares, ut aperiantur nares ad accipiendum odorem notitiæ Dei & pietatis æternæ, & ad discernendum bonum odorem à malo, sanam doctrinam à corrupta: aures autem ad audiendum mandata Dei, ut doctrina qua de ore Altissimi fluxit, per ejus aures intret & ea suaviter oleat.

Quæst. 8. Quare baptizandus cogitur ante Baptismum satanæ renuciare?

Resp. Ad obediendum dicto Christi qui dixit in Evangelio: Nemo potest duobus dominis servire; aut enim unum odio habebit, & alterum diliget, aut unum sustinebit, & alterum contemnet. Non potestis Deo servire & mammonæ: qui est Deus opum. Addi potest quod ait Apostolus: Quæ enim participatio justitiæ cum iniquitate? aut quæ societas lucis ad tenebras? Quæ autem conventio Christi ad Belial?

Quæst. 9. Quare obligatur baptizandus ad renunciandum operibus satanæ?

Resp. Primum interrogatur Paganus, ut

Can. Dehinc.
De Consecr.
dist. 4.

S. Carol. Act.
p. 4. De Cere-
moniis, quæ
priusquàm Esp-
ris. ministrentur
adhibentur.

Matth. 6. v.
24.

2. Ad Corinth.
cap. 6. v. 15.

94 TRACTATUS II.

Can. Primum.
De Consecr.
dist. 4.

dicitur in Canone, si abrenuntiat diabolo & omnibus damnosis operibus ejus; atque fallacibus pompis: ut primum respuat errorem, & sic appropinquet ad veritatem, possitque, juxta Apostolum, deponere veterem hominem secundum pristinam conversationem, qui corrumpitur secundum desideria erroris, abnegans impietatem & secularia desideria. Nam ut ait Divus Augustinus relatus in Canone.

Can. Tres sunt
De Pœnit.
dist. 1.

Omnis qui jam arbiter voluntatis sue constitutus est, cum accedit ad Sacramenta fidelium, nisi eum poeniteat vita veteris, novam non potest inchoare.

Concil. Paris.
6. lib. 1. cap.
10.

Quest. 10. Quid significant pompæ diaboli, quibus renuntiare tenetur baptizandus? Resp. Pompa diaboli, ut ait Concilium Parisiense, hæc est, qua pompa mundi, id est, ambitio, arrogantia, vana gloria, omnisque cujuslibet rei superfluitas in humanis usibus: unde plerumque crescit elatio, qua multoties honestati solet adscribi. Ita ut omnes Christiani virtute promissi in Baptismo facti teneantur tantum necessaria sumere, in usu rerum creatarum, superflua quæque respuendo, quæ avaritia, superbia & sensualitas introduxerunt, ut facile dignosci potest in hominibus mundanis in illorum vestitu, in mensarum, & cubiculorum apparatu, reliquisque mundanorum hominum ludicris rebus ad voluptatem pertinentibus: in quibus, non sine dedecore nominis Christiani, naturæ corruptæ ostentatur concupiscentia, & hæc sunt pompæ satanæ quibus non minus quam ipsi satanæ in Baptismo renuntiavimus.

Quest. 11. Tenemur-ne sub pœna peccati stare promissis factis in Baptismo?

Resp. Strictissimè tenemur, ut enim ait sanctus Ephrem Syrus Edessæ Diaconus: Abre-

De Sacram. Baptismi. Cap. VII. 95

nuntiatio, quam in Baptismo fecimus, nominata quidem apparet parva; ceterum intellecta admodum magna: quam qui servare valuerit, beatissimus erit. Paucis namque verbis cuncta quae nominantur mala, quaeque odit Deus, valere iubemus & abrenuntiamus. Quibus omnibus & horum similibus abrenuntiat Christianus quicumque in abrenuntiatione sancti Baptismatis, quae cuncti novimus, opera atque doctrinas esse diabolorum. Atque haec cuncta dum in tenebris essemus, sub potestate diaboli, didicimus, priusquam lux affulgeret nobis, essemusque adhuc sub peccato venundati. Quando autem benignissimo misericordissimoque Domino placuit, nos ex huiusmodi liberare errore, visitavit nos Oriens ex alto; apparuitque gratia Dei Salvatoris, & dedit semetipsum pro nobis commutationem, redemitque nos ab errore Idolorum proprio sanguine, & dignatus est regenerare nos per aquam & Spiritum: haec omnia abnegavimus, & veterem hominem una cum actionibus suis exuimus, novum vero Adam induimus. Praefata igitur haec opera mala, qui post gratiam in sacro Baptismate acceptant, fecerit, gratia excidit, Christusque tali in peccatis permanenti nihil proderit. Auditis o Christi amatores, quanta malorum multitudini abrenuntiavimus paucis verbis: atqui haec ipsa abrenuntiatio, & pulchra confessio, exigetur à quocumque Christiano in illa die. Scriptum est enim: quoniam ex verbis tuis justificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. Iterumque Dominus ait: de ore tuo te iudico, serve nequam. Perspicuum est igitur, Fratres, quia verba nostra vel iudicatura sint nos, vel justificatura in hora illa.

S. Ephrem,
qui floruit.
4. saeculo anno
360. in
tract de Abrenuntiatione,

S. Chrysoft.
Homil. 21. ad
populum An-
tiochenum.

Et ut eloquenter ait Divus Chrysoftomus, Sicut nos servos ementes, ipsos qui venduntur, prius interrogamus an nobis servire velint? ita facit & Christus, quando debet te in servitutem capere, prius interrogat an velis illum crudelem tyrannum dimittere, & imitem, & à te fœdera suscipit: non enim coactum est ipsius imperium. Sed nisi gratiam habeas, & à ipso & sponte ejus velis dominatui adscribi, non cogo, inquit, neque compello, & nos quidem improbissimos servos non eligeremus emere. Quod si quando eligeremus, voluntate mala emeremus, & tale pretium erogaremus. Christus autem ingratos emens servos, & iniquos, optimi servi pretium erogavit: immo verò multò majus, ut neque ratio, neque mens ipsius magnitudinem capiat: non enim cælum & terram, & mare dans, sed omnibus his pretiosorem sanguinem suum effundens, ita nos redemit: & post hac omnia non testes à nobis, non Chirographa exigit, sed sola contentus est voce: & si dicas ex corde abrenuntio tibi satana, & pompa tua, totum recepit. Hoc igitur dicamus, abrenuntio tibi satana: tanquam in illa die hujus vocis rationem reddituri, & ipsam custodiamus, ut saluum tunc reddamus depositum.

Et sicut sine calceamentis, vel vestimentis vestrum nemo in forum descendere eligeret; ita sine verbo hoc nunquam in forum prodeas, sed cum es janua vestibula transgressurus, hoc prius loquere verbum: Abrenuntio tibi satana, & conjungor tibi Christe. Nec unquam absque hac voce exeas: hac erit tibi baculus, hac armatura, hac turris inexpugnabilis.

Quaest. 12. Quomodo instruendus est populus à Parocho circa promissiones in Baptismo factas? Resp.

De Sacram. Baptismi. Cap. VII. 97

Resp. De Baptismo cum loquitur, ut ait S. Carol. A. G.
Divus Carolus, in eo versabitur, ut deprava- P. 4. Concio-
tum vite morem Fidelium exagitet, qui con- natoris officiū
tra quam in Baptismo sponderint, vivunt, in instruendis
& carni & mundo, pompisque ejus, satana Fidelibus ad
atque illius operibus: Deo autem mortui sunt, sanctissimum
& quam laboriosa putant qua Dei sunt, quam Sacramento-
rursus facilia qua mundi, qua carnis, qua rum usum.
satana.

Secundò instruendi sunt fideles, ut frequen-
ter renovent quod promiserunt in Baptisma-
te, sæpe repetentes hæc verba, quæ singulis
momentis repeti vellet sanctus Chrysostomus,
ut mox diximus. Abrenuntio tibi satana, &
adhareo tibi Christo.

Et Concilium Parisiense 6. cap. 9. Omnibus Conc. Paris.
Fidelibus, inquit, studendum est, ut pactio- 6. lib. 1. c. 9.
nis & sponsionis quam cum Deo in Baptismate
fecerunt, semper memores existant, caveant-
que ne quibuscumque vitiorum sordibus se macu-
lantes, non solum eundem sibi reaccendant
ignem; verum etiam immundum Spiritum à
se tempore Baptismatis expulsum, cum septe-
nario demonum numero sibi addito, ad se
quoquo modo redire faciant; fiantque illis, ut
Dominus ait, novissima pejora prioribus, &
impleatur in eis quod beatus Petrus Apostolus
ait: Melius enim erat illis non cognoscere
viam justitiæ, quam post agnitionem retror-
sum converti ab eo, quod traditum est illis,
sancto mandato.

In Ecclesia Mediolanensi, ut refert sanctus
Carolus, Parochus post Abrenuntiationes sa- S. Carol. A. G.
tanæ & pompis ejus, aiebat; Memor esto ser- P. 4. Ordo Bap-
monis tui, & nunquam tibi excidat tua series tis. parvulo-
cautionis: Patrinus respondet: Memor ero. rum.
Videri potest Tom. 5. Tract. 4. cap. 2.
qu. 6.

Tomus III.

E

Quaest. 13. Promissa Baptismi sunt-ne vota?

Resp. Temerarium esset negare, quod promissa Baptismi rectè appellari possint vota, cum hoc nomine nuncupata fuerint à sanctis Patribus, à quibus normam loquendi desumit Ecclesia.

S. Aug. in E.
pist. 59. Ad
Paulinum.

Sanctus Augustinus hoc promissum vocat, *Nostrum votum maximum, quo nos vovimus in Christo esse mansuros.* Et exponens hæc verba Psalmi 75. *Vovete & reddite Domino,* dicit: Deo nostro omnes communiter quid debemus vovere? Credere in illum, sperare ab illo vitam aeternam, benè vivere secundum communem modum. Et in Psalmum 131. ait: *Quid ergo vovimus Deo, nisi ut simus templum Dei? nihil gratius ei possumus offerre, quàm ut dicamus ei, quod dicitur in Esaia: POSSIDE NOS.*

Lib. 4. dist.
38.

Et ut ait Magister Sententiarum; *Votum aliud est commune, aliud singulare: commune est illud quod in Baptismo omnes faciunt, cum spondent renuntiare diabolo & pompis ejus.*

Catech. Con-
cil. p. 1. In
explic. 2. art.
Symboli Apost.
4. 18.

Catechismus Concilii Tridentini: *Parochus, ait, Fidelem populum ad eam rationem cohortabitur, ut sciat aequissimum esse præ cæteris hominibus, nos qui ab eo nomen invenimus, Christianique vocamur, & quanta ille in nos Beneficia contulerit, ignorare non possumus ob id maxime, quod ejus munere hac omnia fide intelligimus: æquum est, inquam, nos ipsos, non secus ac mancipia, Redemptori nostro & Domino in perpetuum addicere & consecrare. Et quidem cum Baptismo initiamur, ante Ecclesie fores id professi sumus: declaravimus enim nos satana & mundo renuntiare, & Jesu-Christo totos nos tradere. Quod si ut Christiana militia adscriberemur,*

De Sacram. Baptismi. Cap. VII. 99

tam sancta & solemni professione nos ipsos Domino nostro devovimus; quo supplicio digni erimus, si, postquam Ecclesiam ingressi sumus, Dei voluntatem & leges cognovimus, postquam Sacramentorum gratiam percepimus, ex mundi & diaboli praeceptis vixerimus, perinde ac si cum in Baptismo abluti sumus, mundo & diabolo, non Christo Domino ac Redemptori nostro nomen dedissemus?

Idem asserit Divus Thomas: *Necessitas*, D. Th. in 4.
inquit, faciendi illa sine quibus non possumus sent. dist. 38.
salutem consequi, non excludit omnino vo- art. 1. q. 19
tum; invenitur enim quandoque votum largè ad 2.
accipiendo esse de his, quae sunt sub tali ne-
cessitate. Sed excludit talis necessitas votum
proprie dictum; & ideo si votum accipiat
secundum propriam sui rationem, est proprie
de bonis illis ad quae non omnes tenentur,
quae supererogationis sunt.

Idem docet Divus Bonaventura: *Ad illud* S. Bonav. lib.
quod queritur, utrum obligatio parvulorum 4. sent. dist.
quae fit in Baptismo, sit votum? dicendum 6, art. 3. q. 1.
quod proprie non, quia non est de eo quod su-
pererogationis est; tamen extenso nomine est
votum, quia est voluntaria obligatio. Non
autem facit duplex peccatum, quia non obli-
gatur magis quam prius de necessitate, sed de
bono & a quo.

Hæc Divi Thomæ Divique Bonaventuræ
dicta, satis clarè ostendunt, nulla vota nos
magis obligare posse, quam ea, quæ facimus
in Baptismo, quoniam ab aliis votis non dif-
ferunt, nisi quia vota strictius sumpta respi-
ciunt tantum opera supererogationis, quæ
per se ad salutem non sunt necessaria: unde in
quibusdam circumstantiis ab iis dispensari po-
test, quoniam majorem tantum hominis

100 TRACTATUS II.

Christiani perfectionem spectant, sine qua salvari quis potest. Vota verò in Baptismo facta de iis sunt, quæ ad salutem ita sunt necessaria, ut ab iis nemo dispensari possit; qui enim ea violat, non modo majori perfectioni hominis Christiani, sed ipsi planè Christianismo renuntiare dici potest.

Quæst. 14. Quare tot unctiones fiunt supra pectus & scapulas baptizandi?

D. Carol. Aët.
P. 4. De Cere-
moniis quæ
priusquàm Bap-
tismus minis-
tretur adhiben-
tur.

Resp. Obsignantur præterea, inquit sanctus Carolus, oleo sacro figurâ Crucis pectus & scapula, ut intelligamus eos qui Baptismo initiantur, quasi Christi Athletas, ait sanctus Ambrosius, luctamen huius sæculi luctaturos: solent enim luctantes inungi. Deinde ut sciamus Baptismi gratiam non nostris meritis, sed Christi beneficio & gratuita misericordiâ donari, quæ oleo significatur. Præterea quia oleum est medicamenti species quandoquidem Samaritanus infudit in vulnera oleum & vinum: ideo hac unctione demonstratur, intima anima nostra vulnera, & morbos hæc medicinâ curari: fomitemque ipsum, quamvis non omnino extinguatur, at certè debilitari: viresque & robur spirituale nobis addi, quo satana, carnisque tentationum impetus depellamus. Pectus præterea ungitur, ut intelligamus mentem animumque divina virtute corroborari. Scapula verò, quia dantur homini vires ad jugum Christi Domini ferendum.

Inungitur, inquit idem Sanctus ibidem, ante & retro, ut undique muniatur & confirmetur ad opera bona præstanda corde & corpore, voluntate & opere.

Quæst. 15. Quare exigitur à baptizando professio fidei?

Resp. Quia, ut dicitur Marci ultimo: Qui

De Sacram. Baptismi. Cap. VII. 101
crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit:
Hoc est, requiritur fides ad recipiendam Bap-
tismi gratiam, ut explicuimus cap. 6.

Quaest. 16. Quare petitur à puero, velit-ne baptizari?

Resp. Quia consensus eorum, qui baptizari debent requiritur in adultis ut cap. 6. exposuimus, ubi de conditionibus necessariis in adulto baptizando egimus.

Quaest. 17. Quid significat unctio in vertice capitis, quæ fit cum sacro Chrismate post Baptismum?

Resp. Postquam ascenderit baptizatus de fonte, ut dicitur in Canone, statim signatur in cerebro à Presbytero cum sacro Chrismate, sequente simul & oratione, ut regni Christi particeps fiat, & à Christo Christianus possit vocari.

Can. Postquæ.
De Consecr.
dist. 4.

Et ut ait sanctus Carolus: Inungitur præterea à Parocho in vertice sacro Chrismate, ut intelligat se ab eo die Christo capiti tantquam membrum conjunctum esse, atque ejus corpori insitum, & ea re Christianum à Christo, Christum verò à Chrismate appellari.

S. Carol. Act.
p. 4. De Cerem.
quæ peracto
Baptismo ser-
uantur.

Quaest. 18. Quare traditur vestis candida baptizato?

Resp. Post Baptismum traditur Christiano vestis candida, ut dicitur in Canone, designans innocentiam & puritatem Christianam, quam post ablutas veteres maculas, studio sanctæ conversationis immaculatam servare debet, representandam ante tribunal Christi: cuncti verò renati albis induuntur vestibus ad mysterium resurgentis Ecclesiæ. Utuntur ergo baptizati albis vestibus, ut quorum prima natiuitatis faciem vetusti erroris pannus fuscaverat, habitus secunda generationis gloria

Can. Post Bap-
tism. De Con-
secr. dist. 4.

102 TRACTATUS II.

Ibid. verbo.
¶ intelligat.

preferat indumentum. Tegitur enim post sacram unctionem caput ejus mystico velamine, ut intelligat se diademate regni & sacerdotali dignitate potiri. Quia ut ait Glossa; Quilibet fidelis rex debet esse & sacerdos: Rex, quia se & alios virtutibus regere debet: Sacerdos, quia cor contritum & humiliatum, quod est vera oblatio, id est, se debet offerre Deo.

S. Carol. De
Ceremon. que
peracto Bap-
tismi servantur.
Act. p. 4.

Quæst. 19. Quid significat cereus accensus, qui traditur baptizato, aut ejus Patrino?

Resp. Traditur demum, ut ait sanctus Carolus, baptizato in manum cereus ardens; quo cereo significantur tres Theologicae virtutes, quæ ipsi in hoc Sacramento infunduntur, Fides in lumine, Charitas in calore, spes in cerei recta altitudine, quæ sursum ascendit, ut spes nostra ad coelos usque excitetur atque erigatur. Id præterea quod Baptismo nobis fit communicatio lucis, & depulsio tenebrarum: ob eamque causam Baptismus Sacramentum illuminationis, & baptizati ii quidem illuminati à Patribus dicuntur.

CAPUT VIII.

De suscipientibus, vulgò Patrinis.

Quæst. I. **Q**UARE Ecclesia requirit Patrinos, qui puerum in Baptismo suscipiant?

Can. Vos ante.
De Consecr.
dist. 41

Resp. Ut pro puero fidem profiteantur, ut ejus nomine promittant, illum fideliter observaturum, quod promittit. Vos ante omnia, inquit sanctus Augustinus relatus in Canone, tam mulieres quam viros qui filios in Baptismo suscepistis moneo, ut vos cognoscatis fide-

De Sacram. Baptismi. Cap. VIII. 103

jussores apud Deum extitisse pro illis quos visi-
estis de sacro fonte suscipere: ideoque eos ad-
monete, ut castitatem custodiant, justitiam
diligant, charitatem teneant.

Rationem affert Divus Thomas cum ait.
Dicendum quod spiritualis regeneratio qua fit per Baptismum assimilatur quodammodo ge-
nerationi carnali. In generatione autem car-
nali parvulus nuper natus indiget nutrice &
pedagogo. Unde & in spirituali generatione
Baptismi requiritur aliquis qui fungatur vice
nutricis & pedagogi, informando & instruendo
eum quasi novitium in Fide de his quae per-
tinent ad fidem & vitam Christianam, ad
quod Praelati Ecclesiae vacare non possunt,
circa communem curam populi occupati. Par-
vuli enim & novitii indigent speciali cura
prae communem: & ideo requiritur quod
aliquis suscipiat baptizatum de sacro fonte
quasi in suam instructionem & tutelam. Et
hoc est quod Dionysius dicit, ult. cap. Eccles.
Hierarch. Divinis nostris ducibus ad mentem
venit (id est Apostolis) & visum est susci-
pere infantes secundum istum sanctum modum
quod naturales pueri parentes traderent pue-
rum cuidam docto in divinis pedagogo, & re-
liquum sub ipso puer ageret sicut sub divino
Patre & salvationis sancta susceptore.

Quaest. 2. Quinam admittendi non sunt in
Patrinos, aut susceptores?

Resp. Ex sancto Carolo, qui ait. Id cura sit
Parochis & reliquis animarum Curatoribus,
ut quos Compadres ita rudes esse animadver-
terint, qui fidei Symbolum, Orationem Domi-
nicam, & Salutationem Angelicam ignorent,
eos hoc munus obire ne patiantur. Est enim ab
omni ratione alienum, ut qui se Deo fidejusso-
res constituunt, ii res illas nesciant, quibus

D. Tho. 3. p.
q. 67. art. 7.
in corp.

S. Carol. A. A.
p. 2. in De-
cretis editis
in 2. Synodo
Decreto 15.

se alios instructuros esse sanctè pollicentur. Denique verisimile est, ut qui in seipsis hoc neglexerint, idque culpa admiserint, negligentiores etiam in eo sint, ut alii iis rebus instructiores fiant, quarum ipsi rudes omnino sunt.

Eodem ducitur motivo Rituale Romanum, cum ait. Sciant praterea Parochi, ad hoc munus non esse admittendos Infideles, aut Hæreticos, non publicè excommunicatos aut interdictos, non publicè criminosos, aut infames, nec praterea qui sana mente non sunt, nec qui ignorant rudimenta Fidei. Hac enim Patrini spirituales filios suos, quos de Baptismi fonte susceperint, ubi opus fuerit, opportunè docere tenentur.

Quest. 3. Clerici sæculares aut regulares possunt ne esse Patrini?

Resp. Clerici regulares non possunt, ut patet ex Can. Non licet Abbati vel Monacho de Baptismo suscipere filios, vel commatres habere.

Et ex Rituale Romano, ubi sic legitur. Praterea ad munus Patrini admitti non debent Monachi vel Sanctimoniales, neque alii cuiusvis Ordinis. Regulares à seculo segregati.

Clerici etiam sæculares non debent illud munus obire, maximè si sint sacris Ordinibus insigniti, cum illud illis prohibitum fuerit à multis Conciliis. Concilium Aquense anno 1585. De Baptismo. Compater ne adhibeatur Regularis aliquis, nec Clericus secularis sacris initiatus aut Beneficium Ecclesiasticum obtinens. Et sanctus Carolus in secunda Synodo, Decreto 17. ait. Clericis qui sacris Ordinibus initiati sunt, infantem de sacro Baptismi fonte suscipere vetitum sit.

De Sacram. Baptismi. Cap. VIII. 105

Quaest. 4. In quam aetate esse debent Patrimi?

Resp. Ut praescribitur in Rituali Romano his verbis. Hos autem Patrimos saltem in aetate pubertatis ac Sacramento Confirmationis consignatos esse maxime convenit. Id est, anno 14. completo pro Patrimis, & 12. pro Matrimis. Ritual, Rom.

Quaest. 5. Quare requiritur ut Patrimus confirmatus fuerit?

Resp. Rationem affert sanctus Antoninus, dum ait. Nascitur homo in esse spirituali per Baptismum, & vivit utique vita gratiae, sed adhuc est quasi debilis in vita spirituali: sed per Confirmationem vel Chrismationem confirmatur quasi perveniens ad aetatem robustam ut possit bellare, & fortia agere. Unde ut debilis accedens baptizandus ad hoc debet sustentari ab alio, qui tamen debet esse Chrismatum. Nam debilis non est idoneus ad sustentandum debilem, ne ambo simul cadant. S. Ant. 3. p. tit. 14. c. 3. S. ult.

Quaest. 6. Quotnam esse debent, qui puerum de fonte suscipiant Patrimi aut Matrimae?

Resp. Numerum praefixit Concilium Tridentinum his verbis: Volens itaque sancta Synodus huic incommodo providere, & a cognationis spiritualis impedimento incipiens, statuit, ut unus tantum, sive vir, sive mulier, juxta sacrorum Canonum instituta, vel ad summum, unus & una de Baptismo suscipiant. Sess. 14. De Reformatione c. 20.

Quaest. 7. In quo consistit cognatio, quae contrahitur in Baptismo?

Resp. Ut ait Bonifacius VIII. relatus in Canone: Nedium inter baptizatum & illum qui eum suscepit de Baptismo, ac inter eundem baptizatum & suscipientis filios & uxorem ante susceptionem carnaliter cognitam ab eodem: imò etiam inter suscipientem patremque Can. Nedium. De cognatione spirit. in sex. 10.

baptizati & matrem, cognationem spiritua-
lem in Baptismo contrahi jure constat. Quae
cognatio & contrahendum matrimonium im-
pedit, & dirimit post contractum, & eadem
quae de suscipiente dicta sunt, etiam de bap-
tizante censenda. Nota, ait Divus Antoninus,
quod Laicus qui baptizavit aliquem, siue in
causa necessitatis, siue extra, non potest con-
trahere cum illa quam baptizavit.

S. Ant. p. 3.
tit. 1. cap. 15.
§. 3.

D. Tho. in
suppl. 3. p. 9.
56. art. 1. in
corp.

Hic autem observandum est cum sancto
Thoma, quod quando asseruimus cum Con-
cilio Tridentino per cognationem spiritua-
lem impediri matrimonium, distinguendum est.
Sicut carnalis cognatio, ait Divus Thomas,
impedit matrimonium; ita spiritualis ex Ec-
clesia statuto. Tamen distinguendum est de
spirituali cognatione, quia aut praecessit ma-
trimonium, aut sequitur: si praecessit, impe-
dit contrahendum, & dirimit contractum: si
sequitur, tunc non dirimit vinculum matri-
monii. Sed quantum ad actum matrimonii,
est distinguendum, quia aut spiritualis cogna-
tio inducitur causa necessitatis, sicut cum Pa-
ter baptizat Filium in articulo mortis, &
tunc non impedit actum matrimonii ex neutra
parte: aut inducitur extra casum necessitatis
ex ignorantia; & tunc si ille ex cujus actu
inducitur, diligentiam adhibuit, est eadem
ratio sicut de primo: aut ex industria extra
casum necessitatis; & tunc ille ex cujus actu
inducitur, amittit jus petendi debitum; sed
tamen debet reddere, si petatur, quia ex cul-
pa ejus non debet aliquod incommodum aliis
reportare.

Quaest. 8. Contrahitur ne aliqua spiritualis
cognatio, cum baptizato jam puero, supplen-
tur tantum ceremoniae Baptismi?

Resp. Minimè: Sicut cognatio carnalis, ait

De Sacram. Baptismi. Cap. VIII. 107

Divus Thomas, non contrahitur nisi per actum generationis completum; unde etiam affinitas non contrahitur, nisi facta commixtione seminum, ex qua potest sequi generatio carnalis: Spiritualis autem generatio non perficitur nisi per aliquod Sacramentum: unde non videtur conveniens, quod spiritualis cognatio contrahatur nisi per aliquod Sacramentum.

Cum igitur non conferatur Sacramentum cum suppleatur tantum ceremoniæ Baptismi, consequens est, quod nulla tunc contrahitur cognatio. Et valde convenit ut Parochi id dicant susceptoribus, cum dictæ ceremoniæ tantum suppleatur, ne in hoc decipiantur.

D. Tho. in
suppl. 3. p. 9.
§ 6. art. 2.
in corp.

TRACTATUS TERTIUS.
DE
SACRAMENTO
CONFIRMATIONIS.

CAPUT PRIMUM.

De Definitione, institutione, & necessitate Confirmationis.

Quaest. 1. Quid est Confirmatio?
Resp. Est Sacramentum à Christo Domino institutum, quo baptizati recipiunt specialem gratiam ad propugnandam fidem per impositionem manuum Episcopi, & unctionem sancti Chrismatis. Hæc definitio sufficienter explicabitur per sequentes quæstiones.

Quaest. 2. Quare hoc Sacramentum dicitur Confirmatio?

Resp. Hoc Sacramentum tripliciter nominatur, quippe vocatur manus impositio, ex modo conferendi ipsum; & dicitur Chrisma, ratione materiæ, & nuncupatur Confirmatio ratione effectus; ut enim ait Catechismus Conc. Trid. *Ab eo nomen Confirmationis ei impositum est, quod hujus Sacramenti virtute Deus in nobis id confirmat quod Baptismo operari cœpit, nosque ad Christiana soliditatis perfectionem adducit.*

De Sacr. Con-
firm. §. 18.

Quaest. 3. Confirmatio est-ne Sacramentum?

De Sacramento Confirm. Cap. I. 109

Resp. Est de fide, Confirmationem esse Sacramentum, cum id definitum fuerit in Concilio Tridentino sessione 7. Can. 1. De Confirm. his verbis: *Si quis dixerit Confirmationem baptizatorum otiosam ceremoniam esse, & non potius verum & proprium Sacramentum, aut olim nihil aliud fuisse, quam Catechesim quandam, quâ adolescentia proximi fidei sue rationem coram Ecclesia exponebant, anathema sit.*

Quaest. 4. Quandonam Christus instituit Sacramentum Confirmationis?

Resp. Dicendum est, inquit sanctus Thomas, quod Christus instituit hoc Sacramentum, non exhibendo, sed promittendo, secundum illud Joannis 6. Si non abiero, Paracletus non veniet ad vos: Si autem abiero, mit-
tam eum ad vos. Et hoc ideo, quia in Sacramento datur plenitudo Spiritus-sancti, quae non erat danda ante Christi Resurrectionem & Ascensionem secundum illud Joan. 7. Nondum erat Spiritus datus, quia Jesus nondum erat glorificatus.

Quaest. 5. Quare oportet ut Christiani post Baptismum suscipiant Sacramentum Confirmationis?

Resp. Ratio habetur in Canone ubi legitur: Spiritus sanctus qui super aquas Baptismi salutifero descendit illapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam: in Confirmatione augmentum praestat ad gratiam. Et quia in hoc mundo tota aetate victuris, inter invisibiles hostes & pericula gradiendum est, in Baptismo regeneramur ad vitam, post Baptismum confirmamur ad pugnam: in Baptismo abluimur, post Baptismum roboramur. Et quamvis continuo transituris sufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen necessa-

D. Th. 3. P.
q. 72. art. 1.
ad 1.

Can. Spiritus
sanctus. De
Consecr. dist.
5.

110 TRACTATUS III.

ria sunt Confirmationis auxilia. Regeneratio per se salvat mox in pace beati sæculi recipiendos. Confirmatio autem armat & instruit ad agones mundi hujus & prælia reservandos.

Quæst. 6. Est-ne necessarium ad salutem suscipere Sacramentum Confirmationis?

Catechis.

Conc. De Sa-
cram. Confr.

S. 14.

Resp. Ut habetur in Catechismo Concilii Tridentini. Illud in primis docendum est, hoc Sacramentum ejusmodi necessitatem non habere, ut sine eo salvus quis esse non possit. Quamquam verò necessarium non est, à nemine tamen prætermitti debet: sed potius maxime cavendum est, ne in re sanctitatis plena, per quam nobis divina munera tam largè impertiuntur, aliqua negligentia committatur: quod enim omnibus communiter ad sanctificationem Deus proposuit, ab omnibus etiam summo studio expetendum est.

Can. Omnes.
De Consecr.
dist. 5.

Hoc autem consonat Canoni ubi legitur: Omnes fideles per manus impositionem Episcoporum Spiritum-sanctum ost Baptismum accipere debent, ut pleni Christiani inveniantur, quia cum Spiritus-sanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam & constantiam dilatatur.

D. Th. 3. p.
q. 72. art. 1.
ad 3.

Quare, ut ait Divus Thomas: Sine Confirmatione potest esse salus, dum tamen non prætermittatur ex contemptu sacramenti. Quæ etiam de causa in Canonibus pœnitentialibus in quintum præceptum habetur: Cum filius sine Confirmationis Sacramento moritur, parentes, quorum negligentia id factum est, pœnitentiam agent annos tres.

Quæst. 7. Quomodo probari potest contra hæreticos, Confirmationem esse Sacramentum novæ legis?

Resp. Probatur primò ex his quæ leguntur

De Sacramento Confirm. Cap. I. III

Actorum cap. 8. v. 4. Cum autem audissent Apostoli, qui erant Ierosolymis, quod recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Joannem, qui cum venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum sanctum: nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Iesu. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.

Iste locus Actuum Apostolorum communiter interpretatur à Patribus de Sacramento Confirmationis. Sanctus Cyprianus ait. Sed tantummodo quod deerat, id à Petro & Joanne factum est, ut oratione pro eis habita, & manu imposita, invocaretur & infunderetur super eos Spiritus sanctus. Quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Ecclesia baptizantur, praepositis Ecclesiae offerantur, & per nostram orationem, ac manus impositionem, Spiritum sanctum consequantur.

Sanctus Hieronymus in libro quem scripsit contra Luciferianos his verbis inducit Luciferianum loquentem: An nescis etiam Ecclesiarum hunc esse morem, ut baptizatis postea manus imponantur, & ita invocetur Spiritus sanctus? Exigis ubi scriptum sit? In actibus Apostolorum; etiamsi scriptura autoritas non subesset, totius orbis in hanc partem consensus, instar praecepti obtineret: nam & multa alia quae per traditionem in Ecclesiis observantur, auctoritatem sibi scripta legis usurpaverunt.

Non quidem abnuo hanc esse Ecclesiarum consuetudinem, ut ad eos, qui longe in minoribus urbibus per Presbyteros & Diaconos baptizati sunt, Episcopus ad invocationem sancti Spiritus manum impositurus excurrat.

Et Innocentius Papa primus, qui vivebat

S. Cyprianus:
Epist. 73. Ad
Jubajanum

S. Hieron.
tom. 2. In
Dialogo adver-
sus Luciferia-
nos

Catholicus
Respondens

112 TRACTATUS III.

Innoc. I. E-
pist. Ad De-
centium.

initio quinti sæculi, ex hoc loco actuum Apostolorum probat, quod Sacramentum Confirmationis non debet conferri nisi ab Episcopis. Hæc autem, ait, Pontificibus solis deberi, ut vel consignent, vel Paracletum Spiritum tradant, non solum consuetudo Ecclesiastica demonstrat, verum & illa lectio Actuum Apostolorum quæ asserit, Petrum & Joannem esse directos, qui jam baptizatis traderent Spiritum-sanctum. Nam Presbyteris Chrismate baptizatos ungere licet, non tamen frontem ex eodem oleo signare, quod solis debetur Episcopis, cum tradunt Spiritum Paracletum.

Tandem Erasmus in suis eruditis Commentariis in novum Testamentum explicans caput octavum Actuum Apostolorum ait: Caterum, ubi rumor jam pertulisset Ierosolimam ad Apostolos, qui ibi resederant, Samariam per Philippum amplexam esse sermonem Evangelicum, gentem crassam, nec omnino puram ab idololatria, vehementer gavisi, miserunt ad illos Apostolorum præcipuos, Petrum & Joannem, ut per hos comprobaretur & absolveretur quod per Philippum erat cœptum. Qui cum eo venissent, didicissentque, quod plurimi per Philippum essent baptizati, gratias egerunt Deo. Philippus autem quique cum illo erant, rogaverunt Apostolos pro illis, ut acciperent Spiritum-sanctum, ut qui per Baptismum jam essent à peccatis purgati, copiosius etiam Dei donum acciperent, quemadmodum acceperant illi, qui primi in cenaculo Spiritum-sanctum acceperant: nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Iesu. Erat hæc potestas Diaconis delegata, sed impositio manuum per quam conferebatur Spiritus-

De Sacramento Confirm. Cap. I. 113
sanctus, solis Apostolis & eorum Vicariis
servabatur.

C A P U T II.

De Materia, forma & Ministro *Confirmationis.*

Quest. I. **Q**UAMAM est materia Sacra-
menti Confirmationis?

Resp. In hoc Sacramento sicut & in aliis,
duplex distinguitur materia; proxima, & re-
mota: *Materia remota hujus Sacramenti*, s. Carol. A&
ut ait Divus Carolus, est *Chrisma*, quod ex p. 4. De Sa-
oleo & balsamo, solemniter Episcopi consecratio- cram. Confir-
ne conficitur.

Rationem affert Divus Thomas cum dicit:
Chrisma est conveniens materia hujus Sacra- D. Th. 3. p.
menti. Sicut enim dictum est, in hoc Sacra- q. 71. art. 2.
mento datur plenitudo Spiritus-sancti ad ro- in corp,
bur spirituale, quod competit perfecta etati;
homo autem cum ad perfectam etatem per-
venerit, incipit jam communicare actiones
suas ad alios; antea vero quasi singulariter
sibi ipsi vivit: gratia vero Spiritus-sancti in
oleo designatur, unde Christus dicitur esse
unctus oleo letitiae propter plenitudinem Spiri-
tus-sancti quam habuit; & ideo oleum com-
petit materia hujus Sacramenti. Admiscetur
autem balsamum propter fragrantiam odoris
que redundat ad alios. Vnde Apostolus dicit
2. ad Corinth. cap. 2. Christi bonus odor su-
mus Deo, &c. Et licet multa alia sint odori-
fera, tamen precipue accipitur balsamum,
propter hoc quod habet precipuum odorem, &
quia etiam incorruptionem praestat. Vnde Ec-

cl. 24. dicitur. Quasi balsamum non mixtum odor meus.

Materia proxima hujus Sacramenti est Unctio quam facit Episcopus cum Chrismate in modum Crucis super frontem Confirmandi, & impositio manuum.

Quest. 2. Quænam est forma Sacramenti Confirmationis?

Resp. Forma hujus Sacramenti consistit in verbis quæ profert Episcopus, cum applicat unctionem Chrismatis nempe, *Signo te signo Crucis, confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus-sancti.*

Advertendum tamen est, nos hîc loqui de materia & forma Confirmationis juxta communiter receptam Theologorum & Canonistarum sententiam; non tamen improbamus sententiam aliquorum Theologorum, qui asserunt, materiam & formam à nobis allatas esse tantum accidentales, non verò essentielles huic Sacramento, cujus materia & forma essentielles apud ipsos, sunt impositio manuum Episcopi & oratio quæ additur huic manuum impositioni.

Quæ Doctrina videtur esse conformis Scripturæ sacræ & traditioni. Dicitur enim Act. 8. *Oraverunt pro ipsis ut acciperent Spiritum-sanctum: tunc imponebant manus super illos & accipiebant Spiritum-sanctum.*

Tertullianus libro de Baptismo cap. 8. ait. *Dehinc manus imponitur per benedictionem advocans & invitans Spiritum-sanctum.* S. Cyprianus Epist. 73. *Nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Ecclesia baptizantur, Prepositis Ecclesiæ offerantur & per nostram orationem ac manuum impositionem Spiritum-sanctum consequantur.* S. Hieron. Dial. ad-

Pontificale
Rom.

De Sacramento Confirm. Cap. II. 115
versus Lucifer. S. Chrylost. in cap. 8. Act. &
in cap. 6. ad Hebr. S. August. 15. lib. de
Trinitate cap. 26. *Apostoli orabant, ut ve-*
niret Spiritus-sanctus in eos quibus manum
imponebant, quem morem in suis Præpositis
etiam nunc Ecclesia servat. Idem habet in
expositione Epist. ad Rom. lib. 3. de Baptismo
cap. 16. Et Tract. 6. in Joann.

Concilium Moguntinum anno 1549. cap.
17. *Ea verò, inquit, ut erant à Christo pro-*
missa, ipsis Apostolis in die Pentecostes exhi-
bita, & ab eisdem per manus impositionem in
alios transfundi cœpta, actus ipsorum satis
testantur; undè Ecclesia Catholica Spiritum-
sanctum per manus Episcoporum Fidelibus
tradendi normam accepit.

Concilium Narbonense anno 1609. *Sancto-*
rum Constitutionibus, inquit, constat nos in
Baptismo regenerari ad vitam, & post Baptis-
mus in hoc Sacramento (Confirmationis)
quo per impositionem manuum Episcopi Spiri-
us sanctus diffunditur in corda Fidelium, ro-
bur atque fortitudinem dari.

Quæst. 3. Benedictio Chrismatis facta ab
Episcopo, est-ne necessaria ad validitatem
Sacramenti Confirmationis? an requiritur
tantum ad solemnitatem, uti est benedictio
aquæ in Sacramento Baptismi?

Resp. Benedictio Chrismatis ab Episcopo est
necessaria ad validitatem hujus Sacramenti,
quod quidem probatur autoritate Innocentii
III. relati in Canone: Presbyteris, inquit, Can. Presby-
Chrismate baptizatos ungere licet, sed quod teris. De Con-
ab Episcopo fuerit consecratum: non tamen secr. dist. 41
frontem ex eodem oleo signare, quod solis de-
betur Episcopis, cum tradunt spiritum Para-
cletum.

Cujus rationem affert Divus Thomas, cum

D. Tho. 3. p. ait:
q. 71. art. 3.
in corp.

Dicendum quòd tota Sacramentorum sanctificatio à Christo derivatur. Est autem considerandum quòd quibusdam Sacramentis habentibus materiam corpoream Christus est usus: scilicet Baptismo & etiam Eucharistia; & ideo ex ipso usu Christi materia horum Sacramentorum aptitudinem acceperunt ad perfectionem Sacramenti. Vnde Chrysostomus dicit, quòd nunquam aqua Baptismi purgare peccata credentium possent, nisi tactu Domini corporis sanctificata fuissent. Et similiter ipse Dominus accipiens panem, benedixit: similiter autem & Calicem ut habetur Matth. 26. & Luca 22. Et propter hoc non est de necessitate horum Sacramentorum, quod materia prius benedicatur, quia sufficit benedictio Christi; si qua verò benedictio adhibeatur, pertinet ad solemnitatem Sacramenti, non autem ad necessitatem. Vnctionibus autem visibilibus Christus non est usus, ne fieret injuria invisibili unctioni, qua est unctus praesens consortibus suis, Psal. 44. & ideo tam Chrisma, quàm oleum Sanctorum infirmorum prius benedicuntur, quàm adhibeantur ad usum Sacramenti.

Quaest. 4. Quisnam est minister Sacramenti Confirmationis?

Resp. Solus Episcopus, ut habetur in Canon. Manús. none: Manús quoque impositionis Sacramentum magna veneratione tenendum est, quod ab aliis perfici non potest nisi à summis Sacerdotibus; nec tempore Apostolorum ab aliis quàm ab ipsis Apostolis legitur aut scitur peractum esse, nec ab aliis quàm illis qui eorum tenent locum, unquam perfici potest, aut fieri debet. Nam si aliter praesumptum fuerit, irritum habeatur & vacuum, & inter Ecclesiastica nunquam reputabitur Sacramenta.

Can. Manús.
De Consecr.
dist. 5.

De Sacramento Confirm. Cap. II. 117

Reverà, ut dicitur Actuum Apostolorum cap. 8. *Cum audissent Apostoli qui erant Ierosolymis, quod recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Joannem, qui cum venissent; oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum-sanctum. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum-sanctum. Episcopi autem sunt successores Apostolorum, non autem Sacerdotes.*

Quaest. 5. Quare hoc Sacramentum à solis Episcopis conferri potest?

Resp. Ratio Divi Thomæ sumitur ex hujus Sacramenti dignitate. Dicendum, ait, quod *D. Th. 3. p. q. 72. art. II. in corp.*
in quolibet opere ultima consummatio suprema arti, aut virtuti reservatur; hoc autem Confirmationis Sacramentum est quasi ultima consummatio Sacramenti Baptismi: ita scilicet quod per Baptismum edificatur homo in domum spiritualem; & conscribitur quasi quadam Spiritualis Epistola. Sed per Sacramentum Confirmationis quasi domus edificata in templum Spiritus-sancti, & quasi Epistola conscripta signatur signo Crucis; & ideo collatio hujus Sacramenti Episcopis reservatur qui obtinent summam potestatem in Ecclesia: Sicut & in primitiva Ecclesia, per impositionem manus Apostolorum, quorum vicem gerunt Episcopi, plenitudo Spiritus-sancti dabatur, ut habetur. Act. 8. Vnde Urbanus Papa dicit. Can. Omnes. De Consecr. dist. 5. Omnes Fideles per manus impositionem Episcoporum Spiritum-sanctum post Baptismum accipere debent, ut pleni Christiani inveniantur.

Quaest. 6. Potest-ne aliquando licere Presbyteris administrare Sacramentum Confirmationis?

Resp. Id speciali commissione summi Pon-

118 TRACTATUS III.

S. Greg. lib.
3. Epistola
26.

tificis fieri posse videatur, ut patet ex Divo Gregorio, qui scribens ad Januarium Episcopum ait: *Pervenit ad nos, quosdam scandalizatos fuisse, quod Presbyteros Chrismate tangere eos qui baptizati sunt prohibuimus. Et nos quidem secundum veterem usum nostra Ecclesia fecimus: sed si omnino hac de re aliqui contristantur, ubi Episcopi desunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chrismate tangere debeant, concedimus.*

D. Th. q. 71.
art. 11. ad 1.

Hoc autem, ut ait Divus Thomas: Ex plenitudine potestatis concessit beatus Gregorius Papa, quod simplices Sacerdotes hoc Sacramentum conferrent.

Refertur etiam in Decreto Eugenii IV. in Concilio Florentino. *Per Apostolica sedis dispensationem ex rationabili & urgenti admodum causa, simplicem sacerdotem Chrismate per Episcopum confecto hoc Sacramentum Confirmationis aliquando administrasse.*

CAPUT III.

De Dispositionibus ad Confirmationem & de ejus effectibus.

Quaest. 1. **Q**UID agendum est à Parochis, cum mandatum acceperunt ab Episcopo praparandi sibi subditos, ad Confirmationem suscipiendam?

S. Carolus
Act. p. 1. tit.
Quæ perti-
nent ad Sa-
cram. Con-
firm.

Resp. Ex sancto Carolo: *Parochi, animarumve Curatores populum doceant, quanto religionis studio suscipiendum sit Confirmationis Sacramentum cujus ministrandi solus Episcopus ordinariam potestatem habet. Videant item, ne quis eorum qui sibi in curam traditi sunt, illud suscipere negligat. Quare pra-*

De Sacram. Confirm. Cap. III. 119

moneant, quod etiam Concilii Vvormatiensis Canone sancitum est, ut quicumque intra Parochia sue fines habitant, neque confirmati adhuc sunt, illud omnes suscipiant qui etate sunt, quâ Episcopus eos duxerit esse debere qui ad hoc Sacramentum tunc accedant. Elaborent præterea iidem, ut qui adulta etate confirmandi sunt, primò de peccatis confiteantur; tunc etiam admoneant ut jejuni illud suscipiant cum manè ministratur.

Reliqua etiam diligenti cohortatione denuntient, quæ ad hoc Sacramentum rectè sanctæque suscipiendum pertinent.

Quæst. 2. Quænam sunt dispositiones necessariae ad validè suscipiendam Confirmationem?

Resp. Constat, Confirmationem non posse validè administrari, nisi baptizatis, ut enim ait Divus Thomas; Dicendum quòd character Confirmationis ex necessitate præsupponit characterem Baptismalem: ita scilicet, quòd si aliquis non baptizatus confirmaretur, nihil reciperet; sed oporteret iteratò ipsum confirmari post Baptismum. Cujus ratio est, quia sic se habet Confirmatio ad Baptismum, sicut augmentum ad generationem. Manifestum est autem, quòd nullus potest promoveri in ætatem perfectam, nisi primò fuerit natus, & similiter nisi primò aliquis fuerit baptizatus, non potest Sacramentum Confirmationis accipere.

D. Tho. 3. p.
q. 71. art. 6.
in corp.

Quæst. 3. Quam ætate suscipiendum est hoc Sacramentum?

Resp. Ex Catechismo Romano: Illud observandum est, omnibus quidem post Baptismum Confirmationis Sacramentum posse administrari; sed minus tamen expedire hoc fieri antequam pueri rationis usum habuerint. Quare

Catechis.
Concil. Tri-
dent. p. 1.
De sacram.
Confirm. §.
15.

120 TRACTATUS III.

si duodecimus annus non expectandus videatur, usque ad septimum certe hoc Sacramentum differre maximè convenit.

Conc. Medio. Idem statuit sanctus Carolus. *Minori septennio Confirmationis Sacramentum nemini praebeatur.*

1. de his quæ pertinent ad Sacram. Confirmationis. *Quæst. 4. Licet-ne unquam administrare hoc Sacramentum pueris ante septennium?*

Conc. Mediol. 5. tit. Quæ ad Confirmationis Sacramentum pertinent. *Resp. Ut ait Divus Carolus: Si Episcopus ob aliquam causam justam, atque adeo necessariam, parvulo & infanti, qui non modò etatem septem annorum expleat, sed ne attingat quidem, ministrandum aliquando censuerit, ne sit veritum. Iis verò minoribus natu atque adeo parvulis si quandoque ministrabitur, eorum parentes, vel qui curam gerunt, Parochus moneat, ut etate procedente eos de ea re certiores faciant, ne parentibus curatoribusque postea mortuis, ipsi aliquandò dubitent, an hoc Sacramentum, quod iterari nefas est, susceperint.*

Quæst. 5. Quanam ex causa licet administrare hoc Sacramentum ante septennium?

D. Tho. 3. p. q. 72. art. 8. ad 4. *Resp. Licet cum aliquis puer versatur in periculo mortis, ne decedat sine gratia Confirmationis, ut enim ait Hugo de sancto Victore relatus à Divo Thoma: Omnino periculosum esset, si ab hac vita sine Confirmatione migrare contingeret: non quia damnetur, nisi fortè propter contemptum; sed quia detrimentum perfectionis pateretur. Vnde etiam pueri confirmati decedentes majorem gloriam consequuntur, sicut & hic majorem obtinent gratiam.*

Glossa. De Consecr. dist. 5. verbo, In parvulus non Confirmatus? *Hoc autem consonat Glossæ in Canone, Ut Numquid minorem habebit gloriam videtur quòd sic, quia in Confirmatione datur augmentum gratiae.*

Quæst. 6.

De Sacram. Confirm. Cap. III. 121

Quaest. 6. Requiritur ne status gratiae ad suscipiendum Sacramentum Confirmationis, hoc est, ad recipiendam gratiam cum caractere?

Resp. Est absolutè necessarium, ut enim ait sanctus Antoninus. Advertendum quòd si quis renuntiasset jurisuo alicujus dignitatis, Confirmatio nihil vel modicum sibi valeret, nisi sibi jus redderetur: sic in proposito, qui renuntiat gratia Baptismali, quod sit per mortale commissum, postea accedens ad Confirmationem cum eo, non confirmaretur in gratia, nec augetur sibi gratia: imò mortaliter peccaret, & magis debilitaretur in anima, quamvis characterem reciperet indelebilem; & hoc nisi restitueretur sibi prius gratia amissa, quod non fit nisi per poenitentiam.

S. Ant. 3. p. tit. 14. c. 3. §. 1.

Quaest. 7. Quænam sunt aliæ dispositiones necessariae ad recipiendum fructuosè hoc Sacramentum?

Resp. Illas dilucidè explicat Divus Carolus his verbis; Illud verò Parochus maximè hortabitur, ut huic Sacramento cum Spiritus-sancti gratia uberrimè conferatur, ad eam consequendam se jejuniis, eleemosynâ, qui per facultates possunt, aliisque pietatis officiis & operibus parent; atque in primis frequentiori & ardentiori religiosa orationis studio devotè sese exerceant, exemplo sanctorum Apostolorum, qui dum expectarent Spiritum-sanctum perseverantes erant in oratione & jejunio. Sed efficiet saltem, ut pridie diei Confirmationis jejunent qui possunt.

S. Carol. Aët. p. 4. De præparatione ante ministr. Sacram. Confirmation.

Et ut ait Catechismus Concilii Tridentini. Qui adulta jam ætate confirmandi sunt, siquidem hujus Sacramenti gratiam & dona consequi cupiant, eos non solum fidem & pietatem afferre, sed graviora etiam peccata

Catech. Concil. Trident. p. 2. De Confirmation. Sacram. §. 4.

Tomus III.

F

112 TRACTATUS III.

qua admisserunt, ex animo dolere oporteat. Qua in re elaborandum est, ut peccata etiam prius confiteantur, & Pastorum cohortatione ad jejunia & alia pietatis opera suscipienda incitentur.

Quæst. 8. Quinam sunt effectus hujus Sacramenti?

Resp. Tres sunt hujusmodi effectus: Primus communis aliis Sacramentis est, quod producit augmentum gratiæ in suscipiente, modò cum debitis dispositionibus illud suscipiat: ut enim habetur in Canone. *Spiritus-sanctus. De sanctus in fonte Baptismi plenitudinem tribuit Consecr. dist. 5.* *ad innocentiam: in Confirmatione augmentum præstat ad gratiam. In Baptismo regeneramur ad vitam, post Baptismum confirmamur ad pugnam. In Baptismo abluimur, post Baptismum roboramur.*

Secundus effectus hujus Sacramenti peculiaris est, quòd perficit gratiam Baptismalem, & corroborat seu confirmat addendo vires spirituales ad tuendam interiùs fidem adversus omnes carnis tentationes, & exteriùs adversus inimicos fidei etiam cum periculo vitæ, ut videtur in Canone mox citato.

Tertius hujus Sacramenti effectus est, quòd imprimit in anima susipientis characterem spiritualem, & indelebilem, ut definitum est in Concilio Tridentino, sess. 7. Can. 9. Quare, ut ait Gregorius II. relatus in Canone.

Can. De homi- *De homine qui à Pontifice confirmatus fuerit, ne. De Con- denuò illi talis iteratio prohibenda est. fecr. dist. 5.*

In Confirmatione, ait Divus Thomas, accipit homo potestatem ad agendum ea qua pertinent ad pugnam spiritualem contra hostes fidei, sicut patet exemplo Apostolorum, qui antequam plenitudinem Spiritus-sancti acciperent, erant in cœnaculo perseverantes in

D. Th. 3. p. q. 72. art. 5. in corp.

De Sacram. Confirm. Cap. IV. 123

oratione; postmodum verò egressi non verebantur publice fidem fateri, etiam coram inimicis fidei Christiana; & ideo manifestum est, quod in Sacramento Confirmationis imprimatur character.

C A P U T I V.

De Ceremoniis Sacramenti Confirmationis.

Quest. I. **Q**UARE requiritur ut aliquis teneat Confirmandum, ipsumque sistat Episcopo?

Resp. Ex Divo Thoma. Dicendum quòd, sicut dictum est, hoc Sacramentum exhibetur homini ad robur pugnae spiritualis. Sicut autem aliquis de novo natus indiget instructione in iis quae pertinent ad conversationem vitae, secundum illud Hebr. 12. Patres quidem carnis nostrae habuimus eruditores, & reverebamur eos; ita illi qui assumuntur ad pugnam, indigent eruditoribus à quibus instruuntur de his quae pertinent ad modum certaminis: & ideo in bellis materialibus constituuntur Duces & Centuriones per quos alii gubernentur. Et propter hoc etiam ille qui accipit hoc Sacramentum, ab alio tenetur, quasi per alium in pugna spirituali erudiendus: similiter quia per hoc Sacramentum confertur homini perfectio spiritualis aetatis, sicut dictum est; ideo ille qui ad hoc Sacramentum accedit, sustentatur, quasi spiritualiter imbecillis & puer.

Hic autem nota, quod qui non est baptizatus, vel non Confirmatus, non debet esseceptor in Sacramento Confirmationis; quia tenens aliquem ad Confirmationem, tenet

124 TRACTATUS III.

eum tanquam infirmum, & adhuc imbecillem; hoc autem fieri non potest à non Confirmato, cùm sit ipse etiam imbecillis, & infirmus. Quare non confirmatus non potest esse patrinus in Sacramento Confirmationis.

Quæst. 2. Contrahitur-ne aliqua affinitas in Sacramento Confirmationis, sicut in Baptismo?

Resp. Ut ait Bonifacius Papa relatus in Can. Nedum, none, omninò contrahitur; sic enim ait. Ex De Cognat. Confirmatione quoque, seu frontis Chrismatione, spiritualis cognatio eisdem modis contrahitur, matrimonia similiter impediens contrahenda, & dirimens post contracta.

Conc. Trid. sess. 24. De Ref. Matr. cap. 2. Et Concilium Tridentinum ait; Ea quoque cognatio qua ex Confirmatione contrahitur, Confirmantem & Confirmatum, illiusque Patrem & Matrem ac tenentem non egrediatur.

Quæst. 3. Quid significat alapa quam Episcopus leviter, infligit Confirmato?

Resp. Episcopus, inquit sanctus Carolus, eum leviter in maxilla cedit, quem Chrismate confirmat, ut sciat homo Christianus, se jam militem esse, cujus pugna & victoria eluceat in patiendis injuriis, non in illis inferendis; deinde se in Christiana militia constitutum esse, in qua non hujus vite jucunditates & commoda querat, sed incommoda potius, atque adeo mala multa patienter ferat. Ac præterea intelligat officii sui esse, in acie stare, telaque unde veniant observare: ita ut, quamvis illis telorum ictibus corpus, honor, opesque ledantur, anima tamen nullo pacto offendatur.

Quæst. 4. Quare Episcopus Confirmatum signat Chrismate signo Crucis in fronte?

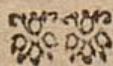
Resp. In Sacramento Confirmationis, ait

De Sacram. Confirm. Cap. IV. 125

Divus Thomas, homo accipit Spiritum-sanc-
tum ad robur spiritualis pugna, ut fortiter
etiam inter adversarios fidei Christi fidem
confiteatur. Unde convenienter signatur Chris-
mate signo crucis in fronte, propter duo. Pri-
mò quidem, quia insignitur signo Crucis,
quod quidem habet esse evidens & mani-
festum: inter omnia autem loca corporis hu-
mani, maximè frons manifesta est, qua
quasi nunquam obtegatur: & ideo linitur
Confirmatus Chrismate in fronte, ut in ma-
nifesto demonstret se esse Christianum: sicut
& Apostoli post acceptum Spiritum-sanctum se
manifestaverunt, qui prius in cœnaculo late-
bant. Secundò quia aliquis impeditur à libe-
ra confessione nominis Christi propter duo,
scilicet propter timorem & propter verecun-
diam: utriusque autem horum signum maxi-
mè manifestatur in fronte, propter duo scili-
cet, propter propinquitatem imaginationis, &
propter hoc, quòd Spiritus à corde directè ad
frontem ascendunt, unde verecundati erubef-
cunt, timentes autem pallefcunt. Et ideo in
fronte signatur Chrismate, ut neque propter
timorem, neque propter erubescenciam nomen
Christi confiteri prætermittat.

*Quest. 5. Quare Episcopus pacem dat
Confirmato?*

*Resp. Ex sancto Carolo; Parochus postremò s. Carol. Aët.
pacem Confirmatis dari ostendit, ut intelli- p. 4. De Sa-
gant se gratia plenitudinem, & pacem qua gram. Confirm.
exuperat omnem sensum consecutos esse.*

TRACTATUS QUARTUS.
DE
SACRAMENTO
EUCHARISTIÆ.

CAPUT PRIMUM.

*Nomen, essentia, dignitas, ac definitio
Sacramenti Eucharistiæ.*

Quæst. 1. **Q**UIBUSNAM præcipuis nominibus insignitur Eucharistiæ Sacramentum?

D. Th. 3. p.
q. 73. art. 4.
in corp.

Resp. Hoc Sacramentum, ait Divus Thomas, habet triplicem significationem. Vnam quidem respectu præteriti, in quantum scilicet est commemorativum Dominicæ Passionis, quæ fuit verum Sacrificium; & secundum hoc nominatur SACRIFICIUM. Aliam autem significationem habet respectu rei præsentis, scilicet Ecclesiasticæ unitatis, cui homines aggregantur per hoc Sacramentum; & secundum hoc nominatur COMMUNIO seu synaxis. Dicit enim Damascenus 4. lib. de fide Orthodoxa cap. 14. quod dicitur Communio, quia communicamus per ipsam Christi, & quia participamus de ejus carne & Deitate, & quia communicamur & unimur ad invicem per eum. Tertiam significationem habet respectu futuri, in quantum scilicet hoc Sacra-

De Sacramento Euchar. Cap. I. 127

mentum est præfigurativum fruitionis Dei, qua erit in patria; & secundum hoc dicitur VIATICUM; quia hic præbet nobis viam illuc perveniendi; & secundum hoc etiam dicitur EUCHARISTIA, id est, bona gratia, quia gratia Dei vita æterna, dicitur Rom. 6. vel quia realiter continet Christum qui est plenus gratiâ. Dicitur etiam in Græco Metalepsis, id est, assumptio, quia, ut Damascenus dicit, per hoc Filii Deitatem assumimus.

Secundam ejus significationem innuit Apostolus, cum ait: Quoniam unus Panis, unum Corpus multi sumus, omnes qui de uno Pane participamus.

1. ad Corin-
th. v. 10. c.
17.

Dicitur etiam in Catechismo Concilii Tridentini, Sacramentum pacis & charitatis; ut intelligeremus, quàm indigni sunt Christiano nomine, qui inimicitias exercent; odiaque, dissidia, & discordias, ut teterrimas Fidelium pestes omninò exterminandas esse, cum præsertim quotidiano Religionis nostræ sacrificio, nihil nos studiosius servare, quàm pacem & charitatem profiteamur.

p. 2. De Eu-
char. Sacram.
nu. 4.

Quæst. 2. Eucharistia est-ne Sacramentum?

Resp. Est de fide, Eucharistiam esse Sacramentum, cum id definitum fuerit in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. in cap. Firmiter. De summa Trinitate. Et cap. 1. & 2. sess. 13. Conc. Trident. & ut ait sanctus Antoninus; Eucharistia est maximum Sacramentum quoad essentiam, licet quædam alia dicantur majora secundum alios respectus; unde versus: Major in effectu Baptismus: Corpus in esse: Conjugium signo majus, sed Chrisma Ministro.

S. Ant. 3. p.
tit. 14. c. 12.
in princ.

Quæst. 3. Quid est Eucharistia?

Resp. Est novæ legis Sacramentum continens

F iiij

128 TRACTATUS IV.

sub speciebus Panis & Vini Corpus & sanguinem Domini nostri Jesu Christi vi verborum consecrationis, institutum ad spirituales hominis refectionem.

Hæc definitio complectitur materiam, cum dicitur, *Sacramentum Corporis & sanguinis Jesu-Christi*: Formam, cum dicitur, *vi verborum consecrationis*, quæ sunt forma hujus Sacramenti: *Institutum*, significat causam efficientem, quæ est Christus: *Ad spirituales hominis refectionem*, significat causam finalem, quia est finis & effectus hujus Sacramenti. Hæc definitio satis clara est, nec ulteriori indiget explicatione, plenius tamen patebit, ex infra dicendis, in Capitulis sequentibus.

Quæst. 4. In quonam propriè consistit Sacramentum Eucharistiæ?

Resp. De fide est, Definitum in Concilio Tridentino, Eucharistiam non consistere in re aliqua transeunte, cujusmodi sunt verba consecrationis, & usus qui fit hujus Sacramenti, in ejus sumptione, fractione, distributione, &c. sed consistere in aliqua re per-

sess. 13. Can. 4. manente. *Si quis dixerit, ait Concilium Tridentinum, peractâ consecratione, in admirabili Eucharistia Sacramento non esse Corpus & Sanguinem Domini nostri Jesu-Christi, sed tantum in usu dum sumitur, non autem ante vel post, & in hostiis seu particulis consecratis quæ post Communionem reservantur, vel supersunt non remanere verum Corpus Domini, anathema sit.*

Et consequenter hoc Sacramentum ab aliis differt; quia illa consistunt in actione transeunte, quæ est applicatio formæ ad materiam, ut Baptismus in ablutione, ita ut non existant, nisi dum conferuntur, aut suscipiuntur: At

De Sacramento Euchar. Cap. I. 129

Eucharistiæ Sacramentum, consistit in re permanente.

Quod probatur primò ex Scriptura sacra, in qua constat, Christum Dominum hæc verba protulisse: *Hoc est Corpus meum*, priusquam distribueret Eucharistiam Apostolis; ex quo perspicuum est, Corpus Christi Domini fuisse sub speciebus Panis, ac proinde verum Sacramentum antequam distribueretur.

Secundò probatur sanctis Patribus: Juxta sanctum Augustinum in Psalmum 33. *Christus seipsum portavit in manibus suis dum Eucharistiam portaret*: At evidens est, non potuisse seipsum portare in manibus suis, nisi ejus Corpus fuisset sub speciebus Panis, priusquam manducaretur: hoc igitur Sacramentum non consistit in manducatione.

Et sanctus Justinus in Apologia secunda, ait, *Post Sacramenta peracta, Eucharistia consuevit deferri ad absentes.*

Quæst. 5. Quænam est hæc res permanens in qua consistit Eucharistiæ Sacramentum?

Resp. Sacramentum Eucharistiæ consistit essentialiter in speciebus Panis & Vini, & in Corpore, & Sanguine Jesu-Christi contentis sub his speciebus, ut patet ex Canone ubi legitur; *Sacrificium Ecclesiæ duobus conficitur, duobus constat: visibili elementorum specie, & invisibili Domini nostri Jesu-Christi carne & sanguine.* Can. Hoc est. De Consecr. dist. 2.

Quæst. 6. Quænam est dignitas Sacramenti Eucharistiæ?

Resp. Dignitas hujus Sacramenti rectè explicatur ab Alexandro Papa III. relato in Canone, ubi ait: *Nihil in sacrificiis majus esse potest, quàm Corpus & sanguis Christi, nec ulla oblatio hac potior est. Sed hac omnes præcellit, quæ purâ conscientia Domino offerenda* Can. Nihil. De Consecr. dist. 2.

est, & purâ mente sumenda, atque ab omnibus veneranda: & sicut potior est cæteris, ita potius excoli & venerari debet.

Quæst. 7. Unde sumenda est unitas aut multiplicitas Sacramenti Eucharistiæ?

Resp. Cum Eucharistiæ Sacramentum institutum sit ad spirituales animæ refectionem, sequitur unitatem, aut multiplicitem hujus Sacramenti, sumendam esse ex habitudine, aut conjunctione morali, quàm habent species consecrationis ad unam, aut plures refectiones spirituales: quare cum simul præbetur una, vel plures Hostiæ consecratæ, censentur moraliter loquendo unam tantum efficere refectionem spirituales, ideoque unum tantum est Sacramentum: sed si dantur pluribus distinctis refectionibus, ut cum præbentur plures Hostiæ consecratæ, pluribus personis, aut eidem diversis temporibus, tunc sunt plura Sacramenta numero distincta, cum sint plures refectiones spirituales.

CAPUT II.

De Materia remota Sacramenti Eucharistiæ.

Quæst. 1. **Q**UOTUPLEX est materia Sacramenti Eucharistiæ?

Resp. Duplex materia, duplexque forma Sacramenti Eucharistiæ distingui potest, materia scilicet & forma remota, quæ necessariò requiruntur ad consecrationem hujus Sacramenti, & materia & forma proxima quæ sunt partes componentes hoc Sacramentum.

Quæst. 2. Quænam est materia remota hujus Sacramenti?

De Sacram. Euchar. Cap. II. 131

Resp. Definitum est, solum verum Panem triticeum & vinum de vite esse materiam remotam hujus Sacramenti, hoc est, materiam aptam ad ejus confectionem. Ita definitum fuit in multis Conciliis quæ referuntur in Canone: Concilium Carthaginense ubi dicitur;

In Sacramento Corporis & Sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quàm ipse Dominus tradidit, hoc est, Panis & vinum aquæ mixtum. Idem traditur ab Eugenio IV. in Decreto Armenorum ubi dicitur; *Materia Eucharistiæ & Panis triticeus & vinum de vite.*

Can. In Sacramento De Consecr. dist. 2.

Quod evidenter probatur autoritate Scripturæ sacrae. Matth. 26. Marci 14. Lucæ 22. unanimiter asseritur, Christum Dominum instituendo hoc Sacramentum usum fuisse vero Pane, & vero Vino, ac præcepisse Apostolis, ut similiter facerent: sed constat solum Panem triticeum, & solum vinum de vite, simpliciter & absolutè dici Panem & Vinum; solus igitur Panis triticeus, & solum vinum de vite possunt esse materia Sacramenti Eucharistiæ.

Quest. 3. Quænam permixtio alterius grani cum triticeo, impedit quominus hujusmodi Panis sit materia sufficiens ad conficiendum hoc Sacramentum?

Resp. Ex Divo Thoma: *Dicendum quòd modica permixtio non solvit speciem, quia, id quod est modicum, quodammodo absumitur à plurimo.* Et ideo si sit modica permixtio alterius frumenti ad multò majorem quantitatem tritici, poterit exinde confici Panis qui est materia hujus Sacramenti. Si verò sit magna permixtio, (putà, ex aquo vel quasi) talis permixtio speciem mutat: unde Panis exinde confectus non erit debita materia hujus Sacramenti.

D. Tho. 3. p. q. 74. art. 3. ad 3.

Quest. 4. Panis ex filigine confectus, est-ne

F vj

materia sufficiens Sacramenti Eucharistiæ?

Resp. Videtur quod cum siligo sit species tritici quamvis minus perfecta, possit esse materia sufficiens hujus Sacramenti: Si qua frumenta sunt, ait Divus Thomas, quæ ex semine tritici generari possunt (sicut ex grano tritici seminato in malis terris nascitur siligo) ex tali frumento Panis confectus potest esse materia hujus Sacramenti: Convenit tamen venerationi tanto Sacramento debitæ, ut purum triticum adhibeatur.

D. Tho. 3. p.
q. 74. art. 3.
ad 2.

Quest. 5. Est-ne necesse ad validitatem hujus Sacramenti, ut Panis confectus sit cum aqua naturali, & igne coctus?

Can. Sic in
sanctificando.
De Consecr.
dist. 2.

Resp. Absolutè requiritur: alias enim non esset Panis, qui est materia hujus Sacramenti: nam ut ait sanctus Cyprianus relatus in Canone: Nec Corpus Domini potest esse farina sola, aut aqua sola, nisi utrumque adunatum fuerit & copulatum, & Panis unius compage solidatum. Quare dicit Glossa ibidem verbo: Nisi utrumque: Quid si ex melle, vel alio liquore fuerit farina aspersa: numquid transubstantiatur ille Panis in Corpus Christi? Non.

Quest. 6. Quilibet Panis triticeus, sive sit Azimus, sive fermentatus, est-ne materia hujus Sacramenti?

D. Tho. 3. p.
q. 74. art. 4.
in corp.

Resp. Est materia sufficiens ad ejus validitatem, ut dicitur in Concilio Florentino in Decreto unionis Græcorum. Item in Azimo, sive fermentato Pane triticeo, Corpus Christi veraciter confici, sacerdotesque in altero ipsum Domini Corpus conficere debere: unumquemque scilicet juxta suæ Ecclesiæ sive Occidentalis, sive Orientalis consuetudinem.

Non est de necessitate Sacramenti, inquit Divus Thomas, quod Panis sit Azimus vel

De Sacram. Euchar. Cap. II. 133

fermentatus ; quia in unoquoque confici potest. Conveniens autem est ut unusquisque servet ritum sua Ecclesia in Sacramenti celebratione. Super hoc autem sunt diversa Ecclesia consuetudines : unde sicut peccat Presbyter in Ecclesia Latinorum celebrans de Pane fermentato, ita peccaret Presbyter Græcus in Ecclesia Græcorum celebrans de Pane Azimo, quasi pervertens Ecclesia sua Ritum.

Si igitur Presbyter Latinus esset in aliqua Ecclesia Græcorum : aut ibi esset ut advena, & peregrinus transeunter, aut domicilium ibi constituit animo residendi : Si primo modo, uti deberet Azimo, quamvis celebraret in Ecclesia Græcorum, & nulla esset Ecclesia Latinorum ; si verò secundo modo, deberet uti fermentato, nisi esset in eo loco aliqua Latinorum Ecclesia. Quod si esset, posset uti Pane Azimo, modò omne abesset scandalum. Et idem dici posse videtur de Sacerdote Græco respectivè.

Quest. 7. Agresta & Mustum sunt-ne materia sufficiens consecrationis sanguinis Christi ?

Resp. Dicendum, cum Divo Thoma, quòd D. Tho. 3. p. 2. Agresta est in via generationis, & ideo non- q. 74. art. 1. dum habet speciem vini ; & propter hoc de ea ad 3. non potest confici hoc Sacramentum. Mustum autem jam habet speciem vini ; & ideo de Musto potest confici hoc Sacramentum. Prohibetur etiam ne Mustum statim expressum in Calice offeratur, quia hoc est indecens propter impuritatem Musti, potest tamen in necessitate fieri. Dicitur enim ab eodem Julio Papa : si necesse fuerit, botrus in Calice comprimatur.

Quest. 8. Potest-ne de aceto confici hoc Sacramentum ?

Resp. Ex eodem Angelico Doctore ibidem

art. 5. ad 2. *Sicut de Pane totaliter corrupto non potest confici hoc Sacramentum, ita nec de aceto: potest tamen confici de vino acescenti, sicut & de Pane, qui est in via ad corruptionem, licet peccet conficiens.*

Quest. 9. Quid agendum cum vinum congelatur in Calice, ante vel post consecrationem?

Rubr. Missalis: De defectibus circa Missam occurrentibus.

Resp. Ut habetur in Rubricis Missalis. Si in hieme sanguis congeletur in Calice, involvatur Calix pannis calefactis. Si id non proficeret, ponatur in ferventi aqua prope altare, dummodo in Calicem non intret, donec liquefiat.

Quest. 10. Debet-ne vinum aqua misceri in Calice?

Resp. Debet omnino, cum talis semper fuerit Ecclesiae consuetudo, ut patet ex multis locis Conciliorum & sanctorum Patrum relatis in Canone, Sic in sanctificando, de Consecratione. dist. 2. quod etiam resolutum fuit in Decreto Eugenii Papae in Concilio Florentino, & deinde definitum in Concilio Tridentino Can. 9. sessionis 22.

Rationem affert Divus Thomas, dum ait. *D. Tho. 3. p. 2. q. 64. art. 6. Vino quod offertur in hoc Sacramento, debet aqua misceri. Primo quidem propter institutionem: probabiliter enim creditur quod Dominus hoc Sacramentum instituerit in vino aqua permixto, secundum morem illius terrae. Vnde & Proverbiorum 9. dicitur: Bibite vinum quod miscui vobis.*

Quest. 11. Est-ne necesse ad validitatem Sacramenti, quod aqua vino misceatur in Calice?

Resp. Non est de necessitate, ut patet ex Rubricis Missalis, De defectu vini, ait enim: Si advertat celebrans post consecrationem Ca-

licis non fuisse appositam aquam, nullo modo apponat, quia non est de necessitate Sacramenti. Est tamen de necessitate præcepti, ut dicitur in Concilio Tridentino. Monet deinde sancta Synodus præceptum esse ab Ecclesia sacerdotibus, ut aquam vino in Calice offerendo miscerent: Quæ verba declarare videntur, eam mixtionem non esse de jure divino, seu à Christo Domino institutam, nec proinde necessariam ad validitatem Sacramenti, cum id tantum necessarium sit ad validitatem Sacramenti, quod à Deo est institutum.

Sess. 22, cap. 7.

Quæst. 12. Si aqua non est de necessitate Sacramenti, quomodo intelligendus erit Divus Cyprianus relatus in Canone qui ait. Sic in sanctificando Calice Domini offerri aqua sola non potest, quomodo nec solum vinum potest. Sic verò Calix Domini non est aqua sola nec vinum solum, nisi utrumque sibi misceatur: quomodo nec Corpus Domini potest esse farina sola, aut aqua sola, nisi utrumque adunatum fuerit & copulatum, & Panis unius compage solidatum.

Can. Sic in sanctificando De Consecr. dist. 2.

Resp. Dici potest, quod sanctus Cyprianus non intendit aquam ita esse necessariam in consecratione sanguinis, ut validè vinum consecrari non posset, nisi aqua esset admixta, cum ibidem dicat, Nam si vinum tantum quis offerat, sanguis Christi incipit esse sine Christo, id est, ut ibidem ait Glossa, Ostenditur esse sine Christo, id est, sine unitate Corporis Christi, quod est Ecclesia. Quia aqua quæ ponitur in Calice repræsentat unionem Jesu-Christi cum Ecclesia.

Hoc supposito facile erit respondere. Primò quòd cum Divus Cyprianus ait, aquam esse necessariam, intelligendum esse necessariam, ut fiat consecratio licitè, id est, sine peccato;

S. Tho. in 4.
dist. 11. art.
4. q. 2. ad 2.
q. ad 1.

non autem esse necessariam ad validitatem Sacramenti, ut enim ait Divus Thomas: *Dicendum quod exponendum est verbum Cypriani, non potest, id est, non debet: quia illud possumus quod de jure possumus. Et ideo quantum ad id quod debet fieri, est simile ex parte Corporis & sanguinis; non autem quantum ad id quod fieri potest, quia aqua est de substantia Panis, non autem de substantia vini.*

Secundò, sanctus Cyprianus disputabat adversus hæreticos dictos Aquarios qui contendebant aquam solam consecrari posse: quare cum ait aquam & vinum esse necessaria ad validitatem Sacramenti, intendit tantum probare non posse validè consecrari ex sola aqua, non tamen quod non possit consecrari ex solo vino.

Quest. 13. Est-ne multum aquæ apponendum in Calice?

Cyp. *Cum*
Marthe. De
Celebratione
Missarum.

Resp. Parum aquæ apponi debet, quia secundum opinionem Innocentii III. relati in Canone: Inter opiniones illa probabilior iudicatur, quæ asserit aquam cum vino in sanguinem transmutari (cum in vinum transeat mixta vino) ut expressius eluceat proprietas Sacramenti. Nam cum aquæ multa sint populi multi, juxta quod alibi legitur: Beati qui seminatis super aquas; ideo vino aqua unitur ut Christo populus adunetur.

D. Tho. 3. p.
q. 74. art. 8.
in corp.

Et ut ait Divus Thomas. Eorum opinio probabilior est, qui dicunt aquam converti in vinum, & vinum in sanguinem. Hoc autem fieri non posset, nisi adeo modicum apponeretur de aqua, quod converteretur in vinum: & ideo semper tutius est parum de aqua apponere, & precipuè si vinum sit debile, quia si tanta fieret appositio aqua ut solveretur

De Sacram. Euchar. Cap. III. 137

Species vini, non posset perfici Sacramentum.

Et summus Pontifex Honorius III. relatus in Canone sic scribit ad quemdam Archiepiscopum ut impediret abusum in sua Provincia jam introductum, quo major quantitas aquæ quàm vini in Calicem infundebatur.

Perniciosus, ait; in tuis partibus, inolevit abusus, videlicet quòd in majori quantitate de aqua ponitur in Sacrificio quàm de vino: cùm secundum rationabilem consuetudinem Ecclesiæ generalis, plus in ipso sit de vino, quàm de aqua ponendum. Ideoque fraternitati tuae mandamus, quatenus id non facias, nec in Provincia tua fieri patiaris.

Cap. Perniciosus. De Celebratione Missarum.

C A P U T III.

De Præsentia & determinatione materiae consecrandæ.

Quæst. I. EST-ne necesse ut materia quam Sacerdos consecrare intendit, sit præsens?

Resp. Est absolutè necessarium, ut enim ait Divus Thomas: Ipsa forma pronomine demonstrativo utens, ostendit quòd materia consecrandæ debet esse coram sacerdote, unde Sacerdos existens in domo sua, non posset consecrare panem qui est in Altari.

D. Tho. in 4. dist. II. q. 2. art. 1. quæstiuncula 3. ad 1.

Quæst. 2. Quando nam materia consecrandæ censetur præsens?

Resp. Ut respondeatur quæstioni propositæ, supponendum est duplicem esse præsentiam, alteram Physicam, & alteram moralem. Præsentia Physica est proximitas, seu approximatio unius rei ad aliam. Præsentia moralis dicit præter proximitatem, rei cognitionem,

& advertentiam de illius præsentia. v. g. Si Hostia sit super Altare propè Sacerdotem, est illi physicè præsens, sive Sacerdos advertat, sive non; quòd si advertat adesse Hostiam, tunc Hostia censetur esse præsens moraliter.

Hoc supposito, certum est, requiri ad validitatem Sacramenti, quòd Hostia sit præsens moraliter, id est quod nimis non distet à consecrante, & quod advertat esse præsentem advertentiâ actuali, aut virtuali. Ratio est quia demonstrativa pronomina, hoc, & hic, ostendunt necesse esse, ut res præsens cognoscatur ab illo, qui eam demonstrat; hoc autem dicitur esse moraliter præsens.

Quæst. 3. Requiritur-ne ad præsentiam moralem, quòd Sacerdos videat materiam consecrandam?

Resp. Hoc non est necesse, cùm materia possit censi moraliter præsens, licèt à Sacerdote minimè videatur; ut cùm vult consecrare centum particulas in Pixide, non potest omnes & singulas videre, quamvis sint moraliter præsentes; sicut etiam Sacerdos cæcus, qui teneat præ manibus Hostiam, aut coram se haberet, utique consecrare posset, licèt Hostiam non videret.

Quæst. 4. Possunt-ne consecrari particulae in vase operto seu clauso?

Resp. Possunt validè consecrari, cùm censeantur sufficienter præsentes; attamen, ut habetur in Rubricis Missalis: *Si adsit vas cum aliis Hostiis consecrandis, antequam accipiat Hostiam, discooperit manu dextera Calicem seu vas aliarum Hostiarum.*

Quæst. 5. Materia consecrationis debet-ne necessariò determinari ab intentione Ministrantis?

Resp. Juxta Rubricas Missalis, De Defecti-

De Sacram. Euchar. Cap. III. 139

bus in celebratione Missarum occurrentibus :
*Si quis habeat coram se undecim Hostias , &
intendat consecrare solum decem , non deter-
minans quas decem intendit , in his casibus
non consecrat , quia requiritur intentio. Secus ,
si putans quidem esse decem , tamen omnes vo-
luit consecrare quas coram se habebat. Nam
tunc omnes erunt consecrata : atque ideo quilibet
Sacerdos talem semper intentionem habere
debet , scilicet consecrandi eas omnes quas
ante se ad consecrandum positas habet.*

*Quaest. 6. Majoris lucis gratiâ , quid re-
quiritur ad illam praesentiam quam necessa-
riam diximus , in consecratione materiae ?*

*Resp. Hoc non potest , nec debet mathe-
maticè determinari , sed sat est , ut usu , mo-
re , & consuetudine hominum , atque pruden-
tium judicio , materia in ea distantia sit , ut
ejus fieri demonstratio rationabiliter possit.
Unde absurdum est credere , posse Sacerdo-
tem Hostias trans parietem collocatas , vel à
tergo positas , quantumvis in speculo relucen-
tes consecrare ; quia secundum moralem aesti-
mationem (cujus in administratione Sacra-
mentorum humano modo peragendorum ratio
magna habenda est) materia sic posita prae-
sens in ordine ad exercendam , demonstnan-
damque aliam operationem , minimè censetur :
Hostia tamen sub aliis in acervo latitans , vel
subtus corporali , vel in Pixide clausa conten-
ta , vel vinum in Calice cooperto existens ,
praesentia moraliter censetur ; quia quae in-
terjacent corpora , per modum continentis ,
vel velaminis se habentia subjectarum rerum
praesentiam minimè impediunt.*

*Quaest. 7. Requiritur-ne ad materiam hu-
jus Sacramenti determinata quantitas ?*

Resp. Materia hujus Sacramenti non est de-

terminatæ quantitatis: unde Panis, & vinum possunt in quantalibet quantitate, validè tamen, si aliquando non licitè, consecrari; licet enim quantitas materiæ hujus Sacramenti per comparisonem ad usum fidelium determinetur: quia cujusvis materiæ determinatio ex fine propter quem assumitur petenda est: attamen non potest materiæ quantitas per comparisonem ad usum Fidelium tunc occurrentium de-

D. Tho. 3. p.
q. 74. art. 2.
in corp.

terminari: *Alioquin*, inquit Divus Thomas, *Sacerdos paucos Parochianos habens, non posset consecrare multas hostias, unde requiritur; quod materia hujus Sacramenti determinetur per comparisonem ad usum Fidelium absolutè. Numerus autem Fidelium est indeterminatus. Vnde non potest dici quod quantitas materiæ hujus Sacramenti sit determinata.*

Sacerdos igitur, qui quantitatem nimiam consecraret, id est, in longè majori copia quàm Fidelium qui communiter occurrunt, vel occurrere possunt, aut solent, usus postulat, validè quidem Sacramentum perageret: at illicitè & sacrilegè tamen, utpote qui venerabile Sacramentum certæ corruptioni specierum sine causa exponeret.

Quæst. 8. Potest-ne Sacerdos consecrare vinum non consecrando panem, vel panem non consecrando vinum, saltem imminente aliqua extrema necessitate?

Resp. Validè quidem una species sine altera consecrari potest, nunquam tamen licitè; validè inquam, quia statim ac verba consecrationis Panis prolata sunt, continuò sub speciebus illius existit Corpus Christi; verba enim cum producant quod significant, statim atque Corpus Christi expressis verbis significatur, sine mora adest: unde & confestim Hostia propo-

De Sacram. Euchar. Cap. III. 141
 nitur adoranda. Nunquam tamen unam speciem sine alia consecrari licet, quia non licet alio modo Eucharistiam consecrare, quam eam Christus consecrandam imperavit: at Christus utramque speciem indivisim consecrandam præcepit, ut ait Concilium Tridentinum. *Christus Corpus & sanguinem suum sub speciebus Panis, & vini Deo Patri obtulit, ac sub earundem rerum Symbolis, Apostolis, quos tunc novi Testamenti Sacerdotes constituebat, ut sumerent, tradidit, & eisdem, eorumque in Sacerdotio successoribus ut offerrent, præcepit per hæc verba: HOC FACITE IN MEAM COMMEMORATIONEM: uti semper Catholica Ecclesia intellexit, & docuit.* Sess. 22. c. 17

CAPUT IV.

De Forma Sacramenti Eucharistiae.

Quaest. 1. QUÆNAM est forma consecrationis Panis?

Resp. Consistit essentialiter in his solis verbis; *Hoc est Corpus meum*: ut enim ait Catechismus Concilii Tridentini; *Itaque à sanctis Evangelistis Matthæo, & Lucæ, itemque ab Apostolo docemur illam esse formam, Hoc est Corpus meum*: Igitur nec particula enim, nec alia verba sunt de essentia consecrationis. 1. p. De Euchar. Sacram. mento n. 10.

Quaest. 2. Sacerdos omittens particulam enim in consecratione, peccaret-ne?

Resp. Ex Divo Thoma. LY ENIM sublatum non tollit debitum sensum verborum. Et ideo non impedit perfectionem Sacramenti; in corp. D. Th. 3. p. q. 60. art. 2. quamvis possit contingere quod ille qui prætermittit, peccet ex negligentia vel contemp-

Idem q. 78. *tu.* Et in alio loco ait : *Hac conjunctio ENIM*
 art. 2. ad 5. *apponetur in hac forma secundum consuetudi-*
nem Romana Ecclesia à beato Petro Apostolo
derivatam , & hoc propter continuationem ad
 In 4. dist. 8. *verba præcedentia. Quare , ut ait sanctus Bo-*
 q. 3. *naventura. Si quis tamen formam Ecclesia ex*
certa scientia mutat , graviter peccat.

Quæst. 3. Forma consecrationis sanguinis
consistit-ne essentialiter in illis verbis , quibus
utitur Ecclesia : Hic est enim Calix sanguinis
mei novi & æterni Testamenti , &c ?

5. Bonavent.
 dist. 8. p. 2.
 in exposit.
 textus.

Resp. Ex Divo Bonaventura : Dicendum
quod circa hoc sunt dua opiniones ; alii qui
dicunt quod vis data est verbis. Quod solum
his verbis fit consecratio , quæ dicit Ecclesia ;
& si verba immutantur , quantumcumque sit
sensus idem , non conficitur : & ideo dicunt,
quod in his verbis non sit consecratio seu conse-
cratio , & dicant quod Magister non dat ibi
formam. Alii dicunt aliter , quod mutatio in
modo enuntiandi , dum tamen servetur sensus
non impedit consecrationem. Vnde in forma
quam ponit Magister , ita benè est consecratio,
sicut in forma qua ponitur in Canone. Verum-
tamen hoc asserendum est , quod in forma qua
in Canone scribitur , conficitur Sacramentum,
de hac utilius est dubitare. Quis enim potest
scire , utrum Evangelista , aut ipse Apostolus
formam intenderent describere : ideo melius
est hic piè dubitare quàm præsumptuosè defi-
nire. Credo tamen quod si quis ita conficeret,
non esset parvipendendum , imò honor & re-
verentia esset exhibenda propter periculum,
& propter hoc quod non possumus discernere,
quia majus periculum est in contemnendo
Hostiam consecratam , quàm non consecratam
venerari pro consecrata , ut putà si non con-
secrata commisceatur aliis consecratis , à qui-

De Sacram. Euchar. Cap. IV. 143

bus non possit discerni, melius est totum venerari, quàm despicere aliquam ex eis, cum non possit cognosci.

Quæst. 4. Est-ne necesse ad validitatem Sacramenti ut Sacerdos consecrans proferat verba formæ nomine suo, an requiritur ut ea proferat nomine Christi?

Resp. Requiritur ad validitatem Sacramenti, ut Sacerdos consecrans proferat in persona Christi verba consecrationis, & dicat; Hoc est Corpus meum, neque enim consecraret si nomine suo diceret, Hoc est Corpus Christi; quia forma substantialiter corrumperebatur: Et enim, ut ait sanctus Ambrosius; Vbi autem venit ut conficiatur venerabile Sacramentum, jam non suis sermonibus Sacerdos utitur, sed utitur sermonibus Christi.

D. Ambr. lib. 4. De Sacram. cap. 4.

Rationem afferunt Divus Thomas & Divus Bonaventura. Dicendum, inquit Divus Thomas, quod Minister in Sacramentis dupliciter operatur: uno modo, verba pronuntians, alio modo actum aliquem exteriorem exercens, ut in Baptismo patet; & utrumque istorum est Sacramentalis causa ejus quod divinâ virtute qua in Sacramentis latet, perficitur, causa autem Sacramentalis significando efficit. Vnde in illis Sacramentis, in quibus utroque modo Minister operatur, oportet quod verba prolata significant actum exercitum, & actus exterior significet interiorem effectum, ut in Baptismo patet, quia ablutio exterior, quam verba forma exprimunt, significat interiorem abluitionem quam divina virtus perficit in Sacramento latens. Vbi ergo Minister non operatur, nisi verba pronuntians, oportet quod verborum significatio immediate ad hoc quod efficitur, referatur: in hoc autem Sacramento, cujus perfectio in ipsa materia

D. Tho. in 4. sentent. dist. 8. q. 2. quæst. 3.

144 TRACTATUS IV.

consecratione consistit, non habet Minister actum nisi pronuntiationem verborum: unde oportet quod verba forme significant hoc quod virtus divina in secreto facit in hoc Sacramento, quodque à Ministro produci nequit.

Quare forma huius Sacramenti à Presbytero ita profertur ac si loqueretur in persona Christi, ut intelligamus, in consecratione huius Sacramenti Ministrum nihil aliud præstare, quàm proferre verba Christi, quæ sola vim habent producendi effectum huius Sacramenti.

D. Tho. 3. P.
q. 98. art. 1.
in corp.

Ideo, ait Divus Thomas, *Forma huius sacramenti profertur quasi ex persona ipsius Christi loquentis, ut detur intelligi, quod Minister in perfectione huius Sacramenti nihil agit, nisi quod profert verba Christi.*

S. Bonav. in
4. dist. 8. q.
1. P. 2.

Et Divus Bonaventura ait: *Quia Minister operatur virtute Verbi incarnati conjuncta; & ut conjuncta, ideo dicit MEUM: loquitur enim Sacerdos in persona Christi, ideo pro Christo dicit MEUM.*

Quæst. 5. Quomodo forma consecrationis potest esse vera, cum videatur exigi ad veritatem propositionis, quæ affirmat rem esse, ut existat, priusquam propositio proferatur: at forma consecrationis præcedit rem quam enuntiat, cum ipsi det esse, ac proinde falsa est, affirmans rem esse, cum nondum est?

Resp. Ad huius intelligentiam sciendum est, duplex esse propositionum genus: aliæ dicuntur speculativæ, quæ tantum repræsentant, & exprimunt objectum, ut cum dico, En urbem pulchram. Aliæ dicuntur practicæ, quæ efficiunt quod enuntiant, ut cum Sacerdos profert verba consecrationis, *Hoc est Corpus meum.*

Hoc supposito, Dicendum cum Divo Thoma,

De Sacram. Euchar. Cap. IV. 145

ma, quod scientia practica non presupponit entitatem rei, sed precedit illam naturaliter, quasi causa, etsi simul sint tempore: & ad hunc modum se habent verba premissa, quia sunt significantia & factiva eius quod significant. Vnde veritas & significatio huius locutionis precedit naturaliter entitatem rei quam significat, non presupponit ipsam, quamvis sit simul cum ipsa tempore, sicut causa propria cum proprio effectu: sed quia significatio & veritas locutionis quæ est simul tempore cum transubstantiatione, consurgit ex consignificationibus partium successive prolatarum; ideo oportet quod dictio ultimò prolata compleat significationem locutionis.

S. Th. in 4.
dist. 8. art. 1.
p. 1. quæst. 4.

Quæst. 6. Quomodo intelligenda sunt verba consecrationis vini. *Hic est Calix sanguinis mei, novi, & aterni Testamenti Mystrium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum?*

Resp. Illa sic explicat Divus Thomas: per hæc priora verba, *Hic est Calix sanguinis mei*, designatur conversio vini in Christi sanguinem. Hæc locutio, ait Divus Thomas, *Hic est Calix sanguinis mei*, figurativa est, & potest intelligi ut sit metonymica locutio, ut ponatur continens pro contento, secundum quod dicere consuevimus: *Bibe Calicem vini*, id est, vinum contentum in Calice. Ideo autem talis modus locutionis congruus est forma huic, quia sanguis de sua ratione non dicit aliquid potabile, sed quod natura abhorret in potum, & quia in hoc Sacramento sanguis Christi consecratur ut potus, ideo oportuit aliquid addi quod ad potum pertineret, scilicet Calicem.

D. Th. in 4.
dist. 8. q. 2.
art. 2. quæst.
tium. 2.

Dicitur Testamentum novum, ait idem Doctor, ratione promissionis per sanguinem dem,

Tomus III.

G

Christi confirmata, quæ vetus impedimentum consequenda hereditatis amovit, & sic quasi quædam innovatio promissionis per mortem Christi facta est. Æternum vero ratione bonorum æternorum, de quibus est Testamentum; vel ratione huius Sacramenti continentis Christum, qui est persona æterna.

D. Tho. 3. p.
q. 78. art. 3.
in corp.

Per prima verba, ait Angelicus Doctor, cum dicitur: Hic est Calix sanguinis mei, significatur ipsa conversio vini in sanguinem, per verba autem sequentia designatur virtus sanguinis effusi in passione, qua operatur in hoc Sacramento: quæ quidem ad tria ordinatur. Primò quidem & principaliter ad adipiscendam æternam hereditatem, secundum illud Hebr. 10. HABENTES FIDUCIAM IN INTROITU SANCTORUM IN SANGUINE CHRISTI. Et ad hoc designandum dicitur, NOVI ET ÆTERNI TESTAMENTI: secundò, ad iustitiam gratia quæ est per fidem, secundum illud Rom. 3. QUEM PROPOSUIT DEUS PROPITIATOREM PER FIDEM IN SANGUINE IPSIUS, UT SIT IPSE JUSTUS JUSTIFICANS EUM QUI EX FIDE EST JESU-CHRISTI. Et quantum ad hoc subditur: *Mysterium fidei*. Tertiò autem, ad removendum impedimenta utriusque prædictorum, scilicet peccata, secundum illud Hebræorum 4. Sanguis Christi emundat conscientiam nostram ab operibus mortuis, id est, à peccatis: & quantum ad hoc subditur: Qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.

C A P U T V.

*De Præsentia reali Corporis & sanguinis
Domini nostri Jesu-Christi in Eucha-
ristiæ Sacramento.*

Quæst. I. **C**ORPUS & sanguis Domini nostri Jesu-Christi continentur-
ne realiter & verè in Sacramento Eucha-
ristiæ ?

Resp. Est unum ex præcipuis Fidei nostræ articulis , Corpus , & sanguinem Christi Domini verè , & realiter esse in Eucharistiæ Sacramento. Hoc autem probatur primò ex verbis , quibus usus est Salvator noster instituens hoc Sacramentum. Lucæ 22. *Hoc est Corpus meum quod pro vobis datur. Similiter & Calicem postquam cœnavit , dicens : Hic est Calix novum Testamentum in meo sanguine , qui pro vobis fundetur.*

Quare sanctus Cyrillus in hæc verba ait ;
*Non dubites an hoc verum sit , sed potius sus-
cipe verba Salvatoris in Fide ; cum enim sit
veritas , non mentitur.*

S. Cyril. rom.
4. Bibliot.
fol. 138.

Neque dici potest , hæc verba intelligenda esse figurativè , ita ut cum dicitur hic Calix (scilicet quod continetur in hoc Calice) pro vobis fundetur ; sermo sit de vino , non autem de sanguine Salvatoris , cum constet vinum non fuisse pro nobis effusum , sed ipsum sanguinem.

Et Divus Paulus 1. ad Corinth. cap. 10. ait,
*Calix benedictionis , cui benedicimus , nonne
communicatio sanguinis Christi est ? Et Panis
quem frangimus nonne participatio Corporis
Domini est ?*

S. Bonav. in
4. dist. 10.
q. 1. Dici nullatenus potest, hæc Apostoli verba accipienda esse figurativè, ut notat sanctus Bonaventura, qui exponens hæc Apostoli verba, *Panis quem frangimus Corpus Domini est*, ait: Ergo etsi dicas quod hoc similiter dicitur per significationem; contra Apostolus postea infert cap. II. Itaque qui manducat & bibit indignè, reus est Corporis & sanguinis Domini. Sed si hoc verum esset, quia signum: tunc similiter quia hæc vox, Christus, est signum, qui pronuntiaret in peccato, esset reus Corporis & sanguinis Domini; quod falsum est.

Homil. 24. in
Epist. 1. ad
Corinth. Et Divus Chrysostomus explicans præfata verba, Calix benedictionis, ait; *Horum verborum hæc sententia est, quod est in Calice, id est, quod à latere fluxit, & illius sumus participes.*

Sufficit pro nunc, ne dicamur velle texere controversiam, afferre unam sancti Augustini auctoritatem, quem præcipuè Patrem vellent Hæretici in suas pertrahere partes.

S. Aug. Con-
cione 1. in
Psalm. 33. Hic igitur Ecclesiæ Doctor explicans hæc verba; *Seipsum portavit in manibus suis*, quæ habentur in versione 70 lib. 1. regum cap. 20. ait: Hoc verò Fratres, quomodo fieri possit in homine, quis intelligitur? Quis enim portatur in manibus suis? Manibus aliorum potest portari homo, manibus suis nemo portatur: quomodo intelligatur in ipso David, secundum litteram non invenimus; in Christo autem invenimus; ferebatur enim Christus in manibus suis, quando commendans ipsum Corpus suum ait, *Hoc est Corpus meum*: ferebat enim illud Corpus in manibus.

His verbis apertè declarat sanctus Augustinus, neminem posse se ferre in manibus suis, id solum posse competere Christo Domino, qui id tunc fecit, cum hoc Sacramentum

De Sacram. Euchar. Cap. V. 149

instituit, qui Corpus suum portavit, cum hoc Sacramentum portaret; quod clarè satis ostendit, Eucharistiam secundum hujus Ecclesiæ Doctoris mentem, non esse solum Corpus in figura, sed verè atque realiter: nam si foret tantum Corpus Christi in figura, omnis homo posset ita seipsum portare, quia unusquisque potest suam gestare figuram: Sanctus tamen Augustinus ait, id intelligi non posse nisi de solo Christo Domino, cum nullus alius eo modo portare se posset, quo seipsum ipse portavit.

Idem sanctus Augustinus in libro quem scripsit contra Donatistas ait *Indignè quisque sumens Dominicum Sacramentum, non efficit, ut quia ipse malus est, malum sit, aut quia ad salutem non accipit, nihil acceperit: Corpus enim Domini & sanguis Domini nihilominus erat, etiam illis quibus dicebat Apostolus: Qui manducat indignè, judicium sibi manducat, & bibit.* Ex quibus evidenter constat, quod Christus Dominus non est in hoc Sacramento, virtute Fidei illius qui eum recipit, cum Christus Dominus sit verè & realiter in hoc Sacramento, etiamsi indignè sumatur, & ab homine non habenti fidem.

Verum clarè videmus in Generali Concilio Nicæno, hanc semper fuisse Ecclesiæ Catholicæ fidem: Nullus enim, ait, aliquando *tubarum Spiritus, sanctorum videlicet Apostolorum, aut illustrium Patrum nostrorum, incruentum sacrificium nostrum, quod in commemorationem Christi Dei nostri ac omnis dispensationis ejus efficitur, dixit imaginem Corporis ejus: neque enim acceperunt à Domino sic dicere vel confiteri, sed audiunt Evangelicè dicentem eum; Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus san-*

S. August. lib. 5. contra Donatistas, cap. 8.

Conc. Nicæn. 11. actione 6. Tom. 3.

150 TRACTATUS IV.

guinem, non intrabitis in regnum cœlorum? Et, Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo. Et alibi: Accepto pane, gratias agens fregit & dedit discipulis suis, & ait: Accipite & comedite, hoc est Corpus meum. Et accipiens Calicem gratias egit, & dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes: Hic est enim sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Et non dixit: Accipite & comedite imaginem Corporis mei. Sed Paulus Divinus Apostolus, ex divinis Domini vocibus hauriens, ait: Ego accipi à Domino quod & tradidi vobis, quoniam in qua nocte tradebatur, gratias agens fregit & dixit: Accipite & comedite: Hoc est Corpus meum quod pro vobis frangitur: Hoc facite in meam commemorationem. Similiter Calicem postquam cœnavit, dicens: Hic Calix novum Testamentum est in meo sanguine: Hoc facite quotiescumque biberitis, in meam commemorationem. Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, & Calicem hunc biberitis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat. Ergo liquido demonstratum est, quod nusquam Dominus, vel Apostoli, aut Patres imaginem dixerunt sacrificium sine sanguine, quod per Sacerdotem offertur, sed ipsum Corpus, & ipsum sanguinem.

Quæst. 2. Quomodo confutari potest error Hæreticorum afferentium pronomen Hoc in forma consecrationis designare panem?

Resp. Patet illud, Hoc, non ex se designare panem, ut hæretici volunt, idque non solum quia esset falsa oratio, sed quia ipsa verba repugnant; dicendum enim fuisset Hic, præsertim cum immediate Panis præcessisset: Designat igitur Corpus secundum rectissimam

& usitatissimam locutionem, quia in mundi exordio Adam dixit, *Hoc nunc os ex ossibus meis*, & Moy'es Exodi 16. v. 15. *Iste est Panis*; & Judæi Matth. 2. *Hic est haeres*. Et cap. 3. v. 17. Deus Pater ait, *Hic est Filius meus dilectus*: Et infinita alia, quibus Scriptura, & usus quotidianus plenus est: nam in his omnibus subjectum, & prædicatum idem significant, quod omni propositioni affirmativæ commune est, alioquin esset falsa; sed alio modo subjectum nomine communi demonstrans talem præsentiam: prædicatum nomine specifico, & particulari: nam quod objiciunt cum dicitur, *Hoc*, nondum esse Corpus, parvi momenti est: Propositio enim operativa qualis est ista, quæ mutatione quadam afficit quod significat, sicut non habet veritatem, nisi integrè pronuntiata, ita quoque demonstrat, id quod adest non eo momento quo subjectum profertur, sed quod aderit in termino pronuntiationis: sicut si Christus aquam in vinum mutasset in nuptiis Galileæ, his verbis, *Hoc est vinum*, vel costam in mulierem istis verbis, *Hæc est mulier*, non fuisset necesse rem demonstratam esse præsentem, nisi absolutâ tota oratione.

Quæst. 3. Quomodo confutari potest error dicentium verbum *est* in forma consecrationis, idem esse ac significat, ita ut sensus sit, *Hoc significat Corpus meum*?

Resp. In hoc verbo Zuinglius figuram inesse voluit, ut idem sit quod significat, sed contra linguarum usum: nulla est enim lingua neque Latina, neque Græca, neque Hebræica, in qua *est* aliter habeat significationem quam esse, seu ut Philosophi loquuntur, nudam unionem extremorum, est enim verbum uti communissimè significans, ita ut simpli-

cissimè, in quod omnia alia resolvuntur ; ipsum verò in nullum aliud resolvi potest ; sic enim resolvis, Christus patitur, id est patiens ; ipsum verò ut inclusum, non potest resolvi ulterius, nisi resolves in seipsum. Unde impossibile est in eo fuisse tropum : quia verò signum esse non est aliud quam significare, hinc fit, ut unum signum de signo prædicetur, vel res significata de aliquo signo parabolico sine ullo tropo soleamus, *est*, explicare per *significat*, ut ensis est gladius, septem boves septem anni sunt, semen est verbum Dei : Denarius est vita æterna, & similia. Itaque error ille Zuinglii ex imperitia natus est.

Quest. 4. Quomodo confutari potest error Calvinii asserentis esse tropum in prædicato Corpus meum, ut sit idem quod signum, seu figura Corporis mei ?

Resp. Posito Calvinii errore, illud *Hoc* demonstrare deberet Panem, quod supra rejecimus ; deinde Græcè additur articulus ὁ σῶμα istud Corpus quod habet vim exprimendi veri Corporis, & distinguendi ab omni alio, quod etiam nomine Corporis significari potest, scilicet Corpus mysticum quod est Ecclesia, ac proindè ipsissimum illud verum Corpus meum : quod multò efficacius postulant verba sequentia apud Lucam & Paulum, *quod pro vobis datur*, quod verbo Græco τὸ δίδωμι, quasi diceret Corpus datum : conjungitur enim adjectivum in recto, cum substantivo Corpus, ita ut illud ipsum, quod vocatur in recto Corpus, sit datum : figura autem Corporis non est data pro nobis, neque in Cœna neque in Cruce. Evidentius autem id postulat forma Calicis apud Lucam cap. 22. v. 20. *Hic est Calix novum Testamentum in sanguine meo, qui pro vobis fundetur*, ubi ipse Calix sangui-

nem scilicet continens pro nobis effusus dicitur, quod de figura vel Calicis vel sanguinis nullo modo dici potest.

Et sanè cùm Agnus Paschalis figura fuerit Christi in Cruce offerendi, ut patet Joannis 19. Si Corpus non est aliud, nisi figura Corporis in Cruce offerendi, profecto figuram figuræ substituit, cùm tamen voluerit figuris finem imponere. Hinc ne quis hîc tropos, figurâs, parabolas imaginaretur, Cathégorica locutione usus est verbis lucidissimis, quibus apertiora, aut simpliciora fingi nequeunt. Hinc cùm Evangelistæ in aliis recensendis plerumque verbis discrepent, hîc è contrariò tres Evangelistæ & unus Apostolus Paulus, cùm diversis temporibus, ac locis scriberent, in nullo omninò discrepant. Et tamen, ut ait Doctissimus quidam Evangeliorum commentator, tenebriones Hæretici qui ubique scripturas apertas esse clamitant, hîc tantas tenebras inveniunt, vel potiùs afferunt, ut sententiam quasi solis ipsius radiis scriptam inducentas expositiones laceraverint; contra quos omnes, & si in verbis esset aliqua obscuritas, sufficere deberet unanimis totius Ecclesiæ, & omnium Patrum consensus.

CAPUT VI.

*Explicantur aliquot Scripturæ sacræ
& Divi Augustini loca, quibus
abutuntur Heretici.*

*Quæst. I. Q*UOMODO intelligendum est
quod refertur Joannis cap. 6.
v. 54. ubi postquam dixisset Christus, *Nisi
manducaveritis carnem Filii hominis, & bi-
beritis ejus sanguinem non habebitis vitam in
vobis. Multi ex discipuli ejus dixerunt: Du-
rus est hic sermo, & quis potest eum audire.
Quibus respondit: Spiritus est, qui vivificat:
Caro non prodest quidquam; verba, quæ ego
locutus sum vobis, Spiritus & vita sunt. Ex
his autem videtur concludendum, non man-
ducari neque bibi realiter & corporaliter, Cor-
pus & sanguinem Filii Dei, sed spiritualiter tan-
tum, & per fidem?*

S. Aug. tract. 27. in Joan. acm. *Resp.* Hunc locum Divi Joannis rectè expli-
cat Divus Augustinus: *Caro, inquit, non pro-
dest quidquam; sed quomodo illi intellexe-
runt: Carnem quippe sic intellexerunt quo-
modo in cadavere dilaniatur, aut in macello
venditur, non quomodo Spiritu vegetatur:
accedat Spiritus ad carnem, & prodest plu-
rimùm; nam si caro nihil prodesset, Verbum
Caro non fieret, ut habitaret in nobis.*

Voluit igitur Christus eos damnare, qui cre-
debant eum velle præbere proprium Corpus
manducandum, eodem modo quo comeditur
Caro in macello divendita; non verò credentes
manducari verè, & realiter Corpus Filii Dei,
quamvis spiritualiter quantum ad modum su-
mendi. *Accedat, ait Divus Augustinus, Spi-*

De Sacram. Euchar. Cap. VI. 155

ritus ad carnem, sumatur scilicet spiritualiter quantum ad modum, & prodest plurimum; nisi enim manducantibus prodesset Caro, quomodo ipsemet Christus Dominus addere potuisset in eodem loco; *Nisi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam Carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam eternam?* Modus igitur sumendi Christum spiritualiter, non excludit realem ejus manducationem.

Quaest. 2. Quomodo intelligenda sunt haec verba Joannis 16. *Relinquo mundum, & vado ad Patrem*: Ergo inquit Haeretici Christus non est amplius in mundo, nec consequenter in Eucharistia?

Resp. Sic intelligi debent, quod Christus reliquit mundum, quantum ad praesentiam visibilem, quamvis mundum non reliquerit quantum ad praesentiam invisibilem in Sacramento Eucharistiae, eo modo, quo intelligi debent verba ejusdem Christi Domini Lucae 24. v. 44. *Haec sunt verba, qua locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum*; licet dum eis loqueretur esset cum ipsis; sed tantum ostendit his verbis, tunc cum eis non esse, eodem modo, quo ante Resurrectionem; sic dum ait: *Ego relinquo mundum*, intelligit se relinquere quantum ad hunc modum visibilem inter eos manendi, licet semper adsit Sacramentaliter.

Quaest. 3. Quomodo exponendum est quod dicitur Matth. cap. 26. *Semper pauperes habetis vobiscum, me autem non semper habebitis*: Ergo Christus non est nobiscum in Sacramento Eucharistiae?

Resp. Patet in his verbis loqui Christum Dominum tantum de praesentia corporea visi-

bili, & in eo statu, quo recipere posset commodum aliquod corporale ab hominibus, ut accipiunt pauperes; non verò de præsentia invisibili in Sacramento; quod evidentius apparet ex verbis Christi Marci 14. *Semper pauperes habebitis vobiscum, & cum volueritis, potestis illis benefacere: me autem non semper habebitis.*

1. ad Corin-
th., cap. 10.

Quest. 4. Quomodo intelligendum est, quod ait Apostolus, *Patres nostri omnes eandem escam spiritualem manducaverunt, & omnes eundem potum spiritualem biberunt:* Ex quo videtur concludendum nos non manducare, neque bibere, nisi per fidem Corpus & sanguinem Jesu-Christi, cum certum sit eos non manducasse corporaliter carnem Christi, sed tantum per fidem?

Resp. Intelligit Apostolus, quod Hebræi illius temporis, sive boni, sive mali fuerint, eandem inter se escam manducaverint, non verò quod eandem nobiscum escam manducaverint, ut interpretantur Chrysostomus & Theophilactus, quod & textui satis conforme videtur: Attamen quia Divus Augustinus, Tract. 26. in Joannem, conclusit ex hoc loco Apostoli, nos, & Hebræos eandem escam manducasse, responderi secundò potest, antiquos Patres eandem escam manducasse, sed non eodem modo; esca antiquorum Patrum, & nostra idem Christus est, sed diverso modo sumptus; nam Corpus Christi Domini non nisi spiritualiter per fidem, & in figura manducaverunt, nos autem realiter & corporaliter illud manducamus. Antiqui Patres manducaverunt Corpus Christi Domini in figura, quemadmodum lex vetus tantum erat figura Legis novæ; & nos verè manducamus juxta Legem novam, quæ non est amplius figura

De Sacram. Euchar. Cap. VI. 157

sed veritas ; ut enim ait Divus Augustinus.

Idem in mysterio cibus & potus illorum & noster ; sed significatione idem , non specie ; quia idem ipse Christus in petra figuratus , nobis in carne manifestatus.

S. August. in
Psal. 77.

Quaest. 5. Quomodo exponi debent hæc Divi Augustini verba : Vt quid paras ventrem & dentes ; crede , & manducaſti : Ex quibus videtur concludendum à nobis non sumi realiter & ore corporeo Corpus Christi Domini , sed spiritualiter tantum per fidem ?

Tract. 25, in
Joan.

Resp. Nullo modo loquitur Divus Augustinus in hoc loco de manducatione Corporis Christi , five in Eucharistia , five extra ; sed de meditatione verbi Dei , quod est mentale animæ pabulum , & de fide , quæ haberi debet in Christum incarnatum. Divus Augustinus postquam retulit verba Salvatoris arguentis Judæos quod ipsum tantum quærent , ut ab eo pascerentur corporaliter , propter miraculum multiplicationis quinque Panum & duorum piscium. Quæritis me , inquit Christus Dominus , non quia vidistis signa , sed quia manducaſtis ex panibus , & saturati estis. Operamini non Cibum qui perit , sed qui permanet in vitam æternam. Dixerunt ergo ad eum : Quid faciemus , ut operemur opera Dei ? Respondit Jesus , & dixit eis : Hoc est opus Dei , ut credatis in eum quem misit ille. Ad hæc verba exclamat Divus Augustinus contra plebem Judaicam , quæ post panes & pisces , quibus nutriti erant à Christo Domino anhelabat , ac dicit : Hoc est ergo manducare cibum , non qui perit , sed qui permanet in vitam æternam. Vt quid paras ventrem & dentes ? Crede , & manducaſti : Arguens non quidem Christianos , qui afferunt animam & Corpus ad manducandum Corpus Christi , sed

Joan. cap. 6.
v. 26.

S. August. ibi-
dem.

populum qui parabat ventrem & dentes ad manducandum Panem materiale, & non parabat animam, ut crederet in Christum Dominum.

S. Aug. contra adversarios Legis & Prophetarum lib. 2. cap. 9.

idem dixerit alibi: *Mediatorem Dei & hominum hominem Christum Iesum, Carnem suam nobis manducandam, bibendumque sanguinem dantem, fideli corde, atque ore suscipimus; quamvis horribilius videatur, humanam Carnem manducare quam perimere, & humanum sanguinem potare quam fundere.*

Quæ verba satis ostendunt, malam Hæreticorum fidem, proferentium hunc Divi Augustini locum contra realem Christi Domini in Eucharistia præsentiam, ut simplices rudesque hac argumenti specie decipiant, quamquam certum sit, & evidens, sanctum Augustinum non loqui omnino in hoc loco de Eucharistia.

S. Aug. Tract. 26. in Joan. *Quest. 6. Quomodo intelligendus est locus iste Divi Augustini in Joannem. Credere in eum, hoc est, manducare Panem vivum: qui credit in eum, manducat, invisibiliter saginatur, quia & invisibiliter renascitur: Ex quo loco colligere volunt Hæretici, Corpus Christi per fidem tantum sumi?*

Resp. Facile est percipere consequentiam quam hinc inferunt Hæretici perperam esse deductam, cum solemne sit apud sanctos Patres, & præcipue apud Divum Augustinum, explicare loca Scripturæ in sensu allegorico, supponendo tamen sensum litteralem. Sic idem Augustinus numquid in eodem loco ait, loquens de Muliere quæ tetigit Christum Dominum, *Quid est, tetigit, nisi, credidit? Et*

De Sacram. Euchar. Cap. VI. 159

tamen intendit-ne Divus Augustinus, quod mulier fluxu sanguinis laborans, Dominum realiter non tetigerit?

Et idem sanctus Augustinus Concione 1. in Psalmum 78. numquid dicit: *Jejunium ipsius erat, quando defecerunt omnes qui in eo crediderant: quia & esuries ipsius erat ut in eum crederetur. Quia & sitis ipsius erat, quando dixit mulieri: Sitio, da mihi bibere: fidem quippe ipsius sitiebat: & de Cruce cum diceret, sitio, fidem illorum querebat; Et tamen intendit-ne Divus Augustinus, suum Christi Domini, sive in historia Samaritanæ, sive in Cruce, non fuisse veram & realem sitim? Intendit-ne per allegoriam sitis mentalis, & intellectualis, excludere veritatem sitis externæ, & corporalis? ac proinde dicendum est, quod in omnibus his locis, in quibus loquitur Divus Augustinus in sensu allegorico, semper supponit sensum litteralem.*

Eodem modo respondendum est variis sancti Augustini, aliorumque Patrum locis, qui videntur asserere, Christum Dominum esse figuratiter in Eucharistia, quod scilicet supponunt semper realitatem Corporis Christi in hoc Sacramento; ut enim ait idem Augustinus relatus in Canone: *Corpus Christi & veritas & figura est: veritas, dum Corpus Christi, & sanguis virtute Spiritus sancti in virtute ipsius ex Panis & vini substantia efficitur: figura verò est id quod exterius sentitur; scilicet quod repræsentat Corpus Christi verum in hoc Sacramento, & sacrificium quod in ligno Crucis peractum fuit.*

S. Aug. relatus in Can.
Utrum sub.
de Consecr.
dist. 23

CAPUT VII.

De Actione quâ Corpus Christi est in Eucharistia, ac de modo quo ibi realiter existit.

Quaest. I. **Q**UOMODO vocanda est actio, quâ Panis & vinum mutantur, seu convertuntur in Corpus & sanguinem Christi in Eucharistia?

Resp. Actio quâ Panis, & vinum, quæ sunt materia Eucharistiæ, convertuntur in Corpus & sanguinem Christi Domini, vocatur ab Ecclesia Catholica Transubstantiatio; ut enim Conc. Trid. ait Concilium Tridentinum: *Quoniam autem scilicet 13. c. 4. Christus Redemptor noster Corpus suum, id quod sub specie Panis offerebat, verè esse dicit: ideo persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, idque nunc denuò sancta hæc Synodus declarat, per consecrationem Panis & vini, conversionem fieri totius substantiæ Panis in substantiam Corporis Christi Domini, & totius substantiæ vini in substantiam sanguinis ejus. Quæ conversio convenienter & propriè à Catholica Ecclesia Transubstantiatio est appellata.*

D. Ambro. Can. Panis. 55. De Consecr. dist. 2. Et, ut ait Divus Ambrosius relatus in Canone. Panis est in Altari usitatus ante verba Sacramentorum: *Vbi accessit consecratio, de Pane fit Caro Christi.*

Can. Nos autem De Consecr. dist. 2. Dicitur etiam in Canone: *Cùm fideliter fateamur ante consecrationem esse Panem & vinum, quod natura formavit, post consecrationem verò Christi Carnem & sanguinem, quod benedictio consecravit.*

Denique Concilium Lateranense sub Inno-

De Sacram. Euchar. Cap. VII. 161

centio III. Corpus & sanguis Christi Jesu, ait Concilium, in Sacramento Altaris sub speciebus Panis & vini veraciter continentur, transubstantiatis Pane in Corpus, & vino in sanguinem potestate divinâ.

Cap. Firmi
De summa
Trinitate.

Quæst. 2. Quid est Transubstantiatio?

Resp. Constat ex inductis auctoritatibus, transubstantiationem esse conversionem, seu mutationem totius substantiæ in aliam substantiam, quæ illi succedit ex vi hujus conversionis.

Est primò conversio, seu mutatio, quia in transubstantiatione una substantia transit in aliam substantiam.

2. Est *mutatio totius substantiæ in aliam substantiam illi succedentem*; per quod transubstantiatio distinguitur à quacumque alia mutatione tam substantiali, quàm accidentali. Primo ab accidentali, in qua substantia non mutatur nisi quia recipit novum accidens, quod non habebat. Secundò à mutatione substantiali, sive contingat per conversionem, aut creationem, sive annihilationem. Nam in conversione substantiali, naturali, & consueta tota substantia non mutatur, tam quoad materiam, quàm quoad formam, cum materia semper remaneat: at in transubstantiatione nihil remanet, neque materiæ, neque formæ. In creatione quoque, una substantia non mutatur in aliam substantiam, sed producitur ex nihilo; & in annihilatione una substantia redigitur in nihilum; in sola igitur transubstantiatione una substantia transit, seu mutatur in aliam.

Tertiò est mutatio, quæ fit *Ex vi & virtute conversionis*, quia in transubstantiatione necesse est, ut substantia desinat esse per eandem virtutem, quæ aliam ejus loco producit;

5. Ambros.
lib. de ini-
tiandis, cap.
9.

quare, ut ait sanctus Ambrosius; *Si tantum valuit sermo Elia, ut ignem de cælo depromeret, non valebit Christi sermo, ut species mutet elementorum?*

Quæst. 3. Remanet ne aliquid de substantia Panis & vini post consecrationem?

Conc. Trid.
sess. 13. Can.
2.

Resp. Est de fide definitum in Concilio Tridentino, totam substantiam Panis & vini mutari in substantiam Corporis & sanguinis Domini. *Si quis dixerit, inq[ui]t, in sacra-sancto Eucharistia Sacramento remanere substantiam Panis & vini unà cum Corpore & sanguine Domini nostri Jesu Christi, anathema sit.*

Can. Omnia.
De Consecr.
dist. 2.

Rationem autem hanc affert Divus Ambrosius relatus in Canone; *Omnia, inquit, quæcumque voluit Dominus fecit in cælo & in terra: & quia voluit, licet figura Panis & vini hic sit, omnino nihil aliud quam Caro Christi & sanguis post consecrationem credenda sunt. Vnde ipsa veritas ad Discipulos hæc inquit: CARO MEA EST PRO MUNDI VITA.*

Quæst. 4. Si nihil remanet de substantia Panis post consecrationem, quare Sacramentum Eucharistiæ dicitur Panis in Scriptura sacra?

Cath. Conc.
Trid. parte
2. de Euchar.
nu. 38.

Resp. Ut ait Catechismus Concilii Tridentini: *Mirandum non est, si post consecrationem Panis etiam vocetur: Hoc enim nomine Eucharistia appellari consuevit: tum quia Panis speciem habeat, tum quia naturalem alendi & nutriendi Corporis vim quæ Panis propria est, adhuc retineat. Eam autem esse Sacrarum litterarum consuetudinem, ut res ita appellet cujusmodi esse videantur, satis ostendit quod in Genesi dictum est, tres viros Abraha apparuisse, qui tamen tres Angeli*

De Sacram. Euchar. Cap. VII. 163

erant: & duo illi qui Apostolis, ascendente in
caelum Christo Domino, apparuerunt, cum
essent Angeli, viri dicuntur.

Quaest. 5. Quid est in Eucharistiae Sacra-
mento ex vi, & virtute verborum, & quid ibi
est solum per concomitantiam?

Resp. Concilium Tridentinum clarè resol-
vit hanc difficultatem cum ait, *Verum Do-* Conc. Trid.
mini nostri Corpus, verumque ejus sangui- sess. 13. cap.
nem sub Panis & vini specie, unà cum ipsius 3.
anima & divinitate existere: sed Corpus qui-
dem sub specie Panis, & sanguinem sub vini
specie ex vi verborum; ipsum autem Corpus
sub specie vini, & sanguinem sub specie Panis,
animamque sub utraque vi naturalis illius
connexionis & concomitantia: (quā partes
Christi Domini, qui jam ex mortuis resurre-
xit non amplius moriturus inter se copulan-
tur) Divinitatem porro, propter admirabilem
illam ejus cum Corpore & anima hypostati-
cā unionem. Quapropter verissimum est,
tantumdem sub alterutra specie, atque sub
utraque contineri: totus enim & integer Chris-
tus sub Panis specie, & sub quavis ipsius spe-
ciei parte: totus item sub vini specie, & sub
ejus partibus existit.

Ideo autem ex vi & efficacia consecrationis,
feu verborum, solum Corpus ponitur sub spe-
ciebus Panis, & solus sanguis sub speciebus
vini; quia id solum est in Eucharistia ex vi
verborum, cujus praesentia necessaria est ad
veritatem verborum, quae proferuntur, id
scilicet quod praecise significatur per verba
prolata; & id est in Eucharistia per concomi-
tantiam, quod naturalem, & necessariam con-
nexionem habet cum eo, quod adest, seu po-
nitur ex vi, & efficacia verborum: at evidens
est, quod ad veritatem verborum consecratio-

164 TRACTATUS IV.

nis Panis, sufficit ut ponatur Corpus Filii Dei, & ad veritatem verborum consecrationis vini, sanguis, cætera verò ex necessaria connexion- ne; nam cum Christi Corpus sit vivens, esse nequit sine sanguine, anima, & divinitate.

S. Tho. 3. p. q. 76. art. 2. in corp. Sub speciebus Panis, ait Divus Thomas, sanguis Christi est ex reali concomitantia sicut anima & divinitas, eò quòd nunc sanguis Christi non est ab ejus corpore separatus, sicut fuit tempore Passionis & mortis. Vnde si tunc fuisset hoc Sacramentum celebratum sub speciebus Panis, fuisset Corpus Christi sine sanguine, & sub speciebus vini, sanguis sine Corpore, sicut erat in veritate.

Quæst. 6. Quomodo Corpus Christi Domini est in Eucharistiæ Sacramento?

Resp. Ad hujus intelligentiam sciendum est cum Divo Thoma, quod Corpus Christi est in hoc Sacramento per modum substantiæ, id est, per modum quo substantia est sub dimensionibus, non per modum dimensionum, id est, non per modum illum quo quantitas dimensioniva alicujus Corporis est sub quantitate dimensioniva loci. Manifestum est autem quod natura substantiæ tota est sub qualibet parte dimensionum sub quibus continetur, sicut sub qualibet parte Panis est tota natura Panis: & hoc indifferenter, sive sint dimensiones actu divise, (sicut cum aër dividitur, vel Panis secatur) vel etiam sint actu indivise, divisibiles verò potentiâ.

Ex his patet quomodo totus Christus sit sub qualibet parte specierum Panis, non modò cum hostia est divisa, verùm etiam cum tota integra est; sicut ratio substantiæ in toto continuo, & in totis ejus partibus invenitur: ne-

Cath. Conc. p. 29 de Eu- que enim, ait Catechismus Romanus, p. 2. Christum Dominum ea ratione in Sacramento

De Sacram. Euchar. Cap. VIII. 165

esse dicimus, ut magnus, aut parvus est, quod ad quantitatem pertinet, sed ut substantia est. Substantia enim Panis in Christi substantiam, non in magnitudinem, aut quantitatem, convertitur. Nemo verò dubitat substantiam aquæ in parvo, atque in magno spatio contineri: nam & aëris substantia, totaque ejus natura sic in parva ut in magna aëris parte, itemque tota aquæ natura non minus in urnula, quàm in flumine insit, necesse est. Cum igitur Panis substantia Corpus Domini succedat: fateri oportet ad eundem planè modum in Sacramento esse, quo modo Panis substantia ante consecrationem. Ea verò utrum sub magna, an sub parva quantitate esset, nihil ad rem omninò pertinebat.

char. Sacram.
num. 43.

Unde ut ait sanctus Augustinus relatus in Canone, *Singuli accipiunt Christum Dominum, & in singulis portionibus totus est: nec per singulos minuitur, sed integrum se præbet in singulis.*

Can. Singuli
De Consecr.
dist. 2.

C A P U T V I I I.

De speciebus Sacramentalibus.

Quest. 1. Quid sunt species Sacramentales?

Resp. Nihil aliud per species Sacramentales significatur, quàm accidentia Panis, & vini, quæ remanent post consecrationem, cujusmodi sunt figura, color, odor, sapor, & similia; & hoc est quod Theologi, post Magistrum sententiarum, appellant Sacramentum tantum.

Quest. 2. Quid est illud quod vocant Sacramentum tantum; Sacramentum, & rema

Sacramenti, & tandem rem, & non Sacramentum?

Magister sentent. in 4. dist. 8. *Resp.* Sic clarè à Magistro sententiarum explicatur cùm ait, *Sunt ergo hic tria distinguenda; unum, quod tantum est Sacramentum: alterum quod est Sacramentum & res: & tertium, quod est res, & non Sacramentum: Sacramentum & non res est species visibilis Panis & vini; Sacramentum & res, Caro Christi propria & sanguis; Res & non Sacramentum, mystica ejus Caro, vel potius ipsa gratia quæ confertur.*

Id igitur quod est in Eucharistia Sacramentum tantum, est species Panis, & species vini, quia definitio Sacramenti quæ est, ut sit invisibilis gratiæ visibilis forma, optimè competit ipsis speciebus Panis, & vini: sunt enim visibilis forma, invisibilis gratiæ; putà tam Corporis, & sanguinis Christi, quàm gratiæ Sacramentalis, quia Corpus mysticum efficitur unum ex multis membris, sicuti Panis ex multis granis. Res tantum, est gratia, quæ summentibus ipsam Eucharistiam confertur, est enim res significata, & non significans. Corpus & sanguis sunt res, & Sacramentum; res scilicet, quia significantur per species, & per consecrationem perficiuntur; Sacramentum autem, quia Corpus Christi quatenus sub eisdem speciebus velatur Corpus mysticum repræsentat gratiam, quæ in alimentum Corporis mystici confertur.

Quæst. 3. Accidentia Panis, & vini subsistunt-ne absque subjecto in Eucharistia?

Resp. Constat ex autoritatibus inductis ad ostendendum substantiam Panis, & vini non amplius in Sacramento remanere post consecrationem, accidentia Panis, & vini ex seipsis subsistere, & absque subjecto contra naturæ

De Sacram. Euchar. Cap. VIII. 167

ordinem, quia nequeunt sustentari à Corpore & sanguine Jesu-Christi. Neque etiam, ait D. Tho. 3. p. 1. Divus Thomas, est possibile, quòd Corpus Christi gloriosum & impassibile existens alteretur ad suscipiendas hujusmodi qualitates. q. 77. art. 1. in corp. Et ideo relinquitur, quòd accidentia in hoc Sacramento manent sine subiecto, quod quidem virtute divina fieri potest. Cum enim effectus magis dependeat à causa prima, quàm à causa secunda; Deus qui est prima causa substantiæ & accidentis, per suam infinitam virtutem conservare potest in esse accidens, subtractâ substantiâ, per quam conservabitur in esse, sicut per propriam causam; sicut etiam alios effectus naturalium causarum potest producere sine naturalibus causis: sicut humanum Corpus formavit in utero Virginis sine virili semine.

Cujus rationem affert sanctus Basilius dum ait: Cum enim Deus possit plus facere, quàm noster intellectus intelligere, & intellectus intelligat accidens præter subiectum: ergo Deus potest hoc facere, quòd accidens sit sine subiecto. S. Basilius in Hexameron.

Quæst. 4. Potest-ne convenientia quædam afferri, cur accidentia manere debeant sine subiecto in Sacramento Eucharistiæ?

Resp. Sanctus Thomas hanc egregiam adducit rationem, dum ait: Accidentia sine subiecto in Sacramento existunt, ut fides locum habeat, dum visibile invisibiliter sumitur sub aliena specie occultatum & sensus à deceptione immunes reddantur, qui de accidentibus judicant sibi notis: Et ita per cognitionem horum accidentium fidem nostram excitemus, qua docemur Corpus Christi Domini verè sub his accidentibus contineri. S. Th. Opusculo 75.

Quæst. 5. Quando nam Corpus Christi Do-

mini definit esse sub speciebus Sacramentalibus ?

D. Tho. 3. p.
q. 77. art. 4.
in corp.

Resp. Sic respondet Divus Thomas : Cum Corpus Christi & sanguis succedant in hoc Sacramento substantia Panis & vini ; si fiat talis immutatio ex parte accidentium quæ non suffecisset ad corruptionem Panis & vini ; propter talem immutationem non desinit Corpus & sanguis Christi esse sub hoc Sacramento , siue fiat immutatio ex parte qualitatis , puta cum modicum immutatur color aut sapor Panis vel vini ; siue ex parte quantitatis , sicut cum dividitur Panis aut vinum in tales partes , quod adhuc in eis possit salvari natura Panis aut vini . Si verò fiat tanta immutatio , quod fuisset corrupta substantia Panis & vini ; non remanent Corpus & sanguis Christi sub hoc Sacramento : & hoc siue ex parte qualitatum , sicut cum ita immutatur color & sapor , & alia qualitates Panis & vini , quod nullo modo possit compati naturam Panis aut vini : siue etiam ex parte quantitatis , puta si pulverisetur Panis , vel vinum in tam minutas partes dividatur , ut jam non remaneant species Panis vel vini .

Quest. 6. Species Sacramentales possuntne corrumpi , & inservire generationi alicujus substantiæ ?

D. Tho. 3. p.
q. 77. art. 3.
in corp.

Resp. Certum est , atque experienciâ compertum , multa sæpè ex Eucharistia generari ; patet enim ad sensum ex speciebus nimio humore corruptis , vel morâ diuturniore servatis , vermes generari , easque combustas in cinerem redigi , efficique acetum ex vino . Quod quomodò fieri possit , ostendit Divus Thomas his verbis : Species Sacramentales retinent idem esse quod prius habebant substantiâ Panis & vini existente : & ideo sicut esse horum

De Sacram. Euchar. Cap. VIII. 169

horum accidentium corrumpi poterat, substantiâ Panis & vini existente: ita etiam potest corrumpi, eâ substantiâ abeunte: Quoniam Corpus Christi Domini huic substantiæ succedens, id omne præstat, quod præstaret talis substantia si permansisset.

Major est difficultas concipiendi quomodo ex speciebus Sacramentalibus, quæ sunt in hoc Sacramento sine substantia, generari possit alia substantia, quod etiam explicat sanctus Thomas loco citato. *Videtur dicendum*, inquit, quod in ipsa consecratione miraculosè datur quantitati dimensivæ Panis & vini, quod sit primum subiectum subsequenti formarum: hoc autem est proprium materiæ. Et ideo ex consequenti datur prædictæ quantitati dimensivæ omne illud quod ad materiam pertinet: & ideo quidquid posset generari ex materia Panis vel vini, si adesset, totum potest generari ex prædicta quantitate dimensivæ Panis vel vini, non quidem novo miraculo, sed ex vi miraculi prius facti.

S. Th. art. 5.
in corp. ibidem.

Sensus ergo Divi Thomæ est, quod quia per consecrationem datum est quantitati supplere vices materiæ primæ, quantum ad omnia, quæ in instans generationis antecedunt, ita ut formas accidentales, & omnes dispositiones ad novam præparantes recipere queat: ideo Deus, introducta ultima dispositione, materiam primam producit in ipso instanti generationis novæ formæ, quæ tamen ex sinu materiæ, vi agentium naturalium dicitur educi, quatenus vi ultimæ dispositionis ab agente naturali inductæ, materia à Deo producta talem, & non aliam recipit formam; nec est necesse, quod materia ad recipiendas novæ formæ dispositiones, tempore præcesserit novam formæ introductionem, modo in sui vices

Tomus III.

H

gerente quantitate antecesserit: cū enim de æquipollentibus idem sit iudicium, satis est, ut quantitas officia materiæ supplens, toto tempore instans generationis antecedente, sub novæ formæ privatione præcesserit.

Porro Deus materiam in ejusmodi generationibus connaturaliter substituit, utpotè qui ad exigentiam causarum naturalium eam subministrat; statim enim atque dispositiones ad novam formam positæ sunt, exigunt causæ naturales eam formam introduci, ad quam dispositiones per se sunt institutæ: forma verò cū introduci non possit nisi in materiam, nec materia vi agentium naturalium produci possit; idcirco ad generalem totius Orbis provisorum attinet, causarum secundarum exigentiam supplere, ac convenientem proinde materiam mox educendæ formæ supponere; sicut animam rationalem ad exigentiam organicæ materiæ creat.

Hinc sequitur species Sacramentales posse nutrire, quoniam quidem cibus non aliter nutrit, quàm per sui conversionem in substantiam ejus qui alitur; proindeque cū species Sacramentales, ut diximus, converti possint in substantiam, quæ generatur ex his speciebus, possunt etiam converti in substantiam Corporis humani.

C A P U T IX.

De Ministro Sacramenti Eucharistia.

Quaest. I. **Q**UINAM est hujus Sacramenti Minister?

Resp. Duplex in hoc Sacramento distinguendus est Minister. Alter est Minister confectionis; Alter distributionis, seu dispensationis Eucharistiae. Minister confectionis est solus Sacerdos; *Ad Presbyterum*, inquit sanctus Isidorus relatus in Canone, *pertinet Sacramentum Corporis & sanguinis Domini in altario Dei conficere*, quia solus Presbyter consecrare potest.

Can. Perlecc-
tis, dist. 25.

Ratio petitur ex hujus Sacramenti dignitate; ut enim ait Divus Thomas, *Hoc Sacramentum est tanta dignitatis, quod non conficitur nisi in persona Christi. Quicumque autem aliquid agit in persona alterius, oportet hoc fieri per potestatem ab illo concessam. Sicut autem baptizato conceditur à Christo potestas sumendi hoc Sacramentum, ita Sacerdoti, cum ordinatur, confertur potestas hoc Sacramentum consecrandi in persona Christi. Per hoc enim ponitur in gradu eorum, quibus dictum est à Domino, Hoc facite in meam commemorationem: & ideo dicendum est, quod proprium est Sacerdotis conficere hoc Sacramentum.*

D. Th. 3. p.
q. 82. art. 1.
in corp.

Pertinet etiam ad Sacerdotem hujus Sacramenti dispensatio. Presbyter, ut habetur in Canone, *per semetipsum infirmos communicet.*

Can. Pervenit.
De Consecr.
dist. 2.

Potest tamen Diaconus administrare Eucharistiam urgente necessitate, ut dicitur in Ca-

Can. *Præfente*.
dist. 93.

none. Præfente Presbytero, Diaconus Eucharistiam Corpus Domini populo, si necessitas cogat, jussus eroget. Et in Concilio Eboracensi anno 1194. cap. 4. sic habetur. Decrevimus etiam, ut nonnisi summa & gravi urgente necessitate, Diaconus Corpus Christi cuiquam eroget.

Quæst. 2. Requiritur-ne status gratiæ ad administrandum Sacramentum Eucharistiæ?

D. Tho. in 4.
dist. 23. q. 1.
art. 3. quæsti.
1. ad 2.

Resp. Est omninò necessarius, ita ut qui dispensaret Eucharistiam in statu peccati mortalis, peccaret graviter, ut enim ait Divus Thomas, Ad reverentiam ipsius in dispensante hoc Sacramentum, non solum exigitur sanctificatio morum, sed etiam Sacramentalis sanctificatio. Vnde & manus Sacerdotis unctione sanctificatur. Si enim Deus exigat tantam sanctitatem ab illis, qui altare propius accedunt, ut secundum sanctum Antoninum, Quo-

S. Anton. in
Confessionali
in 3. p. inter-
rogationum
de Clericis
cap. 11.

tiescumque quis exequitur officium alicujus Ordinis in mortali, ut Acolythatum, Subdiaconatum, & hujusmodi, mortale est. Quantò magis asserere debemus, eum qui in peccato mortali hoc Sacramentum administrat, reum esse peccati mortalis, quippe qui propius ad res sacras accedat, quàm Acolithus, aut Subdiaconus, qui circa vasa, aut circa materiam hujus Sacramenti parandam versantur.

Quæst. 3. Quibusnam administrari non debet Sacramentum Eucharistiæ?

S. Th. in 4.
dist. 9. art. 5.
in respon. ad
1. quæst.

Resp. Ex Divo Thoma, Si peccatum est manifestum, debet denegari Eucharistia, sive in occulto, sive in manifesto petat. Idem habet Divus Bonaventura.

S. Chrysost.
homilia 83.
in Matth.

Sanctus Joannes Chrysostomus ait: Non parva vobis, scilicet Sacerdotibus, imminet poena, si quem aliqua improbitate teneri

De Sacram. Euchar. Cap. IX. 173

scientes, ei hujus mensa participationem permittatis. Sanguis enim ejus ex manibus requiratur vestris: non de ignotis, sed de notis hac disputo.

Sanctus Carolus de Sacramento Eucharistiæ differens hæc tradit: Non admittuntur ad Communionem Hæretici, Schismatici, Excommunicati, interdicti, publicè criminosi, manifestæque infames: ut Meretrices, publici Concubinarij, fœneratores, Magi, Sortilegi, Blasphemi, & alij id generis publicè facinorosi homines. Et in Concilio Mediolanensi legitur: Si quis odia & inimicitias exerceant, si alij denique qui in aliqua peccandi consuetudine usuque jaceant. Nec verò antea quàm ipse perspexerit, istos ab ea male agendi via recessisse, peccandique occasionem, ac publicas offensiones præcidisse, permittat (etiamsi qui testimonium Confessarii afferant) ne in Paschali quidem celebritate sacram Communionem eis ministrari: quin imò illam tandiu differri jubeat, quoad eorum veram vitæ emendationem Episcopus cognoverit. His accedunt Histriones, quia, ut ait sanctus Cyprianus relatus in Canone: Nec Majestati Divina, vel Evangelica congruit disciplina, ut pudor, vel honor Ecclesiæ tam turpi & infami contagione fœdetur per Communionem. Posset tamen illis concedi Eucharistia, ut ait Concilium Carthaginense, si veræ conversionis signa dedissent: Scenicis, inquit Concilium, atque Histrionibus ceterisque hujusmodi personis, vel Apostaticis conversis, vel reversis ad Dominum, gratia vel reconciliatio non negetur.

Denique sanctus Carolus monet, ut Mulieres non sumptuosas, non caudatis vestibus, non crinibus inaniter intortis, non fūco aut

S. Carol. Actor. part. 4. De Sacram. Euchar.

Conc. Mediol. 4. tit. Quæ ad Peccitent. Sacram. pertinent.

Can. Pro dilectione. De Consecr. dist. 3.

Can. Scenicis. De Consecr. dist. 2.

S. Carol. Act. p. 4. de Sacram. Eucharistia.

pigmentis vultu illito, non pectore, nudo aut tenui velo obtecto, sed ita vestito, ut ne prae-ter faciem quidquam cernatur, velo denso bene super faciem demisso, ad hoc Sacramen- tum accedant, secus esse repellendas.

Quaest. 4. Debet-ne dari Eucharistia iis quorum peccatum non est publicè notum?

Resp. Sanctus Thomas hanc egregiè solvit
S. Tho. in 4. difficultatem, cum ait; Si Sacerdos sciat pec-
dist. 9. art. 5. catum alicujus, qui Eucharistiam petit per
in resp. ad 1. Confessionem, vel alio quolibet modo: distin-
quaest. guendum est, quia aut peccatum est occultum,

aut manifestum. Si est occultum aut exigit in
occulto, aut in manifesto. Si in occulto, de-
bet ei denegari, & monere, ne in publico pe-
tat. Si autem in manifesto petit, debet ei dari.
Primò, quia pro peccato occulto poenam inferens
publicam, revelator est Confessionis, aut pro-
ditor criminis. Secundò, quia quilibet Christia-
nus habet jus in perceptione Eucharistiae, nisi
illud per peccatum mortale admittat; unde
cum in facie Ecclesiae non constet istum ami-
sisse jus suum, non oportet ei in facie Ecclesiae
denegari.

Rituale Romanum de Sacramento Eucha-ristiae ait: Occultos verò peccatores si occultè petant, & non eos emendatos agnoverit, re- pellat; non autem si publicè petant, & sine scandalo ipsos praeferire nequeat.

Quaest. 5. Debet-ne pueris ante annos dis- cretionis dari sancta Communio?

Resp. Licet prioribus Ecclesiae saeculis qui- busdam in locis concessa fuerit pueris sacra Communio; hæc tamen consuetudo pruden- tissimo Ecclesiae judicio, & autoritate nunc penitus exolevit; Pueris item, ait sanctus Ca- rolus, qui propter aetatis imbecillitatem non- dum hujus Sacramenti cognitionem & gustum

S. Carol. Aët. penitus exolevit; Pueris item, ait sanctus Ca-
P. 4. De Sa- rolus, qui propter aetatis imbecillitatem non-
gram. Eucha- dum hujus Sacramenti cognitionem & gustum
xistia.

De Sacram. Euchar. Cap. IX. 175

habent, Sacram Eucharistiam non ministrabit.

Rationem affert Divus Thomas, dum ait; Dicendum, quod pueris carentibus usu rationis, qui non possunt distinguere inter cibum spirituale & corporalem, non debet Eucharistia dari, quia ad Eucharistia sumptionem exigitur actualis devotio quam tales pueri habere non possunt: pueris autem, jam incipientibus habere discretionem, etiam ante perfectam aetatem, puta cum sint decem vel undecim annorum, aut circa hoc, potest dari, si in eis signa discretionis appareant & devotionis. Quod praesertim intelligendum est, si mortis imminet periculum, ne sine hoc Viatico discedant.

D. Th. in 4.
dist. 9. art. 5.
in resp. ad 4.
quaest.

Quaest. 6. Quomodo intelligendum est quod refertur in Canone, ubi sic ait Bonifacius Papa: Non cogitetis eos vitam habere posse, qui fuerint expertes Corporis & sanguinis Christi, dicente ipso, nisi manducaveritis Carnem meam, non habebitis vitam in vobis?

Can. In Ecclesia. De Consecr. dist. 4.

Resp. Sanctus Thomas sic ait; Intelligendum est, quantum ad rem Sacramenti, quae est unitas Ecclesiae, extra quam non est salus, neque vita; & non quantum ad Sacramentalem manducationem.

D. Th. in 4.
dist. 9. art. 5.
q. 4. ad 2.

Quaest. 7. Debet-ne dari Sacra Communio amentibus rationis usu carentibus?

Resp. Dicendum cum Divo Thoma, quod de amentibus distinguendum est: quidam enim dicuntur large amentes, quia debilem mentem habent, sicut dicitur invisibile quod male videtur: & tamen sunt aliquo modo docibiles eorum quae ad fidem & devotionem Sacramenti pertinent: & talibus non oportet Corpus Christi denegari. Quidam vero sunt

S. Th. in 4.
dist. 9. art. 5.
in resp. ad 3.
quaest.

176 TRACTATUS IV.

omnino carentes iudicio rationis: & isti vel fuerunt tales à nativitate; & tunc eis non debet dari, quia non possunt ad devotionem induci quæ requiritur ad hoc Sacramentum: vel inciderunt in amentiam post fidem & devotionem Sacramenti; & tunc debet eis dari, nisi timeatur periculum, vel de vomitu, vel de expulsionem, aut aliquo huiusmodi.

Concilium Carthaginense 4. relatum in Can. Is qui, 26. q. 6. none ait; Is qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam: & si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia. Si supervixerit, admoneatur à supradictis testibus petitioni sue satisfactum, & subdatur statutis pœnitentiæ legibus, quamdiu Sacerdos qui pœnitentiam dedit probaverit.

S. Carol. A&A. Idem decrevit sanctus Carolus: Amentibus, p. 4. De Sacram. Eucharist. tit. qui ad com. admittendi. inquit, præterea hoc Sacramentum non ministrabit. Quamvis si antequam in insaniam inciderint, piam & religiosam animi voluntatem præ se tulerint, licebit in fide vitæ ex Decreto Concilii Carthaginensis, modo vomitionis vel alterius indignitatis & incommodi periculum non sit.

Idem videtur dicendum de surdis & mutis à nativitate, si dum essent sani & incolumes divinis mysteriis, & officiis libenter & religiosè interfuerint, si cum honoris & reverentiæ testificatione Deum adoraverint, & externo corporis habitu testati fuerint, se realem Corporis Christi in hoc Sacramento adorandi præsentiam credere, & ardens quoddam ejusdem Corporis percipiendi desiderium nutibus, &

De Sacram. Euchar. Cap. IX. 177

signis patefecerint ; si denique præmissa Sacramentali confessione , quæ ab eis per signa , & nutus extorquetur , pectoris tunctione , & aliis id generis indiciis , conceptum de peccatis dolorem , sicut & plam animi voluntatem indicaverint.

Quæst. 8. Quisnam dici potest manifestus, sive publicus peccator , ita ut ei meritò denegari possit sacra Communio ?

Resp. Manifesti peccatores dicuntur illi qui vel per sententiam , quæ in convictum fertur , aut per Confessionem factam in judicio sunt notati ; vel qui per factum notorium , cujus populus est testis , sunt manifesti peccatores. Itaque ille dicitur. v. g. publicus usurarius, qui per propriam Confessionem aut per testes à Judice pro tali damnatur , vel qui ex notorio facto est manifestus peccator , ut qui ex officio usuras exercet.

Illud autem dicitur peccatum publicum , & notorium per evidentiam facti , quod nulla tergiversatione potest celari , ut habetur expressè in cap. *Tua nos. De Cohabitatione Clericorum & mulierum.* Ubi verò de administratione Sacramentorum agitur , nullus certus potest præscribi personarum numerus , ut crimen dicatur notorium , sed relinquitur prudentum arbitrio seu judicio.

Quæst. 9. In dubio , utrum scilicet quis sit publicus peccator , si potest probari ejus crimen per testes , debet-ne à publica Communionem excludi ?

Resp. In re dubia locum habet regula juris : *Melior est conditio possidentis* ; unde quia quis possessor est suæ famæ , inclinandum est in hanc partem , ut in re ancipiti , ad Communionem admittatur , præsertim cum juxta axioma Juris , Omnis homo naturaliter præ-

H v

178 T R A C T A T U S I V .

sumitur bonus , nisi contraria facta ejus prodant delicta.

Non ideo semper crimen dicitur notorium, quod probari per testes valeat ; indicia autem jus tantum faciunt , ut viâ inquisitionis ad causæ cognitionem procedatur , non autem ut infames ante condemnationem , aut notorietatem à sacra Communione arceantur : nisi quando nulla tergiversatione crimen occultari potest , quia à multis certò scitur.

Quest. 10. Si peccat Sacerdos ministrando Eucharistiam peccatori publico , esset-ne minus malum ministrare ei hostiam non consecratam ?

Resp. Nullo modo debet dari hostia non consecrata , pro consecrata : tum quia in Sacramento veritatis , non debet esse aliqua fictio : tum quia cum manducans adoret quod manducat , ut ait sanctus Augustinus , daret Sacerdos occasionem idololatræ , quod gravissimum est flagitium , & pio Sacerdoti horrorem incutere debet.

C A P U T X .

De Necessitate Sacramenti Eucharistia.

Quest. I. **Q**UOTUPLEX est necessitas ?

Resp. Duplex necessitatis genus distingui potest ; altera est necessitas mediæ , cum scilicet res adeò necessaria est ad obtinendum finem , ut sine ipsa finis nunquam haberi possit : sic gratia sanctificans necessaria est ad salutem necessitate mediæ , quia sine ipsa salus nunquam obtineri potest.

Altera est necessitas præcepti , cum scilicet

De Sacram. Euchar. Cap. X. 179

ad salutem necessaria est, quia omitti absque peccato non potest propter præceptum, quod instat, nisi adsit aliqua ratio, quæ dispensare censeatur à præcepto. Sic necessarium est ad salutem audire Missam die Dominicâ, quia præceptum est; quamvis aliàs salus obtineri possit, cum ob grave aliquod incommodum accedit legitima non adimplendi præcepti dispensatio.

Quæst. 2. Quot modis sumi potest Eucharistia?

Resp. Dupliciter sumi potest. Primò realiter, & verè. Secundò spiritualiter, & in voto. Sumitur realiter, cum suscipitur ore corporeo; sumitur spiritualiter, cum scilicet, quamvis realiter non sumatur, adest tamen verum illam recipiendi desiderium, quod desiderium seu votum esse potest vel implicitum, vel explicitum: votum explicitum est, cum adest vera, & expressa voluntas sumendi Eucharistiam: est tantum implicitum, cum licet non sit expressa suscipiendi voluntas, aliquod tamen recipitur, quod in se continet hujus Sacramenti votum, seu desiderium, sic ut ait Divus Thomas;

Perceptio Baptismi est necessaria ad inchoandum spiritualem vitam: perceptio autem Eucharistiae est necessaria ad consummandam ipsam. Per Baptismum ordinatur homo ad Eucharistiam: & ideo ex hoc ipso quod pueri baptizentur, ordinantur per Ecclesiam ad Eucharistiam. Et sicut ex fide Ecclesia credunt, sic ex intentione Ecclesiae desiderant Eucharistiam; & consequenter recipiunt rem ipsius, quæ est unio cum Ecclesia.

D. Th. 3. p. q. 73. art. 3. in corp.

Quæst. 3. Eucharistia realiter sumpta, est-ne de necessitate medii ad salutem tam pueris quàm adultis?

Resp. Non est hoc modo necessaria, ut

Conc. Trid.
sess. 21, c. 4.

patet ex Concilio Tridentino his verbis: *Eadem sancta Synodus docet, parvulos usu rationis carentes, nullâ obligari necessitate ad Sacramentalem Eucharistia Communionem: siquidem per Baptismi lavacrum regenerati & Christo incorporati, adeptam jam filiorum Dei gratiam in illa etate amittere non possunt: ac proinde Eucharistia non est pueris necessaria ad salutem, cum possint in gratia sanctificanti decedere, non susceptâ Eucharistia: ad salutem autem consequendam utique sufficit in statu gratiæ decedere.*

Neque etiam Eucharistia est de necessitate medii adultis, ut enim dicitur Marci cap. ultimò; *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit.*

S. Th. in 4.
dist. 9. art. 1.
in resp. ad 2.

Et ut ait Divus Thomas; *Gratia est sufficiens causa gloriæ. Vnde omne illud sine quo potest haberi gratia, non est de necessitate salutis. Hoc autem Sacramentum gratiam presupponit, quia presupponit Baptismum in quo gratia datur: & ideo quantum est de se, non est de necessitate salutis; sed de ordinatione Ecclesiæ homines obligantur, secundum Ecclesiæ statutum, Corpus Christi semel in anno sumere.*

Quest. 4. Votum proprium, & explicitum Eucharistiæ, est-ne necessarium necessitate medii ad salutem?

Resp. Non est ita necessarium: Primò, quia pueri salutem consequi possunt absque percepta Eucharistia, ut probavimus ex Concilio Tridentino, qui tamen hujus desiderii sunt incapaces. Secundò, quia illud tantum Sacramentum est necessarium necessitate medii, quod institutum est ad producendam primam gratiam sanctificantem, quæ, ut diximus ex Divo Thoma, est sufficiens causa salutis ob-

De Sacram. Euchar. Cap. X. 181

tinendæ, ac proinde, cùm Eucharistiæ Sacramentum institutum non sit ad producendam primam gratiam, sequitur non esse necessarium necessitate mediæ verum illud recipiendi votum seu desiderium.

Quæst. 5. Votum implicitum & improprie dictum Eucharistiæ, est-ne ad salutem necessarium necessitate mediæ?

Resp. Cùm hoc votum contineatur in susceptione Baptismi, quatenus per Baptismum unimur Ecclesiæ, & idonei efficiamur ad sumendum Sacramentum Eucharistiæ; sicut etiam propter propensionem, quam qui recipit vitam spiritualem, censetur habere eam conservandi, & perficiendi per susceptionem Eucharistiæ, quæ est vitæ spiritualis consummatio; sequitur quod sicut Baptismus est de necessitate mediæ ad salutem, ita votum Eucharistiæ improprie acceptum par sit necessitatis.

Quæst. 6. Quomodo intelligendum est id quod dicitur Joannis cap. 6. *Nisi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Ex quo videtur, posse concludi, Sacramentum Eucharistiæ realiter susceptum esse de necessitate mediæ ad vitam æternam consequendam?

Resp. Sanctus Thomas clarè explicat hunc locum autoritate Divi Augustini cujus verba referuntur in Canone; Cùm dicat, *hunc cibum & potum, (scilicet carnis suæ & sanguinis) societatem vult intelligi Corporis & membrorum suorum, quod est Ecclesia in prædestinatis & vocatis, & justificatis & glorificatis sanctis & fidelibus ejus*: Hoc est secundum explicationem Divi Augustini, necesse est ad salutem, manducare, & bibere Corpus & sanguinem Domini, ita ut per hanc

S. Tho. 3. p.
q. 73. art. 3.
ad 1.

manducationem unitas Ecclesiae intelligatur, quam, ut supra diximus, habemus per Baptismum.

Can. Nulli.
De Consecr.
dist. 4.

Quare sanctus Fulgentius relatus in Canone, qui Canon Divo Augustino tribuitur, ait: *Nulli est aliquatenus ambigendum, tunc unumquemque Fidelium Corporis sanguinisque Domini participem fieri, quando Baptismate membrum Christi efficitur, nec alienari ab illius Panis Calicisque consortio, etiamsi antequam Panem illum comedat & Calicem bibat, de hoc saeculo in unitate Corporis Christi constitutus abscedat: Sacramenti quippe illius participatione ac beneficio non privatur, quando ipse hoc, quod illud Sacramentum est, invenit: Hoc est unionem Christi cum Ecclesia, quam habemus per Baptismum.*

Quest. 7. Est-ne de necessitate praecepti Divini sumere Eucharistiam?

Resp. Respondet Divus Thomas his verbis: Manifestum est, quod homo tenetur hoc Sacramentum sumere, non solum ex statuto Ecclesiae, sed ex mandato Domini dicentis Luca 22. HOC FACITE IN MEAM COMMEMORATIONEM. Ex statuto autem Ecclesiae sunt determinata tempora exequendi Christi praeceptum. Et Concilium Tridentinum ait: Salvator noster discessurus ex hoc mundo ad Patrem, Sacramentum hoc instituit, & in illius sumptione colere nos sui memoriam praecepit. Est igitur de praecepto Divino sumere Eucharistiam, licet Christus Dominus Ecclesiae iudicio reliquerit determinandum ejus obligationis tempus.

D. Th. 3. p.
q. 80. art. 11.
in corp.

Sess. 13. cap.
2.

Quest. 8. Quonam tempore praeceptum Divinum obligat ad perceptionem Eucharistiae?

De Sacram. Euchar. Cap. X. 183

Resp. Olim ter in anno tenebantur Fideles Eucharistiam sumere, ut patet ex Canone ubi legitur: *Et si non frequentius, saltem in anno ter Laici homines communicent, in Pascha videlicet & Pentecoste, & Natali Domini.*

Can. Eist. De Consecr. dist. 2.

Deinde hoc tempus determinatum fuit à Concilio Lateranensi sub Innocentio III. ut semel in anno ad Eucharistiam Fideles accedere tenerentur. *Omnis utriusque sexus Fidelis, inquit, postquam ad annos discretionis pervenerit, suscipiat reverenter ad minus in Pascha Eucharistia Sacramentum: nisi forte, de proprii Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus, ab huiusmodi perceptione duxerit abstinendum.*

Cap. Omnis. De Pœnit. & remiss.

Et Concilium Tridentinum ait: *Si quis negaverit omnes & singulos Christi Fideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis pervenerint, teneri singulis annis, saltem in Paschate, ad communicandum, juxta præceptum Ecclesie, anathema sit.*

Sess. 13. Can. 9.

Verum Innocentius XI. pravam destruere volens quorundam Casuistarum opinionem circa hujus præcepti impletionem, damnavit sequentem propositionem: *Præcepto Communionis annua satisfat per sacrilegam Domini manducationem.*

Decretum Innoc. XI. contra 65. propositiones. 2. Martii 1679.

Obligat etiam hoc præceptum, cum instat mortis periculum, ut patet ex Concilio Nicæno relato in Canone, ubi legitur: *De his vero qui recedunt ex corpore, antiqua legis regula observabitur etiam tunc, ita ut si forte quis recedit ex corpore, necessario vita sua Viatico non defraudetur; Proindeque, secundum hoc Concilium, Eucharistia est necessaria necessitate præcepti Divini, iis qui sunt in mortis periculo, cum à Concilio necessarium Viaticum vocetur. Secundò, quia ut ait Concilium*

Can. De his. 26. q. 6.

Conc. Trid. Tridentinum; *Panem illum supersubstantia-*
 fess. 13. cap. *lem suscipere possunt Fideles, cujus vigore*
 8, *confortati, ex hujus misera peregrinationis*
itinere, ad caelestem patriam pervenire va-
leant. Unde patet tunc scilicet instante morte,
 Divinum Viaticum, quod Concilia necessa-
 rium vocant, omninò ex præcepto Divino su-
 mendum esse.

Quæst. 9. Si quis paucis ante diebus sacram
 Communionem perceperit, tenetur ne iterum
 sumere imminente mortis periculo?

Resp. Tenetur, quia instante mortis pericu-
 lo, nova urget necessitas, novo robore in mor-
 tis agone opus est, ut patet ex Concilio Tri-
 dentino supra citato.

Quæst. 10. Præceptum de sumenda Eucha-
 ristia in ipsa Paschali solemnitate, debet-ne
 impellere Confessarios, ad impertiendam pœ-
 nitentibus absolutionem, vel Communionem,
 quam ipsis aliàs denegarent?

Resp. Non possunt, nec debent; nam ita
 se gerere debent, ut quocumque tempore sese
 fideles Cœlestium Mysteriorum dispensatores
 exhibeant, nec unquam ea, quatenus in ipsis
 erit, sacrilego accessu violari patiantur. Ho-
 minum v. g. in vitiosos habitus implicatorum,
 aut in proximis peccandi occasionibus degen-
 tium Communionem in aliud tempus differre
 possunt & debent; eam enim facultatem ipsis
 facit celeberrimus Canon, *Omnis utriusque*
sexus, ubi postquam præcepit omnibus Fide-
 libus ut suscipiant reverenter ad minus in Pas-
 cha Eucharistiæ Sacramentum, addit: *Nisi*
forte, de proprii Sacerdotis Consilio ob ali-
quam rationabilem causam, ad tempus, ab
hujusmodi perceptione duxerit abstinendum.
 Proindeque Confessores qui pœnitentium sa-
 luti consulere tenentur, ut eos, faciliiori per-

Cap. *Omnis.*
 De Pœnit. &
 remiss.

cupiendæ Eucharistiæ copiâ facta, non conjiciant in apertum, aut certè probabile damnationis periculum, debent differre Communionem. Imò talibus viris in vitiosos habitus, & proximas peccandi occasiones immerfis, in ipsa Paschatis celebritate potiùs, quàm alio tempore Corporis Christi perceptio interdicienda aliquo modo videretur; nam ad vitiosos habitus, & ad proximas peccandi occasiones, contumaciam addidere, utpotè qui observandæ quadragesimæ præceptum Fidelibus ab Ecclesia impositum, criminosa suæ salutis incuriâ violarunt. Nemo enim nescit Ecclesiam Dei omnibus passim Fidelibus observandæ quadragesimæ præceptum indixisse, ut omnes Catholici, & præsertim mortalium peccatorum sibi conscii ipsa ineunte quadragesima ritè confessi, condignis pœnitentiæ fructibus, id est, orationibus, eleemosynis, jejniis, aliisque id genus pietatis operibus ad satisfaciendum, ad impetrandum, & ad promerendum divinitus institutis, non solum sua expiarent crimina, sed etiam vitiosos habitus malè vivendo comparatos, ex animo revellerent, & incumberent in parandas virtutes Christianas, atque ita ad dignam Communionem cum veris Fidelibus in ipsa Paschatis solemnitate celebrandam sese omni studio ac diligentia compararent.

Quod quidem præceptum cùm aliquo modo infregerint, an à viro cordato judicabuntur facilè digni, qui accedant vel in ipso Paschate ad Corpus Christi, ad cujus perceptionem (quæ maximam animi corporisque sanctimoniam, & puritatem exigit) nullam præparationem adhibuerunt.

Quæst. II. Tenentur-ne pueri Eucharistiam sumere, cùm ad annos discretionis pervenerint?

186 TRACTATUS IV.

Resp. Constat ex Divo Thoma cap. præcedenti relato, hoc præceptum non obligare pueros, nisi post perfectam dignitatis hujus Sacramenti notitiam, juxta id quod ait Apostolus: *Probet autem seipsum homo, & sic de Pane illo edat, & de Calice bibat. Si autem,* ait Divus Thomas, *sunt in ætate apta ad judicandum & reverendum Corpus Domini, vel propè ætatem adultam (scilicet 12. annorum vel 11.) tunc si appareant signa reverentia & discretionis, possunt sumere, aliàs non.*

1. ad Corin-
th. cap. 11.
S. Th. 4. ad
Hann. dist. 9.
art. 4. ad 3.

Quæst. 12. Est-ne ad salutem necessarium sumere Eucharistiam sub utraque specie Panis, & vini, juxta illud Christi Domini: *Nisi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis?* Quæ verba innuere videntur hoc Sacramentum sub utraque specie esse sumendum?

Conc. Conf-
tantienſe.
ſeſſ. 13.

Resp. Oppositum est de fide definitum in Concilio Constantienſi ubi legitur: *Licet in primitiva Ecclesia hujusmodi Sacramentum reciperetur à Fidelibus sub utraque specie: tamen hæc consuetudo ad evitandum aliqua pericula & scandala, est rationabiliter introducta, quod à conficientibus sub utraque specie, & à Laïcis tantummodò sub specie Panis suscipiatur; cùm firmissimè credendum sit, & nullatenus dubitandum, integrum Christi Corpus & sanguinem tam sub specie Panis, quàm sub specie vini contineri. Quapropter dicere, quod hanc legem & consuetudinem observare sit sacrilegum aut illicitum, censeri debet erroneum; pertinaciter asserentes oppositum, tanquam Hæretici arcendi, & graviter puniendi sunt. Item præcipimus sub pœna excommunicationis quod nullus Presbyter com-*

De Sacram. Euchar. Cap. X. 187
municet populum sub utraque specie Panis &
vini.

Et Concilium Tridentinum disertè explicat
authoritatem Scripturæ à nobis adductæ ; *sed* Conc. Trid.
neque, ait, ex sermone illo apud Joannem 6. sess. 21. cap.
rectè colligitur, utriusque speciei Communio- 1.
nem à Domino præceptam esse (utcumque
juxta varias sanctorum Patrum & Doctorum
interpretationes intelligatur) namque qui di-
xit : NISI MANDUCAVERITIS CARNEM FILII
HOMINIS, ET BIBERITIS EJUS SANGUINEM, NON
HABEBITIS VITAM IN VOBIS ;
Dixit quoque : SI QUIS MANDUCAVE-
RIT EX HOC PANE, VIVET IN ÆTER-
NUM ; Et qui dixit : QUI MANDUCAT
MEAM CARNEM, ET BIBIT MEUM
SANGUINEM, HABET VITAM ÆTER-
NAM ; Dixit etiam : PANIS QUEM EGO,
DABO, CARO MEA EST PRO MUNDI
VITA. Is denique qui dixit : QUI MAN-
DUCAT MEAM CARNEM, ET BIBIT
MEUM SANGUINEM, IN ME MANET,
ET EGO IN ILLO ; Dixit nihilominus :
QUI MANDUCAT HUNC PANEM,
VIVET IN ÆTERNUM.

Ex quibus Concilii verbis clarè satis patet,
Dei præcepto satis fieri cum sub sola specie
Panis recipitur Eucharistia, quia Corpus &
sanguis Christi Domini nostri recipitur.

Quest. 13. Si non teneantur Fideles Eucha-
ristiam recipere sub utraque specie, quare Ge-
lasius Papa relatus in Canone damnat eos qui
hoc Sacramentum recipiunt sub sola specie
Panis, dum ait : Comperimus autem, quòd Can. Comperi-
quidam sumptâ tantummodò Corporis sacri mus, De Con-
portione, à Calice sacri cruoris abstineant : secr. dist. 2,
qui procul dubio quoniam nescio quâ supersti-
tione docentur obstringi, aut integra Sacra-

menta percipiant, aut ab integris arceantur; quia divisio unius ejusdemque mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire?

S. Leo. Serm.
4. de temp.
Quadrag.

Resp. Ad hujus Canonis intelligentiam sciendum est, quod eo tempore sicut & sancti Leonis, Manichæi asserentes, vinum esse creaturam diaboli, latitabant inter Christianos, & ne proderentur, Communionem simul cum Catholicis sumebant: sed superstitiosè abstinebant à perceptione sanguinis Christi sub specie vini, ut patet ex sancto Leone qui ait: *Cumque ad tegendam infidelitatem suam Manichæi nostris audeant interesse mysteriis: ita in Sacramentorum Communione se temperant, ut interdum tutius lateant, ore indigno Christi Corpus accipiant, sanguinem verò redemptionis haurire omnino declinent: quod ideo vestram volumus scire sanctitatem, ut vobis hujusmodi homines ex his manifestentur indicis, & quorum deprehensa fuerit sacrilega simulatio, notati, & proditi à sanctorum societate, Sacerdotali autoritate pellantur.*

Quare, ad dignoscendos Manichæos, decrevit Gelasius Papa, quod in quæsito retulimus.

Tantum igitur abest, ut ex hoc Decreto concludi possit, non licere Eucharistiam sumere sub una tantum specie, quin potius oppositum inferri debet, cum ex hoc Decreto appareat, antea licitum fuisse Fidelibus sub una tantum specie Communionem sumere, unde facilius poterant Manichæi inter Fideles delitescere, & hoc prohibitum deinde fuit ad aliquod tempus, ut Fideles à Manichæis discerni possent.

Quest. 14. Eucharistia suscepta sub una tantum specie, producit-ne tantundem gratiæ ac si sub utraque sumeretur?

De Sacram. Euchar. Cap. X. 189

Resp. Ita asserendum videtur ex Doctrina Concilii Tridentini: *Fatendum esse, inquit Con-* Conc. Trid.
cilium, etiam sub altera tantum specie totum sess. 21. cap.
atque integrum Christum verumque Sacra- 3°
mentum sumi; ac propterea, quod ad fruc-
tum attinet, nullam gratiam necessariam ad salu-
tem eos defraudari, qui unam speciem solam
accipiunt.

Et Divus Hilarius relatus in Canone, ait:
Vbi pars est Corporis, est & totum: eadem Can. *Vbi pars*
ratio est in Corpore Domini qua in manna, est. De Con-
quod in ejus figura precessit, de quo dicitur, fecr. dist. 2.
Qui plus collegerat, non habuit amplius, ne-
que qui minus paraverat, invenit minus.
Non est omnino quantitas visibilis in hoc esti-
manda mysterio, sed virtus Sacramenti spiri-
tualis.

Denique sanctus Thomas ait: *Potest autem* D. Tho. 3. p. 1
à populo Corpus sine sanguine sumi: nec q. 80. art. 1. ad 3.
exinde sequitur aliquod detrimentum: Quare
asserere debemus, Sacramentum sub una spe-
cie datum tantam conferre gratiam, ac si tra-
ditum esset sub duabus.

Quaest. 15. Debent-ne sine ulla necessitate
plures hostiae particulae tradi personis & devo-
tis, ut inde majorem percipiant fructum?

Resp. Certum est, ex his quae diximus ex
sancto Hilario, absque necessitate tradendas
non esse, ut scilicet uberius fructus percipia-
tur; cum non sit omnino quantitas visibilis in
hoc aestimanda Sacramento, sed virtus Sa-
cramenti spiritualis.

Quare Innocentius XI. abolere volens hunc
abusum à speciosa pietate inductum, appro-
bavit Decretum Congregationis Concilii Tri-
dentini circa Communionem quotidianam 12.
Februarii 1679. quod sic habet: *Episcopi, Pa-*
rochi, seu Confessarii insuper admoneant,

nulli tradendas plures Eucharistia formas seu particulas, neque grandiores, sed consuetas. Habetur hoc Decretum integrum in fine Tomi 4.

Quaest. 16. Communio sub unica specie, fuit-ne in usu prioribus Ecclesiae saeculis?

Resp. Cum Fideles semper crediderint id quod fides docet, scilicet totum Corpus & sanguinem Domini nostri Jesu-Christi contineri sub unaquaque specie: nulla unquam lege prohibitum fuit sumere Eucharistiam sub unica specie. Sed potius videmus, Laicos aliquando hoc Sacramentum sumpsisse sub utraque specie, aliquando sub sola specie Panis, & quandoque etiam sub sola specie vini. Constat, quod prioribus Ecclesiae saeculis tam Sacerdotes quam Laici sumebant Eucharistiam sub utraque specie dum sacris Mysteriis aderant, ut videri potest in Decreto Constantiensis Concilii supra nu. 10. relato. In duodecimo tantum saeculo Episcopi prohibuerunt Laicis Calicis usum, cum enim numerus Fidelium plurimum augeretur, periculum erat, ne irreverentiae daretur locus, & alicujus partis sanguinis Christi effusio accidere posset: Illud plurimum Episcoporum Decretum Constitutione Concilii Generalis Constantiensis confirmatum fuit anno 1415.

Constat etiam, Fideles prioribus Ecclesiae saeculis sub sola Panis specie saepius communicasse; ferebant enim aliquando Eucharistiam in proprias domos, ut eam percipere possent, dum instante gravi aliqua persecutione, in mortis periculo se constitutos putabant, ut videre est in libro quem Tertullianus ad uxorem direxit, ut ei statum vidualem suaderet, casu quo ipse prior moretur: eam etiam efficaciter hortatur, ut si ad secundas nuptias convolet,

Tertullian.
lib. 2. ad
Uxorem. cap.

5.

De Sacram. Euchar. Cap. X. 191

sponsum saltem infidelem non eligat : *Non sciet maritus*, inquit, *quid secreto ante omnem cibum gustes* : & si sciverit Panem, non illum credit esse qui dicitur. Et in libro de Oratione, Tertull. De loquens idem Tertullianus de his qui, inani Oratione. scrupulo ducti, Eucharistiam sumere nol- cap. 14. bant circa horam nonam, ne aliquo modo jejunium frangerent quod usque ad vesperam his temporibus observari solebat : hortatur ut Eucharistiam apud se reservent, ut eam circa vesperum sumere possint, & eo tempore quo jejunium non amplius observatur ; ut eo modo communicare possint sine ulla talis jejunii violatione : *Accepto*, inquit, *Corpore Domini & reservato, utrumque salvum est, & participatio sacrificii, & executio Officii.*

Apud sanctum Cyprianum habetur, quod Cum quadam mulier arcam suam, in qua S. Cyprianus lib. de Lap- Domini sanctum fuit, manibus indignis ten- sis, tasset aperire, igne inde surgente deterrita est, ne auderet attingere. Quidam & ipse macu- latus, Sacrificio à Sacerdote celebrato, Pa- nem cum ceteris ausus est latenter accipere, sanctum Domini edere & contrectare non po- tuit, cinerem ferre se apertis manibus in- venit.

Ipse Dominus Jesus-Christus Corpus suum discipulis euntibus in Emmaüs sub sola Panis specie dedit : *Et factum est*, inquit sanctus Luc. cap. 24. Lucas in Evangelio, dum recumberet cum eis, vers. 30. accepit Panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum, & eognoverunt eum : & ipse evanuit ex oculis eorum.

Id etiam asserere videtur sanctus Augustinus, dum exponens hæc Evangelii verba : *Oculi S. Aug. lib. eorum tenebantur, ne eum agnoscerent : Non 3. De Conf. incongruenter accipimus*, inquit, *hoc impedi-* Evangelistar. cap. 25.

mentum in oculis eorum à Satana factum fuisse, ne agnosceretur Iesus; sed tamen à Christo facta est permissio usque ad Sacramentum Panis, ut unitate Corporis ejus participata, removeri intelligatur impedimentum inimici, ut Christus possit agnosci.

Superfluum esset hic majorem autoritatum numerum texere, ad probandum, priorum seculorum Christianos sæpius sub sola specie Panis communicasse, cum id obviū & apertum sit in Ecclesiastica historia, in qua constat quod Christiani Eucharistiam in propriis domibus servabant, quod eam ad absentes mittebant, quod in longinquis itineribus eandem deferre solebant, ut eam, instante aliquo periculo, sumere possent: Hoc etiam modo Anachoritæ vastas solitudines incolentes communicabant; aliqua sacre Eucharistiæ fragmenta secum asportabant postquam in præcipuis solemnitatibus Missæ sacrificio in Urbibus adstitissent.

Non minùs constat, pueros quibus Eucharistia olim statim post Baptismum dabatur, illam sub sola vini specie recipere consuevisse; Nam apud sanctum Cyprianum habetur, quod

S. Cyprianus.
Epist. 63. ad
Cæciliū.

Per Baptismum Spiritus-sanctus accipitur, & sic à baptizatis & Spiritum-sanctum consecutis ad bibendum Calicem Domini pervenitur.

S. Cyprianus.
Lib. de Lap-
sic.

Idem sanctus Cyprianus hunc usum confirmat, dum referens id quod accidit puellulæ, quæ frustum Panis vino Idolis oblato intinctum gustaverat, sic loquitur: *Vbi verò, solemnibus adimpletis, Calicem Diaconus offerre presentibus cæpit, & accipientibus cæteris locus ejus advenit, faciem suam parvula, instinctu Divina Majestatis, avertere & labiis obturantibus premere, Calicem recusare: perstitit tamen Diaconus, & reluctanti licet de Sacramento*

De Sacram. Euchar. Cap. XI. 193
mento Calicis infudit. Tunc sequitur singul-
tus & vomitus: in corpore atque ore violato
Eucharistia permanere non potuit.

In Concilio Tridentino habetur, quod plu-
ribus in locis Eucharistia olim pueris statim
post Baptismum dari consueverat, quod certè
sub sola vini specie fieri poterat. *Neque ideo Concil. Trid.*
tamen, inquit Concilium, *damnanda est an-* sess. 21. cap.
tiquitas, si eum morem in quibusdam locis 4.
servavit. Ut enim sanctissimi illi Patres sui
facti probabilem causam pro illius temporis
ratione habuerunt; ita certè eos nullâ salutis
necessitate id fecisse sine controversia creden-
dum est.

Hæc etiam Ecclesiæ consuetudo, quâ pueris
Eucharistia olim dabatur, apertè ostendit &
probat, Fideles non putasse, Corpus & san-
guinem Domini nostri Jesu-Christi sola fide
in hoc Sacramento sumi; cum enim pueri
nullum fidei actum elicere possent, hoc Sa-
cramentum illis planè inutile fuisset.

C A P U T XI.

*De Frequentatione Sacramenti Eucha-
ristiæ & de dispositionibus ad illud
recipiendum requisitis.*

Quest. I. **E**ST NE necessarium crebrò ac-
cedere ad Eucharistiæ Sacra-
mentum?

Resp. Generaliter loquendo præstat sæpius
ad illud accedere, quàm ab eo abstinere, jux-
ta id quod habetur in Concilio Tridentino:
Optaret quidem Sacro-sancta Synodus, ut in Conc. Trid.
singulis Missis Fideles adstantes non solum sess. 22. cap.
spirituali affectu, sed Sacramentali etiam Eu- 61

Tomus III.

I

charistia perceptione communicarent, quò ad eos hujus sanctissimi sacrificii fructus uberior proveniret.

D. Th. in 4.
dist. 12. q. 3.
art. 2. in res-
pons. ad 3. q.

Et ut ait Divus Thomas: Dicendum, quod in his qua sunt ex genere suo bona, peccatum non accidit, nisi ex aliquo accidente, dum inordinatè explentur, & ideo in eis proficere per se bonum est: sed abstinere ab eis non est bonum, nisi ratione accidentis alicujus. Vnde cum Eucharistiam accipere sit bonum ex genere, assumere eam est bonum per se; abstinere est bonum per accidens; in quantum scilicet timetur ne inordinatè sumatur. Et quia quod est per se, præjudicat ei quod est per accidens; ideo simpliciter loquendo melius est Eucharistiam assumere, quàm ab ea abstinere. Videri potest Decretum de Communionem quotidiana. Tom. 4. in fine.

Quæst. 2. In praxi est-ne consulendum Sacerdoti ut quotidie celebret, aut Laïco, ut singulis diebus Eucharistiam percipiat?

S. Th. in 4.
dist. 12. q. 3.
art. 1. in res-
pons. ad 2.

Resp. Dicendum cum Divo Thoma, quòd in hoc Sacramento duo requiruntur ex parte recipientis; scilicet desiderium conjunctionis ad Christum, quod facit amor; & reverentia Sacramenti, quæ ad donum timoris pertinet. Primum quidem incitat ad frequentationem hujus Sacramenti quotidianam; sed secundum retrahit. Vnde si aliquis experimentaliter cognosceret, ex quotidiana sumptione fervorem amoris augeri, & reverentiam non minui, talis deberet quotidie communicare. Si autem sentiret per quotidianam frequentationem reverentiam minui, & fervorem non multum augeri, talis deberet interdum abstinere, ut cum majori reverentia & devotione postmodum accederet. Vnde quantum ad hoc, unusquisque relinquendus est iudicio suo.

De Sacram. Euchar. Cap. XI. 195

Et Gennadius in Canone *Quotidie*, qui Canon vulgò tribuitur Divo Augustino, ait: *Quotidie Eucharistia Communionem percipere, nec laudo nec vitupero: omnibus tamen Dominicis diebus Communionem suadeo & hortor, si tamen mens sine affectu peccandi sit.*

Can. *Quotidie*.
De Consecr.
dist. 2.

Dixerit quispiam, ait Divus Augustinus, non quotidie accipiendam Eucharistiam, alius affirmet quotidie: faciat unusquisque quòd secundum fidem suam pie credit esse faciendum, neuter enim horum exhonorat Corpus & sanguinem Domini, si saluberrimum sacramentum certatim honorare contendunt: Neque enim litigaverunt inter se, aut quisquam eorum se alteri preposuit Zachaeus & ille Centurio: cum alter eorum gaudens in domum suam suscepit Dominum; alter dixit, Non sum dignus ut intres sub tectum meum, ambo honorificantes Salvatorem diverso & quasi contrario modo: ambo peccatis miseri, ambo misericordiam consecuti. Ad hoc valet, quòd Manna secundum propriam voluntatem in ore cuiusque sapiebat.

S. Aug. Ep.
118. ad Janu-
arium, cap.
3.

Circa Sacerdotes, ait sanctus Bonaventura, potest hac forma teneri, ut nec nimis raro, nec nimis continuò celebrare vel impratermissè sacram Hostiam studeant immolare: nimis enim continuè celebrare, aliquam videtur notare irreverentiam, cum vix aliquis sit tam devotus, qui semper eadem devotione ferveat, quod semper cum debita reverentia illud faciat & cordis ardore, quin aliquando reperiatur quantaluncumque quod eum impediatur.

S Bonav. lib.
2. de Profec-
tu Religio-
for. cap. 77.

Hoc autem de vulgaribus intelligendum est Sacerdotibus, non verò de iis qui singulari pietate fulgent, qui exemplo plurimorum

sanctorum quotidie celebrantium, aut communicantium, ad sacram Eucharistiam sine interruptione accedunt: sed id etiam confundere potest plures Sacerdotes, qui munia, & obligationes tam sancto statui convenientes sæpius negligunt, & tamen à celebratione quotidiana nunquam desistunt, licet parum de emendatione cogitent.

Quest. 3. Quot sunt dispositiones ad percipiendam cum fructu sacram Communionem?

Resp. Duplicis sunt generis; aliæ se tenent ex parte Corporis, aliæ ex parte animæ.

Quest. 4. Quænam sunt Corporis dispositiones ad Communionem requisitæ?

S. Carolus
Auctor. p. 46
De Sacram.
Eucharist.

Resp. Egregiè illas describit sanctus Carolus dum ait: *Opus est ut jejuni fideles ad sacram mensam accedant; ita ut saltem dimidia antecedentis diei nocte usque ad illud temporis punctum quo Eucharistiam accipiunt, nihil omnino comederint, aut biberint. Sed præstantissimi hujus Sacramenti dignitas hoc postulat, ut qui matrimonio juncti sunt, aliquot dies à concubitu uxorum abstineant, Davidis exemplo admoniti, qui propositionis Panes cum à Sacerdote suscepturus esset, se suosque pueros ab uxorum consuetudine pueros jam tres ipsos dies esse professus est; & ex Canone etiam veteri, qui tres, vel quatuor, vel etiam octo dies abstinencia in hoc genere proponit. Quod ad Corporis habitum pertinet, quem in sacra Communionem adhibeant, hæc Parochus præmonebit & curabit, ut summâ reverentia omnique humilitate Fideles accedant ac sumant, oculis non vagis, sed in Christi Corpus piè conjectis, ore supra panem lineum suppositum modeste porrecto, capite non demisso, linguâ paululum labrum in-*

De Sacram. Euchar. Cap. XI. 197

feriùs intus attingente, non tamen extra os prominente, in qua particulam suscipiant: neque linguam ipsam retrahant, priusquam Presbyter manum removerit: tum verò caput humiliter demittant, ita etiam ut suspiriis abstineant, quibus particula possint excutì: pallio quantum fieri potest adhibito, non birretis, pileisve plumâ inaniter ornatis, armis depositis; toto denique Corporis habitu decenti, humili & modesto, non sordido. Mulieres non sumptuosas, non caudatis vestibus, non crinibus inaniter intortis, non fucò, aut pigmentis vultu illito; non pectore nudo, aut tenui velo obtecto, sed ita vestito, ut præter faciem quidquam nudum non cernatur, velo denso super faciem demisso. Canone Liquido. De Consecr. dist. 2. Placuit Spiritui sancto, ut in honorem tanti Sacramenti, in os Christiani prius Dominicum Corpus intraret quàm ceteri cibi. Can. Omnis homo. De Consecr. dist. 2. Omnis homo ante sacram Communionem à propria uxore abstinere debet tribus, aut quatuor, aut octo diebus.

Et sanctus Hieronymus supra Matth. relatus à Divo Thoma ait; Si Panes propositionis ab his qui uxores tetigerant, comedi non poterant: quanto magis ille Panis qui de cœlo descendit, non potest ab his qui conjugalibus paulò ante hædere complexibus violari atque contingi? Quod etiam expressè habetur in Epistola 50. sancti Hieronymi, ad Pammachium.

Rationem affert Divus Bonaventura his verbis: Ad illud quod obicitur de conjunctione cum uxore, dicendum, quòd rarò contingit quòd homo jungatur secundum illum actum debitum exigendo, quin sit sibi aliqua culpa. Si autem solum reddendo debitum, non

S. Tho. 3. p. q. 80. art. 7. ad 2.

S. Bonav. in 4. sent. dist. 12. q. 3. p. 2. in fine.

credo quòd debeat retrahi, nisi de congruo, vel etiam causâ prolis.

S. Greg. in
Can. Vir cum
propria. 33.
q. 4.

Id ipsum clarè explicat sanctus Gregorius relatus in Canone, dum ait: *Si quis ergo sua conjuge non cupidine voluptatis captus, sed solummodo liberorum creandorum gratiâ utitur, ipse profectò de ingressu Ecclesiæ, seu de sumendo Corporis Dominici sanguinisque mysterio, suo est relinquendus judicio; quia à nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne positus nescit ardere. Cum verò non amor procreanda sobolis, sed voluntas dominatur in opere commixtionis, habent conjuges etiam de sua commixtione quod defleant.*

Quod quidem satis ostendit, secundùm communem Canonum Patrumque doctrinam, eos, qui matrimonii debitum petendo aliam habere intentionem, quàm prolis generationem, quod tamen sæpè contingit inter conjuges, ad hoc Sacramentum eodem aut sequenti die accedere minimè debere.

S. Tho. 3. p. preratur, dum ait: *Dicendum quòd coitus conjugalis, si sit sine peccato, (putà si fiat causâ prolis generanda, vel causâ reddendi debitum) non alia ratione impedit sumptionem hujus Sacramenti, nisi, sicut dictum est de pollutione nocturna, qua accidit sine peccato: scilicet propter immunditiam corporalem & mentis distractionem.*

Inter alias externas dispositiones à sancto Carolo superiùs indicatas, illa certè à mulieribus præcipuè observanda est, ut scilicet ad sacram mensam pectore aperto accedere non audeant; cum præsertim in Edicto ab Eminentiissimo Cardinali Carpegna Vicario, de mandato Innocentii XI. publicato reperiantur hæc verba vulgaria: *Si comanda per parte della*

Editto del 30,
Nov. 1683.

De Sacram. Euchar. Cap. XI. 199

Santità sua, in virtù di santa obediènza, à tutte le Donne di qualsivoglia stato, grado, e conditione si siano, che non comparischino per le strade, ne altri luoghi publici, ne rispettivamente l'arteggiane nelle loro botteghe, e molto meno si faccino vedere per le Chiese con il petto, ò spalle, ò braccia scoperte; mà coprir le spalle e il petto sino al collo, e le braccia sino à i polsi delle mani, con drappo ò altra cosa che sia densa e non trasparente: Prohibendo ne contrafacientes ad Sacramenta Pœnitentiæ, aut Eucharistiæ admittantur.

Quæst. 5. Licet-ne in aliquo casu etiam non jejunis porrigere Eucharistiam?

Resp. Potest quidem Viaticum brevi morituris dari non jejunis, ut ait Rituale Romanum. Quod etiam definitum fuit in Concilio Constantiensi his verbis: *Decreuit ac definit, quòd licet Christus post cœnam instituerit & discipulis administraverit hoc venerabile Sacramentum; tamen, hoc non obstante, sacrorum Canonum autoritas & Ecclesiæ approbata consuetudo servavit & servat, quod hujusmodi Sacramentum nec post cœnam conficiatur, nec sumatur à non jejunis, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis à jure vel Ecclesiâ concesso vel admissio.*

Conc. Constant. sess. 13.

Observandum tamen cum Divo Thoma, quod Reliquiæ cibi remanentes in ore, si casualiter transglutiantur, non impediunt sumptionem hujus Sacramenti; quia non trajiciuntur per modum cibi, sed per modum salivæ. Et eadem ratio est de reliquiis aquæ vel vini, quibus os abluitur, dummodo non trajiciantur in magna quantitate, sed permixta salivæ; quod vitari non potest.

S. Tho. 3. p. q. 80. art. 8. ad 4.

Quæst. 6. Infirmitas periculosè laborans, qui semel non jejunos communicavit, potest-ne

pluries etiam non jejunus communicare?

Resp. Hujusmodi infirmus multoties Eucharistiæ Sacramentum etiam non jejunus percipere potest perseverante morbo, vel ingravescente morbi periculo. *Quod si ager, dicitur in Rituali, sumpto Viatico supervixerit, vel mortis periculum evaserit, & voluerit communicare, ejus pio desiderio non deerit Parochus, quoties aquum videbitur: quin & per modum Viatici, infirmo, etiam non jejuno iterum concedet, si postquam convalescerit, denuò in aliquod grave mortis periculum, incidere: Maternâ Ecclesiæ indulgentiâ, quæ in Concilio Constantiensi congregata eam facultatem ægrotantibus impertuit, ut non jejuni communicarent gaudere poterit ægrotus: Hæc autem Concilii facultas, cum non sit ad unam vicem redacta, sed indefinitè concessa, patet eam à Concilii Patribus indultam, ut quoties iusta necessitas exigeret, ægrotantibus non jejunis hoc Sacramento jam semel donato, interjecto inter utriusque Viatici perceptionem sex, aut octo dierum spatio, iisdem etiam non jejunis saluberrimum denuò Viaticum concederetur.*

Quæst. 7. Pollutiones quæ aliquando in somno contingunt, impediunt-ne perceptionem sacræ Communionis?

Resp. Divus Thomas tum scientia tum puritate Angelorum æmulator, huic quæstioni solidissimè sic respondet: *Pollutio quandoque ex illusione accidit, quando phantasmata per causam extrinsecam spiritualem, scilicet demones, commoventur. Quandoque ex reliquiis præteritarum cogitationum: quod est causa spiritualis intrinseca. Quandoque ex causa intrinseca naturali, quæ quidem causa, vel fuit voluntati subjecta, sicut est quando ex*

S. Tho. in 4.
di 7. 9. art.
4. q. 1. in res-
pons. ad 2.
quæst.

De Sacram. Euchar. Cap. XI. 201

superfluitate cibi aut potus precedente, pollutio accidit; vel non fuit voluntati subiecta, siue accidat ex debilitate natura impotentis retinere semen, siue ex ejus virtute superflua expellentis, siue quocumque alio modo, in idem redit. Secundo distinguitur pollutio quantum ad modum. Quia quandoque accidit sine imaginatione, quandoque cum imaginatione; hoc dupliciter, quia quandoque in ipsa somni imaginatione homo turpitudini consentit, quandoque dissentit, & tamen pollutio accidit. Quando ergo sine imaginatione pollutio accidit, signum est quod pollutio ex causa sit corporali intrinseca; sed quando cum imaginatione, potest sic vel sic esse. In omnibus igitur prædictis pollutionibus, corporalis immunditia est communis: sed quædam mentis hebetatio non est, nisi in illis pollutionibus quæ cum imaginatione accidunt; quia in illis quæ sine imaginatione accidunt, anima nihil participare videtur. Nulla autem dictarum est peccatum, ut ex dictis patet; sed potest esse effectus peccati, significans præcedens peccatum vel veniale vel mortale. Peccatum autem mortale ex necessitate à perceptione Eucharistiæ impedit: quia mortaliter peccat, qui cum conscientia peccati mortalis accedit: hebetudo autem mentis & immunditia corporalis, ex quadam decentia honestatis, quia indevotio quædam videtur sic accedere, nisi necessitas urgeat. Et ideo considerandum est utrum in causa pollutionis possit inveniri peccatum præcedens, quia cogitatio turpium quandoque est sine peccato, sicut cum in cogitatione tantum manet, ut cum quis disputans de talibus, oportet quod loquens cogitet; aliquando etiam cum peccato veniali, quando ad affectionem cogitatio pertingens in sola delectatione fini-

„ tur ; quandoque etiam cum mortali , quando
 „ consensus adjungitur ; & quia cogitationi tali
 „ de propinquo est delectatio , & delectationis
 „ consensus : Inde etiam in dubium potest verti ,
 „ utrum sequens pollutio ex peccato acciderit ,
 „ vel non , & aut veniali aut mortali : tatis ta-
 „ men probabiliter potest conjici non præcessisse
 „ consensum , quando in ipsa somni imaginatione
 „ anima dissentit ; non tamen oportet quod si
 „ consentiat , consensus in vigilando præcesserit ,
 „ quia hoc potest accidere propter ligamen ju-
 „ dicii rationis , quod quandoque magis , quan-
 „ doque minùs est liberum in somno . Unde in
 „ tali pollutione , si ad causam recurrrens dubitet
 „ de consensu , omninò abstinere debet . Si au-
 „ tem expressè invenerit consensum non præces-
 „ sisse , & necessitas urgeat , aut aliqua causa
 „ potior reformet pactum , potest accedere , aut
 „ etiam celebrare non obstante corporis im-
 „ munditia aut hebetatione mentis : aliàs si ne-
 „ cessitas non incumbat , videtur non exhibere
 „ reverentiam debitam Sacramento ; non tamen
 „ si celebrat , mortaliter peccat , sed venialiter ;
 „ sicut cum quis quandoque mentis evagatio-
 „ nem patitur . Quando autem ex illusione acci-
 „ dit , si illusionis causa in nobis præcessit , putà
 „ cum quis indevotus ad dormiendum accesserit ,
 „ idem est judicium ac de pollatione quæ ex co-
 „ gitatione præcedenti causatur ; si autem in
 „ nobis causa non præcesserit , imò magis causa
 „ contraria , & hoc frequenter accidat , & præ-
 „ cipuè in diebus quibus quis communicare de-
 „ bet ; signum est quod diabolus homini fructum
 „ Eucharistiæ percipiendæ auferre conatur . Unde
 „ in tali casu consultum fuit cuidam Monacho ,
 „ ut in Collationibus Patrum legitur , quod
 „ communicaret ; & sic Diabolus videns se non
 „ posse consequi intentum , ab illusione cessavit .

De Sacram. Euchar. Cap. XI. 203

Quaest. 8. Quænam sunt animæ dispositiones, quibus communio redditur sacrilega?

Resp. Ut diximus ex Divo Thoma; peccatum mortale ex necessitate à perceptione Eucharistiæ impedit, quia mortaliter peccat, qui cum conscientia peccati mortalis accedit, aut sine tali conscientia, si ex ejus culpa, credit separatam esse, & non sit, contra mandatum Apostoli: *Probet autem seipsum homo; & sic de Pane illo edat, & de Calice bibat.*

1. ad Corin.
th. cap. 11.

Et ex Concilio Tridentino, in quo sic legitur: Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali Confessione, ad sacram Eucharistiam accedere debeat. Quod à Christianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc sancta Synodus perpetuò servandum esse decrevit, modò non desit illis copia Confessoris; quòd si, necessitate urgente, Sacerdos absque prævia Confessione celebraverit, quam primùm confiteatur.

Conc. Trident. sess.
13. cap. 7.

Quaest. 9. Sufficit-ne ut quis immunis sit à mortali peccato, ad recipiendam cum fructu sacram Communionem?

Resp. Certum est, ad recipiendum totum Communionis fructum, non sufficere, ut quis immunis sit à quocumque mortali peccato, sed insuper requiri, ut immunis sit ab omni affectu voluntario venialium peccatorum, ut habetur in Can. *Quotidie*, quem Gratianus attribuit Divo Augustino, in quo sic legitur: *Quotidie Eucharistia* Communionem percipere, nec laudo, nec vitupero: omnibus tamen Dominicis diebus communicandum suadeo & hortor; si tamen mens sine affectu peccandi sit. Nam habentem adhuc voluntatem

Can. *Quotidie*. De
Consecr.
dist. 29

„ peccandi , gravari magis dico Eucharistiæ per-
 „ ceptione , quàm purificari. Et ideo quamvis
 „ quis peccato mordeatur , peccandi non habeat
 „ de cætero voluntatem , & communicaturus
 „ satisfaciatur lacrymis & orationibus , & confi-
 „ dens de Domini miseratione , qui peccata piæ
 „ confessioni donare consuevit , accedat ad Eu-
 „ charistiam intrepidus & securus. Sed hoc de
 „ illo dico , quem capitalia & mortalia peccata
 „ non gravant.

Huic Canoni innixus S. Franciscus Salesius,
 in introductione ad vitam devotam , Philothea
 suadet , ut singulis diebus Dominicis commu-
 nicet , modo absit affectus ad peccata morta-
 lia , & venialia. Quare hæc regula , ex sancto
 Francisco Salesio , dari potest , quod ad suaden-
 dum alicui ut singulis diebus Dominicis com-
 municet necesse est ut sit exemptus ab omni
 peccato mortali , neque habeat affectum ad
 veniale , & magnum habeat communicandi
 desiderium. Ita suadet S. Franciscus Salesius
 2. p. cap. 20.

Quæst. 10. Quid intelligis cum asseris , de-
 ponendum esse omnem affectum etiam venia-
 lium peccatorum , ad fructuosè Communio-
 nem percipiendam ?

Resp. Intelligo renunciandum esse ex animo
 cuicumque rei , quæ Deum quamvis leviter
 possit offendere ; & operam dandam hujus-
 modi defectibus seriò emendandis , ad quos se
 quis propensum agnoscit.

S. Ansel-
 mus in 1.
 ad Corin-
 th. cap. 11.

„ Quare S. Anselmus ait : *Ante Communio-*
 „ *nem* ubi est homo , versetur ante oculos ejus
 „ imago futuri judicii , & quidquid in se viderit
 „ quod à iudice venturo reprehendi possit & pu-
 „ niri , ipso nunc in seipso reprehendat & puniat.
 „ Peccata enim sive parva , sive magna , impu-
 „ nita esse non possunt , quia aut homine pu-

niente aut Deo judicante *plectuntur.* cc

Verum autem, & præcipuum ex mediis, ad discernendum sit-ne in nobis aliquis affectus peccati venialis, est expendere, seu examinare, an aliquam adhibeamus diligentiam, ut præveniamus naturæ nostræ, ad hæc peccata propensionem; & fideliter applicemus remedia, quæ ab his eximere nos possunt. Sic qui propensus est ad levia mendacia proferenda, debet, quantum fieri potest, ante Communionem se retractare. Ille qui nimis propensus est ad sua commoda inordinatè quærenda, deberet se exercere in aliqua mortificatione quotiescumque agnoscit amorem suarum commoditatum illum impulisse ut Deum leviter offenderet: qui se ad vanam gloriam inclinatum videt, deberet se in rebus humilibus exercere, ut se abjectum ostenderet coram illis cujus æstimationem inaniter prosequabatur, & sic de cæteris.

Quæst. II. Sufficit-ne ad frequentem Communionem carere affectu peccandi?

Resp. Præterea requiritur, ex Divo Salesio supra citato, magnum communicandi desiderium. Quare S. Chrysostomus ait, *Nemo igitur* cum nausea accedat, nemo remissus: sed excitati, ac incensi, ac ferventes omnes accedant. Non videtis quantâ infantes animi alacritate mamillas arripiunt? Qua pressione papillis infigunt labia? Non minori cupiditate nos quoque ad hanc mensam, & ad hujus Calicis spirituales accedamus papillam; imò verò majori desiderio quasi lactentes pueri gratiam Spiritûs sugamus. Unus sit nobis dolor, una moestitia, si hoc alimento spirituali privamur. cc

Verum ne nosmetipsos in hoc desiderio fallamus, sciendum est, hujusmodi desiderium duplicis esse generis, sicut duplex est fames

cc S. Chry-
soft. hom.
cc 8, in Matt.

circa corporale nutrimentum; altera quæ provenit ex vera digestionem, seu concoctionem, estque salutaris; altera quæ provenit ex stomachi intemperie, estque mala, seu perniciofa; quia indicat aliquam indispositionem: sic accidit in nostro calu, & attentè advertendum est, an hoc desiderium communicandi, sit vera fames spiritualis alimenti, & procedat ab animo divino amore inflammato, ut ait supra relatus Divus Thomas; quo fit ut cupiamus uniri Christo, & ejus vitâ vivere? an sit perniciofa fames ab extranea aliqua causa, aut vitiofa qualitate proveniens, ut cum quis ob mundi honestatem, ad virtutis ostentationem, aut ob alia hujusmodi motiva ad sacram Communionem accedit.

Argumentum tutissimum, & evidentissimum in hac fame discernenda, est fructus, seu progressus qui percipitur ex sacra Communionem, cum juxta sanctos Patres, Jesus-Christus in hoc Sacramento se nobis præbeat, ut verè Dii simus, sicut ipse verè est homo. Idcirco si post Communionem quis fideliter carat abstinere ab iis omnibus, vel etiam minimis, quæ Deum offendunt, vitiosos affectus superare, & à maculis quæ ex prava cupiditate nascuntur, se continuo purgare: tunc verum sine dubio est desiderium communicandi: tunc vera omnino fames Divini illius cibi.

Quæst. 12. Est-ne consulendum iis qui se peccatorum mortalium conscios norunt, ut statim post Confessionem communicent?

Resp. Dicendum, cum Divo Thoma, quod dist. 9. art. 4. non esset consulendum alicui, quod statim post q. 1. in resp. peccatum mortale, etiam contritus & confessus, ad Eucharistiam accederet, sed deberet, ad 2. quæst. nisi magna necessitas urgeret, per aliquod tempus propter reverentiam abstinere.

De Sacram. Euchar. Cap. XI. 207

Et S. Ambrosius relatus in Canone ait:
Nonnulli ideo poscunt pœnitentiam, ut sta- Can. Nonnulli.
tim sibi reddi Communionem velint. Hi non De Pœnit.
tam se solvere cupiunt, quàm Sacerdotem li- dist. 1.
gare: suam enim conscientiam non exuunt,
Sacerdotis induunt, cui praeceptum est: No-
lite sanctum dare canibus, neque miseritis
margaritas vestras ante porcos. Hoc est, im-
mundis spiritibus sacra Communionis non im-
pendenda consortia.

Denique S. Isidorus ait: Caterùm si talia S. Isidorus
sunt peccata, quæ quasi mortuum removeant Hispan. lib. 14
ab Altari, prius agenda pœnitentia est, ac de Officiis
sic deinde hoc salutiferum medicamentum sus- Ecclesiast.
cipiendum: qui enim manducat & bibit in-
dignè, iudicium sibi manducat & bibit. Hoc
est enim indignè accipere, si eo tempore quis
accipiat, quo debet agere pœnitentiam. Idem
habet S. Augustinus Epist. 100. S. Anselmus
in 1. ad Corinth. cap. 11. Ita sancti Patres de
summa hujus Sacramenti dignitate divinitus
persuasi; sed non ita recentiores aliquot Ca-
suiſtæ, qui vel maximè indignos ad sacram
Communionem impellebant, ut patet ex se-
quenti horrenda profectò propositione dam-
nata ab Innocentio XI. *Frequens Confessio &* In Decreto
Communio, etiam in his qui gentiliter vi- contra 65.
vunt, est nota prædestinationis. Propositio-
nes 2. Mar-

Quæst. 13. Quid injungere debent Con- tiii 1679.
fessores Pœnitentibus imparatis, quibus ad Propos. 56.
aliquod tempus differunt sacram Communio-
nem?

Resp. Injungere debent, ac præscribere re-
media, quibus removeantur ab omni peccati
affectu; & primò eos obligare, ut mundanas
dimittant conversationes, & in recessu vivant,
prout uniuscujusque patitur status, sive con-
ditio. Nam si Christus nutriturus animas

Matth. 13.

nostras solo Dei verbo, nos immunes exigit à sollicitudine sæculi, & fallacibus mundi divitiis, asseritque, quod *Sollicitudo sæculi istius & fallacia divitiarum suffocat verbum, & sine fructu efficitur*: requireret-ne fortasse minus ab iis, quos propria carne dignatur in hoc Sacramento pascere.

Obligare eos debent, ut diligenter conscientias excutiant, agantque congruam pœnitentiam peccatorum, quorum se noverint conscios, cùm hoc examen, & hæc pœnitentia debeant Communionem præcedere ex S. Anselmo supra relato.

Præscribere debent Confessarii, ut per aliquot temporis spatium orationi, & lectioni spiritali vacent; in actibus humiliationis animæ & corporis se exercent, eo quod propria culpa meruerint hoc Sacramento Divino privari, offerantque Deo in peccatorum satisfactionem afflictiones & labores propriæ cujusque conditioni annexos.

Denique obligare eos debent, ut sæpè recolant, seu cogitent commoda & ingentes fructus, quos percepturi sunt ex hoc Sacramento, si se ad illud recipiendum disponant, ut oportet, omni bonorum operum genere, ut sunt jejunia, mortificationes, eleemosynæ, orationes frequentiores, & alii id generis pietatis & pœnitentiæ actus.

C A P U T XII.

De Effectibus Sacramenti Eucharistiæ.

Quæst. I. **Q**UIS NAM est primus Sacramenti Eucharistiæ effectus ?

Resp. Ut habetur in Decreto Eugenii IV. in Concilio Florentino : *Hujus Sacramenti effectus quem in anima operatur dignè sumentis, est adunatio hominis ad Christum; & quia per gratiam homo Christo incorporatur & membris ejus unitur, consequens est quòd per hoc Sacramentum in sumentibus dignè augeatur gratia.*

Decret. Eugenii IV. in Conc. Flor.

Hoc Sacramentum, ait sanctus Carolus, *gratiam in animam influit, cum pure & sanctè sumitur. Qui manducat, inquit Dominus, meam Carnem & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo. Qui enim pietatis & religionis studio affecti hoc Sacramentum sumunt, Christi Corpori tanquam viva membra inseruntur; si quidem scriptum est. Qui manducat me, & ipse vivet propter me.*

S. Carol. Actor. p. 4. De sac. Eucharist.

Quæst. 2. Qui immunis à peccato mortali communicat, sed cum affectu peccati venialis, & absque actuali devotione, recipit-ne augmentum gratiæ ?

Resp. Videtur, juxta Divum Thomam, fieri posse, ut accedens ad hoc Sacramentum absque actuali devotione, cum affectu peccati venialis, non percipiat effectum hujus Sacramenti, quamvis immunis sit à peccato letali; Dicendum, inquit, quòd omnis perfectio acquirenda impeditur per remotionem propriæ dispositionis. Sicut autem dispositiones mate-

D. Th. in 4. dist. 12. art. 1. q. 2. in resp. ad 2. quæst.

riales se habent ad perfectionem formæ, ita actus se habent ad perfectionem finis. Vnde cum hoc Sacramentum perficiat coniungendo fini, ad hoc quod effectum suum plenè habeat in sumente, oportet quod adsit actualis devotio: & quia interdum absque mortali peccato actualis devotio impediri potest, cum distractiones varia ipsam impediunt, & peccata venialia virtutum actum tollant; absque peccato mortali potest effectus huius Sacramenti impediri: ita quod aliquis augmentum gratiæ non consequatur, nec tamen reatum peccati mortalis incurreret: sed fortè reatum peccati venialis, ex hoc quod imparatus accedit.

Card. Cařetanus. in 4. q. 79. 3. P. S. Tho,

Et Cardinalis Cajetanus huius rationem, ut ita dicam, sensibilem affert his verbis: Si quilibet sumptione Eucharistiæ (etiam si nullus interior charitatis actus, ob mentis distractionem, interveniat) augetur gratia: infinitorum panè Sacerdotum, quos credimus verè in gratia celebrare, charitas jam esset major intensivè, quàm credi rationabile sit, cum tanta multitudo charitatis in tanta multitudine otiosa pateat, quoniam nec extra apparent, nec intus de se ipsis testantur actus similes ferventissimæ charitatis: & tamen certum est, quod sicut amor Dei non est otiosus, sed operatur magna, si est: ita tam magna augmentatio amoris Dei non est otiosa, sed operatur multò maiora quàm prius proportionaliter, si est: & consequenter si longè maiora operari renuit, longè maior charitas non est: & tamen longè maior ponitur esse in singulis celebrationibus, quantumcumque parum crevisset charitas Sacerdotis, qui tot annis, diebus ferè singulis in gratia celebravit.

Quæst. 3. Quinam sunt ceteri huius Sacramenti effectus?

De Sacram. Euchar. Cap. XII. 211

Resp. Ex Decreto unionis Eugenii I V. in Concilio Florentino : *Omnem effectum quem materialis cibus & potus quoad vitam agunt corporalem , sustentando , augendo , reparando , & delectando , Sacramentum hoc quoad vitam operatur spirituales.*

Tertius hujus Sacramenti effectus habetur in Concilio Tridentino , his verbis : *Sumi vo-* Conc. Trid.
luit Sacramentum hoc tanquam spirituales sess. 13. cap.
animarum cibum , quo alantur & conforten- 2.
tur viventes vitam illius qui dixit : Qui man-
ducatur me , & ipse vivet propter me ; Tan-
quam antidotum , quo liberemur à culpis quo-
tidianis & à peccatis mortalibus præservedur.

Et ut ait sanctus Bernardus : *Duo Sacramen-* S. Bernard.
tum hoc operatur in nobis : ut videlicet & sen- serm. De Bap-
sum minuat in minimis , & in gravioribus pec- tismo , & de
catis tollat omnino consensum ; si quis vestrum Sacr. Altar.
non tam sæpe modo , non tam acerbos sentit circa me-
iracundia motus , invidia , luxuria , aut ce- dium.
terorum hujusmodi , gratias agat Corpori &
sanguini Domini , quoniam virtus Sacramen-
ti operatur in eo.

Hoc Sacramentum vim etiam habet remittendi peccata venialia , ut ait sanctus Ambrosius. *Qui vulnus habet , medicinam requirit :* S. Ambro-
medicina est cœleste & venerabile Sacramen- sius. De Sa-
tum , iste Panis quotidianus in remedium quo- cram. lib. 5.
tidiane infirmitatis , id est , peccatorum ve- cap. 4.
nialium.

Hoc Sacramentum , inquit Divus Thomas, D. Th. 3. p. operatur remissionem peccati , perceptum ab eo q. 79. art. 31
qui est in peccato mortali , *cujus conscientiam* in corp.
& affectum non habet : Juxta id quod dicit Ecclesia in collecta pro vivis & defunctis : *Sit hoc Sacramentum ablutio scelerum.*

Dicendum , ait ibidem S. Thomas in respon. ad 1. quod petimus , *ut hoc Sacramentum sit*

212 TRACTATUS IV.

ablutio scelerum quorum conscientiam non habemus, secundum illud Psalmi 18. Ab occultis meis munda me, Domine.

Denique ultimus hujus Sacramenti effectus, qui reliquos aliquo modo complectitur, est peculiaris quædam virtus ad procurandam dignè suscipientibus vitam æternam, ut habetur Joannis cap. 6. *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in novissimo die.*

S. August.
Tract. 26. in
Joannem.

Quare Divus Augustinus super illud Joannis cap. 6. Caro mea verè est cibus, ait: *Cùm cibo & potu id appetant homines, ut non esuriant neque sitiant; hoc veraciter non præstat, nisi iste cibus & potus, qui eos à quibus sumitur, immortales & incorruptibiles facit in societate Sanctorum, ubi pax erit & unitas plena atque perfecta.*

TRACTATUS QUINTUS.
DE
SACRIFICIO
MISSÆ.

CAPUT PRIMUM.

*Nomen, Definitio, & Existentia
Sacrificii Missæ.*

Quæst. I. QUID significat Missa.

Resp. **Q**UOD significat Missa, Etymologia nominis Missæ, juxta piam S. Thomæ & S. Bonaventuræ explicationem, sumitur à Latino nomine *Missa*, quod significat mittere, quia ut ait Divus Thomas: Propter hoc etiam *Missa* nominatur, quia per Angelum (id est, Christum, qui est magni consilii Angelus) Sacerdos preces ad Deum mittit, sicut populus per Sacerdotem, vel quia Christus est Hostia nobis *Missa* à Deo: unde & in fine *Missæ* Diaconus populum licentiat, dicens, *Ite Missa est*, scilicet Hostia ad Deum per Angelum, ut scilicet sit Deo accepta.

D. Th. 3. p.
q. 83. art. 4.
ad 2.

Et Divus Bonaventura ait: Dicitur autem *Missa*, à mittendo, & representat legationem inter homines & Deum: Deus enim mittit Filium suum Christum in Altari, & iterum mittit Ecclesia Fidelis eundem Christum ad

S. Bonav. in
Opusc. de
Expof. Missæ,
cap. 2.

Patrem, ut pro peccatoribus intercedat.

ad Guidobal-
dum Burgun-
dionum Re-
gem. Epist. 1. Sed verior hujus nominis explicatio ea est, quam tradit Alcimus Avitus Episcopus Vienne-
sis dum ait : *Non Missam facitis, nihil est aliud, quam non dimittitis : à cujus proprietate sermonis in Ecclesiis, Palatisque sive Prætoriiis, Missa fieri pronuntiatur, cum populus ab observatione dimittitur. Nam genus hoc nominis etiam in secularibus Auctoribus invenietis, ut in Cicerone & Suetonio.*

Certum est in primitiva Ecclesia, duas fuisse dimissiones (quod nomini Missæ locum dedit.) Prima fiebat post lectionem Evangelii, & sermonem, cum Diaconus clara voce dimittebat infideles, pœnitentes, Catechumenos, & alios quibus non licebat Sacrificio interesse : altera fiebat, ut nunc etiam in usu est, peracto Sacrificio, seu in fine Missæ, cum dimittebantur Fideles, his verbis, *Ite Missa est.*

Primi Christiani utpotè exactioris disciplinæ, profanos, & nondum purgatos maxime declinabant; quapropter Ecclesiarum sanctuaria ab eorum aspectibus, & velis, & ferreis cancellis removebant, donec Baptismo suscepto, & post pœnitentiam juxta morem ritè peractam ad Divina Mysteria omnes simul convenirent.

Ante Mysteriorum celebrationem dimittebantur indigni qui interessent, adeoque in duas veluti partes Missam diviserunt, scilicet in Missam Catechumenorum, & Missam Fidelium. Missa Catechumenorum duobus, & tribus primis sæculis constabat aliquot Psalmis & orationibus, & statim à templis dimittebantur; verum progressu temporis judicarunt sancti Patres non dimittendos esse Catechumenos, & pœnitentes, nisi post lectionem Evangelii, ejusque expositionem in concione,

De Sacrificio Missæ. Cap. I. 215

ut inde fructum spirituales perciperent, ac proinde statutum fuit in Concilio Carthaginensi 4. *Vt Episcopus nullum prohibeat ingredi Ecclesiam & audire verbum Dei, siue Gentilem, siue Hæreticum, siue Iudæum usque ad Missam Catechumenorum.*

Conc. Carthag. Can. 84. ann. 398.

Rationem affert Concilium Valentinum in Hispania, dum ait: *Hoc inter cætera censuimus observandum, ut Sacro-sancta Evangelia ante munerum illationem, vel Missam Catechumenorum in ordine lectionum post Apostolum legantur, quatenus salutaria præcepta Domini nostri Iesu-Christi, vel sermonem Sacerdotis, non solum Fideles, sed etiam Catechumeni ac pœnitentes, & omnes qui ex diverso sunt, audire licitum habeant: sic enim Pontificum predicatione audita, nonnullos ad fidem attractos evidentè scimus.*

Conc. Valent. cap. 1. ann. 524.

Quæst. 2. Hoc nomen Missa est-ne antiquum in Ecclesia?

Resp. Antiquissimum est, cum Divus Ambrosius 4. sæculo ejus mentionem faciat Epistola 33. ad Marcellinam sororem, *Missam facere cœpit; & sermone 34. Moneo vos ut qui juxta Ecclesiam est, & sine gravi impedimento potest, quotidie audiat Missam.*

Divus Augustinus, qui eodem sæculo florebat utitur hoc Missæ nomine sermone 91. de tempore. *In lectione qua nobis ad Missas legenda est. Et serm. 237. Ecce post sermonem fit Missa Catechumenis, manebunt Fideles.*

Facile esset referre varios authores 5. sæculi, qui utuntur nomine Missæ. S. Leo Papa, Victor, & Paulinus illius meminerunt. Observandum solum hic est, de hoc nomine loqui S. Ambrosium, & S. Augustinum ut de nomine jam dudum in usu apud Christianos; ex

quo patet nomen Missæ esse ferè coævum Ecclesiæ.

Quæst. 3. Quid est Sacrificium?

Resp. Sacrificium propriè sumptum definitur à Theologis, Oblatio sensibilis soli Deo facta ad profitendum supremum ejus in omnes creaturas dominium à legitimo Ministro, rei externæ & sensibilis peculiariter consecrata, per veram immutationem, & destructionem rei oblata. Colligitur hæc definitio ex sancto Thoma 2. 2. q. 85.

Hæc definitio non competit, nisi vero Sacrificio; non autem Sacrificio latè accepto, quod complectitur omnia bonorum operum genera in honorem Dei; sic S. Augustinus ait: *Verum sacrificium est omne opus quod agitur, ut sanctâ societate inhereamus Deo.*

S. Aug. de
Civit. Dei.
lib. 10. cap. 6.

S. Tho. 3. p. q. 21. art. 2. Et ut ait Divus Thomas: *Omne illud quod Deo exhibetur ad hoc quod spiritus hominis fertur in Deum, potest dici Sacrificium, secundum illud Psalmi: Sacrificium Deo spiritus contribulatus.*

Ecclesiastici cap. 5. *Sacrificium salutare est, attendere mandatis, & discedere ab iniquitate. Qui facit misericordiam, offert sacrificium:* At in sequentibus sumitur Sacrificium in propria significatione. *Misericordiam volo, non Sacrificium:* Osee cap. 6. *Melior est enim obedientia quàm victima.* 1. Regum, cap. 15.

Quæst. 4. Quomodo potest clarè explanari tradita Sacrificii definitio?

Resp. Dicitur & est 1. *Oblatio*, hoc est, actio peculiaris, & determinata, quâ aliquid offertur. Deinde est *oblatio sensibilis*, per quod Sacrificium externum & visibile, de quo hic loquimur, distinguitur à Sacrificio interno,

De Sacrificio Missæ. Cap. I. 217

terno, & invisibili, quod consistit in pia voluntate, quâ quis seipsum offert Deo cum his quæ possidet in perpetuam servitutem. Sacrificium externum & visibile, testimonium est apparens interni Sacrificiî. Quare S. Augustinus ait: *Sacrificium visibile, invisibilis Sac-* Lib. 10. de
rificiî Sacramentum, id est, sacrum signum Civit. Dei
est. Verum licet regulariter loquendo oblatio cap. 5.
invisibilis, & interior præstantior sit externâ & visibili, & invisibilis accepta sit Deo sine externa, & merè visibili, licet hæc externa non sit grata Deo, qui intuetur cor, sine invisibili, & internâ: attamen nomen Sacrificiî propriè convenit oblationi externæ & visibili, non autem invisibili, quia occulta est, & particularis, & nomine Sacrificiî intelligitur honor publicus, & sollemnis exhibitus supremo Domino à Ministro publico; necesse igitur est ut oblatio sit externa.

Tertiò, Est oblatio soli Deo facta; quia Sacrificium est verus Patriæ cultus, qui supremæ Majestati solum deferitur; unde legimus Exodi cap. 22. *Qui immolat Diis, occidetur, præterquam Domino soli.* Quemadmodum cultus datur internus, quem soli Deo exhibemus, quo ipsum agnoscimus primum, & supremum bonum, principium & finis omnium rerum, & in hac cognitione quam fides inspirat, nosmetipsos humiliter ex animo prosternimus, ac demittimus coram eo; oportebat etiam, ut signum esset exterius, quo testaremur hos venerationis sensus soli Deo debitos: Atqui solum Sacrificium cultum hunc potest significare, si quidem cætera omnia testimonia, & externa signa observationis, & reverentiæ, quæ Deo à nobis exhibentur, sive flectendo genua, sive ad eum dirigendo preces deferri possunt etiam Angelis & hominibus: at Sacrificium

Tomus III,

K

Conc. Trid.
De Sacrificio
Missæ. sess. 12.
cap. 3.

foli Deo reservatur, ac debetur. Et quamvis, ut ait Concilium Tridentinum, in honorem & memoriam Sanctorum nonnullas interdum Missas Ecclesia celebrare consueverit; non tamen illis Sacrificium offerri docet, sed soli Deo qui illos coronavit. Vnde nec Sacerdos dicere solet: Offero tibi Sacrificium, Petre & Paule; sed Deo de illorum victoriis gratias agens eorum patrocinia implorat, ut ipsi pro nobis intercedere dignentur in cælis, quorum memoriam facimus in terris.

S. Aug. lib.
8. De Civit.
Dei. cap. 27.

S. Augustinus nos docet, Sacrificium non posse offerri Martyribus, sed soli Deo. Quis audivit aliquando, ait, stantem Sacerdotem ad altare, etiam super sanctum Corpus Martyris ad Dei honorem cultumque constructum, dicere in precibus: Offero tibi Sacrificium, Petre, vel Paule, vel Cypriane, cum apud eorum memorias offeratur Deo, qui eos & homines & Martyres fecit.

Quod adhuc clarè explicat Divus Augustinus, lib. 20. quem scripsit contra Faustum Manichæum. Populus Christianus, ait, memorias Martyrum religiosa solemnitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & ut meritis eorum consocietur, atque orationibus adjuvetur; ita tamen ut nulli Martyrum, sed ipsi Deo Martyrum sacrificemus, quamvis in memorias Martyrum constituamus altaria.

Divus Thomas rationem nos docet, cur Sacrificium soli Deo offerri possit, cum ait: 5. Tho. 2. 2. Exteriores actus Religionis ad interiores ordi-
q. 85. art. 2. nantur: anima autem se offert Deo in Sacrificium, sicut principio sua creationis, & sicut fini sua beatificationis; & ideo sicut soli Deo summo debemus Sacrificium spirituale offerre, ita etiam soli Deo debemus offerre exteriora Sacrificia.

De Sacrificio Missæ. Cap. I. 219

Non alteri visibile Sacrificium offerendum esse noverimus, ait Divus Augustinus, quam illi, cuius in cordibus nostris invisibile Sacrificium nos ipsi esse debemus.

D. Aug. de
Civit. Dei.
lib. 10. cap.
19.

4. Est Oblatio Deo facta ad profitendum supremum ejus in omnes creaturas dominium: Et hic est omnium finis Sacrificiorum, quæ sunt veluti tributa reddita in testimonium subjectionis nostræ, & plenariæ potestatis quam Deus habet in nos. Hic finis meritum, & premium constituit actus Sacrificii instituti ad summum Deo honorem exhibendum, profitendo omnia ab ipso esse, & pro illius gloria ad nihilum redigenda.

Dicitur *A legitimo Ministro*, quia ad omnes promiscuè non spectat offerre Sacrificium, sed ad specialiter deputatos, ut personas publicas, & præcipuos Ministros ad id peragendum nomine totius populi. In lege naturæ id spectabat ad capita familiarum, ut ad Noë, Abraham, & alios, aut ad eos quibus inspirabat Deus, ut hoc munere fungerentur. In lege scripta, Sacerdotium ad solam Aaron posteritatem pertinebat juxta illud Exodi cap. 33. *Applica quoque ad te Aaron fratrem tuum cum Filiis suis de medio filiorum Israël, ut Sacerdotio fungantur mihi.* Sed in lege gratiæ adoranda victima, quæ in nostris offertur Altaribus, à solis Sacerdotibus immolari potest, qui hanc potestatem accipiunt dum ordinantur. *Sacerdoti*, inquit Divus Thomas, *cum ordinatur, confertur potestas hoc Sacramentum consecrandi in persona Christi: per hoc enim ponitur in gradu eorum quibus dictum est à Domino, Hoc facite in meam commemorationem. Et ideo dicendum est, quod proprium est Sacerdotum hoc conficere Sacramentum.*

D. Tho. 3. p.
q. 82. art. 1.

Quæst. 5. Quare dicitur Rei externa & sensibilis specialiter Deo consecrata?

Resp. Quia victima oblata debet fieri sacra, ex prophana, & per hanc consecrationem Deo singulariter dedicari; *Id enim significat sacrificare, ac sacrum facere*, ut ait Divus Thomas 2. 2. q. 85. art. 3. ad 3. Hæc consecratio, qua res Deo in Sacrificium oblata in veteri lege ipsi dedicabantur, fiebat diversis mysticis ceremoniis prolixè relatis in Levitico, quæ ceremoniæ figuræ erant, & umbræ ejus quod agitur in vero Sacrificio, quod in nostris offertur Altaribus; & per hanc consecrationem Sacrificium etiam differt à meris oblationibus, quæ hac consecratione, & dedicatione non egent.

Quæst. 6. Quare dicitur: Per transmutationem, & veram rei oblata destructionem?

Resp. Per hoc, Sacrificium distinguitur à simplicibus oblationibus, ut enim ait Divus Thomas: *Sacrificia propriè dicuntur, quando circa res Deo oblata aliquid fit, sicut quando animalia occidebantur, & comburebantur; quod Panis frangitur, & comeditur, & benedicitur.* Ratio necessitatis hujus destructionis in Sacrificio, est, quia offertur Deo ut solemnis protestatio subjectionis nostræ, quâ ipsum agnoscimus, ut supremum vitæ, & mortis Dominum; & hæc destructio, seu immolatio repræsentat supremam Dei in nos auctoritatem, nosque paratos esse ad perdendam vitam cum Deo placuerit; & quia non licet nobis ipsis necem inferre, substituimus victimam in Sacrificio externo, ut ostendamus dispositionem in qua sumus, vitam nostram sacrificandi pro honore supremæ ejus debito Majestati. Huc accedit, quod omnia tam legis naturæ, quàm scriptæ Sacrificia, repræsentabant Sacrificium Christi in Cruce peragendum,

D. Tho. 2. 2.
q. 85. art. 3.
ad 3.

De Sacrificio Missæ. Cap. I. 221

ut ait S. Augustinus his verbis: *Hujus veri Sacrificii multiplicia, variaque signa erant Sacrificia prisca sanctorum, cum hoc unum per multa figuraretur*: Atqui hoc Divinum Sacrificium impletum est per destructionem, & immutationem pretiosæ victimæ quæ oblata fuit; oportebat igitur, ut Sacrificia perficerentur per mortem, & destructionem diversarum oblationum quæ Deo in Sacrificio offerebantur; cumque Sacrificium, quod in nostris offertur Altaribus sit repræsentatio & innovatio Sacrificii in Cruce oblato, *Sola offerendi ratione diversa*, ut ait Concilium Tridentinum, perfici debet per destructionem victimæ oblatae.

S. Aug. lib. 10. de Civit. Dei. cap. 10.

Sess. 22. De Sacrif. Missæ. cap. 1.

Quæst. 7. Oportet-ne Sacrificium externum conjunctum esse cum Sacrificio interno?

Resp. Ut Sacrificium integrum sit, & perfectum, esse debet internum simul, & externum: offerre Deo Sacrificium externum sine interno, est offerre signum mendax, & umbram sine corpore, & eodem modo se gerere, ac illi qui multa promittunt sine intentione illa adimplendi, contra illud quod dicitur Joannis

cap. 4. *Spiritus est Deus, & eos qui adorant eum, in Spiritu & veritate oportet adorare.*

D. Aug. de Civit. Dei. lib. 10. cap. 4.

Hic est Dei cultus, ait Divus Augustinus, *hæc vera religio, hæc vera pietas, hæc tantum Deo debita servitus.* Et idem in Psalmum 77. ait; *Hoc enim colitur quod diligitur; unde quia Deus rebus omnibus major, & melior invenitur, plus omnibus diligendus est ut colatur, nec colitur ille nisi amando.*

Quæst. 8. Quotuplex est Sacrificium?

Resp. Quadruplex. Primum est antonomastice Sacrificium Patriæ, aut adorationis seu Latreuticum, quo agnoscimus supremum Dei in omnes creaturas dominium; & hoc Sacri-

S. Greg. in
Ezechi. ho-
mil. 20.

ficiū in lege scripta fiebat per Holocausta, Levitici, cap. 6. *Hæc est lex Holocausti; cremabitur in Altari tota nocte usque mane.* Ad ostendendum quod omnia quæ possidemus, à Deo habemus. Hoc Sacrificiū ex intimo cordis affectu offerre debent Christiani, ait S. Gregorius: *Cum enim quis aliquid suum Deo vovet, & aliquid non vovet, Sacrificiū est. Cum verò omne quod habet, omne quod vivit, omne quod sapit, omnipotenti Deo voverit, Holocaustum est.* Et ibidem Homilia 12. ait. *Qui enim sic operantur ea quæ Dei sunt, ut tamen quadam, quæ sunt sæculi, non relinquunt, Sacrificiū & non Holocaustum offerunt: qui autem cuncta quæ sunt mundi, deserunt, & totam mentem igne divini amoris incendunt: hi nimirum omnipotenti Domino Sacrificiū & Holocaustum sunt.*

Sacrificiū actionis gratiarum, seu Eucharisticum, illud est quod offertur Deo, ad ipsi gratias agendum pro omnibus Beneficiis acceptis, quibus nos licet indignos quotidie cumulat.

Offerimus etiam Deo Sacrificiū propitiatorium, ad ejus iram placandam, ad satisfaciendum ejus justitiæ, & ad obtinendum veniam peccatorum.

Denique Sacrificiū impetratorium illud est, quo misericordiam Dei imploramus, ut necessaria animæ & corporis largiatur. Hæc tria postrema Sacrificia, fiebant in lege veteri, per Sacrificia, quæ dicebantur pacifica, & per expiatoria, aut diversas hostias pro peccatis: Sacrificia pacifica instituta erant aut pro gratis acceptis, aut pro obtinendis, ac proinde erant Eucharistica, aut impetratoria. Quatuor hæc Sacrificia perfectissimo modo concurrunt in Sacrificio, quod in Altari nunc offertur, ut

De Sacrificio Missæ. Cap. I. 223

ait S. Chrysostomus : *Omnia veterum Sacrificia, nova superveniens gratia, uno complexitur Sacrificio.* S. Chrysost. in Psal. 75.

Quest. 9. Tenemur-ne ex jure naturali offerre Deo Sacrificia ?

Resp. Ut asserit Divus Thomas ; Ex naturali ratione procedit, ut quemadmodum Dominis temporalibus aliqua offeruntur in recognitionem dominii ; ita etiam Deo, tanquam supremo omnium Domino, quasdam sensibiles res in signum debitæ subjectionis & honoris offeramus : unde Sacrificiorum oblatio ad jus naturæ pertinet. Naturalis ratio dicit homini, quod alicui superiori subdatur propter defectus quos in seipso sentit, in quibus ab aliquo superiori eget adjuvari & dirigi ; & quidquid illud sit, hoc est quod apud omnes dicitur Deus. Sicut autem in rebus naturalibus naturaliter inferiora superioribus subduntur : ita etiam naturalis ratio dicit homini secundum naturalem inclinationem, ut ei quod est supra hominem, subjectionem & honorem exhibeat secundum suum modum ; est autem modus conveniens hominis, ut sensibilibus signis utatur ad aliqua exprimenda, quia ex sensibus cognitionem accipit. Et ideo ex naturali ratione procedit, quod homo quibusdam sensibilibus rebus utatur, offerens eas Deo in signum debitæ subjectionis & honoris. Hoc autem pertinet ad rationem Sacrificii ; & ideo ratio Sacrificii pertinet ad jus naturale. S. Th. 2. 2. q. 85. a. 1.

Ideoque nulla est religio, sive vera sive falsa, quæ non præceperit offerre Sacrificia in signum subjectionis quæ Deo debetur. Ex quo patet quàm deploranda sit cæcitas Hæreticorum hujus temporis, qui negantes veritatem Sacro sacri Sacrificii Missæ, quod est unicum Sacrificium exterius & visibile Christianorum,

consequenter negant illud quod essentiam Religionis constituit.

Quæst. 10. Missa est-ne verum Sacrificium?

Resp. Missam esse verum Sacrificium de fide est in Concilio Tridentino definitum sub anathemate his verbis: *Si quis dixerit in Missa non offerri Deo verum & proprium Sacrificium, anathema sit.*

Sess. 22. De
Sacrif. Missæ.
Can. 1.

Primum Scripturæ argumentum petitur ex cap. 1. Malachiæ Prophetæ Sacerdotes Aaroneos sic increpantis: *Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestra: ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in Gentibus, & in omni loco sacrificatur & offertur nomini meo Oblatio munda.*

6. Aug. lib. 9.
de Civit. Dei,
cap. 3.

Quibus verbis Propheta prædixit; ut ait S. Augustinus: *Cessaturas victimas, quas in umbra futurorum offerebant Iudei, & unum Sacrificium à solis ortu usque ad occasum, sicut jam fieri cernimus oblaturas in Sacrosancto Missæ Sacrificio quod offertur ab omnibus Christianis.*

Neque valet, quod contendunt Hæretici, præfatum illud vaticinium de Sacrificio Crucis intelligendum esse: referuntur enim ex genuina significatione vocis Hebræicæ *Mincha*, quam consultò & sancti Spiritus afflatu adhibuit Propheta, ut apertè significaret incruentum Eucharistiæ Sacrificium. Nam *Mincha* nihil erat aliud, quàm Sacrificium farinæ, & Panis, ut videre est Levitici cap. 2. quod proindè sua specie, & forma, Eucharistiæ Sacramentum pariter, & Sacrificium luculenter adumbrabat: si quidem cum hujusmodi Sacrificio farinæ, *Mincha* scilicet, quotidie libabatur vinum in jugi Sacrificio Agni, juxta

De Sacrificio Missæ. Cap. I. 225

legem, Exodi 29. & 40. quo repræsentabatur altera Eucharistiæ species, scilicet vini, sub qua ex vi verborum consecrationis sanguis Christi ponitur & immolatur, quemadmodum eorundem verborum vi ejusdem Christi Corpus sub Panis specie præsens sistitur.

In Sacrificio Crucis nihil tale cernitur; neque enim in illo farina, & Panis offertur, nec vinum libatur: ergo Propheta nominatim expressit, novum illud, quod prænuntiabat Sacrificium per vocem Hebræicam *Mincha*, ut se Sacrificium in Pane & vino perficiendum, & ideo à Crucis Sacrificio diversum innuere, & prædicere liquidò declararet. Nam omnes Catholici profitentur sanguinolentum Crucis Sacrificium adumbratum fuisse in cæde animalium, quæ in veteri lege ex Divina institutione sacrificabantur; sed incruentum novæ Testamenti Sacrificium in aliis Sacrificiis, & in iis potissimum, in quibus Panis & vinum offerebatur, esse adumbratum asserunt, & credunt.

Quare Concilium Tridentinum congruenter universali traditioni declaravit novi Testamenti Sacrificium, *Esse mundam illam oblationem, quæ nulla indignitate, aut malitiâ offerentium inquinari potest, quam Dominus per Malachiam nomini suo, quod magnum futurum esset in Gentibus, in omni loco mundam offerendam prædixit.*

Sess. 22. De
Sacrif. Missæ.
cap. 1.

Secundum hujus veritatis argumentum sumitur ex Apostolo, Epistola ad Hebræos, cap. 9. *Christus factus est Pontifex in æternum, secundum ordinem Melchisedech.* Scilicet quod sicut Melchisedech Panem, & vinum Deo in Sacrificium obtulit, ita in ultiima Cœna Dominus noster Jesus-Christus obtulit Deo Patris suum Corpus & sanguinem in Sacrificium sub

K. v

speciebus Panis, & vini. Ita explicant sancti Patres hunc Apostoli locum. S. Cyprianus lib. 2. Epist. ad Cæcilium. S. Ambrosius lib. 5. De Sacram. cap. 1. S. Hieronymus, in Epist. ad Marcellam. S. Augustinus lib. 1. contra adversarium Legis & Prophetarum, & alii.

Sufficiet ad institutum nostrum testimonium sanctorum Irenæi, & Ambrosii adducere.

S. Irenæus qui vivebat in fine 2. sæculi sic ait:

S. Irenæus, lib. 4. cap. 349. *Eum qui est ex creatura Panem accepit, & gratias egit dicens: Hoc est Corpus meum; & Calicem similiter qui est ex ea creatura quæ est secundum nos, suum sanguinem confessus est, & novi Testamenti novam docuit oblationem, quam Ecclesia, ab Apostolis recipiens, offert Deo in universo mundo, ei qui alimenta nobis præstat, primitias suorum munerum: de quo & in duodecim Prophetis Malachias sic præsignificavit: Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus omnipotens, & Sacrificium non accipiam de manibus vestris. Quoniam ab ortu solis usque ad occasum, nomen meum glorificatur inter Gentes, & in omni loco incensum offertur nomini meo, & Sacrificium purum. Quoniam magnum est nomen meum in Gentibus, dicit Dominus omnipotens: Manifestissimè significans per hæc, quoniam prior quidem populus cessavit offerre Deo: omni autem loco Sacrificium offertur Deo, & hoc purum, nomen autem ejus glorificatur in Gentibus.*

Sanctus autem Ambrosius in precationibus ante Missam, sic ait: Ego, Domine, memor venerandæ Passionis tuæ accedo ad Altare tuum, licet peccator, ut offeram tibi Sacrificium quod tu instituisti, & offerri præcepisti in tuâ commemorationem pro salute nostra.

Quæst. II. Quomodo intelligendum est

De Sacrificio Missæ. Cap. I. 227

quod dicit Apostolus ad Hebræos. cap. 10. *Christus unæ oblatione consummavit in æternum sanctificatos?* Etenim Sacrificium, quod Christus in Cruce obtulit Patri virtutem habet infinitam, & æternam, quæ sola sufficit ad nostram sanctificationem. Unde inferunt Hæretici, quod sola oblatio Christi in Cruce sufficit sine alio Sacrificio?

Resp. Ex his verbis tantummodò inferri potest quod ait Divus Thomas in hunc locum; *Quia scilicet hostia Christi, qui Deus est & homo, habet virtutem æternam sanctificandi.* Quo non obstante tenemur hoc Sacrificium offerre ad obediendum Christo Domino, id nobis in Evangelio præcipienti, cum ait: *Hoc facite in meam commemorationem*, & ut hæc merita nobis applicentur.

Id solidè explicat Concilium Tridentinum his verbis: *Ut sua Ecclesia visibile, sicut hominum natura exigit, relinqueret Sacrificium, quo cruentum illud semel in Cruce peragendum repræsentaretur, ejusque memoria in finem usque sæculi permaneret, atque illius salutaris virtus in remissionem eorum, quæ à nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur.*

Idem asserit Divus Augustinus relatus in Canone: *Semel, inquit, immolatus est Christus in semetipso, id est, ut ait Glossa, passus in propria persona in forma humana, & tamen quotidie immolatur in Sacramento.*

Divus Ambrosius relatus in Canone ait: *In Christo semel oblata est Hostia ad salutem sempiternam potens. Quid ergo nos? Nonne per singulos dies offerimus? Sed ad recordationem mortis ejus.*

S. Thomas hanc confirmat veritatem ex Ecclesiæ collecta in Missa. *Quoties hujus*

K vj

Conc. Trident. sess. 21. De Sacrificio Missæ. cap. 1.

Can. Semel. De Consecratione. dist. 2.

Can. In Christo. De Consecratione. dist. 2.

S. Thomas. 1. 2. q. 81. art. 2. in corpore.

228 TRACTATUS V.

Hostia commemoratio celebratur, opus nostræ Redemptionis exercetur.

Quest. 12. Quomodo intelligendum est
 22 illud Apostoli ad Hebræos cap. 7. *Et alii qui-*
 23 *dem plures facti sunt Sacerdotes, idcirco quòd*
 24 *morre prohiberentur permanere. Hic autem*
 25 *eo quod maneat in æternum, sempiternum*
 26 *habet Sacerdotium; unde & salvare in per-*
 27 *petuum potest accedentes per semetipsum ad*
 28 *Deum, semper vivens ad interpellandum pro*
 29 *nobis?*

Resp. Facile est explicare hunc Apostoli lo-
 cum, si dicamus cum omnibus Catholicis,
 Sacerdotes qui sunt in Ecclesia, non succedere
 Christo Domino, cum propriè loquendo ille
 solus sit unicus & principalis Sacerdos, & alii
 non offerant Sacrificium, nisi ut Ministri, &
 instrumenta Christi: & ideo non offerunt Sa-
 crificium, neque consecrant nomine proprio,
 propriaque autoritate, sed nomine & autho-
 ritate Jesu-Christi. *Nunc autem*, ait S. Au-
 gustinus, relatus in Can. *Sicut ipse est qui*
baptizat, ita ipse est, qui per Spiritum sanc-
tum hanc suam efficit Carnem, & transit vi-
num in sanguinem.

Can. Virum.
 De Consecr.
 dist. 24

Et Divus Gregorius relatus in Can. ait:
 22 *Heu, in quàm magnum laqueum incidunt,*
 23 *ut divina & occulta Mysteria plus ab aliis*
 24 *sanctificata posse fieri credant; cum unus idem-*
 25 *que Spiritus-sanctus in Ecclesia diffusa per*
 26 *totum orbem terrarum incomprehensibiliter*
 27 *ea Mysteria & occultè atque invisibiliter, &*
 28 *operando sanctificet, & benedicendo bene-*
 29 *dicat.*

Can. Mulii,
 l. 9. c. 1.

Discrimen igitur inter veteris legis Sacerdo-
 res, qui parentibus succedebant, & Sacerdotes
 Legis novæ est, quòd Sacerdotes antiquæ legis
 progenitoribus succedentes, non erant eorum.

De Sacrificio Missæ. Cap. I I. 229

Ministri, sed eorum successores in officio Sacerdotali, quod pari autoritate administrabant qua prædecessores: at in lege Evangelica, Christus solus est principalis Sacerdos, qui semper actu offert Sacrificium ubicumque offeratur; & qui Sacerdotum nomen, & munus habent, non sunt Christi successores, neque illud exercent proprio nomine, neque eadem cum Christo autoritate, sed solum *Pro Christo legatione funguntur*; ut ait Apostolus I. ad Corinth. cap. I.

Et ut ait Divus Thomas: *Sacerdos consecrat hoc Sacramentum, non virtute propria, sed sicut Minister Christi in cuius persona consecrat hoc Sacrificium.* Denique Concilium Florentinum in Decreto Unionis. *Sacerdos in persona Christi loquens, hoc Mysterium conficit.*

D. Tho. 3. p.
q. 82. art. 1.

C A P U T I I.

De Ministro Sacrificii Missæ, & de Dispositionibus ad illud requisitis.

Quæst. I. **Q**UISNAM est Minister Sacrificii Missæ?

Resp. Sacerdos solus est Minister legitimus Sacrificii Corporis, & sanguinis Christi Domini, quod in Altari offertur, ut patet ex variis Ecclesiæ Conciliis. Nicæno, in quo legitur: *Pervenit ad sanctum Concilium, quod in locis quibusdam & civitatibus, Presbyteris Sacramenta Diaconi porrigant: hoc neque regula, neque consuetudo tradidit, ut hi qui offerendi Sacrificii potestatem non habent, his, qui offerunt Corpus Christi, porrigant.* Ex quo patet, quod Diaconi, qui primi sunt Ministri

Conc. Nicæ-
num. Can. 14.

post Presbyteros in Ecclesia, non habent potestatem offerendi Sacrificium.

Cone. Trid.
sess. 21. De
Sacrif. Missæ.
Can. 2.

Et Concilium Tridentinum ait: *Si quis dixerit illis verbis, Hoc facite in meam commemorationem, Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes, aut non ordinasse, ut ipsi, alique Sacerdotes offerrent Corpus & sanguinem suum, anathema sit.*

S. Cypria.
Epist. 63.

S. Cyprianus ait: *Nam si Jesus-Christus Dominus & Deus noster, ipse est summus Sacerdos Dei Patris, & seipsum primus Sacrificium Patri obtulit, & hoc fieri in sui commemorationem præcepit; utique ille Sacerdos vice Christi verè fungitur, qui id quod Christus fecit, imitatur.*

Ex quo patet, solum Sacerdotem esse legitimum Ministrum Sacrificii Missæ, quod Dominus noster Jesus-Christus instituit præcipiendo Sacerdotibus, ut illud offerrent in sui memoriam.

Quæst. 2. Omnes Christiani debent-ne offerre Sacrificium Deo?

Resp. Cum duplex sit Sacrificium, interius scilicet, & exterius: certum est quod Sacrificium interius, quod in integra & universali oblatione quam Deo exhibemus in cordibus nostris consistit, non solum offerri debet à Sacerdotibus, sed etiam ab omnibus fidelibus, qui quantum in ipsis est profitentur hoc modo supremum creatoris dominium. At Sacrificium Religionis exterius, quod peragitur ad solemniter repræsentandum Sacrificium internum, perfectamque erga Deum subjectionem, quodque nihil aliud est, quam Missæ Sacrificium, non debet, neque potest visibiliter & externo ministerio offerri, nisi à Ministris ad id specialiter deputatis. Debent quidem omnes Christiani corde, & voluntate cum Sacerdote uniri,

De Sacrificio Missæ. Cap. II. 231

& unâ cum illo interiùs, & modo invisibili eandem offerre victimam, quam externo ritu Sacerdos Deo offert; quare Sacerdos ante consecrationem conversus ad Fideles, ipsos admonet his verbis: *Orate Fratres, ut meum ac vestrum Sacrificium acceptabile sit apud Deum Patrem omnipotentem*: Et, ut ait S. Petrus Damiani in opusculo de Dominus vobiscum. cap. 8. *A cunctis Fidelibus, non solum viris, sed mulieribus Sacrificium illud laudis offertur, licet ab uno specialiter offerri Sacerdote videatur*. Et in hoc sensu S. Augustinus Missam vocat *Sacrificium Christianorum*.

S. Aug. lib.
10. De Civitate
Dei. cap. 6.

Et summus Pontifex Innocentius III. *Non solum offerunt, inquit, Sacerdotes, sed & universi Fideles. Nam quod specialiter adimpletur Ministerio Sacerdotum, hoc universaliter agitur voto Fidelium*. Et hac de causa Fideles omnes dicuntur Sacerdotes in multis locis Scripturæ. In Apocalypsi cap. 1. *Lavit nos à peccatis nostris in sanguine suo, & fecit nos regnum & Sacerdotes Deo & Patri suo*. Et I. Petri. cap. 2. *Ipsi tanquam lapides vivi super adificamini domus spiritualis, Sacerdotium sanctum, offerre spirituales Hostias acceptabiles Deo per Jesum-Christum*. Unde videmus, quod Sacro-sanctum Missæ Sacrificium offertur ab omnibus Fidelibus modo spirituali & invisibili; sed illud idem Sacrificium impletur exterius à solis Sacerdotibus qui vices Christi gerunt, cujus sunt Ministri visibiles, qui consecrant super Altare illam divinam Hostiam per verba quæ præscripsit illis Dominus Jesus-Christus, & illud offerunt solemniter Patri æterno propriis manibus.

Innocent. III.
De Myst. Missæ.
lib. 3. c. 6.

Quæst. 3. Sacerdos degradatus potest-ne validè Sacrificium Missæ offerre?

Resp. Certum est posse, quia, ut ait Divus

D. Tho. 1.
p. q. 82.
art. 8.

Thomas: *Potestas consecrandi Eucharistiam*,
pertinet ad characterem Sacerdotalis ordinis:
character autem quilibet, quia cum quadam
consecratione datur, indelebilis est; sicut &
quarumcumque rerum consecrationes perpetuæ sunt, nec amitti, nec reiterari possunt.
Unde manifestum est, quod potestas consecrandi non amittitur per degradationem; &
sic patet, quod Sacerdos degradatus potest
conficere hoc Sacramentum. Quod tamen non potest sine gravi peccato.

Quest. 4. Sacerdos qui patitur morbum comitalem, seu caducum, debet-ne celebrare Missam?

S. Tho. 3.
p. q. 82.
art. 10. ad 3.

Resp. Divus Thomas sic respondet: *Dicendum quod* debilitas vel ægritudo superveniens Ordini Sacerdotali, ordinem non tollit: executionem tamen Ordinis impedit quantum ad consecrationem Eucharistiæ. Quandoque quidem propter impossibilitatem executionis, si privetur oculis, aut digitis, aut usu linguæ. Quandoque autem propter periculum, sicut patet de eo qui patitur morbum caducum, vel etiam quamcumque alienationem mentis.

Can. In liti-
ris. 7. q. 2.

Quare Alexander II. relatus in Can. consultus à Gebonardo Vivariensi Archiepiscopo, utrum Presbyter posset Missarum solemnia celebrare qui morbum patiebatur caducum: *Consultimus*, inquit, *ut si frequenter hoc morbo tangitur à Missarum celebratione modis omnibus prohibeatur: indecens enim est & periculosum, ut in consecratione Eucharistiæ morbo victus epileptico cadat.*

Quest. 5. Quid agendum est cum Sacerdos moritur ante vel post consecrationem, aut propter aliquam infirmitatem nequit Hostiam consummare?

Resp. His incommodis occurrit Ecclesia in

De Sacrificio Missæ. Cap. II. 233

Rubricis Missalis de defectibus accident. dum ait: *Si Sacerdos* ante consecrationem graviter infirmetur, vel in syncopen inciderit, aut moriatur, prætermittitur Missa: si post consecrationem Corporis tantum, ante consecrationem sanguinis, vel utroque consecrato, id accidit, Missa per alium Sacerdotem expleatur ab eo loco, ubi ille desit, & in casu necessitatis, etiam per non jejunum.

Quod etiam determinatum fuit in Concilio Toletano relato in Can. *Nihil. 7. q. 1.*

Quest. 6. Sacerdos, qui consecrat Sacramentum Eucharistiæ, tenetur-ne Sacramentum percipere?

Resp. Certum est teneri, ut definitum fuit in Concilio Toletano relato in Can. in quo sic habetur: *Quotiescumque sacrificans* Corpus & sanguinem Jesu-Christi Domini nostri in Altario immolat, toties perceptionis Corporis, & sanguinis Christi, participem se præbeat.

Can. Relatum. De Consecr. dist. 29

Quest. 7. Quomodo se gerere debet Sacerdos cum ante vel post consecrationem recordatur se aliquid manducasse, aut bibisse, vel esse in peccato mortali, imò aliqua vinctum excommunicatione, quarum rerum non meminerat priusquam Missam inciperet?

Resp. Dicendum, ait Divus Thomas, quod ubi difficultas occurrit, semper est accipiendum illud quod habet minus de periculo: maximè autem periculum circa hoc Sacramentum est, quod est contra perfectionem hujus Sacramenti, quia hoc est immane sacrilegium, minus autem est illud quod pertinet ad qualitatem sumentis. Et ideo si Sacerdos recordatur se aliquid comedisse, vel bibisse, nihilominus debet perficere Sacrificium, & sumere Sacramentum: similiter si recorderetur se peccatum aliquod commississe; debet poenitere cum

S. Th. 3. P. q. 83. art. 6. ad 2.

„ proposito confitendi & satisfaciendi. Et sic non
 „ indignè, sed fructuosè sumet Sacramentum.
 „ Et eadem ratio est, si meminerit se excom-
 „ municationi cuicumque subiacere; debet enim
 „ assumere cum proposito humiliter absolutio-
 „ nem petendi; & sic per invisibilem Pontificem
 „ Jesum-Christum absolutionem consequetur,
 „ quantum ad hunc actum, quòd peragat divina
 „ Mysteria. Si verò ante consecrationem alicu-
 „ jus prædictorum sit memor, tutius reputarem
 „ (maximè in casu manducationis & excommu-
 „ nicationis) quòd Missam inceptam desereret,
 „ nisi grave scandalum timeretur.

Ex hac Divi Thomæ doctrina, sequitur.
 Primò, quod si Sacerdos per errorem, aut in-
 cogitantiam aquam non vinum in Calicem se
 infudisse & consecrasse in ipsa communione,
 etiam post aquæ sumptionem, deprehenderit,
 tenetur vinum cum aqua, ut fieri solet in Ca-
 licem infundere, & incipiendo ab hisce Cano-
 nis verbis: *Simili modo, &c.* consecrare, &
 licèt non jejunus bibere: quia consecratio vini
 pertinet ad Sacrificii consummationem & inte-
 gritatem, quæ quidem cum ad jus divinum
 pertineat, legi Ecclesiasticæ, quâ jejunium
 naturale Sacerdotibus & Laïcis communican-
 tibus indicitur, præponderat.

Præterea potest Sacerdos non jejunus sumere
 Eucharistiam, si id debita Sacramento reve-
 rentia postulet. Si, v. g. prospiciat, Hostias
 in Tabernaculo inclusas ab Infidelibus, aut
 Hæreticis, aut à Militibus conculcandas esse;
 eas omnes, quas aliter ab imminentibus con-
 tumeliis præservare non potest, etiam fracto
 naturæ jejunio, sumere poterit.

Quæst. 8. Potest-ne Sacerdos absque pec-
 cato abstinere omninò à celebratione Missæ?

Resp. Non potest, quia, ut ait Divus Tho-

De Sacrificio Missæ. Cap. I I. 235

mas ; *Vnusquisque tenetur* uti gratia sibi data , S. Th. 3. q.
82. art. 10.
cùm fuerit opportunum , secundùm illud 2. ad
Corinth. 6. Hortamur ne in vacuum gratiam
Dei recipiatis. Opportunitas autem Sacrifi-
cium offerendi , non solùm attenditur per
comparationem ad Fideles Christi , quibus
oportet Sacramenta ministrari ; sed principaliter
per comparisonem ad Deum cui consecra-
tione hujus Sacramenti Sacrificium offer-
tur. Unde Sacerdoti , etiamsi non habeat cu-
ram animarum , non licet omninò à celebra-
tione cessare.

Quare Concilium Tridentinum ait : *Curet*
Episcopus , ut Sacerdotes saltem diebus Domini-
cis , & Festis solemnibus : Si autem curam ha-
buerint animarum , tam frequenter ut suo mu-
neri satisfaciant , Missas celebrent.

Et Divus Carolus , fidelissimus Concilii Tri-
dentini observator , ait : *Tridentini* etiam
Concilii auctoritatem secuti , præcipimus Sa-
cerdotibus , cujuscumque gradus , conditionis
& dignitatis illi sint , ut Dominicis & reliquis
Festis diebus , Missam celebrare non omittant :
Curatis verò ut præterea ter in hebdomada ,
aut eò etiam sæpiùs quò vel loci consuetudo ,
vel necessitas crebriorem divini Sacrificii usum
postulabit.

Quæst. 9. Cùm Sacerdotes in ordinatione
proferunt unà cum Episcopo verba consecra-
tionis , consecrant-ne omnes , an solus Epif-
copus ?

Resp. Innocentius III. hanc difficultatem
clare explicat his verbis : *Cùm interdum* uni
Pontifici multi Sacerdotes concelebrent , si
forè non omnes simul consecratoria verba
pronuntiant : Quæritur an ille solus conficiet ,
qui primus pronuntiat ; quid ergo cæteri fa-
ciant ? an iterant Sacramentum ? Poterit ergo

Sess. 23. de
Ref. c. 14.

Autor. p. 1.
de frequen-
ti divini
Sacrificii
oblato.

Innoc III.
lib. 4. de
Myst. Mis-
sæ cap. 25.

236 T R A C T A T U S V.

„ contingere, quod ille non conficit, qui cele-
 „ brat principaliter, & ille conficiet qui secun-
 „ dario celebravit: & sic pia celebrantis intentio,
 „ vel devotio frustrabitur. Sane dici & responderi
 „ probabiliter potest, quod siue prius siue poste-
 „ rius proferant Sacerdotes, referri debet eorum
 „ intentio ad instans prolationis Episcopi cui
 concelebrant.

S. Th. in 4
 sent. dist.
 13. art. 2.
 in respons.
 ad 2. q.

„ Idem affirmat Divus Thomas: *Dicendum,*
 „ inquit, *quod sicut Innocentius* dicit, omnes
 „ celebrantes debent intentionem referre ad illud
 „ instans in quo Episcopus verba profert. Et sic
 „ Episcopi intentio non defraudatur, nec aliquis
 „ ibi facit quod factum est.

*Quaest. 10. Quomodo se preparare debent
 Sacerdotes ad sacrum Missae Sacrificium cele-
 brandum?*

S. Chrysost.,
 De Sacerd.
 lib. 6. c. 3.

Resp. Sancti Patres id nobis luculenter in-
 nuunt, & exemplo suo nos docuerunt. Et primò,
 S. Chrysostomus. *Quantam* verò, inquit, *ab*
 „ *eo integritatem* exigemus? quantam religio-
 „ nem? Considera enim quales manus hæc ad-
 „ ministrantis esse oporteat; qualem linguam
 „ quæ verba illa effundat; qua deinde re non pu-
 „ riorum sanctiorumve esse conveniat animam,
 „ quæ tantum illum tamque dignum Spiritum
 „ receperit? Per id tempus & Angeli Sacerdoti
 „ adstant, & cœlestium potestatum universus
 „ ordo clamores excitat; & locus Altaris vici-
 „ nus, in illius honorem qui immolatur, Ange-
 „ lorum choris plenus est: id quod credere
 „ abunde licet, vel ex tanto illo Sacrificio, quod
 tunc peragitur.

Petrus Ble-
 sensis. *De Vi-
 ra & moribus
 Clericorum,*
 & Epistola
 ad Richard

Et Petrus B'ensensis ait: *Verbum Propheta*
 „ *est, mundamini qui fertis vasa Domini. Quan-*
 „ *tò mundiores esse oportet, qui in manibus, &*
 „ *in corpore portant Christum, quibus Apostolus*
 „ *dicit: Empti estis pretio magno, glorificate*

De Sacrificio Missæ. Cap. II. 237

& portate Christum in corpore vestro. Sacer- Episcopum.]
 dotem hoc sentire oportet, quod & in Christo 123,
 Jesu, non solum, ut se per humilitatem exi-
 nant, sed ut crucifixionem Domini repre-
 sentans stigmata ejus portet in corpore suo, &
 in ore cordis seipsum Domino crucifigat. Ver-
 bum Salomonis est, Sedisti ad mensam divi-
 tis, scito quia eadem te præparare oportet.
 Nam & in Levitico Sacerdos pellem Hostia
 retinet, quia ordo Sacerdotalis expostulat, ut
 dum in mensa Altaris Hostiam immolat salu-
 tarem, quadam contritionis Cruce, Hostia se
 conformet. Humanè explicare non potest,
 cum quanta reverentia suscipi debet Corpus
 Christi.

Tandem S. Dionysius convictus de sanctitate
 necessaria ad illud divinum Sacrificium offe-
 rendum ait: Eos qui ad Sacramenta cælestia
 conficienda accedunt, eâ oportet esse mundi-
 tiâ, ut ipsas quoque animæ extremas imagi-
 nes purgatas habeant: ideo his demùm tam
 augusta patere Mysteria, qui ad divini, ac
 Deifici habitus immobilitatem vimque actuo-
 sam pervenere, qui soli Deo unicè adhæreant,
 quique omninò irreprehensibiles sint atque im-
 maculati.

S. Dionys.
 Eccl. Hie-
 rarch. c. 3.

Sancti Patres passim de his præparationibus
 disertè, & fortiter loquuntur; & valdè deffen-
 da est crassa aliquorum Sacerdotum negligen-
 tia, qui nullo modo se ad tantum Sacrificium
 celebrandum dignè disponere student. Curis
 secularibus indifferenter inserviunt, ait sanctus
 Cardinalis Petrus Damiani, ab otiosis se ser-
 monis ineptiis non compescunt: imò per lites,
 & jurgia frequenter à proximorum suorum
 charitate resiliunt; & cum livoris vel cujus-
 libet terrena concupiscentia flammæ in suis
 pectoribus fervere non nesciunt, venerandis

S. Cardinalis
 Petr. Damia-
 ni. Opusc. 6.
 Contra iustit.
 & ignavi. Cle-
 ric. cap. 13

tamen Altaribus impudenter ingerunt, & ab offerendi Sacro-sancti libaminis Ministerio non recedunt.

S. Bonav. „ Proba te ipsum, ait Divus Bonaventura, ex
lib. De Præ- „ quanta charitate, & quali fervore accedis:
parat. ad „ non solum enim mortalia vitanda sunt, sed
Missam. c. 5. „ etiam venialia peccata per negligentiam, &
„ otium multiplicata, & etiam per inconsidera-
„ tionem ac per distractionem dissolutæ vitæ &
„ malæ consuetudinis, licet non occidant ani-
„ mam, tamen reddunt hominem tepidum, gra-
„ vem, & obnubilatum, & indispositum, &
„ ineptum ad celebrandum.

Sed in primis Sacerdotes ante celebrationem scrutari convenit, utrum vitam sancto statui conformem ducant? utrum à vitiis & desideriiis sæcularibus abhorreant? utrum castitatem studiosè illæsam servant? utrum in Ecclesia Dei, juxta talentum à Deo sibi creditum, fideliter operentur; ut enim ait Divus Bernardus: *Regnum Dei non dabitur otiosis, sed in servitio Dei studiosis.* Quod si illorum conscientia illis non remordet, oportet ut per actus humilitatis & Sacrificii interioris seiplos ad celebrandum sanctum Missæ Sacrificium disponant, quasi victimæ.

Quæst. II. Quanam consideratio videtur efficacior ad excitandum Sacerdotis devotionem, dum ad Missam celebrandam accedit?

Resp. Debet principaliter attentè considerare dignitatem Mysterii quod ministerio suo confici debet; Et quia, ut ait Divus Antonius, *meditatio Passionis Christi* multum est inductiva devotionis super alia: Unde Bernardus, Super omnia te mihi reddit amabilem, ô bone Jesu! Calix quem bibisti, opus redemptionis nostræ, hoc & devotionem nostram faciliùs allicit, dulciùs urit, & fortiùs stringit.

S. Ant. 3. „
p. tit. 13. 5 „
38.

De Sacrificio Missæ. Cap. II. 239

Ideo accedenti ad Communionem multum congruit ipsam meditari.

Hujus rationem affert S. Augustinus relatus in Can. his verbis: *Quia morte Domini liberati sumus, hujus rei memores in edendo & potando Carnem & sanguinem debemus esse.*

Can. *Quia*
morte. De
Consecr. dist.
2.

Et ita Sacerdos debet vestimentis Sacerdotalibus supervestiri cum eisdem dispositionibus, ac si ad Calvarium ascenderet, cum Deo offerre debeat idem Sacrificium, quod Dominus noster Jesus-Christus in Cruce obtulit & quod de novo offert manibus Sacerdotum modo incruento.

Quanta cura adhibenda sit, ait Concilium Tridentinum, *ut sacro-sanctum Missæ Sacrificium omni Religionis cultu ac veneratione celebretur*, quivis facile existimare poterit qui cogitarit maledictum in sacris Litteris eum vocari qui facit opus Dei negligenter: quod si necessario fatemur, nullum aliud opus adeo sanctum ac divinum à Christi Fidelibus tractari posse, quam hoc ipsum tremendum Mysterium, quo vivifica illa Hostia, qua Deo Patri reconciliati sumus, in Altari per Sacerdotes quotidie immolatur; satis etiam apparet, omnem operam & diligentiam in eo ponendam esse, ut quanta maxima fieri potest, interiori cordis munditia & puritate, atque exteriori devotionis ac pietatis specie peragatur.

Conc. Tri-
dent. sess.
22. De Sa-
crif. Mis-
sæ, Decre-
to de ob-
servat. in
celeb. Mis-
sæ.

Quæst. 12. Quasnam alias dispositiones afferre debet Sacerdos priusquam celebret?

Resp. Ut ait S. Carolus: *Sacerdotes antequam celebrent, se colligant, & orantes mentem in tanti Ministerii cogitatione defigant. Antequam ad Altare accedant, Missam perlegant, & singulas partes ita præparatas & notatas habeant, ut celebrantes neque errent, neque hæreant.*

S. Carol.
Astor. p. 1.
tit. Quæ
pertin. ad
celebr.
Missæ.

„ Sacris vestibus induti cum nemine collo-
 „ quantur, neque loquentibus dent aures: men-
 „ temque & oculos ab omnibus amoveant, qui-
 „ bus distrahi possint: Neque à Sacristia exeant,
 „ nisi cum ad Altare eundum erit, quòd tunc
 „ graviter & modestè fiat. In Altari ne in mora
 „ sint Sacrificio cuiusvis expectandi gratiâ; ne-
 „ ve ob eandem causam Missâ inchoatâ sub-
 „ sistant, aut ejus initium reperant. Neve si Pa-
 „ rochi sint, cujusquam gratiâ tunc Missam an-
 „ ticipent, aut differant: sed illam eâ potissi-
 „ mum horâ celebrent, quæ populo magis ac-
 „ commodata sit; neve concionem, quam in ea
 „ habere debent, ullo modo omittant.

Card. Bel- „
 larm. lib. 2. „
 De Gemis „
 Columbe. „
 cap. 5.

„ Diligenter advertere debent Sacerdotes ut
 Rubricas Missalis, & ceremonias Missæ exac-
 „ tè observent; sed in primis ut illud Mysterium
 cum tanta exterioris devotionis ac pietatis spe-
 „ cie peragant, ut adstantes eorum exemplo ad
 pietatem excitentur; nam, ut ait Cardinalis
 Bellarminus: *Aliud est etiam lacrymis uberri-*
 „ mis dignum, quod ob nonnullorum Sacerdo-
 „ tum incuriam, aut impietatem, Sacro sancta
 „ Mysteria tam indecorè tractentur, ut qui illa
 „ tractant, videantur non credere Majestatem
 „ Domini esse præsentem. Sic enim aliqui sine
 „ spiritu, sine affectu, sine timore, & tremo-
 „ re, festinatione incredibili sacrum perficiunt,
 „ quasi Fide Christum Dominum non viderent,
 „ aut ab eo se videri non crederent.

C A P U T III.

De Institutione & partibus essentialibus
Sacro-sancti Missæ Sacrificii.

Quæst. I. **Q**UANDO NAM Christus instituit Sacro-sanctum Missæ Sacrificium?

Resp. Declarat Tridentina Synodus, Christum Dominum instituisse Missæ Sacrificium *In Cœna novissima, qua nocte tradebatur.* Quod Concilium Senonense explicat, & probat autoritate Scripturæ sacræ, dum ait: Porro etsi Christus assiduus pro nobis Pontifex, non per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium sanguinem introiit semel in sancta, æterna redemptione inventa: negari tamen non potest Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, ac proinde, ejus exemplo, Sacrificium aliquod obtulisse, quod exteriore Panis & viniforma, veteri illi Melchisedech oblationi responderet: erat enim Sacerdos Dei Altissimi; quod utique fecit in suprema illa Cœna: nam accepto Pane, gratias egit, & fregit, deditque discipulis suis, dicens: Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur; & ab Evangelicis Sacerdotibus jugi semper observantia præcepit iterari. Hoc facite, inquit, in meam commemorationem: Hoc enim Holocaustum, hac victima pro peccato, hac Hostia pacifica, hoc jube Sacrificium, hac munda oblatio, quam in omni loco Malachias prædixit offerendam, cum repudiatis Legis antiquæ caeremoniis, ab ortu solis usque ad occasum, magnum esset nomen Domini in Gentibus.

Tomus III.

L

Sess. 22. De
Sacrif. Missæ.
cap. 1.

Conc. Trid.
sess. 22. De
Sacrif. Missæ.
cap. 1.

Conc. Seno-
nense anno
1514.
Decretum 2.
de Sacrifici-
o Missæ.

Quaest. 2. In quam re, vel actione, posita est incruenti Sacrificii essentia?

Resp. Constat primò, in oblatione vocali, quæ consecrationem vel antecedit, vel subsequitur, non consistere essentiam incruenti Missæ Sacrificii: etenim essentia cujuscunque Sacrificii, consistit in oblatione rei, in ipso offerendæ, cum intentione colendi Deum, veluti supremum dominatorem vitæ, & necis, & tanquam authorem bonorum omnium. Per vocalem autem illam oblationem sive consecrationem antecedit, sive subsequatur, non offertur, quod offerendum est in Sacrificio Missæ; neque enim per utramvis hujusmodi oblationem Corpus Christi, & ejus sanguis, præsens sistitur in Altari, quod tamen fieri oporteret: neutra igitur talium oblationum pertinet ad essentiam talis Sacrificii. Præterea per duplicem illam oblationem nihil immutatur, nam per priorem materia dumtaxat Sacrificii præparatur ad consecrationem; per alteram verò, quæ consecrationem subsequitur, nihil pariter immutatur, sed immutatio, quæ dumtaxat per ipsa Christi verba reipsa facta est, nec aliter fieri potest, supponitur.

D. Tho. 3. p.
q. 83. art. 6.
ad 6.

Secundò, neque Hostiæ fractio, neque mixtio, neque distributio, pertinet ad essentiam hujus Sacrificii; *Dicendum*, ait Divus Thomas, *quod fractio Hostiæ consecrata, & quod una sola pars mittatur in Calicem, respicit Mysticum Corpus, sicut admixtio aquæ significat populum. Et ideo horum prætermisso non facit imperfectionem Sacrificii, ut propter hoc sit necesse aliquid reiterare circa celebrationem hujus Sacramenti.* Et per consequens, ex Divo Thoma, illa omnia non sunt de essentia Sacrificii Missæ.

Unde videtur dicendum, quod consecratio

De Sacrificio Missæ. Cap. III. 243

& consummatio Hostiæ facta à Sacerdote sunt de essentia Sacrificii Missæ; quod satis patet ex eo quod præscribit Ecclesia in Rubricis Missalis supra relatis, videlicet quod *Si Sacerdos ante consecrationem graviter infirmetur, vel in syncopen inciderit, aut moriatur, præmittitur Missa; si post consecrationem Corporis tantum, aut consecrationem sanguinis, vel utroque consecrato, id accidit, Missa per alium Sacerdotem expleatur ab eo loco, ubi ille desit, & in casu necessitatis, etiam per non jejunum.* Quod tamen non præscriberet Ecclesia si Communio non esset de essentia Sacrificii Missæ, sicut non vult quod alius Sacerdos perficiat Missam, quando primus moritur ante consecrationem, quia tunc nullum est Sacrificium, cum caeremoniæ quæ præcedunt consecrationem non sint de essentia Sacrificii Missæ, ut mox diximus.

Et ut ait Concilium Toletanum relatum in Canone; *Nam quale erit illud Sacrificium, cui nec ipse sacrificans particeps esse dignoscitur?* Et ex hoc innuens quod illud Sacrificium nullum esset. *Can. Relatum. De Consecr. dist. 2.*

Quæst. 3. Si Communio est de essentia Sacrificii, quomodo dici potest quod Fideles offerunt Sacrificium simul cum Sacerdote, quando non communicant?

Resp. Fideles semper cum Sacerdote sacrificant, quia semper debent in omnibus Missis quibus interfunt communicare saltem spiritualiter, ut ait Concilium Tridentinum his verbis: *Nec tamen, si id non semper fiat, propterea Missas illas, in quibus solus Sacerdos sacramentaliter communicat, ut privatas & illicitas damnat, sed probat atque adeo commendat; siquidem hæc quoque Missa verè communes censerì debent, partim quòd in eis* *Conc. Trid. sess. 2. de Sacrif. Missæ, cap. 6.*

populus spiritualiter communicet. Hæc autem Communio spiritualis fit dum Fideles ad recipiendum in se Christum disponuntur ex ferventi quod concipiunt desiderio illi se intime uniendi, & ejus se voluntati in omnibus conformandi.

CAPUT IV.

De Obligatione audiendi Missam.

Quæst. 1. EST-NE peccatum mortale non audire Missam diebus Dominicis & festivis?

Resp. Quicumque ex negligentia mera omittit audire Missam diebus Dominicis & festivis, cum possit, peccat mortaliter: facit enim contra præceptum Ecclesiæ. Ita Divus Antoninus 2. p. tit. 9. §. 1. cap. 10.

Quæst. 2. Ad satisfaciendum præcepto audiendi Missam, tenemur-ne distinctè audire quod dicit Sacerdos?

Resp. Ex eodem Sancto loco citato: Non est necesse sensim & distinctè audire verba Missæ: nam tunc sequeretur hoc inconveniens, quòd qui audiret Missam ab his qui submissè dicunt, cum multitudo adest, qui remoti sunt, non implerent præceptum: similiter & qui surdi essent, vel heberem auditum haberent; intentio ergo Ecclesiæ in illo Decreto est, quod præsens sit in Missa & vacet Deo; si etiam intelligens est, dignum & justum est, ut intendat & conetur intelligere quæ dicuntur populo in Missa.

Quæst. 3. Qui omittit audire aliquam Missæ partem, v. g. introitum, satisfacit-ne Ecclesiæ præcepto?

De Sacrificio Missæ. Cap. IV. 245

Resp. Licet ex Ecclesiæ præcepto teneantur Fideles integram Missam audire, S. Antoninus nihilominus respondet: *De eo qui dimittit aliquam partem Missæ, putà introitum, videtur quòd non satisfaciat, quia Can. Missas. De Consecratione dist. 1. dicitur; Missas die Dominico sæcularibus totas audire speciali ordine præcipimus; ita ut ante benedictionem Sacerdotis egredi populus non præsumat; Respondeo quòd modicum pro nihilo reputatur, nec verba legis ita amarè interpretanda sunt; ideo dicendum est, quòd talis judicandus est servator præcepti; sed si dimitteret notabilem partem, putà mediam, vel tertiam partem, secus.*

Quæst. 4. Quinam excusantur à præcepto audiendi Missam?

Resp. Ut asserit Divus Antoninus: *Excusantur à præcepto audiendi Missam, infirmi qui non possunt domo exire, & servitores infirmorum qui non possunt dimittere infirmos propter periculum, & Matres quæ non possunt dimittere parvulos sine periculo; & alii qui impedimenta legitima habent, vel ardua negotia, quæ non possunt dimittere sine magno detrimento, scandalo, vel periculo. Et illi qui justo impedimento, audire non possunt Missam, debent saltem pro aliquo spatio in domo vacare orationi, loco Missæ ex congruitate.*

Quæst. 5. Sufficit-ne ad satisfaciendum præcepto audiendi Missam, adesse dum celebratur?

Resp. Non sufficit, sed insuper requiritur attentio, & circa Deum occupatio; ut enim ait S. Cyprianus relatus in Canone: *Quando autem stamus ad orationem, Fratres dilectissimi, vigilare & incumbere ad preces totocord: debemus; cogitatio omnis carnalis &*

cc S. Antonin.
cc 1. p. tit.
cc 9. cap. 10.
cc §. 1.

Can. Quando
autem. De
Consecr. dist.
1.

secularis abscedat, nec quidquam tunc animus, quàm id solum cogitet quod precatur: ideo & Sacerdos ante orationem, præfatione præmissa, parat fratrum mentes, dicendo, Sursum corda, ut dum respondet plebs, Habemus ad Dominum, admoneatur, nihil se aliud quàm Dominum cogitare debere: claudatur contra adversarium pectus, & soli Deo pateat, nec ad se hostem Dei tempore orationis venire patiatur.

Conc. Trid. sess. 22. De Sacrific. Missæ. Et Concilium Tridentinum præcipit Episcopis; *Vt non patiantur Missas peragi, Nisi prius qui intersint decenter composito corporis habitu, declaraverint se mente etiam ac devoto cordis affectu, non solum corpore adesse.*

Quæst. 6. Tenentur-ne Fideles audire Missam Parochialem diebus Dominicis & festivis?

Cap. Vt Dominicis. De Parochiis. Resp. Cum Missa Parochialis instituta sit, ad gratias agendum Deo pro omnibus Beneficiis per hebdomadam acceptis, curare debent omnes Fideles, ut illi intersint, nisi legimè excusentur, ut audiant vocem & instructiones salutare Pastorum suorum; & hoc expressè præcipitur in Canone, ubi sic legitur: *Vt Dominicis vel Festivis diebus, Presbyter, antequam Missam celebrent, plebem interrogent; si alterius Parochianus in Ecclesia sit, qui, proprio contempto Presbytero, velit Missam audire: quem si invenerint, statim ab Ecclesia ejiciant.*

Sess. 22. De Sacrific. Missæ. Et ut ait Concilium Tridentinum; *Parochi moneant etiam eundem populum, ut frequenter ad suas Parochias, saltem diebus Dominicis & majoribus festis, accedant.* Et ita sess. 22. de Reformatione cap. 4. ait: *Moneatque Episcopus populum diligenter, teneri unum-*

De Sacrificio Missæ. Cap. IV. 247

quemque Parochia sua interesse, ubi commodè id fieri potest, ad audiendum verbum Dei.

Idcirco sanctus Carolus, fidelis & prudens ejusdem Concilii observator: *Missam audiant Fideles*, inquit, *Festis diebus, idque in Parochiali propria, munusque sit Reverendissimi Archiepiscopi operam dare, Romani etiam Pontificis imploratâ, si opus sit, autoritate, ut impedimenta amoveantur, si qua obstant Decreto huic saluberrimo de Missa audienda in propria Parochiali Festo die.*

S. Carol. Actor. p. 3. tit. suum etiam munus diligenter obeant Parochi.

Summus quoque Pontifex Sixtus IV. in constitutione relata in Canone, sic habet:

Quodque Fratres non prædicent, populos Parochianos non teneri audire Missam in eorum Parochiis diebus Festivis & Dominicis: cum jure cautum sit illis diebus Parochianos teneri audire Missam in eorum Parochiali Ecclesia, nisi forsan ex honesta causa ab ipsa Ecclesia se absentarent.

Sixtus IV. in cap. V. de Tru. ga & pace in Extrav. com. munibus.

Quæst. 7. Ecclesia præcepit-ne semper Fidelibus, ut suas Parochias frequentarent?

Resp. Parochiæ nomen notum est à primis sæculis Ecclesiæ & ipsi ferè coævum; verum tamen est quod antiquitus hoc Parochia verbo aliquando significabatur Diœcesis tota, ut videre est in Canone Apostolis tributo, in quo sic habetur: Si quis Presbyter aut Diaconus, aut quicumque tandem de Clericorum consortio, relicta Parochiâ sua, in aliam concesserit, & omninò transmigratione factâ, præter voluntatem sui Episcopi, in alia Parochia moram traxerit: hunc jubemus, ne porro in Ministerio publico sit Ecclesiæ. Id etiam constat ex Can. Lugdunensis. Aliquando Parochiæ verbum aliquam tantùm Diœcesis partem designabat, ut nunc etiam intelligitur. In his temporibus, in quibus pauci erant Christiani,

Can. 14. A. post.

Can. Lugdunensis. 2. q. 2.

& in quibus persecutiones quasi continuæ vix-
dabant modum omnia sigillatim ordinandi:
sæpius una tantum Parochia constituta erat
pro regione satis ampla, & ita fervens erat
zelus Fidelium, ut faciliè superarent omnia
itineris incommoda ut Parochiam adirent die-
bus Dominicis & Festivis, & in Synaxibus &
conventibus sacris cultui Divino vacarent.
Postmodum decretum est, ut in vicis & cas-
tellis à civitate Episcopali remotioribus Eccle-
siæ construerentur & à Sacerdotibus deserviri
possent, qui velut locum tenentes Episcopi
haberentur, & portionis Fidelium sibi com-
missæ specialem curam gererent. Procedente
tempore, cum Christianorum numerus valdè
augeretur, in civitatibus amplioribus, plures
Ecclesiæ Parochiales & in iis Parochi, seu
Rectores & Curati fuerunt constituti. Juxta
Anastasium, qui Bibliothecarius vulgò voca-
tur, sanctus Evaristus Papa Romam in varias
Parochias divisit anno centesimo-duodecimo;
& ne Fideles privatis Parochis commissi, pro-
cedente tempore ab autoritate Episcopi se-
gregati viderentur, neve unio aliquo modo
hac occasione minueretur: quoties summus
Pontifex celebrabat, ad eas Ecclesias partem
Panis in Sacrificio oblati post consecrationem
ad Parochos mittebat, ut per illorum manus
Fideles Parochiales communicari possent; aut
saltem, juxta sensum quem plures authores
voci *Fermentum* dederunt, panem benedictum
Curatis mittebat ut fidelibus distribueretur: ut
videre est in Epistola Innocentii primi, in qua
sic habetur: *Cum omnes Ecclesiæ nostra intra
Civitatem sint constituta, quarum Presbyteri,
qua die ipsa, propter plebem sibi creditam no-
biscum convenire non possunt, idcirco fermentum
à nobis confectum per Acolythos accipiunt,*

Innocent. I.
Epist. 1. ad
Decentium
Episcopum
Eugubinum.

De Sacrificio Missæ. Cap. IV. 249

ut se à nostra Communionē, maxime illa die Dominica non judicent separatos. Dionysius postea Pontifex majori etiam cum cura Parochias plures divisit: Ecclesias singulas, inquit, *Can. Ecclesiæ 13. q. 1.* singulis Presbyteris dedimus, Parochias & cæmeteria eis divisimus, & unicuique jus proprium habere statuimus; ita videlicet, ut nullus alterius Parochie terminos aut jus invadat: sit unusquisque terminis suis contentus, & taliter Ecclesiam & plebem sibi commissam custodiat, ut ante Tribunal æternæ judicis ex omnibus sibi commissis rationem reddat.

Et ideo Episcopi satagebant, ut Fideles assidue propriæ Parochiæ interessent, nec alibi Missas audirent; unde sanctus Augustinus relatus in Canone: *Can. Et hoc. De Consecr. dist. 19.* Et hoc attendendum, inquit, ut Missæ peculiare, quæ per dies solemnes à Sacerdotibus fiunt, non ita in publico fiant ut propter eas populus à publicis Missarum solemnis [quæ horâ tertiâ Canonice fiunt] abstrahatur: sed Sacerdotes qui in circuitu Urbis, aut in eadem urbe sunt, & populus in unum ad Missarum publicam celebrationem conveniant.

Eadem de causâ statutum reperitur in Concilio Nannetensi relato in Canone, quod Nullus Presbyter, aut Diaconus, alterius plebanum, nisi in itinere fuerit, vel placitum, id est litem, habuerit, ad Missam recipere audeat. Et ita constat, Ecclesiam semper desiderasse, ut Fideles in propria Parochia Missam audirent, in qua etiam Sacramenta Baptismi & reliqua suscipere maximè convenit; præsertim quia Parochia propria à Deo & ab Ecclesia unicuique Fidelium primitus assignatur, in his quæ sunt ad Deum: Reliquæ verò sunt tantum in subsidium & secundariò constitutæ.

CAPUT V.

De Retributionibus, seu eleemosynis pro Missarum celebratione, & de applicatione fructus Sacrificii, ut proficiat pro quibus offertur.

Quaest. 1. **L**ICET-NE Sacerdoti accipere pecuniam pro celebratione Missae?

Conc. Trid.
sess. 12. De
Sacrif. Missae.

3. Tho. in 4.
sent. dist. 23.
q. 3. art. 2.
q. 1. ad 4.

Resp. Certum est in primis, ut ait Concilium Tridentinum, curare diligenter debere Sacerdotes, ut devitent quidquid avaritiam redolet, sic enim ait: *Atque, ut multa paucis comprehendantur, in primis quod ad avaritiam pertinet, cuiusvis generis mercedum conditiones, pacta, & quidquid pro Missis novis celebrandis datur; nec non importunas, atque illiberales eleemosynarum exactiones, potius quam postulationes: aliaque huiusmodi, quae à simoniaca labe, vel certè à turpi quaestu non longè absunt, omninò prohibeant Episcopi.* Et ut ait Divus Thomas: *Dicendum, quòd facere pactiorem de Missa celebranda, est simoniacum semper; si tamen Sacerdos non habet alios sumptus, & non tenetur ex Officio Missam cantare, potest accipere denarios, sicut conducti Sacerdotes faciunt, non quasi pretium Missae, sed quasi sustentamentum vitae.*

Quaest. 2. Licet-ne Sacerdoti celebrare Missam ut habeat unde vivat?

D. Th. Opus.
cul. 1. de Of-
ficii Sacerd.
p. 1.

Resp. Non potest tamen, inquit Divus Thomas, Sacerdos illa intentione celebrare, ut ex hoc pecuniam consequatur, quia peccaret mortaliter.

De Sacrificio Missæ. Cap. V. 251

Sanctus Bernardus, hanc sordidam Sacerdotum avariciam deplorat dum ait: *Ipsa quoque Ecclesiastica dignitatis officia in turpem questum, & tenebrarum negotium transierunt: nec in his salus animarum, sed luxuria quaritur divitiarum; propter hoc tondentur, propter hoc frequentant Ecclesias, Missas celebrant, Psalmos decantant.*

S. Bernard.
in Psal. 10.

Quæst. 3. Qui tenetur Missam celebrare ratione Beneficii, Capellæ, aut Legati, potest-ne eandem Missam offerre pro alio, qui sibi stipendium dedit?

Resp. Non potest, ut censuit congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum autoritate sibi à summo Pontifice attributâ his verbis: *Sacerdotes quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione Beneficii, seu Capella, Legati, aut Salarium, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa utrique obligationi satisfacere.* Patet etiam ex D. Thoma supra citato, quia una ex conditionibus quam requirit Divus Thomas ut Sacerdos possit aliquid accipere pro celebratione Missæ, est, quòd non teneatur ex officio Missam cantare.

Cavanus in
addit. ad Ma-
nuale Episc.
n. 13.

Ratio est, quia semper præsumendum est, quòd ille, qui nobis onus imposuit celebrandi Missam, voluit ad suam intentionem celebrari, nisi expressè oppositum declaraverit; in quo casu videtur posse Sacerdotem applicare Missam pro alio, & recipere eleemosynam pro hac applicatione.

Videatur Constitutio Innocentii XII. in fine hujus Tomi.

Quæst. 4. Parochi tenentur-ne Missas applicare diebus Dominicis, & Festivis pro commissis sibi populis, & possunt-ne aliquam

eleemosynam pro applicatione Missæ recipere? Et quid dicendum de Capitulis?

Resp. Sequitur ex supra citata declaratione, non posse Parochos eleemosynam accipere, pro applicatione Missarum illis diebus, cum ratione Beneficii teneantur Missam celebrare Dominicis & Festivis diebus. Et Concilium Tridentinum ad id etiam illos obligat, dum ait: *Cum præcepto divino mandatum sit omnibus quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre.* Cum enim ratione Beneficii teneantur Missas illas celebrare, sequitur ex S. Thoma supra relato, quod nihil possunt accipere pro applicatione illarum Missarum.

Conc. Trid.
sess. 23. De
Refor. cap. 1.

P. 3. tit. 12.
R. 5.

Et ut ait Gavantus in Rubricas Missalis: *De Parochis, quod quibus diebus tenentur Missam celebrare, non possunt manualement eleemosynam recipere, censuit expressè sacra Congregatio Concilii die 1. Septembris 1629.* Ad sunt etiam aliæ declarationes, & præsertim pro Ecclesia Vasionensi quæ non solum Cathedralis est, sed etiam Parochialis. Cum enim Episcopus, occasione visitationis Liminum sanctorum Apostolorum, & relationis status Ecclesiæ quæ sacre Congregationi Concilii offertur, varia dubia proposuisset, inter quos secundum his verbis conceptum erat: 2. *Quærit, an Missæ Conventuales, quæ diebus ferialibus cantantur, applicari debeant pro communibus populi necessitatibus? vel an applicari possint solummodo in favorem illius qui stipendium seu eleemosynam obtulit, sicut fieri solet?* Respondit sacra Congregatio die 14. Novembris 1693. *Mandet Missam Conventualem applicari pro populo, ut re maturè discussâ, resolutum fuit in dubio applicationis Sacrificii 10. Maii 1692. & in Hydrun-*

De Sacrificio Missæ. Cap. V. 253

tina 1. Martii ejusdem anni. Tertium dubium propositum erat his verbis. 3. Quærit, an dum dici debent duæ Missæ Conventuales, propter officium alicujus Sancti occurrens in Quadragesima, aut aliis feriis majoribus, Missa de Sancto applicari possit pro Anniversario fundato, quod passim fieri solet in sancta Ecclesia? Respondit sacra Congregatio his verbis: Ad tertium negativè, quia Missa de Sancto est satisfactoria, & ex obligatione Festi currentis: Conventualis verò applicanda pro populo; & Missa de feria ex præcepto Ecclesiæ ubi viget consuetudo, nec pro hac aliud stipendium recipi potest. Debitam obedientiam præstitit his Decretis Capitulum nostrum Vationense, & sine mora executioni demandata sunt, & in Actis capitularibus registrata.

Videatur Bulla Innocentii XII. in fine Tomi hujus.

Quæst. 5. Licet-ne accipere certam elemosynam pro Missa celebranda, & parte ejusdem elemosynæ sibi retentâ, alteri celebrandam committere?

Resp. Certum est in proposito casu esse mortale peccatum. Quod probatur 1. ex Bulla Urbani VIII. in qua sic legitur: Prohibetur etiam Sacerdoti qui Missam suscipit celebrandam cum certa elemosyna, ne eandem Missam alteri, parte ejusdem elemosynæ sibi retentâ, celebrandam committat: itaut administratores Ecclesiæ ex elemosynis Missarum celebrandarum nullam utcumque minimam portionem retinere possint, ratione expensarum quas subeunt in Missarum celebratione pro paramentis, luminibus, vino, Hostia, & similibus; nisi cum Ecclesiæ & loca ipsa alios non habent redditus quos in usum earundem expensarum erogare licitè possint. Et tunc eam

*Bulla 431.
Urbani
VIII. quæ
incipit:
Cum sæpe
contingat.*

- » portionem quam retinebunt, nullatenus debere
 » excedere valorem expensarum, quæ pro ipso-
 » met tantum Missæ Sacrificio necessario sunt
 » subeundæ. Et nihilominus eo etiam casu cu-
 » randum est, ut tot Missæ celebrentur, quot
 » præscriptæ fuerunt ab offerentibus eleemosy-
 » nam.

Probatur 2. ex summo Pontifice Alexan-
 dro VII. damnante sequentem propositionem:
 Propositio 9. *Post Decretum Urbani, potest Sacerdos, cui*
 damnata. *Missæ celebranda traduntur, per alium satis-*
facere, collato illi minori stipendio, alia parte
stipendii sibi retentâ. Videatur Bulla Inno-
centii XII. in fine hujus Tomi.

Quæst. 6. Quando Episcopus præscripsit
eleemosynam pro Missarum retributione, Sa-
cerdos tenetur-ne totidem celebrare Missas,
quot celebrandas suscepit, si accepit minorem
eleemosynam, quàm præscripta fuerit ab Or-
dinario?

Resp. Tenetur, ut patet 1. ex dicta Bulla
43. Urbani VIII. in qua sic legitur: Præcipi-
tur Sacerdotibus, ubi pro pluribus Missis, plu-
ra stipendia quantumcumque incongrua, &
exigua collata fuerint, tot Missæ celebrentur,
quot ad rationem attributa eleemosyna præ-
scripta fuerint, etiamsi Ordinarius præscrip-
serit eleemosynam congruam juxta qualitatem
loci, personarum, ac temporum, ita ut alio-
quin ii ad quos pertinet, sua obligationi non
satisfaciant, quinimo graviter peccent, &
ad restitutionem teneantur.

Probatur 2. autoritate summi Pontificis
 Alexandri VII. qui damnavit hanc proposi-
 tionem: *Non est contra justitiam pro pluribus*
 Propositio 10. *Sacrificiis stipendium accipere, & Sacrificium*
 damnata. *unum offerre.*

Ratio est quia cum quis aliquid dat cum

De Sacrificio Missæ. Cap. V. 255

conditione aliquid faciendi, injustitia est acceptare eleemosynam, si acceptans nolit implere conditionem, cum constet id, quod tantummodò datum est sub conditione, non posse ad donatarium pertinere, nisi velit satisfacere conditioni positæ.

Quæst. 7. Licet-ne iis, quibus impositum est onus Missarum celebrationis, cum nullus occurrit qui det eleemosynas, curare, ut anticipatè celebrentur pro iis, qui postea erogabunt eleemosynas pro Missarum celebratione?

Resp. Ut ait Bartholomæus Gavantus in Manuali Episcoporum verbo *Missæ* n. 33. *Anticipata celebratio pro incerto eleemosynam oblaturo, est prohibita à Paulo V. & Congregatione Concilii 15. Novembris 1605.*

Ratio est, quia fit directè contra intentionem erogantium eleemosynam pro celebratione Missarum, qui ut plurimum volunt offerri Sacrificium, ut ipsis impetretur auxilium aliquod à Deo, pro urgente aliqua necessitate.

Quæst. 8. Sacrificium pro pluribus oblatum, prodest-ne tantumdem singulis, ac si pro uno tantum oblatum fuerit?

Resp. Respondet Divus Thomas negativè. *Sed contrà, ait, melius est plures particulares juvare, quàm unum: si ergo suffragium pro multis factum tantum valeret singulis, ac si pro uno tantum fieret, videtur quòd Ecclesia non debuit instituisse, ut pro aliquo singulariter Missa vel oratio fieret; sed quod semper diceretur pro omnibus Fidelibus defunctis: quod patet esse falsum.*

D. Th. in 4ª dist. 45. q. 2ª art. 4. arg. sed contra.

Et Divus Thomas ibidem in responsione ad 3. q. ad 2. ait: *Dicendum, quòd quamvis virtus Christi, qua continetur sub Sacramento Eucharistie, sit infinita; tamen determinatus est effectus, ad quem illud Sacramen-*

tum ordinatur. Quare distributum inter plures, singulis prodest minùs, quàm si pro uno offerretur.

Quaest. 9. Sacrificium prodest-ne iis solùm pro quibus offertur?

Resp. S. Thomas loco citato in responsione ad 1. quaest. huic quaestioni solidissimè respondet: *Valor, inquit, suffragiorum potest pensari ex duobus. Valent enim uno modo ex virtute charitatis qua facit omnia bona communia; & secundùm hoc verum est, quòd magis valent ei qui magis charitate est plenus, quamvis pro eo specialiter non fiant. Alio modo suffragia valent, ex hoc quòd per intentionem unius alteri applicantur; & sic satisfactio unius alteri computatur; & hoc modo, non est dubium quòd magis valent ei pro quo fiunt; imò sic ei soli valent: satisfactio enim propriè ad poenae dimissionem ordinatur, unde quantum ad dimissionem poenae praecipuè valet suffragium ei pro quo fit.*

Et ibidem in responsione ad 3. quaest. ad 2. Credibile tamen, quòd per divinam misericordiam, si aliquid de spiritualibus suffragiis supersit iis, pro quibus fiunt, ut scilicet eis non indigeant, aliis dispensetur pro quibus non fiunt, si iis indigeant, ut patet per Damasum in sermone de Dormientibus, sic dicentem: Deus tanquam iustus commentietur in potenti possibilitatem, tanquam suscipiens defectuum commutationem, negotiabit: quae quidem negotiatio attenditur, quòd id quod deest uni, alter supplet.

Quaest. 10. Quomodo Sacerdos debet suam dirigere intentionem, antequam celebret?

S. Carol. Actor. p. 4.
Instructione all
Sacerdoti,

Resp. Id egregiè explicat sanctus Carolus, his praecisis verbis vulgari lingua Italica expressis: Quando Sacerdos examinat suam in-

De Sacrificio Missæ. Cap. V. 257

intentionem, maximè dum celebrat propter obligationem ortam ex Capellania seu alio Beneficio, debet diligenter advertere, ne id agat ex aliquo motivo humano avaritiæ aut vanæ gloriæ, aut ex aliquo timore vel pudore, aut consuetudine ductus potius quàm motivo spirituali: Sed potius attendere convenit ante quàm celebret, ut suam intentionem rectè dirigat, ita ut velit unire suam voluntatem, intentioni Jesu-Christi & Ecclesiæ cuius est Minister, & ita consecrare & offerre verum Corpus & sanguinem Domini, ad gloriam & honorem sanctissimæ Trinitatis, utilitatem sanctæ Ecclesiæ & auxilium omnibus Fidelibus procurandum. Deinde sigillatim applicet suam intentionem & oret pro his quibus tenetur, vel propter eleemosynam acceptam, vel propter Beneficium, aut certè quia illorum animæ sibi commissæ sunt: & eodem tempore applicet etiam pro necessitatibus Ecclesiæ, pro hæresum extirpatione, & conversione infidelium: pro suis Superioribus, pro Dominis & Magistratibus temporalibus, pro parentibus, benefactoribus, amicis, inimicis, pro illis qui in peccato mortali vivunt, pro afflictis, & generaliter pro omnibus Fidelibus defunctis.

pretendendo di voler fare quello che Christo Giesù signor nostro con la santa Chiesa, de quali è Ministro, intende e vole che egli faccia: cio è di consecrare & offerire il vero Corpo e sangue di Nostro Signore a gloria & honore della santissima Trinità, beneficio di santa Chiesa, & ajuto di tutti fedeli: & in particolare poi applichi la sua intentione a pregare per quelli per i quali è obligato, ò per la limosina ricevuta, ò per obligo di Capella, ovvero per haver cura dell'anime loro; e giuntamente l'applichi per i bisogni di santa Chiesa, per l'estirpatione delle heresie, e conversione de gli infideli, per i suoi superiori, per li Signori temporali e quelli che governano: per i parenti, benefattori, amici, inimici, per quelli che sono in peccato mortale, per i tribulati, e finalmente per tutti i fedeli defonti.

Nel discutere & esaminare la sua intentione, deve il sacerdote esser diligente in auvertire, massime se egli celebra per obligo di qualche Capella ò Beneficio in qualsivoglia modo, che non si mova per rispetto umano, ò di avaritia, ò di vana gloria: ovvero lo faccia per una certa vergogna ò timore riprensibile, ò per una certa usanza, ò senza spirito; mà procuri prima di celebrare, di riferire la sua intentione,

CAPUT VI.

De iis pro quibus offerri potest Missæ Sacrificium.

Quæst. I. **P**OTES-NE Missæ Sacrificium offerri pro defunctis?

Resp. De fide est, Missæ Sacrificium pro defunctis offerri posse: etenim vivorum suffragia illis prodesse possunt, cum in statu gratiæ decedentibus, superest aliqua pœna eorum peccatis debita expianda in Purgatorio. Probatur primò ex eo quod dicitur lib. 2. Machabæorum. cap. 12. *Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.* Hinc colligit Divus Thomas in 4. dist. 45. q. 2. art. 2. has preces futuras esse inutiles, nisi defuncti possint adjuvari vivorum suffragiis. Ideoque Concilium Tridentinum sess. 22. de Sacrificio Missæ, cap. 2. ait: *Quare non solum pro Fidelium vivorum peccatis pœnis, satisfactionibus, & aliis necessitatibus: sed & pro defunctis in Christo nondum ad plenum purgatis, ritè, juxta Apostolorum traditionem offertur.*

Apostolicam autem hanc traditionem facile erit ad suum fontem revocare. Tertullianus de hac re loquitur variis in locis præcipuè de corona Militis cap. 3. *Oblationes pro defunctis annua die facimus.* Et lib. de Exhortatione castitatis cap. 11. Loquens ad maritum de uxore mortua, ait: *Pro cujus spiritu postulas, pro qua oblationes annuas reddis per sacerdotem.*

Et S. Cyprianus Epist. 66. ad Furnitanos: *Episcopi, inquit, antecessores nostri consue-*

De Sacrificio Missæ. Cap. VI. 259

runt, ne quis Frater excedens ad tutelam vel curam Clericum nominaret; ac si quis hoc fecisset, non offerretur pro eo, nec Sacrificium pro dormitione ejus celebraretur: neque enim apud Altare Dei meretur nominari in Sacerdotum prece, qui ab Altari Sacerdotes & Ministros avocare voluit.

Et S. Cyrillus Episcopus Hierosolymitanus Catechesi 5. Mystagogica, qui vivebat in 4. sæculo, loquens de Sacrificio Missæ ait: Rogamus te, inquam, nos omnes, & hoc Sacrificium tibi offerimus, ut meminerimus etiam eorum, qui ante nos obdormierunt, primum Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, ut Deus orationibus illorum & deprecationibus suscipiat preces nostras. Deinde pro defunctis sanctis Patribus & Episcopis. Denique pro omnibus oramus, qui inter nos vitam functi sunt, maximum esse credentes animarum juvamen, pro quibus offertur precatio sancti illius, & tremendi quod in Altari positum est Sacrificii.

Et ab hac traditione accepit Ecclesia hanc in Missa Liturgiam. Offerimus hoc Sacrificium pro omnibus Orthodoxis atque Catholica & Apostolica fidei cultoribus, &c. Et pro omnibus in Christo quiescentibus, qui nos preceserunt cum signo fidei, & dormiunt in somno pacis.

Et Divus Augustinus: Non parva est, inquit, universa Ecclesia, qua in hac consuetudine claret, autoritas, ut in precibus Sacerdotis, qua Domino Deo ad ejus Altare funduntur, locum suum etiam habeat commendatio mortuorum.

Quæ quidem consuetudo, ait S. Thomas, ab ipsis Apostolis inchoavit, ut dicit Damasus in quodam sermone de suffragiis mortuo-

S. August. lib.
De cura pro
mortuis. cap. 1.

S. Tho. in 4.
dist. 45. q. 2.
ait. 1.

rum, sic dicens: *Mysteriorum conscii Discipuli Salvatoris, & sacri Apostoli in tremendis & vivificis Mysteriis, memoriam fieri eorum, qui fideliter dormierunt, sanxerunt.*

S. Aug. Serm. 31. De verbis Apostoli. cap. 21. Et idem Divus Augustinus in alio loco ait: *Hoc enim à Patribus traditum universa observat Ecclesia, ut pro eis qui in Corporis & sanguinis Christi Communionem defuncti sunt, cum ad ipsum Sacrificium loco suo commemorantur, oretur, ac pro eis quoque id offerri commemoretur.*

S. Chrysost. hom. 69. ad pop. Antioch. Non temerè, ait S. Chrysostomus, ab Apostolis, hæc sancita fuerunt, ut in tremendis Mysteriis defunctorum agatur commemoratio. Sciunt enim illis inde multum contingere lucrum, utilitatem multam. Cum enim totus constiterit populus, extensis manibus, Sacerdotalis plenitudo, & tremendum proponatur Sacrificium, quomodo Deum non exorabimus pro his deprecantes?

S. Isidor. De Off. Ecclesiast. cap. 18. Sacrificium, ait S. Isidorus, pro defunctorum Fidelium requie offerri, vel pro eis orari, quia per totum hoc orbem custoditur, credimus, quòd ab ipsis Apostolis traditum est.

Quæst. 2. Potest-ne Missæ Sacrificium pro iis offerri, qui absque Baptismo decesserunt?

Resp. Non potest, neque etiam pro iis, qui in hæresi mortui sunt, cum nullum possint à Sacrificio fructum percipere. Noli credere, ait S. Augustinus, nec docere, nec dicere, Sacrificium Christianorum pro his, qui non baptizati de corpore exierunt, offerendum, si vis esse Catholicus.

Quæst. 3. Potest-ne Missæ Sacrificium offerri pro peccatoribus, pro Hæreticis, pro schismaticis, & infidelibus?

Resp. Responderi potest cum S. Thoma, posse offerri Sacrificium pro iis, qui actu

S. Aug. lib. 3. De Origine anime. cap. 21.

De Sacrificio Missæ. Cap. VI. 261

sunt, vel possunt esse membra Ecclesiæ, cuiusmodi sunt omnes in quæsito relati, nisi id expresse ab Ecclesia prohibeatur. *Eucharistia*, inquit, in quantum est *Sacrificium*, habet effectum etiam in aliis pro quibus offertur, in quibus non præexigit vitam spiritualem in actu, sed in potentia tantum: & ideo si eos dispositos inveniatur, eis gratiam obtinet virtute illius veri Sacrificii, à quo omnis gratia in nos influxit, & per consequens peccata mortalia in eis delet; non sicut causa proxima, sed in quantum gratiam contritionis eis impetrat; & quod in contrarium dicitur ex *Divo Augustino*: Quis offerat Corpus Christi nisi pro his, qui sunt membra Christi? Intelligendum est pro membris Christi offerri, quando offertur pro aliquibus, ut sint membra Christi.

Quæst. 4. Potest-ne offerri Sacrificium pro nominatim excommunicatis, ac proinde non toleratis inter Fideles?

Resp. Nunquam pro iis offerri potest Sacrificium, neque pro notoriis Clericorum percussoribus, donec obtinuerint absolutionem excommunicationis, in quam inciderunt, ut patet ex cap. *A nobis*. De sententia excommunicationis; ubi id expresse prohibetur his verbis: *Non communicetur mortuo, cui non est communicatum & vivo*. Idem decreverat *S. Leo Papa* in Can. his verbis: *Non autem quibus viventibus non communicavimus, mortuis communicare non possumus*. Licitum tamen est, secundum doctrinam *Divi Thomæ* supra relata, rogare Deum pro illis, ut illos ad poenitentiam reducat per veram contritionem.

*S. Tho. in 4.
dist. 12. q. 2.
art. 2. quæst.
2. ad 4.*

*Can. De Commu-
nicantibus.
24. q. 2.*

CAPUT VII.

*De Tempore , & loco , aliisque necessa-
riis ad Missæ Sacrificium.*

Quæst. I. **Q**UAM horâ potest Missa celebrari ?

Conc. Pro-
vinc. I. tit.
*Quæ pertinent
ad celebratio-
nem.*

Resp. Juxta sacros Canones , Missæ nec ante auroram , nec post meridiem , nisi ex causa jure permissa , celebrentur , ut ait S. Carolus , nisi die Nativitatis Domini , quia hac nocte annuntiatus fuit Pastoribus ab Angelo adventus ejusdem Jesu-Christi Domini nostri , ut habetur in Can. Noctæ sanctæ. De Consecr. dist. I.

Et expressè legitur in Rubrica Missalis 15. Missa privata , saltem post Matutinum & Laudes , quacumque horâ ab aurora usque ad meridiem dici potest.

Hoc autem explicat D. Thomas , dum ait : Dicendum quòd communiter loquendo Missa debet dici in die , & non in nocte ; quia hoc Sacramentum ad tempus gratia pertinet , quod per diem significatur Rom. 13. Nox præcessit , dies autem appropinquavit. Dies autem judicatur non solum ab ortu solis , sed ex quo incipiunt orituri solis signa manifestari per aliquam aëris illustrationem.

Ratio convenientiæ hujus sanctæ consuetudinis habetur in Bulla 22. Pauli III. quæ incipit in Eminentia in qua sic legitur : Quòdquo indulto celebrandi seu celebrare faciendi ante diem , parcè utantur. Quia cum Altaris Ministerio immoletur Dominus noster Jesus-Christus Dei Filius , qui candor est lucis æternæ , congruit hec non in noctis tenebris fieri , sed in luce.

De Sacrificio Missæ. Cap. VII. 263

Quæst. 2. Est-ne peccatum celebrare Missam, non recitato prius Matutino cum Laudibus?

Resp. Cum in Rubricis Missalis expresse præcipiatur, tribus in locis, ut Missa saltem post Matutinum & Laudes dicatur, idque conforme sit consuetudini semper in Ecclesia observatæ, videtur esse peccatum, eam transgredi absque rationabili causa; imò ex Divo Antonino, Missa non debet dici ab eo qui non *S. Antoninus*
dixit Matutinum, licet possit audiri, aliàs *3. p. tit. 13.*
dicendo esset mortale, quia contra consuetudinem generalem Ecclesiæ. *cap. 6. §. 4.*

Quæst. 3. Missa potest-ne celebrari extra Ecclesiam, vel Oratorium ad cultum Dei dedicatum?

Resp. Ut ait Felix Papa relatus in Canone: Consecrationem Ecclesiarum, & Missarum *Can. Consecra-*
celebrationem non alibi quàm in sacratis Do- *tionem. De*
mino locis, absque magna necessitate, fieri *Consecr. dist.*
debere liquet omnibus, quibus sunt nota ve- *1.*
teris & novi Testamenti præcepta.

Et Concilium Tridentinum monet Episcopos: Neve patiantur privatis in domibus, *Conc. Trid.*
atque omnino extra Ecclesiam, & ad Divi- *sess. 22. De-*
num tantum cultum dicata Oratoria ab eis- *creto de ob-*
dem Ordinariis designanda & visitanda, *servandis &*
sanctum hoc sacrificium à secularibus aut re- *evitandis in*
gularibus quibuscumque peragi. *celebrat.*
Missæ,

Nullus Sacerdos, inquit Concilium Medio-
lanense 1. quemadmodum à Tridentina Synodo
statutum est, in privatis adibus, & omnino
extra Ecclesiam, & Oratoria, qua divina
tantum cultui dicata, & à locorum Episcopis
designata ac visitata sint, Missam celebret.

Quæst. 4. In quam Ecclesiæ parte esse deberent, seu adstare Laici, dum Missa celebratur?

Resp. Sacri Canones determinaverant locum in quo adstare deberent Laïci, dum Missa celebratur; optandum esset ut Episcopi cogerent Laïcos illorum Decreta observare. Synodus Romæ habita sub Eugenio II. & Leone IV.

Can. Sacerdotum. De Consecr. dist. 2.

relata in Canone, ait: *Sacerdotum, aliorumque Clericorum Ecclesiis servientium honores à Laïcorum discretè apparere convenit. Quamobrem nulli Laïcorum liceat in eo loco ubi Sacerdotes reliquiverint Clerici consistunt, quod Presbyterium nuncupatur, quando Missa celebratur, consistere, ut liberè ac honorificè possint sacra Officia exercere.*

Et Concilium Turonense relatum in Canone ait: *Vt Laïci, secus Altare quo sancta Mystera celebrantur, inter Clericos, tam ad Vigilias, quàm ad Missas stare penitus non presumant; sed pars illa quæ à Cancellis versus Altare dividitur, Choris tantum psallentium pateant Clericorum.*

Quæst. 5. Licet-ne aliquando Missam celebrare extra loca Deo dicata?

Can. Sicut. De Consecr. dist. 1.

Resp. Felix Papa relatus in Canone, huic quæstioni clarè sic respondet: *Sicut non alii quàm sacriati Domino Sacerdotes debent Missas cantare, nec sacrificia super Altare offerre; sic nec in aliis quàm Domino sacratis locis, id est, in tabernaculis, divinis precibus à Pontificibus dedicatis, Missas cantare, aut sacrificia offerre licet, nisi summa coegerit necessitas. Satius ergo est Missam non cantare, aut non audire, quàm in illis locis ubi fieri non oportet, nisi pro summa contingat necessitate; quoniam necessitas legem non habet. Vnde scriptum est: Vide-ne offeras Holocausta tua in omni loco quem videris, sed in omni loco quem elegerit Dominus tuus.*

Quæst. 6.

De Sacrificio Missæ. Cap. VII. 265

Quæst. 6. In quibusnam casibus licet celebrare in locis Deo non consecratis?

Resp. Illi casus referuntur in Canone in quo sic legitur: *Concedimus etiam, ut si Ecclesia fuerint incensa & combusta, in Capellis cum tabula consecrata Missas interim celebrari permittimus, donec Ecclesia ipsa restaurari queant; in itinere verò positis, si Ecclesia defuerit, sub dio, seu in tentoriis, si tabula Altaris consecrata, ceteraque Ministeria ad id officium pertinentia ibi adfuerint, Missarum solemnia celebrari concedimus; aliter omninò interdicimus.*

Can. Concedimus etiam. De Consecr. dist. 1.

Quæst. 7. Quisnam potest concedere ut celebretur Missa in Capellis domesticis?

Resp. Certum est, Episcopos id posse concedere, ut patet ex Canone, in quo sic legitur: *Missarum solemnia non ubique, sed in locis ab Episcopo consecratis, vel ubi ipse permiserit celebranda esse censemus. Non tamen, ut ait D. Thomas, sine Altari portatili per Episcopum consecrato, & omnibus aliis ad Sacrificium necessariis.*

Can. Missarum. De Consecr. dist. 1.

S. Tho. 3. p. q. 13. art. 3. ad 2.

Statuit autem S. Carolus in Concilio Mediolanensi 1. *Oratoriorum autem adificationem, aut usum, ne facile, sed magna de causâ permittant iidem Episcopi.*

Tit. Quæ per-
tinent ad cele-
br. Missar.

Quæst. 8. Quid observari debet ab Episcopis priusquam facultatem concedant Missam celebrandi in Capellis domesticis?

Resp. Ex Divo Carolo ibidem: *In eis autem designandis, vel probandis hæc servant: ne sint in interiorum ædium partibus, in quibus Domini, vel familia frequentius versentur, sed commodo & honesto loco, à cubiculis, tricliniis, & ab aula separato, ad templi formam & regulam propius accedant; nec ita angusta sint, ut qui Missam audierint, ad*

Tomus III.

M

ostium vel fenestram stare cogantur ; aut denique ibi sacris interesse , ubi promiscuè profanum aliquod exerceatur ; quod fieri omnino prohibemus. Cui autem id permissum fuerit , is eo rariùs utatur : ne distracti homines illa commoditate , Ecclesiam Dei minùs frequentent ; quod exemplo etiam noceat aliis.

Quaest. 9. Cujusnam magnitudinis , & quales esse debent lapides consecrati ?

Resp. Ex Rubricis Missalis , de præparatione Altaris & Ornamentorum ejus ; debent esse sufficientis magnitudinis , ut in iis pes Calicis , & Hostia consecranda possit collocari.

S. Carolus ait : Quod Lapis longè uncias 20. latè sexdecim pateat , præter capsæ dimensionem , cui insertus est.

Ad Mediol.
lib. 1. tit. De
Lapide Altari-
um portat.
S. Antoninus
lib. 3. tit. 13.
§. 4.

Quare S. Antoninus ait : Debet cavere qui celebrat , quòd sit tanta latitudo , & longitudo lapidis in capsula , quòd in ea possit capi pes Calicis , & Hostia consecranda , vel quòd in conficiendo cum manibus Panem , vel Calicem super lapidem teneat , ut sic super lapidem conficiat , uti præscribitur in Rubricis Missalis.

Quaest. 10. Quid requiritur ad hoc ut lapis consecratus , censeatur amittere consecrationem ?

Resp. Si Altare motum fuerit , aut lapis ille solummodò suprà positus , qui sigillum continet , confractus , aut etiam diminutus , debet denuò consecrari , ut habetur in Can. Ad hæc. De Consecr. Ecclesiæ. Sicut etiam si lapis ita diminutus esset ita ut non posset commodè supra illum consecrari.

Quaest. 11. Quando nam Altare fixum , censeatur amisisse consecrationem ?

De Sacrificio Missæ. Cap. VII. 267

Resp. Altare in quo tabula cui consecrationis benedictio Pontificali Ministerio adhibetur, si mota, vel enormiter fracta fuerit, debet non immerito consecrari. Ut dicitur in Can. Quod in dubiis. Ibidem. Amittit etiam consecrationem, quando mutatur ab uno loco in alium, sicut dicitur in Canone: Si motum fuerit Altare, denuò consecratur.

Can. Si motum. De Consecr. dist. 1.

Quod tamen intelligi debet eo modo quo explicat S. Carolus, dum ait: Cum verò Altare consecratum transferri contigerit; quod ut ne iterum consecrari opus sit, ea transferendi ratio adhiberi poterit, ut primo illud totum asseribus tabulisque ligneis rectè aptèque conclusum, è loco ita moveatur accuratè, ut stipes à solo Ecclesia convulsus, ne minimum quidem ab Altaris mensa disjungatur, sed totus affixus ei inhareat, ne consecratio violetur.

Acta Mediol. P. 4. lib. 1. tit. De Lapide Altarium portatilium.

Quest. 12. Quot modis Ecclesia potest profanari, ita ut egeat reconciliari?

Resp. Quatuor in casibus profanatur Ecclesia, & indiget reconciliari, ut in ea possint divina celebrari Mysteria. Primus casus est, cum in Ecclesia commissum est aliquod homicidium, aut multum sanguinis effusum ut habetur in Canone: Respondemus, inquit summus Pontifex, quod manente Ecclesia, & Altari ipsa reconciliari poterit per aquam cum vino & cinere benedictam, quando homicidia contingunt, vel vulnera inferuntur. Ut autem habetur ibidem Can. Aqua. Aquam per Episcopum benedictam Ecclesiam reconciliari posse per alium Episcopum non negamus: per Sacerdotes simplices hoc fieri prohibentes.

Can. Proponisti. De Consecr. Ecclesie.

Attamen, ut notavit S. Antoninus: Ecclesia non violatur ex levi effusione sanguinis; ut si

S. Antoninus 3. p. tit. 12. cap. 6. §. 4.

sanguis casu de naribus emittatur, & si quis ungue aliquantulum excoriet, & sanguinem emittat. Quod si ex lapide cadente ex edificio Ecclesia aliquis moriatur, vel ex fatuitate furia quis se occidat, non est necessaria reconciliatio; quia non est per contentionem vel malam voluntatem facta. Item si ex vulnere extra Ecclesiam accepto, in Ecclesiam fugiens moriatur, non violatur Ecclesia, quia non accepit ibi causam mortis. Secus si in Ecclesia vulneretur, & extra moriatur, quia tunc violatur.

Secundus casus violationis est, propter adulterium & qualemcumque seminis emissionem voluntarie procuratam, sive cum aliis sive per se solum. Extra de adulter. C. Significasti. De Consecr. dist. 1. Can. Ecclesiis. Etiam per actum conjugalem, ut si vir cognoscat uxorem in Ecclesia: Ex pollutione autem que accidit in sompis, non polluitur, vel violatur. Sed nota quando vitia hac in Ecclesia commissa, sunt occulta, ut dicit Guillelmus, & Hostiensis in sum. non indiget reconciliatione.

Tertius casus est, si excommunicatus, est ibi sepultus. De Consecr. dist. 1. Can. Ecclesiam. Et extra eodem capite. Consultasti.

Quartus casus est, si Ecclesia ab Episcopo publice excommunicato consecrata fuerit. Nam, ut dicit Hostiensis, si Corpus defuncti Ecclesiam polluit, multo magis cum consecrationis officium peragitur per eorum os & manus qui excommunicationi subjacent.

Quest. 13. Quotnam in casibus debet Ecclesia iterum consecrari?

Resp. Ex Divo Antonino: Tres sunt casus in quibus Ecclesia consecrata debet iterum con-

3. p. tit. 12.
cap. 6. §. 8.

De Sacrificio Missæ. Cap. VII. 269

secrari. Primus est, si Ecclesia combusta fuerit, ita quod parietes sint combusti, vel diruti, vel notaliter decrustati, in toto, vel in majori parte. De Consecr. dist. 1. Can. Ecclesiis. Secus si totum tectum solum combustum fuerit, ut in cap. Ligneis. De Consecr. Ecclesiæ.

Secundus est, si tota Ecclesia, vel major pars destructa vel diruta est: Secus est si solum tectum destructum fuerit vel disruptum. Si verò parietes successivè fuerint reparati, eandem Ecclesia intelligitur; & ideo sufficit si tantum reconcilietur cum aqua exorcizata, & cum solemnitate Missæ. Secus, si primò tota destructa, etiamsi eisdem lapidibus reparata, consecranda est enim. Can. De Fabrica. De Consecr. dist. 1.

Tertius casus est, quando dubitatur, utrum fuerit consecrata, nec apparet aliqua probatio. Can. Solemnitates. De Consecr. dist. 1.

Quæst. 14. Quisnam potest reconciliare Ecclesiam, quæ non fuerat consecrata sed solum benedicta, cum contingit eam profanari?

Resp. Simplex Sacerdos potest eam reconciliare, ut ait Gregorius nonus: Si Ecclesia, Can. Si Ecclesia inquit, non consecrata, cujuscumque fuerit sita. De Consecr. Ecclesiæ, aut sanguinis effusione polluta, aqua vel Altaris, protinus exorcizata lavetur, ne divina laudis organa suspendantur; est tamen, quàm citius fieri poterit, consecranda.

Glossa ibidem verbo Lavetur, ait: Sed per quem debet lavari? Credo, quod per simplicem Sacerdotem possit lavari, quia si intellexisset Papa, quod per Episcopum deberet lavari, illud dixisset, sicut dixit in proximo capite precedenti: cum in utroque capite scri-

bat eidem, & quia dixit aqua exorcizata lavetur, quae fit per simplicem Sacerdotem, & non cum aqua benedicta, cum vino & cinere, cum qua reconciliatur Ecclesia consecrata

Quaest. 15. Ex quam materia debent esse Calices?

De Præpar.
Sacerdotis
celebraturi.

Resp. Ut habetur in Rubricis Missalis: *Calix debet esse vel aureus vel argenteus, aut saltem habere cupam argenteam intus inauratam, simul cum patena itidem inaurata, ab Episcopo consecratus.*

Quaest. 16. Quando nam Calix amittit consecrationem?

S. Antoninus.
3. p. tit. 13.
cap. 6. §. 5.

Resp. Juxta S. Antoninum. Si scyphus Calicis à pede ex toto separatus est, licet fractus non sit, ut putà quia junctura tornatilis, consecratione indiget. Hæc Petrus de Palude. Item secundum Archidiaconum, si Calix argenteus consecratus deauratus postea, quia aliam superficiem habet, & consecratio fit in superficie, indiget consecratione. Idem dici potest de Calice consecrato, cum pes separatur à cupa.

Fortassis, dum adest antiqua consuetudo utendi his Calicibus tornatilibus, quorum pes à cupa separatur, ut passim fit à Missionariis in India, in Anglia, & alibi: dici potest ob talem consuetudinem à Superioribus Ecclesiasticis cognitam & non improbatam, hanc consecrationem non esse denuò faciendam, licet quotidie hæc separatio fiat; maxime quia nulla adest lex positiva expresse contraria huic usui.

Quaest. 17. Ornamenta, quibus utimur ad Missam celebrandam debent-ne necessario esse benedicta?

Resp. Ex S. Antonino ibidem: *Specialiter*

De Sacrificio Missæ. Cap. VII. 271

ista sex requiruntur ad celebrandam Missam ; scilicet stola , Manipulum , Alba , Amictus , Casula , id est , Planeta : ista enim benedicuntur & sacrantur. Vnde videntur esse de necessitate præcepti : non sic de camisia quæ non benedicitur. Videtur quòd de longo Manipulo liceat facere stolam , & è converso de brevi stola , Manipulum , vel Cingulum , quia omnia hæc verâ benedictione consecrantur.

Quest. 18. Quandoam Ornamenta quibus utuntur Sacerdotes in Altari , amittunt benedictionem ?

Resp. Ut ait S. Antoninus ibidem : Cum Casula est duplicata , cum possit esse simpla , super quamlibet partem fit benedictio : unde in celebrando verti potest ex utraque parte : & si una pars amoveatur ab alia , remanet benedicta , & potest in ea celebrari. Et similiter de dupla stola. Item quando vestimenta reparantur propter paupertatem , videtur distinguendum : quia aut tanta pars amota fuit , quòd sine illa non diceretur , vel celebraretur , ut tota manica vel pars superior : & tunc debet esse benedicta. Si autem modica particula , cujus defectus nec benedictionem impediret , nec celebrationem , tunc licet celebrare.

Sic restaurari potest Cingulum , antequam omninò fractum sit , nec amisit benedictionem , quam tamen amisisset , si restauraretur post scissionem , quia eo amplius uti non poterant.

Utile erit hîc advertere , quòd licet Ornamenta non amiserint benedictionem , nihilominus aliquando ita vilia & sordida sunt , ut non possint in tremendo Mysterio adhiberi sine magna indecentia : videtur quòd Sacerdotes quibus similia Ornamenta porriguntur de-

berent in spiritu lenitatis, ut ait Apostolus, repræsentare Sacristis, aut aliis quibus cura commissa est, ut huic malo remedium afferrent.

Cardinalis
Bellarmin.
lib. 2. de Ge-
mitu Colum-
bæ, cap. 5.

Quod amarè deplorat Cardinalis Bellarminus his verbis: *Alicubi vasa sacra & vestes, quibus Mystéria celebrantur, vilia & sordida inveniuntur, indigna prorsus qua ad tremenda Mystéria adhibeantur. At fortè qui hæc adhibent Pauperes sunt? Id quidem fieri potest; sed si pretiosa non possunt, saltem munda & nitida procurent. Fontibus lacrymarum prosequendi sunt, qui exteriori turpitudine & sordibus, animi sui impietatem, sordesque testantur.*

Quæst. 19. Ornamenta Ecclesiæ cum amplius ob vetustatem, aut aliàs inservire nequeant, converti-ne possunt in usus profanos?

Can. Altaris.
De Consecr.
dist. 1.

Resp. Constat ex Canone, quod non licet: *Altaris palla (id est, ut ait Glossa vestimenta Altaris) si fuerint vetustate consumpta incendio dentur, quia non licet ea qua in sacratio fuerint, malè tractari: sed incendio universa traduntur. Cineres quoque eorum in Baptisterium inferantur, aut in pariete, aut in fossis pavimentorum jactentur, ne introeuntium pedibus inquinentur.*

Quæst. 20. Potest-ne una eademque die duplex Missa celebrari?

Can. Sufficit.
De Consecr.
dist. 1.

Resp. Non licet, juxta Decretum Alexandri II. relatum in Canone, qui ait: *Sufficit Sacerdoti unam Missam in die una celebrare, quia Christus semel passus est, & totum mundum redemit. Non modica res est unam Missam facere; & valdè felix est, qui unam digne celebrare potest.*

Et summus Pontifex Honoratus III. relatus

De Sacrificio Missæ. Cap. VII. 273

in Canone, ait: *Cum cuilibet Sacerdoti quacumque dignitate præfulgeat, unam in die celebrare Missam sufficiat: Nam & valde felix est, qui celebrat dignè unam.*

Cap. Terse-
rent. De Ce-
lebr. Missar.

Ecclesia tamen ab hac regula generali excepit diem Nativitatis Domini, in quo die licitum est Sacerdoti ter Missam celebrare, ut præscribitur in jure Canonico, in quo sic habetur. Respondemus, quòd excepto die Nativitatis Dominica, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel in die unam Missam solummodò celebrare.

Cap. Consta-
luti. De Ce-
lebr. Missar.

Et S. Carolus in Concilio Mediolanensi §. id expressè & absolutè prohibet his verbis: *Gravia pericula, offensiones, atque adeo sæpe injurias sanctissimo Missæ Sacrificio fieri comperit, quòd quidem Sacerdotes non semel tantum, sed pluries in die illud offerant: quòd ne imposterum fiat, præter quam salutari illo die Dominica Nativitatis, quo unusquisque Sacerdos non sine magna Mysteriorum significatione ter celebrare debet; Decretis hujus auctoritate vetitum sit, ne ob ullam necessariam causam, neque etiam ob Parochialis alteriusve Ecclesiæ egestatem, neque ob Sacerdotum penuriam, nec verò ob locorum distantiam, Episcopus cuiquam Sacerdoti pluries in die divinum illud Missæ Sacrificium offerendi facultatem det aut permittat.*

Conc. Me-
diol. §. cit.
Que ad divi-
na officia per-
tinent.

Et in Can. Sufficit. De Consecr. dist. 1. sic habetur. *Qui verò pro pecuniis aut adulationibus secularium una die præsumunt plures facere Missas, non existimo evadere damnationem.* Ait summus Pontifex Alexander II.

Hic autem advertendum est quòd die Nativitatis Domini in duabus primis Missis, non

sumitur ablutio ; si enim per inadvertentiam, aut aliàs sumeretur , non posset illa die amplius Missa celebrari , nisi fortè Sacrificium remaneret imperfectum per mortem aut maximam Sacerdotis alicujus imbecillitatem post consecrationem ; in quo casu , ut supra diximus , si alius non occurreret , Sacerdos etiam non jejunus posset perficere Sacrificium , licet eadem die Missam celebrasset.

Can. Ex par-
te. De Celeb.
M. Mar.

Ut enim dicitur in Canone, *Semper Sacerdos vino perfundere debet, postquam totum acciperit Eucharistia Sacramentum, nisi cum eodem die aliam Missam debuerit celebrare, ne si fortè vinum perfusionis acciperet, celebrationem impediret.*

Quæst. 21. Possunt-ne dari aliqui alii casus in quibus Sacerdos possit duas Missas eadem die celebrare ?

Resp. Illud rarò admodum fieri potest , & nisi necessitate aliqua urgenti & improvisâ cogente , talis Missæ duplicatio in praxi fieri non debet , idque eò magis vitandum est, quod res adeo nunc inusitata magnam admirationis , & scandali occasionem in populo præberet. Attamen , si , in aliquo casu extraordinario nulla reperiretur Hostia consecrata in quadam Parochia , & aliundè haberi non posset ad deferendum sanctissimum Viaticum infirmo in extremis constituto : tunc , juxta mentem sancti Raymundi , posset Sacerdos qui jam celebravit , aliam Missam dicere : *Potest* , inquit sanctus Raymundus , *cantare duas in casibus sequentibus , si necesse fuerit propter necessitatem peregrinorum , hospitum comitantium, & infirmorum.* Et ita si in die Dominica aut festiva , concurrente magna populi turba , nullus alius reperiri posset Sacerdos , quia scilicet Parochus aut alius infirmitate impeditur : tun-

S. Raymund.
in summa.
lib. 7. tit. de
Sacramentis
iterandis. §.
13.

De Sacrificio Missæ. Cap. VII. 275

etiam, ut devotioni tot Fidelium satisfieri posset, secunda Missa celebrari posset ab eo qui ablutionem non sumpsisset.

Idem dicendum est, si Episcopus in magna Sacerdotum penuria, aliquem in duabus Parochiis constitueret: tunc, juxta Canonem, duas Missas qualibet Dominica celebrare posset in his duabus Parochiis suæ curæ in necessitate commissis: *Clericus ab instanti*

tempore non connumeretur in duabus Ecclesiis: & hoc quidem in hac urbe servandum; ceterum in villis quæ foris sunt, propter inopiam hominum, indulgeatur.

Can. Clericus.

21. quæst. 49

CONFIRMATIO DECRETORUM

*Congregationis S. R. E. Cardinalium
Concilii Tridentini Interpretum,
super celebratione Missarum, etiam
cum declarationibus, & innovatione
Decretorum ab eadem Congregatio-
ne, auctoritate fel. rec. Urbani Papæ
VIII. desuper aliàs factorum.*

INNOCENTIUS EPISCOPUS
Servus servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

NUPER à Congregatione venerabi-
lium Fratrum nostrorum, S. R. E.
Cardinalium Concilii Tridentini In-
terpretum prodierunt Decreta tenoris infra
scripti, videlicet.

Aliàs super celebratione Missarum, ac pro-
hibitione illas moderandi, seu reducendi abs-
que Sedis Apostolicæ licentia, nec non super
earundem oneribus perpetuis suscipiendis, &
Religiosorum numero ultra redditus, & con-
suetas eleemosynas locorum Regularium non
habendo, emanarunt ab hac sacra Congrega-
tione S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini
Interpretum, auctoritate per fel. recor. Ur-
banum Papam VIII. illi specialiter attributa,
quamplura Decreta tenoris sequentis.

Cum sæpe contingat in quibusdam Ecclesiis
tam magnum Missarum celebrandarum nume-
rum, ex variis Defunctorum relictis, aut pio-
rum eleemosynis impositum esse, ut illis pro
singulis diebus præscriptis nequeat satisfieri,
& tamen nova onera Missarum in dies susci-
pantur; indeque fiat, ut depereant piæ Testan-
tium voluntates, obstricta Benefactoribus fides
violetur, Defunctorum animæ suffragiis pri-
ventur, Ecclesiis debitus subtrahatur cultus,
ac Christi fideles gravi scandalo affecti, ple-
rumque à similibus charitatis operibus retra-
hantur: Cumque his malis maximum inter
cætera fomentum præbeat, aut quod ii, qui
Missas supra vires celebrandas suscipiunt, spe-
rent illas brevi ad pauciores numerum à Supe-
rioribus reductum iri; aut quod Ecclesiis sorte
pecuniarum absorpta, plerumque nuda re-
maneant onera Missarum, absque ullo emolu-
mento, aut quod eleemosyna pro illis cele-
brandis sit adeò tenuis, ut non faciliè invenian-
tur, qui velint huic se muneri subicere, &
redditus Ecclesiæ, aut Monasterii adeò exigui,
ut Sacerdos pro necessaria sua sustentatione
novis se oneribus obstringere compellatur. Sa-
cra Congregatio Cardinalium Concilii Tri-
dentini Interpretum animadvertens, facturam
se rem Deo gratissimam, charitæque, ac
justitiæ maximè consentaneam, si pro viribus
sarat, hunc teterrimum abusum è Christiana
Republica convellere, atque eradicare, Sanc-
tissimi D. N. Urbani divina Providentia Papæ
VIII. auctoritate sibi specialiter attributa, in-
fra scripta Decreta edidit.

Ac primò distriçtè prohibet, atque interdi-
cit, ne Episcopi in Dioecesana Synodo, aut
Generales in Capitulis generalibus, vel aliàs
quoquo modo reducant onera ulla Missarum

celebrandarum, aut post idem Concilium imposita, aut in limine foundationis, sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apostolicam Sedem recurratur, quæ, re diligenter perspecta, id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur; alioquin reductiones, moderationes, & commutationes hujusmodi, si quas contra hujus prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas, atque inanes decernit.

Deinde ubi pro pluribus Missis, etiam ejusdem qualitatis celebrandis, stipendia, quantumcumque incongrua, & exigua, sive ab una, sive à pluribus personis collata fuerint, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Ecclesiis, Capitulis, Collegiis, Hospitalibus, Societatibus, Monasteriis, Conventibus, Congregationibus, Domibus, ac Locis Piis quibuscumque, tam Sæcularibus, quàm Regularibus; Sacra Congregatio sub obtestatione divini Judicii mandat, ac præcipit, ut absolute tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint, ita ut alioquin ii, ad quos pertinet, suæ obligationi non satisfaciant; quinimmo graviter peccent, & ad restitutionem teneantur.

Id verò, ut deinceps observetur exactius, sacra Congregatio eadem auctoritate revocat Privilegia, & Indulta omnia quibuscumque personis, Ecclesiis, ac Locis Piis, tam Sæcularibus, quàm Regularibus cujuscumque Ordinis, Congregationis, & Instituti, quamcumque ob causam concessa, quibus indulgetur, ut certarum Missarum, vel Anniversariorum celebratione, aut aliquibus Collectis, seu Orationibus plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat.

Ac similiter omne damnabile lucrum ab Ec-

clesia remove volens, prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem Missam alteri, parte ejusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat.

Præterea, ne in Ecclesiis, in quibus onera Missarum in perpetuum imposita sunt, Sacerdotes in eis, ut par est, adimplendis eò tepidiores, ac segniore reddantur, quòd onera hujusmodi cum nulla, aut parva sint utilitate conjuncta; statuit, atque decernit, ut pecuniæ, ac bona mobilia Ecclesiis, Capitulis, Collegiis, Hospitalibus, Societatibus, Congregationibus, Monasteriis, Conventibus, ac Locis omnibus, tam Sæcularibus, quàm Regularibus, atque illorum personis in futurum simpliciter acquirenda cum onere perpetuo Missarum celebrandarum ab iis, ad quos pertinent, sub pœna Interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda à die realis acquisitionis, statim deponi debeant penes Ætem sacram, vel personam fide, & facultatibus idoneam, ad effectum illa, seu illorum pretium quàm primùm investiendi in bonis immobilibus fructiferis cum expressa, & individua mentione oneris; quod illis annexum reperitur.

Ac si eadem bona immobilia auctoritate Apostolica deinceps alienari contigerit, eorundem pretium, sub eadem pœna, ut supra, deponi, atque in aliis bonis stabilibus itidem fructiferis cum ejusdem oneris repetitione, atque annexione converti debeat.

Ad hæc, Sacra Congregatio quibuscumque Capitulis, Collegiis, Societatibus, & Congregationibus, nec non omnibus, & singulis Ecclesiarum, ac piorum locorum, tam Sæcularium, quàm Regularium Superioribus, vel aliis, ad quos pertinet, districtè prohibet, ne

imposterum onera perpetua suscipiant Missarum celebrandarum, Sæculares quidem sine Episcopi, vel ejus Generalis Vicarii, Regulares verò sine Generalis, vel Provincialis consensu, & licentia in scriptis, & gratis concedenda; alioquin Sæcularis, qui hujus prohibitionis transgressor extiterit, ab ingressu Ecclesiæ interdictus sit eo ipso: Regularis verò pœnam privationis omnium Officiorum, quæ tunc obtinebit, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætero obtinenda, vocisque activæ, ac passivæ, absque alia declaratione incurrat.

Eleemosynas verò manuales, & quotidianas pro Missis celebrandis ita demùm iidem accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, ut nova quoque onera suscipere valeant; alioquin omninò abstineant ab hujusmodi eleemosynis, etiam spontè oblati in futurum recipiendi, & capsulas auferant ab Ecclesiis cum inscriptione illa: *Eleemosyna pro Missis*, vel alia simili, sub iisdem pœnis ipso facto incurrendis, ne Fideles hac ratione frustrentur.

Episcopus verò, seu ejus Vicarius, aut Generalis, vel Provincialis, ubi de licentia pro perpetuis oneribus fuerint requisiti, in singulis casibus diligenter inquirent, de singulis Missarum celebrandarum obligationibus, cuique Ecclesiæ, Monasterio, aut loco pio incumbentibus; nec antea assensum hujusmodi, aut licentiam præbeant, quàm eis legitimè constiterit, illius Sacerdotes tam novo oneri suscipiendo, quàm antiquis jam susceptis satisfacere posse, præcipuamque rationem habeant, ut redditus, qui Ecclesiis, & locis piis relinquuntur, omninò respondeant oneribus adjunctis secundum morem cujusque Civitatis, vel Provinciæ, intelligantque, si in re tanti mo-

menti desides , aut negligentes fuerint , in novissimo die se hujus prætermissi muneris rationem esse reddituros.

Postremò Illustrissimi Patres non sine gravi animi dolore intelligentes , mala ferè omnia , quæ Regularem disciplinam evertunt , ac præcipuè nimiam hanc facilitatem fovent , in oneribus Missarum supra vires suscipiendis , veluti ex infecta radice , pullulare ex majori Regularium numero , quàm ferant redditus , & elemosynæ cujusque Monasterii ; inhærentes summorum Pontificum , ac sacri Tridentini Concilii Decretis , hac de re editis , sanctissimi Domini nostri auctoritate præcipiunt , ac mandant omnibus , & singulis Generalibus , Provincialibus , Commissariis , Ministris , Præfidentibus , Abbatibus , Prioribus , Præpositis , Guardianis , Vicariis , & quibuscumque aliis Superioribus Monasteriorum , Conventuum , ac Domorum Regularium , bona immobilia possidentium , vel non possidentium , cujuscunque Ordinis , Congregationis , & Instituti existentium intra fines Italiae , & Insularum adjacentium , ut singuli , ad quos pertinet in qualibet Provincia , adhibitis duobus , aut tribus Regularibus sui Ordinis , vel Congregationis probatoribus , & rerum usu peritioribus , bona immobilia , census , redditus , & proventus omnes , consuetas item elemosynas , & obventiones tam communes Monasteriorum , Conventuum , & Domorum ejusdem Provinciae , quàm etiam singularibus personis Religiosis assignatas , seu permissas in communem usum deinceps conferendas , decem annorum immediatè præcedentium habita ratione diligenter , & maturè recognoscant , iis omnibus detractis , quæ reparationes , præstationes ,

grandines, sterilitates, aliave cujuslibet generis onera consueverunt absorbere.

Eaque omnia scripto fideliter exarata, idem Superior, cujus interest, in proximo Capitulo, seu Congregatione generali, vel Provinciali coram tribus Judicibus ab ipsomet Capitulo, seu Congregatione deligendis proponat, qui computatis hujusmodi redditibus, eleemosynis, & obventionibus universis, & oneribus, ut supra detractis sedulo examinent, quot Religiosi homines connumeratis etiam Laicis, aliisque necessariis servientibus in unoquoque Monasterio, Conventu, & Domo regulari juxta regionis, & proprii instituti morem, victum, & vestitum, & medicinalia in communi habentes, competenter valeant sustentari. Tum eorundem bonorum, reddituum, eleemosynarum, & onerum præcisam notam ipsimet Capitulo, seu Congregationi exhibeant, ut in illo diligenter omnibus discussis, cujusque familiæ Monasterii, Conventus, ac domus Regularis in singula quaque Provincia certus earum tantum personarum numerus, Patrum capitularium voto præfigatur, quæ redditibus, eleemosynis, & obventionibus, ut superius sufficienter ali possint.

Ne verò Superiores, qui id præstare debent, seriùs, aut remissiùs, quàm par est, suo muneris satisfaciant; mandat sacra Congregatio, ut infra annum, post proximum Capitulum generale, vel Provinciale computandum, omnia hoc de genere capitulariter gesta, in authenticam formam redacta, ad sacram ipsam Congregationem Concilii singuli mittant.

Numerumque familiæ, singulorumque Conventuum, Monasteriorum, & Domorum hu-

De celebratione Missarum. 283

jusmodi Regularium, Capitali, seu Congregationis generalis, vel Provincialis sententia, & auctoritate præfinitum, iidem Superiores tam Generales, & Provinciales omnes, quàm locales perpetuò servare omninò teneantur, nec possint illum quoquo modo augere, etiam prætextu augmenti reddituum, absque sacrae ipsius Congregationis licentia; Superiores autem hujusmodi, qui prædicta omnia in præfixo termino non præstiterint, vel numerum, ut supra præscriptum, quovis modo augere præsumperint, privationis omnium Officiorum, quæ tunc temporis obtinebant, vocisque activæ, & passivæ, & ad omnia suæ Religionis officia & gradus inhabilitatis perpetuam pœnam eo ipso incurrere, atque aliis etiam gravioribus à Sede Apostolica infligendis pœnis sacra Congregatio subjacere voluit, & declaravit.

Deinceps verò Monasterium, Conventus, Domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum, seu Regularium nullibi recipiatur, nisi præter alia ad id requisita, in singulis hujusmodi locis duodecim saltem Fratres, aut Monachi, seu Religiosi degere, & ex redditibus, & consuetis eleemosynis detractis omnibus, ut supra detrahendis, competenter sustentari valeant ad præscriptum Decreti fel. rec. Gregorii XV. hac de re editi; alioquin Monasteria, & loca hujusmodi posthac recipienda, in quibus duodecim Religiosi, ut supra sustentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non inhabitaverint, Ordinarii loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ jurisdictioni subjecta esse intelligantur.

Porro, ne ullo unquam tempore hæc in oblivionem, seu desuetudinem abeant Superiores locales cujusque Monasterii, Conventus,

ac domus Regularis, curare, atque efficere teneantur, sub pœna privationis Officii, vocisque activæ, & passivæ ipso facto incurrenda, ut in perpetuum, sexto quoque mense, id est feria secunda post primam Dominicam Adventus, & feria sexta post Octavam Corporis Christi, præsentis ordinationes in publica mensa perlegantur.

Omnibus tam Ecclesiasticis personis cujuscunque sint Ordinis, conditionis, & gradus, quàm Laïcis quocumque honore, & potestate præditis, præsentia Decreta declarandi, vel interpretandi facultate penitus interdicta.

Non obstantibus, quod supra scripta omnia, & singula in præsentibus Decretis contenta, Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis in favorem quarumcumque personarum, atque Ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Militiarum etiam sancti Joannis Hierosolymitani, Congregationum, Societatum, ac cujuslibet alterius Instituti, etiam necessario & in individuo exprimendi, Ecclesiarum, Monasteriorum, Conventuum, Collegiorum, Capitulorum, Hospitalium, Confraternitatum, & aliorum quorumcumque tam sæcularium, quàm Regularium locorum, nec non illorum, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus etiam immemorabilibus, Privilegiis quoque, Indultis, & litteris Apostolicis, etiam Mari magno, seu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, nec non irritantibus Decretis, etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut aliàs

De celebratione Missarum. 285

quomodolibet, etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis, etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis, specialis, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma servanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata, inserti forent, præsentibus pro expressis habens, quibus quoad ea, quæ præsentibus adversantur, illis alias in suo robore permansuris, sacra Congregatio Sanctitatis suæ auctoritate specialiter, & expressè derogat, cæterisque contrariis quibuscumque.

Et ne præmissorum ignorantia à quoquam prætendi possit, voluit eadem sacra Congregatio, ut præsentibus ordinationes in Valvis Basilicarum S. Joannis Lateranensis, & Principis Apostolorum de Urbe, ac in Acie Campi Floræ, ut moris est, affixæ, omnes, ad quos pertinet, ita arctent, & afficiant, ac si unicuique personaliter intimatæ fuissent.

Utque earundem præsentium transumptis, etiam impressis manu alicujus Notarii publici subscripti, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ die 21. Junii 1625.

Cosinus Card. de Torres.

Prosper Fagnanus S. Congreg. Secr.

Ex citatis autem super præmissorum Decretorum intelligentia, seu interpretatione infra scriptis dubiis, prodierunt à memorata Con-

gregatione simili auctoritate illi à præfato Urbano Papa octavo specialiter attributa, responsiones, seu declarationes inferius apponendæ.

Super primo sacre Congregationis Decreto, de celebratione Missarum, quo prohibetur, ne Episcopi in Diocesana Synodo, aut Generales in Capitulis generalibus, vel alias quoquo modo, reducant onera ulla Missarum celebrandarum, aut post idem Concilium imposita, aut in limine foundationis.

Quæritur, quid si legatum sit ita tenne, ut non sit, qui velit onus illi injunctum subire, etsi recurrendum sit ad Sedem Apostolicam pro moderatione oneris, totum aut ferè totum insumendum sit pro expensis ad id necessariis?

Et quid, si permittatur Episcopo in foundatione, ut possit hujusmodi onera moderari?

Secundò, super secundo ejusdem Congregationis Decreto, quo cavetur, ut celebrentur tot Missæ, quot ad rationem tributæ elemosynæ præscriptæ fuerint.

Quæritur, an verba illa [præscriptæ fuerint] intelligenda sint de præscriptione facta ab Offerente, vel ab Ordinario?

Tertiò, an cum Ordinarius præscripserit elemosynam congruam juxta qualitatem loci, personarum, ac temporum, Sacerdotes accipientes stipendium minus congruo, teneantur Missas illis ab Offerente præscriptas celebrare?

Quartò, an Sacerdotes, qui tenentur Missas celebrare ratione Beneficii, seu Capellæ, Legati, aut salarii, possint etiam manualementelemosynam, pro Missis votivis, aut defunctorum recipere, & unico Missæ Sacrificio utrique oneri satisfacere?

De celebratione Missarum. 287

Quintò, posito, quòd Testator relinquat, ut celebrentur pro ejus anima centum Missæ, absque ulla præscriptione eleemosynæ.

Quæritur, an liberum sit hæredibus, eleemosynam sibi benè visam præscribere, an verò eadem eleemosyna præscribenda sit ab Ordinario.

Sextò, super tertio Congregationis Decreto, in quo eadem Congregatio revocat Privilegia, quibus indulgetur, ut certarum Missarum, vel Anniversariorum celebratione, aut aliquibus collectis, seu Orationibus, plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat.

Quæritur, an verba (in futurum suscipiendis) intelligenda sint de oneribus suscipiendis post Privilegium?

Septimò, super quarto ejusdem Congregationis Decreto, quo prohibetur Sacerdoti, qui suscepit Missam celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem Missam alteri, parte ejusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat.

Quæritur, an permittendum sit administratoribus Ecclesiarum, ut retineant aliquam eleemosynarum portionem, pro expensis maintenance Ecclesiæ, Altarium, Inservientium, paramentorum, luminum, vini, Hostiæ, & similium?

Octavò, an hoc Decretum habeat locum in Beneficiis, quæ conferuntur in titulum, id est, an Rector Beneficii, qui potest per alium celebrare, teneatur Sacerdoti celebranti dare stipendium, ad rationem reddituum Beneficii?

Decimò, an Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemosyna, major solita, pro celebratione Missæ, debeant dare eandem integram eleemosynam iis, quibus Missas celebran-

das committunt ; an verò satis sit , ut dent celebrantibus eleemosynam consuetam ?

Undecimò , super quinto ejusdem Congregationis Decreto , quo inter cætera statuitur in hæc verba [eleemosynas verò manuales , & quotidianas pro Missis celebrandis] ita demum iidem accipere possint , si oneribus antea impositis ita satisfecerint , ut nova quoque onera obire valeant ; alioquin omninò abstinere ab hujusmodi eleemosynis , etiam spontè oblati in futurum recipiendis , & capsulas auferant , &c.

Quæritur , an hoc Decretum prohibeat absolute , quo minus accipiant novas eleemosynas ii , qui acceptis non satisfecerunt , & quid , si congruo tempore possint omnibus satisfacere ?

Duodecimò , quid , si offerens eleemosynas , audito impedimento consentiat , ut Sacerdos Missam celebret , cum primum poterit ?

Decimo-tertiò ; an pœna interdicti , & aliæ appositæ in eodem Decreto afficiant tam eos , qui accipiunt eleemosynas contra formam ibi præscriptam , quàm eos , qui non auferunt capsulas ab Ecclesiis , ut ibidem præcipitur.

Decimo-quartò , an in hoc Decreto comprehendantur illæ Capsulæ , quæ apponi solent in Ecclesiis , in die commemorationis omnium sanctorum , & vulgò dicuntur , [*Casse de' Morti.*]

Decimo-quintò , an administratores Ecclesiæ magnæ devotionis , & concursus , possint eleemosynas pro Missis celebrandis accipere , si iidem Missis , non nisi post longum tempus satisfacere valeant , ne aliàs cultus Ecclesiæ , & devotio , ac concursus Fidelium , ut aiunt , minuantur ?

Decimo-

De celebratione Missarum. 289

Decimo-sexto, quia prohibitio dicti Decreti videtur aliquibus directa solis Capitulis, Collegiis, Societatibus, Congregationibus, nec non omnibus, & singulis Ecclesiarum, & Piorum locorum, tam Sæcularium, quàm Regularium Superioribus, de quibus fit expressa mentio, non autem privatis Sacerdotibus, qui tamen comprehendi videntur sub clausula generali [*& aliis ad quos pertinet*] supplicatur pro opportuna declaratione?

Decimo-septimo, super septimo ejusdem sacrae Congregationis Decreto, quo cavetur, ut in singulis Monasteriis Religiosorum præfigatur numerus, qui ex consuetis redditibus, aut elemosynis commodè possit sustentari.

Quæritur, an ubi hæc præfixio facta jam fuit in vim similis Decreti san. mem. Pauli V. absque tamen computatione reddituum, cujusque Religiosi, sit denuò facienda, nec-nè?

Decimo-octavo, an Novitii, ad habitum regularem admissi, possint admitti ad professionem in Monasteriis, in quibus habita, ut supra, præfixione numeri, commodè ali non possunt?

Decimo-nono, super ultimo, quo cavetur, ut nullibi recipiantur Conventus Regularium, nisi præter alia ad id requisita, duodecim saltem Fratres in eis degere, & competenter sustentari valeant, ita ut alioquin subsint Jurisdictioni Ordinarii.

Quæritur, an hoc Decretum, quod videtur editum in Ordine ad celebrationem Missarum, comprehendat eas Religiones, quæ non consueverunt onera Missarum recipere, ut sunt Religiones Capucinatorum, ac Societatis Jesu?

Ultimo, an idem Decretum, ubi disponit, ut nullibi recipiantur Monasteria, nisi &c. habeat locum in Italia, dumtaxat, ad quam est

restrictum Decretum proximè antecedens, an
verò etiam extrà Italiam.

*Declarationes, seu Responsiones ad
supradicta dubia.*

Sacra Congregatio Cardinalium Concilii
Tridentini Interpretum, auctoritate sibi à
sanctissimo Domino nostro attributa, ad sin-
gula dubia superius proposita, ad hunc mo-
dum respondit, videlicet.

Ad primum, etsi legatum sit adeò tenue, ni-
hilominus pro reductione oneris, ut supra im-
positi, ab iis, ad quos pertinet, sedem Aposto-
olicam esse adeundam, quæ absque ulla im-
pensa id statuet, quod magis in Domino è re
esse judicaverit: Verumtamen, Si in ipsa Bene-
ficii erectione expressè cautum fuerit, ut liceat
Episcopo injunctum onus reducere, ac mode-
rari, legem hanc foundationis, quam Decreta
hac de re edita non sustulerunt, esse validam,
& observandam.

Ad secundum, esse intelligenda de præscrip-
tione facta ab eo, qui eleemosynam tribuit,
non autem ab Ordinario: Quòd si tribuens
eleemosynam numerum Missarum celebranda-
rum non præscripserit, tunc tot Missas cele-
brari debere, quot præscripserit Ordinarius se-
cundùm morem Civitatis, vel Provinciæ.

Ad tertium, teneri.

Ad quartum Sacerdotes, quibus diebus te-
nentur Missas celebrare ratione Beneficii, seu
Capellæ, Legati, aut Salarii, si eleemosynas
pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint,
non posse eadem Missa utrique obligationi sa-
tisfacere.

Ad quintum, censuit, ubi nullam certam
eleemosynam Testator reliquit, esse ab Episcopo præscribendam eleemosynam congruam,

De celebratione Missarum. 291

quæ respondeat oneribus Missarum celebrandarum, secundum morem Civitatis, vel Provinciae.

Ad sextum, ita esse intelligenda.

Ad septimum, respondit, permittendum non esse, ut Ecclesiae, ac loca Pia, seu illorum Administratores, ex eleemosynis Missarum celebrandarum ullam, utcumque minimam portionem retineant ratione expensarum, quas subeunt in Missarum celebratione, nisi cum Ecclesiae, & loca Pia alios non habent redditus, quos in usum earundem expensarum erogare licite possint, & tunc quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet tantum Missæ Sacrificio necessario sunt subeunda, & nihilominus eo etiam casu curandum esse, ut ex pecuniis, quæ supersunt, expensis, ut supra deductis, absolute tot Missæ celebrentur, quot præscriptæ fuerint ab offerentibus eleemosynas.

Ad octavum, non habere locum. Sed satis esse, ut Rector Beneficii, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam, secundum morem Civitatis, vel Provinciae, nisi in fundatione ipsius Beneficii aliud cautum fuerit.

Ad decimum, debere absolute integram eleemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec ullam illius partem sibi retinere posse.

Ad undecimum, respondit, non prohibere absolute; ac propterea, etsi oneribus jam susceptis non satisfecerint, posse tamen nova etiam onera suscipere Missarum celebrandarum, dummodo infra modicum tempus possint omnibus satisfacere.

Ad duodecimum, quamvis onera suscepta infra modicum tempus adimpleri nequeant, si

tamen tribuens eleemosynam pro aliarum Missarum celebratione id sciat, & consentiat, ut illæ tunc demum celebrentur, cum susceptis oneribus satisfactum fuerit, Decretum non prohibere, quod minus eo casu eleemosyna accipiat pro iisdem Missis juxta Benefactoris consensum celebrandis.

Ad decimum-tertium, has pœnas non habere locum, nisi in suscepturis onera perpetua Missarum celebrandarum sine licentia Episcopi, vel ejus Generalis Vicarii, aut Generalis, vel Provincialis.

Ad decimum-quartum, comprehendit.

Ad decimum-quintum, Non posse, nisi de consensu eorum, qui eleemosynas tribuunt, ut supra in responsione ad duodecimum.

Ad decimum-seximum, comprehendit etiam privatos Sacerdotes.

Ad decimum-septimum, numeri præfixionem esse iterum faciendam, servata forma ultimi Decreti hac de re editi.

Ad decimum-octavum, esse admittendos ad professionem, si aliàs habiles existant, ac deinde in aliquo alio Monasterio ejusdem Religionis esse collocandos, ubi commodè ali possint.

Ad decimum-nonum, censuit comprehendere.

Ad ultimum, habere locum extra Italiam.

Cosmus Card. de Torres.

Prosper Fagnanus Sac. Cong. Secr.

Cum autem super præmissis diversi irrepserint abusus, illorumque occasione, quamplures querelæ, & recursus ad Apostolicam sedem pervenerint; cupiens eadem Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum hujusmodi detestabiles abusus à Christiana Repu-

blica pro viribus evellere, ac opportunè providere, ut sublatis fraudibus, ac emendata negligentia piæ Disponentium, seu Benefactorum voluntati fides illibata servetur, Defunctorum animabus integra, & prompta præstentur suffragia, itidemque Deo major gloria, & Ecclesiis præstantior cultus reddatur, prævia auctoritate per Sanctorum D. N. Innocentium divina Providentia PP. XII. ei specialiter attributa infra scripta Decreta, prius in particulari nonnullorum ex præfatis Cardinalibus per Sanctitatem suam deputata, & postea in generali hujusmodi Cardinalium Congregatione maturè, & accuratè discussa, recognita, & examinata edidit.

In primis, præinserta Decreta cum præmissis illorum declarationibus plenissimè, & amplissimè approbat, confirmat, & innovat, omniaque, & singula ibidem contenta, & expressa iterum omni meliori modo decernit, statuit, ac ab omnibus, & singulis etiam speciali, & individuali nota, seu expressione dignis penitus observari, & omnimodæ executioni demandari decernit, sancit, & præcipit.

Insuper, ut in re tanti momenti consultius, ac majori, ut par est, circumspectione procedatur; si qui forsan fuerint, vel sint, qui suis pravis, & erroneis intentionibus, seu opinionibus blandiri volentes, Missarum celebrationem omittunt sub malitiosa, vel irrationabili spe earundem condonationem, vel reductionem à sede Apostolica, vel compositionem à Reverenda Fabrica sancti Petri de Urbe obtinendi; Congregatio præfata tum eosdem, tum quoscumque alios, qui posthac in adeò detestabiles abusus ausi fuerint offendere, certiores fieri, & monitos esse voluit, præfatas condonationes, & reductiones ab eadem Sede,

non nisi ex rationabili causa, seu æqua commiseratione, compositiones verò à dicta Fabrica utente suis facultatibus, & Privilegiis, non nisi ex causa pariter rationabili, & cum clausulis opportunis, & præsertim cum illa: *Dummodo malitiosè non omiserint animo habendi compositionem, aliàs gratia nullo modo suffragetur*, admitti consuevisse, & solere; quapropter, ut locus omnis impostero hinc prætextibus præcludatur, memorata Congregatio tales intentiones, opiniones, seu spes, ac eleemosynarum, sive in toto, sive in parte versiones in alium, quàm præfatarum Missarum usum, seu satisfactionem, & quascumque alias directas, vel indirectas, immediatas, vel mediatas contraventiones, seu circumventiones declarat prorsus irrationabiles, injustas, & illicitas, illasque omninò reprobare, damnare, & interdicere.

Cumque hujusmodi absurda ex eo plerumque proveniant, quod onera Missarum supra vires suscipiantur; caveant omnes, & singuli Rectores, Superiores, & Ministri quarumcumque tum Sæcularium, tum Regularium Ecclesiarum, seu illarum Capitula, ne onera, seu Missas tum perpetuas, tum temporales, tum etiam manuales, quarum satisfactioni impares fuerint, quoquo modo suscipiant, utque idipsum quoad fieri poterit, pateat, teneantur iidem conficere, semperque in loco magis patenti, & obvio retinere Tabellam onerum perpetuorum, & temporalium litteris perspicuis, & intelligibilibus descriptorum, quorum implemento, si moraliter, & intra præscriptum, seu breve tempus satisfacere non posse, seu illa dumtaxat, & non ulteriora adimplere posse crediderint, seu credere debuérint, alias Missas, sive perpetuas, sive temporales, sive

De celebratione Missarum. 295

manuales per se, vel interpositas personas quoquo modo recipere, seu acceptare omnino desistant, seu abstineant, & ulterius tali casu in eadem Tabella similiter exprimant sese, propterea aliis Missis acceptandis, & celebrandis impares esse.

Iidemque teneantur pariter in Sacrario duos libros retinere, ac in eorum altero singula onera perpetua, & temporalia; in altero autem Missas manuales, & tam illorum, quam istarum adimplementum, & eleemosynas distincte, & diligenter annotare, & annotandas, seu annotanda curare, singulisque annis de supradictis adimplementis, eleemosynis, & oneribus pariter exactam rationem suis Superioribus reddere, ac omnes, & singulas rationes huiusmodi in præfatis respectivè libris simili distinctione, & diligentia, tam præfati, à quibus rationes debent reddi, quam Superiores, quibus reddendæ erunt, describere, seu annotare, sive describendas, vel annotandas respectivè curare.

Quibus semper salvis, debeant ulterius Regulares prædicti, omnes, & quascumque eleemosynas tum manualium, tum perpetuarum, & temporalium Missarum reponere in capsula particulari sub duabus clavibus, quarum una penès Superiorem localem, altera verò penès alium à Capitulo Conventuali deputandum retineatur, ac de iisdem eleemosynis, & celebratione Missarum coram Patribus Discretis, seu Consiliariis, vel alio simili modo nuncupatis, singulis mensibus districtam rationem exigere, & respectivè reddere.

Quòd si prædicti, ad quos cura Tabellæ, Capsulæ, & librorum præfatorum respectivè pertinet, seu pertinere debet, suam operam præmissis, ut præfertur, minimè navaverint,

& Superiores, tum Sæcularium, tum Regularium Ecclesiarum rationem prædictam non exegerint, seu non invigilaverint, quod præfati, qui in curam Tabellarum, & librorum incumbunt suo muneri, ut præfertur, satisfaciant, in singulis respectivè casibus Sæculares poenam suspensionis incurrant; Regulares verò voce activa, & passiva, ac gradibus, & Officiis, quæ obtinent ipso facto, & absque alia declaratione privati sint, & intelligantur, nec non ad hujusmodi gradus, & Officia obtinenda similiter inhabilitentur, & inhabilitati sint, & intelligantur.

Porro, ne ullo unquam tempore omnia, & singula Decreta prædicta in oblivionem, seu desuetudinem abeant, Rectores, Superiores, seu Capitula Ecclesiarum Sæcularium illa retineant publicè exposita in eorum Sacratio; Superiores verò Locales cujuscumque Monasterii, Conventus, ac Domus Regularis curare, & efficere teneantur sub poena privationis Officiorum, quæ obtinent, vocisque activæ, & passivæ ipso facto incurrenda, ut in perpetuum sexto quoque mense, idest feria secunda post primam Dominicam Adventus, & feria sexta post Octavam Corporis Christi, omnes & singulæ præmissæ tum insertæ, seu confirmatæ, tum in præsens factæ Ordinationes, unâ cum dictis declarationibus in publica Mensa perlegantur.

Meminerint igitur, & satagant Ordinarii, ut à personis, & in Ecclesiis quoquomodo etiam in vim Decretorum Concilii Tridentini sibi subjectis, Missæ ea, qua par est, fide, & diligentia celebrentur, & cuncta, & singula Decreta hujusmodi omnimodæ executioni demandentur, nedum justitiam recurrentibus, seu instantibus reddentes, sed ex Officio tunc

in Visitationibus, tum in aliis actibus, & modis, quos expedire, & convenire tories, quoties judicaverint inquirentes, ne aliquid committatur, pervertatur, differatur, vel omitatur, quod his omnibus, & singulis Decretis adversetur.

Caveant etiam respectivè omnes Regulares tum subditi, tum Superiores quicumque, nedum locales, sed etiam Provinciales, & Generales, ne Missarum celebratio, & omnium Decretorum præmissorum executio, cum perniciæ propriarum animarum, cum præjudicio illarum, quibus Missæ sunt applicandæ, & cum magno Christi fidelium scandalo quoquo modo omitantur, differantur, negligantur, seu pervertantur, alioquin ultra propriæ conscientiæ onerationem, pœnam privationis vocis activæ, & passivæ, ac graduum, & Officiorum, quæ obtinent, nec non inhabilitationis ad hujusmodi gradus, & Officia obtinenda prorsus incurrant.

Curent propterea præfati Superiores Regulares in omnes, & singulos Contravenientes debitis pœnis diligenter, & promptè etiam per inquisitionem animadvertere, & insuper teneantur omnes, & singuli Superiores locales in Provincialibus Capitulis, seu Congregationibus exhibere attestationem, seu fidem ab omnibus Sacerdotibus Conventûs, Monasterii, seu cujuscumque Domus regularis subscriptam, & juratam, quòd omnibus, & singulis tum perpetuis, tum manualibus Missarum oneribus, seu obligationibus ad limites, & tenorem præsentium Decretorum tempore eorum regiminis fuerit omninò, & integraliter satisfactum, vel deficiente aliqua modica satisfactione, possit etiam hujusmodi residuali implemento Missarum distinctè referendarum

intra breve tempus moraliter satisfieri, ea adjecta, & omninò adimplenda conditione, quòd ante præfatæ attestationis exhibitionem quicumque Superiores locales prædicti vocem activam, seu passivam in memoratis Capitulis, seu Congregationibus omninò habere non valeant.

Præterea Provinciales, Vicarii, & Visitatores Provinciarum, seu Congregationum debent in fine eorum regiminis Superioribus Generalibus in forma probante ostendere, quòd executioni præsentium Decretorum sedulò invigilaverint, & ad eorum tenorem in omnibus, & singulis Conventibus, seu Monasteriis, vel Domibus Regularibus Provinciæ, seu Congregationis de omnibus, & singulis oneribus, & obligationibus, ac insimul satisfactionibus Missarum exactam, & diligentem rationem exegerint, ac contra delinquentes ad declarationem, & executionem respectivè poenarum in Decretis contentarum processerint, & de adimplemento circa ea, quæ in præmissis ad ipsos spectant legitimè docuerint, aliàs ad vocem activam, & passivam in Capitulis Generalibus nullatenus admittantur.

Cæterùm, quia etiam ad quamplures Archiconfraternitates, Confraternitates, Societates, Congregationes, Hospitalia, Altaria, Capellas, Oratoria, & Ecclesias, ac alia loca, & opera pia quomodolibet nuncupata, quæ cuicumque curæ, seu regimini, aut administrationi, vel directioni Laïcorum cujuslibet gradus, status, conditionis, & præmiæ etiam speciali, & individuali nota dignorum dumtaxat, vel quorumcumque Ecclesiasticorum, & Laïcorum hujusmodi mixtim commendata, annexa, seu quomodocumque commissa, vel attributa sunt, onus, seu cura

De celebratione Missarum. 299

celebrationis Missarum, five manualium, five ad tempus, vel in perpetuum pertinet; hinc salvis semper iis, quæ in præmissis Decretis continentur omnes, & quicumque hujusmodi Archiconfraternitarum, Societatum, Congregationum, Hospitalium, Altarium, Capellarum, Oratoriorum, & Ecclesiarum, ac aliorum locorum, & operum piorum Rectores, seu Administratores, vel Directores, & alii hujusmodi Officiales, nec non ii, ad quos Cura Tabellæ, & librorum in præmissis, spectat, Tabellam, libros, & hæc Decreta respectivè juxta modos superius expressos, similiter retinere, nec non de oneribus, ac celebrationibus, & eleemosynis dictarum Missarum singulis annis rationem exigere, & respectivè is, ad quos pertinet, reddere sub poenis arbitrio, & in subsidium excommunicationis teneantur.

Postremo omnibus, & quibuscumque tam Ecclesiasticis personis cujuscunque Ordinis, status, gradus, Regulæ, Congregationis, Societatis, conditionis, & dignitatis existant, quam Laicis quocumque honore, ac potestate præditis omnia, & singula præmissa Decreta interpretandi, nec non Ecclesiasticis prædictis poenas in hujusmodi Decretis relaxandi, seu quoquomodo circa præmissa dispensandi, omnis, & quæcumque facultas sit penitus interdicta.

Non obstantibus quoad supra scripta omnia, & singula in hujusmodi Decretis contenta, Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis in favorem quarumcumque personarum, atque Ordinum tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Militiarum etiam S. Joannis Hierosolymitani, Congregationum, Societatum, ac cujuscunque alterius Instituti etiam

necessariò , & in individuo exprimendi , Ecclesiarum , Monasteriorum , Conventuum , Collegiorum , Capitulorum , Hospitalium , Confraternitatum , & aliorum quorumcumque tam Sæcularium quàm Regularium locorum , nec non illorum etiam juramento , confirmatione Apostolica , vel quavis firmitate alia roboratis statutis , & consuetudinibus etiam immemorabilibus , Privilegiis quoque , indultis , & litteris Apostolicis etiam Mari magno , seu Bulla aurea , aut aliàs nuncupatis sub quibuscumque tenoribus , & formis , ac cum quibuscumque etiam derogatoriis derogatoriis , aliisque efficacioribus , & insolitis clausulis , nec non irritantibus Decretis etiam Motu proprio , & ex certa scientia , ac de Apostolicæ potestatis plenitudine , aut aliàs quomodolibet etiam per viam communicationis , seu extensionis concessis , & iteratis vicibus approbatis , & innovatis , etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis , eorumque totis tenoribus , & formis specialis , & individua , ac de verbo ad verbum , non autem per clausulas generales , mentio , seu quævis alia expressio habenda , aut aliqua alia exquisita forma servanda esset , tenores hujusmodi , ac si de verbo ad verbum , nihil penitus omisso , & forma in illis tradita observata , inserti forent , præsentibus pro expressis habens , quibus quoad ea , quæ præsentibus adversantur , illis alias in suo robore permanens , sacra Congregatio Sanctitatis suæ auctoritate specialiter , & expresse derogat , cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ die 23. Novembris 1697.

Joseph Card. Sacripantes Præf. &

Ferdinandus Nuptius Sac. Congr. Secr.

De celebratione Missarum. 301

Quocirca, cum dilectus filius noster Joseph Tituli S. Mariæ Transpontinæ S. R. E. Presbyter Cardinalis Sacripantes, memoratæ Congregationis Præfectus, præfata Decreta nobis retulerit, nos considerantes eadem omnia, & singula Decreta, ea qua decet maturitate digesta, & examinata, ac in vim Apostolicæ auctoritatis, eidem Congregationi specialiter, ut præfertur, attributæ peracta, per-utilia fore censes, illaque propterà perpetuò, & inviolabiliter observari, nec non Constitutionis nostræ munimine roborare volentes: Motu proprio, non ad cujusquam nobis super hoc oblata petitionis instantiam, sed ex certa scientia, & matura deliberatione, deque Apostolicæ potestatis plenitudine præinserra Decreta, omniaque, & singula in eis contenta tenore præsentium auctoritate Apostolica confirmamus, & approbamus, illisque inviolabilis, & irrefragabilis Apostolicæ firmitatis robur, & efficaciam adjicimus; quinimò motu, scientia, deliberatione, ac potestatis plenitudine similibus omnia, & singula in supradictis Decretis contenta, de novo statuimus, decernimus, & ordinamus, ac ab omnibus, & quibuscumque, etiam speciali, & individua nota dignis omninò exactè, & perpetuò servari volumus, sancimus, & mandamus.

Decernentes præsentis litteras, cum omnibus, & singulis inibi contentis semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere debere, & ab omnibus, ad quos spectat, & pro tempore quodcumque, & quomodocumque spectabit in omnibus, & per omnia plenissimè, & inviolabiliter observari, sicque, & non aliter per quoscumque Judices Ordinarios, & delegatos, quavis auctoritate,

præminencia , aut potestate fungentes , & functuros , etiam causarum Palatii Apostolici Auditores , ac ejusdem S. R. E. Cardinales , etiam de Latere Legatos , & Sedis Apostolicæ Nuncios , sublata eis , & eorum cuilibet quavis aliter judicandi , & interpretandi facultate , judicari , & definiri debere ; ac irritum , & inane si secus super his à quoquam , quavis auctoritate scienter , vel ignoranter contigerit , attentari.

Non obstantibus omnibus , & singulis , quæ præfata Congregatio , auctoritate per ejusdem recordationis Urbanum Papam VIII. & respectivè per nos illi specialiter attributa , decrevit non obstare , quæ pariter , & iterum nos tenore præsentium non obstare decernimus , & mandamus , quibus omnibus quoad ea , quæ præsentibus adversantur , illis , aliàs in suo robore permansuris , etiam harum serie plenissimè , specialiter , & expressè derogamus , cæterisque contrariis quibuscumque.

Volumus autem , ut præsentis litteræ in valvis Ecclesiæ Lateranensis , ac Basilicæ Principis Apostolorum , nec non Cancellariæ Apostolicæ , Curiaque generalis in Monte Citorio , ac in acie Campi Floræ de Urbe , ut moris est publicentur , & affigantur , sicque publicatæ , & affixæ , omnes , & singulos , quos illæ concernunt perinde arctent , & afficiant , ac si unicuique eorum personaliter intimatæ fuissent.

Pariterque , ut earundem præsentium transcriptis impressis , manu alicujus Notarii publici subscriptis , & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis , eadem prorsus fides adhibeatur , quæ præsentibus adhiberetur , si forent exhibitæ , vel ostensæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat , paginam hanc nostrarum Confirmationis , Appro-

De celebratione Missarum. 303

bationis, Statuti, Decretorum, Ordinationis, Voluntatis, Sanctionis, Mandatorum, & Derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum.

Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ 1697. decimo Kal. Januar. Pontificatus Nostri Anno septimo.

B. Card. Prodat. J. F. Card. Albanus.
Visa de Curia J. Ciampinus.

J. Catallus.

Registrata in Secretaria Brevium.

Anno à Nativitate D. N. Jesu-Christi millesimo sexcentesimo nonagesimo octavo Indictione sexta, die verò tertia Januarii, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Innocentii divina Providentia PP. XII. anno septimo: supradicta Constitutio affixa, & publicata fuit ad valvas Basilicarum S. Joannis Lateran. Principis Apostolorum, Curie Innocentianæ, Cancellariæ Apost. in acie Campi Floræ, & in aliis locis solitis, & consuetis Urbis, per me Joannem Baptistam de Cappellis ejusdem Sanctissimi Domini Nostri Papæ Cursorem.

Franciscus Antonius Simoncellus Mag.
Curs.

D E C R E T U M

Sacra Congregationis Concilii super applicatione Sacrificii à Parochis.

I N L U C A N A.

CU M præcepto Divino iis, quibus Animarum cura commissa est, mandatum sit pro Ovibus suis Sacrificium offerre, sæpe alias sacra Congr. Concilii censuit, Parochos teneri pro Parochianis Sacrificium applicare, atque ea cum distinctione, ut si reditus pingues sint, singulis diebus, si verò tenues saltem diebus festivis. Idem nunc censet quoad Parochos istius Civitatis, & Diocesis, &c. Romæ 10. Maii 1681.

F. Card. Columna.

Steph. Archiep. Brancaccius S. C. Secr.

Et hoc etiam habetur ex Trid. sess. 23. de refor. sac. Cong. Conc. in Civit. Castellan. 26. Aug. 1628. & 1. Septemb. 1629. ac Hydruntin. 13. Februarii 1639. Romana 17. Julii 1649. Clusin. 5. Julii 1670.

D E C R E T U M G E N E R A L E

De Reliquiis Insignibus.

CU M Sac. Rituum Congregationi innotuerit, quamplures abusus irrepisse circa recitationem Officii, sub prætextu Decreti ab eadem Congregatione evulgati anno 1630. & in Breviario Romano impressi, in quo permittitur, posse in Ecclesia recitari Officia, & Missas celebrari de illis Sanctis, quorum Corpora, aut Reliquiæ insignes in ea asservantur.

Eminentissimi Patres eidem sacrae Congregationi Præpositi iisdem abusibus evellendis præcipuè intenti, inhærendo Decretis aliàs in similibus editis, declararunt prædicta Officia Sanctorum ratione Corporis, seu insignis Reliquiæ recitanda, intelligi debere de Sanctis dumtaxat in Martyrologio Romano descriptis, & dummodò constet de identitate Corporis, seu Reliquiæ insignis illiusmet Sancti, qui reperitur in Martyrologio Romano descriptus. De cæteris autem Sanctis in prædicto Martyrologio non descriptis, aut quibus à Sancta sede non fuit specialiter concessum, Officia recitari, & Missas celebrari vetuerunt, non obstante, quod ipsorum Corpora, vel insignes Reliquiæ in Ecclesiis asserventur: Quibus tamen ab Ordinariis locorum approbatis, debitam Fidelium venerationem [prout hactenus servatum est] exhibendam esse censuerunt, sed absque Officio, & Missa, sub pœnis de non satisfaciendo præcepto recitandi Officium, aliisque in Constitutione Beati Pii V. contentis die 11. Augusti 1691.

Et facta de prædictis Sanctissimo per me Secretarium relatione, Sanctitas sua huiusmodi Decretum approbavit, ac ut debitæ executioni demandetur, locorum Ordinariis injungendum esse præcepit die 19. Octobris ejusdem anni 1691.

A. Card. Cybo.

Loco † Sigilli.

B. Inghiramus Sac. Rit. Congr. Secr.

D E C R E T U M

*Alexandri VII. circa translationem Festi
Annunciationis B. Virginis, & Missas
privatas in Sabbato sancto.*

CUM Sabbato sancto proximè futuro occurrat Festum Annunciationis B. M. V. dubitatum fuit, an debeant celebrari Missa privatae ad effectum, ut Christi fideles commodè satisfacere possint praecepto audiendi Missam. Et Sac. Rituum Congregatio ad relationem Eminentissimi & Reverendissimi D. Cardinalis Colloredi, re maturè perpensa, censuit prædictum Festum Annunciationis, unà cum praecepto audiendi Missam, & vacandi ab operibus in Ecclesia Universali transferri debere ad Feriam secundam post Dominicam in Albis, protractis omnibus aliis Festis, quæ non sunt altioris ritus ad aliam diem, juxta rubricas Breviarii Romani. Celebrationem quoque Missarum dicto die Sabbati sancti omninò prohibendam in quibuscumque Ecclesiis, & Oratoriis privatis, non obstante quacumque consuetudine in contrarium, & unicam Missam Conventualem, unà cum Officio ejusdem Sabbati sancti celebrandam fore præcepit, si SS. D. N. placuerit, hac die 11. Febr. 1690.

Et factò de prædictis per me Secretarium verbo cum Sanctissimo, Sanctitas sua benigne annuit, sensum sacre Congregationis approbavit, ac præsens Decretum edi, & imprimi mandavit, hac die 12. Februarii 1690.

A. Card. Cybo.
Loco † Sigilli.

Laur. Fliscus Secr.

ALIVD DECRETVM.

super idem.

Sacrorum Rituum Congreg. ad tollenda dubia exorta ſuper celebratione Feſti ſanctiſſimæ Annunciationis B. M. V. in Feria 6. Paraſcevæ, vel in Sabbato ſancto occurrentis, declarando Decretum editum die 11. Februarii prædicti, decrevit Feſtum Annunciationis in caſu propoſito, unâ cum præcepto audiendi Miſſam, & vacandi ab operibus in Eccleſia Univerſali transferri debere ad Feriam ſecundam poſt Dominicam in Albis, etiam quocumque alio Feſto impeditam, itaut eadem Feria prædicto caſu eveniente perpetuis futuris temporibus pro ſede propria, fixa memorato Feſto Annunciationis assignata, & ſtabilita intelligatur, & in illa eo prorsus modo, & forma præſatum Feſtum quoad Officium, & Miſſam celebretur, quibus propria die 25. Martii in Calendario Romano appoſitum celebraretur, protractis ad aliam diem non impeditam, juxta Rubricas Breviarii Romani omnibus aliis Feſtis in eadem Feria occurrentibus, quæ non ſint altioris ritus. Ac ita declaravit, & ſi Sanctiſſimo placuerit ſervari præcepit.

ſimo in reliquis remanente prædicto Decreto edito die 11. Febr. nempe quod in Sabbato ſancto celebrationes Miſſarum privatarum omnino prohibeantur in quibuſcumque Eccleſiis, & Oratoriis privatis, non obſtante quacumque contraria conſuetudine, & unica tantum Miſſa Conventualis, unâ cum Officio ejusdem Sabbati ſancti celebretur. Die 11. Martii 1690.

Et facta de prædictis Sanctiſſimo per me Secretarium relatione, Sanctitas ſua annuit, prædictamque declarationem laudavit, & ap-

308 *Varia summorum Pont.*
probavit, ac præsens Decretum imprimi, &
evulgari mandavit, die 11. Martii 1690.

A. Episc. Ostien. Card. Cybo.
Loco † Sigilli.

Laur. Fliscus Secret.

DECRETUM GENERALE.

*De Festivitate S. Josephi occurrente in Feria
quinta majoris hebdomadæ.*

CUM anno proximè venturo occurrat
Festum S. Josephi in Feria v. majoris
hebdomadæ, exortum fuit dubium attenta uni-
versali consuetudine Ecclesiæ celebrandi eo die
unam tantum Missam, an unâ cum Officio
ipsius S. Josephi transferri debeat anno præ-
dicto etiam obligatio audiendi Missam, ac va-
candi ab operibus servilibus; dubioque hujus-
modi in Sacrorum Rituum Congregatione
proposito, eadem Congregatio ad relationem
Eminentissimi & Reverendissimi D. Card. Al-
bani re maturè discussa censuit Officium trans-
ferendum esse ad aliam diem juxta Rubricas
Breviarii Romani, & Decreta ipsius Congre-
gationis; cæterum præceptum audiendi Mis-
sam, & vacandi ab operibus prædictis non esse
transferendum, sed servandum esse in prædic-
ta Feria v. majoris hebdomadæ; adeoque per
Ordinarios locorum accuratè providendum, ut
eo die aliquæ quidem Missæ privatæ ante cele-
brationem solitæ Missæ Conventualis celebra-
dæ pro præcepti adimplemento non desint, sed
tamen propterea antiquus mos Communionis
Cleri in Missa solemni ejus diei, quo Ecclesia
Sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti institutio-
nem, & memoriam recolit, summa religione
hactenus detentus, nullatenus omittatur, &

& sacra Congreg. Decreta. 309
ita declaravit, ac Decretum huiusmodi publi-
cari, & imprimi mandavit. Die 13. Septem-
bris 1692.

A. Episc. Ostien. Card. Cybo.

Loco † Sigilli.

J. Vallemannus Sac. Rit. Congr. Secr.

D E C R E T U M.

*De non anticipanda Vigilia S. Matthia
ratione carnis-privii.*

Q Uæsitum fuit, à Sacrorum Rituum Con-
gregatione declarari; an Vigilia S. Ma-
thiæ Apostoli, occurrens hoc anno in Feria
tertia post Dominicam quinquagesimæ, possit
ratione carnis-privii anticipari cum jejunio. Et
eadem sacra Congregatio respondit, Nega-
tivè, & jejunium prædicta Feria omninò ser-
vandum. Die 23. Januarii 1694.

A. Card. Cybo.

Locus † Sigilli.

B. Inghiramus S. Rituum Congr. Secr.

CUM non pauci desideraverint,
ut Casus Practici efformarentur,
& ex Theologia Morali, ad faciliorem
plurium instructionem in praxi, velut
eruerentur; id ab aliquibus annis per-
actum fuit in materia Sacramentorum,
quæ in Tomo tertio continetur: cûnque
hi Casus non inutiles visi sint, præser-
tim Romæ, pro Conferentiis seu colla-
tionibus moralibus; illos hîc attexere
congruum duxi, ut, si ita sapientioribus
visum fuerit, ex aliis etiam Theologia
Moralis Tomis continuari possint ad
Confessariorum utilitatem.

CASUS PRACTICI, EXTRACTATU DE BAPTISMO.

CASUS I.

IN ea solempni clade, quâ mirabili Dei
Judicio Turcæ Viennam obsidentes per-
cussi sunt, cùm Orchamus Turca mor-
tem undequaque volentem fugeret, inter mor-
tuum acervum aliquandiu vivus delituit:
Deinde, superveniente nocte, Militis Poloni
mortui vestibus, & armis furtim sublati, eis
indutus in Christianorum exercitu per aliquot
dies ignotus vixit: Demùm à Milite Christia-
no, nescio quo linguæ errore detectus, eique
crudeli morte intentatâ, ni subito Christianam
religionem profiteretur, & Baptismum reci-
peret, fictè consensit Orchamus, & nullo
modo intendens Mahometicam Sectam desere-
re, Baptismum tamen per manum Militis, solo
mortis metu, suscepit. Quæritur utrum Or-
chamus validè baptizatus fuerit?

Resp. Dubitari de validitate posset, quia qui
omniò non vult Baptismum suscipere, non
est subjectum aptum ad illud validè recipien-
dum: & ita qui dormientes, aut non adverten-
tes, & nolentes Judæos aqua perfunderet pro-
nuntians formæ verba, sine dubio Baptismi
Sacramentum, & characterem nullo modo
conferret.

Nihilominus aliud in casu proposito dicen-
dum est; quia licet Adultus, qui neque exter-

312 *Casus practici, ex Tractatu*
num, neque internum consensum præstat, sit
omnino incapax Baptismi, & subiectum pla-
nè ineptum ad tale Sacramentum, ita ut tali-
ter disposito administratum nullum sit: Atta-
men quando adest consensus exterior, ut in
nostro casu, quamvis talis consensus expres-
sus sit per metum mortis, sufficit ad validita-
tem Baptismi, & impressionem characteris;
licet non sufficiat ad recipiendam gratiam
sanctificantem, prout nec ad validitatem Sa-
cramenti Pœnitentiæ, in quo actus Pœnitentis
materiæ locum habent.

Et ita concludendum est, Orchamum fuisse
validè baptizatum, juxta Decretalem Inno-
centii Papæ tertii in cap. *Majores*, de Bap-
tismo, in quo sic habetur: *Is qui terroribus,*
atque suppliciis violenter attrahitur, & ne de-
trimentum incurrat, Baptismi suscipit Sacra-
mentum: talis characterem suscipit Christia-
nitatis impressum, & ipse tanquam conditio-
naliter volens, licet absolute non velit, cogn-
itus est ad observantiam fidei Christiana. Ille
verò qui nunquam consentit, sed penitus
contradicit, nec rem, nec characterem susci-
pit Sacramenti.

C A S U S II.

Cùm natus puer videretur in urgenti gravi-
que periculo mortis constitutus, neque posset
in his angustiis haberi Parochus, sed solus
Joannes Laïcus homo, & rudis, unà cum mul-
tis fœminis adesset, ad illum baptizandi mu-
nus delatum est, & benè; quia, ut ait sanctus
Thomas: *Non debet mulier baptizare si ad sit*
copia viri, sicut nec Laïcus presente Clerico,
nec Clericus presente Sacerdote. part. 3. sum.
quæst. 67. art. 4. in corp. Cùmque Joannes,
ialis Ministerii omnino ignarus, verba in Bap-
tismo

tismo proferenda memoriter non sciret, & insuper multum propter rei novitatem, trepidaret: docta quædam, quæ tunc temporis aderat matrona, verba, quæ formam Baptismi constituunt, alta voce protulit, dum Joannes silens aquam super caput morientis Pueri effundebat. Hoc posito, quæritur utrum Baptismus fuerit validus?

Resp. Primâ fronte videri posset, fuisse Baptismum validum, quia omnia Baptismo essentialia in eo reperiuntur, videlicet materia, forma, & intentio; nam verba, quæ formam constituunt, prolata fuere: Aqua, quæ materiæ loco est, fuit infusa: demùm tam Joannes, quàm matrona, veram faciendi, quod facit Ecclesia, intentionem habuisse supponuntur.

Attamen concludendum est cum S. Thoma, talem Baptismum fuisse planè invalidum, & nullum, quia defuit Minister, & forma. Defuit Minister; quia neque Joannes, neque matrona Ministri partes impleverunt; etenim Ministri munus est applicare, & veluti moraliter unire formam materiæ, quod à nemine factum est; defuit forma, quia verba à matrona prolata falsum sensum habebant, non enim verè dicere poterat: *Ego te baptizo*, quandoquidem à Joanne baptizabatur, & ita cùm, juxta eundem Angelicum Doctorem, part. 3. sum. q. 66. art. 6. ad 3. *integritas Baptismi consistat in formâ verborum, & in usu materiæ*, ideo neque ille qui tantum proferat verba, baptizat, neque ille qui immergit; & ideo si unus verba proferat, & alius immergat, nulla forma verborum poterit esse conveniens. Sicque in hoc casu, aut verba post matronam proferre debebat Joannes, aut tota Baptismi administratio ad illam, securitatis causa, remitti, ut Baptismus validè conferretur.

Quaest. Quot sunt Baptismi species?

Resp. Licet propriè loquendo unicus sit Baptismus, juxta illud Apostoli ad Ephesios, cap. 4. *Vna fides, unum Baptisma*, potest nihilominus dividi, & communiter à Theologis dividitur in tres species, quæ tamen unicum Baptismum constituunt; quia ut docet S. Thomas, part. 3. q. 66. art. 11. ad 1. *Alia duo Baptismata includuntur in Baptismo aquæ seu fluminis.* sunt igitur Baptismus fluminis, Baptismus sanguinis, & Baptismus flaminis: Baptismus fluminis per aquæ abluitionem, unà cum verborum formam constituentium prolatione confertur. Baptismus sanguinis recipitur ab eo qui pro Christo occiditur: tandem Baptismus flaminis subvenit ei qui de peccatis verè dolens, & baptizari desiderans, sine actuali illius Sacramenti receptione moritur.

In Chinæ Regno, in quo innumeri quotidie gentiles ad fidem Catholicam convertuntur, operâ præsertim eorum Episcoporum, qui cum Vicarii Apostolici potestate in illas regiones non ita pridem à summo Pontifice missi sunt: Cum Polus, Manillus, & Clarus Chineses Fidem quæ est in Christo Jesu ab Episcopo Metellopolis audiissent, & eorum Deus aperuisset corda, ut intenderent in ea, quæ ab eodem Præsule dicebantur, inter Catechumenos relati sunt ad proximum Pentecostes Festum baptizandi. Interea Polus à Paganis, quia fidei Christianæ renuntiare noluit, trucidatur; ortâ autem nescio quâ seditione Clarus, & Manillus, dum strenuè pro Rege adversus rebelles pugnant, mortali plagâ feriuntur. Petrus Christianus, qui Clarum cadentem videt, ad eum subito accurrens, enixè petentem,

antequam animam emitteret, sumptâ aquâ baptizat; non eadem Manilli felicitas fuit; licet enim Baptismum ardentem in his angustiis desideraret, ac peteret, nemo ei adfuit, & ita mortuus est; hoc posito, quæritur utrum horum trium Chinenſium fors æqualis fuerit, quoad Baptismum, dum Polus Baptismum sanguinis, Clarus Baptismum fluminis, & Manillus Baptismum flaminis recepit?

Dubium non est, quin Baptismus sanguinis à Polo per Martyrium receptus eundem effectum habuerit, ac Baptismus fluminis, seu aquæ à Claro receptus, & ideo S. Thomas. part. 3. q. 68. art. 2. ad 2. asserit, quod *Universalis ablutio fit in perceptione Baptismi, & in Martyrio*: propter quod dicitur, quod in Martyria omnia Sacramenta Baptismi complentur, scilicet quantum ad plenam liberationem à culpâ, & à pœnâ; sed quod ad Manillum attinet, qui ardentem baptizari desiderans, cum solo flaminis Baptismo mortuus est, liberatus quidem fuit à culpa, & consequenter à pœna æterna, sed non à pœna temporali in Purgatorio pro præteritis delictis sustinenda, & hæc est doctrina S. Thomæ ibidem. part. 3. Centiloquii. sect. 48. De Baptismo, his verbis: *Si quis Catechumenus sit habens desiderium Baptismi, talis decedens, non statim pervenit ad vitam æternam, sed patitur pœnam pro peccatis præteritis; ipse tamen salvus erit, quasi per ignem, ut dicitur. 1. ad Corint. cap. 3.* Quod etiam dilucidè explicatur à S. Bonaventura: *In Baptismo flaminis, inquit, qui est per pœnitentiam, & Spiritus-sancti gratiam, purificamur à culpa: In Baptismo fluminis purificamur à culpa, & à satisfactoria pœnâ: In Baptismo sanguinis purificamur ab omni miseria.*

Cum Petrus diu tanquam Christianus baptizatus vixisset, & mortuus esset, in ipso tempore, quo funerali pompâ ad sepulcrum, juxta Ecclesiæ morem, ejus portaretur corpus, accidit ut ante vetulæ cujusdam domum transiret, quæ quidnam id esset à vicinâ petens, & ab ea accipiens, mortuum Petri corpus ad sepeliendum duci, subito tremebunda exclamavit: Oh me miseram! causa sum illius æternæ damnationis, quia illum in necessitate nulliter baptizavi; verba siquidem ad validitatem Baptismi necessaria non protuli, & insuper Parocho seiscitanti constanter respondi me omnia requisita implevisse. Ut paucis, res ad Episcopum defertur, qui de facti veritate certior factus, quærit, utrum Petrus haberi debeat ab Ecclesia tanquam Christianus baptizatus, seu utrum illius Corpus in cœmeterio Fidelium sepeliri debeat, & pro ejusdem anima orationes, & Sacrificia offerri possint?

Resp. Licet constet, Petrum sine Baptismo aquæ mortuum esse, tamen cum Christianè vixerit, & ita credi debeat fuisse dispositus, ut si cognovisset, se non esse validè baptizatum, Baptismum haud dubiè petiisset: Dici debet, Baptismum flaminis, seu desiderii, Petrum à peccato originali lavasse, & inter Dei Filios, & hæredes constituisse; ideoque in loco sacro illius Corpus esse sepeliendum, simulque pro animæ quiete orandum. Quæ resolutio expressis verbis habetur in cap. *Apostolicam*: De Presbytero non baptizato. *Inquisitioni tuæ*, inquit Innocentius III. *tali-ter respondemus, Presbyterum, quem sine unda Baptismatis extremum diem clausisse signi-*

ficasti : quia in sancta Matris Ecclesia fide, & Christi nominis confessione perseveravit, ab originali peccato solutum, & coelestis Patria gaudium adeptum asserimus incunctanter. Lege super hoc librum 8. August. De Civitate Dei, ubi inter cetera legitur: Baptismus invisibiliter ministratur, quem non contemptus Religionis, sed articulus necessitatis excludit: Librum etiam B. Ambrosii de obitu Valentiniani idem asserentis revolve. Sopitis igitur questionibus Doctorum, Patrum sententias teneas, & in Ecclesia tua juges preces hostiasque Deo offerri jubeas pro Presbytero memorato.

C A S U S V.

Paulus à multis annis Presbyter ordinatus, insuper ad Beneficium Parochiale promotus, deprehendit, se non fuisse baptizatum ob aliquem essentialem formæ defectum. Quæritur, Primò, utrum validè ordinatus fuerit? Secundò, utrum absolutiones, quas in Sacramento Pœnitentiæ dedit, validæ fuerint? Tertiò, utrum matrimonia, quibus tanquam Parochus interfuit, irrita sint?

Resp. Cùm Baptismus janua sit Sacramentorum, qui baptizatus non fuit, ad alia Sacramenta recipienda ineptus, & inhabilis est; nec refert, quod Paulus desiderium Baptismi habuerit, & ita Baptismum flaminis receperit; quia licet talis Baptismus peccatum originale delere possit, jus tamen ad alia Sacramenta recipienda non tribuit, quia ab Ecclesia, in cujus manu tradita sunt, non ministratur ille flaminis Baptismus. Unde in Concilio Compendiensi, relato in cap. Si quis. De Presbytero non baptizato, statuitur, quod si quis Presbyter ordinatus, deprehenderit, se

non esse baptizatum; baptizetur, & iterum ordinetur.

Ad 2. Respon. quod ex primi dubii resolutione, facile habetur, quod absolutiones ab eodem datae, nullae fuerunt ob Ministri defectum; si enim ejus ordinatio nulla fuit, nullam consequenter potuit Jurisdictionem habere, aut spirituales potestates remittendi peccata, quae illi, qui Sacerdos non est, competere nullo modo potest. Nam declarat S. Synodus Tridentina, sessione 14. cap. 6. *Falsas esse, & à veritate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, quae ad alios quosvis homines, prater Episcopos, & Sacerdotes, clavium Ministerium perniciosè extendunt.* Non ideo tamen credendum est, illos qui verè ad Deum conversi, peccata Paulo confessi sunt, illorum veniam à Dei misericordia non obtinuisse, si bona fide partes suas impleverunt.

Quoad tertium major videtur esse difficultas; cum enim à Concilio, sess. 24. de Reform. Matrimon. cap. 1. sic decernatur: *Qui aliter quàm praesente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipsius Parochi licentia, seu Ordinarii, & duobus vel tribus Testibus, matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta Synodus ad sic contrahendum omninò inhabiles reddit: & hujusmodi contractus, irritos & nullos esse decernit.* Videtur igitur, quod cum Paulus, qui matrimonio tanquam Parochus interfuit, neque Parochus, neque Sacerdos delegatus fuerit, praesentia Parochi à Concilio necessariò requisita defuerit, & ita ex hoc capite, matrimonium fuerit nullum. Attamen cum constet, praesentiam Parochi communiter existimati sufficere, ut matrimonium validum sit, quia ea videtur fuisse mens Con-

cilii, quod illam præsentiam solummodò requiſivit, ut incommodis mederetur, quæ etiam tolluntur per præſentiam illius qui communiter exiſtimatur verus Parochus, & Parochiæ poſſeſſionem publicè, licèt nulliter, nactus eſt; dicendum videtur, ea matrimonia eſſe valida.

CASUS VI.

Cùm Joannes Sacerdos Romæ habitans, ut melius Scripturas ſacras intelligeret, Hæbraicam linguam addiſcere ſummoperè deſideraret, cùm Mardocheo Hæbræo convenit, ut apud ſe, certo conſtituto pretio, ſingulis diebus veniret, & illius linguæ plenam noti-
tiam traderet. Finitâ lectione, ſæpiùs loquen-
te Joanne de Prophetiis & aliis ſignis, quibus Hæbræi ad novæ Legis cognitionem veram-
que fidem faciliùs devenire poſſunt, credidit tandem Mardocheus, Meſſiam veniſſe, & eſſe
Chriſtum Jeſum à Judæis traditum, & cru-
cifixum, dumque de recipiendo in Eccleſia ſolemni Baptiſmo cogitaret, acutiſſimo mor-
bo præventus, mortemque vicinam timens,
Sacerdotem, aut Chriſtianum enixè petit, cum
intentione ab eo recipiendi Baptiſmum; vi-
densque cognatos Hæbræos, qui tunc ſoli ade-
rant, nullis minis, aut etiam promiſſis addu-
ci poſſe, ut Chriſtianum vocarent: In his an-
guſtiis, propria ſalutis ſollicitudine vires cor-
pori ſubminiſtrante, è lecto in quo decumbe-
bat inopinatò exiliens, aquam, quæ ibi fortè
vicina erat ſubitò ſumpſit, & ſuper proprium
caput effundens, ſeipſum baptizavit dicens:
Ego me baptizo, &c. convaluit Hæbræus, &
ideo quæritur, utrum Baptiſmus, quem ſibi-
metipſi miniſtravit, nullus & invalidus fuerit,
ita ut ſit denuò baptizandus?

Reſp. In hoc caſu, licèt non pauca videre-

320 *Casus practici, ex Tractatu*

tur esse difficultas, propter similitudinem sumptam ab Eucharistia, quam Sacerdotes sibi in Sacrificio Missæ, quotidie ministrant, quamque etiam reliqui Fideles initio nascentis Ecclesiæ in Domum deferebant, sibi que ingruente persecutione, aliquoties ministrabant: Ut etiam legitur de Maria Stuarta Scotiæ Regina, quæ tale Privilegium à S. Sede obtinuerat; & etiam propter matrimonium, quod juxta magis receptam opinionem, contrahentes sibi invicem ministrant. Attamen quia Baptismus vocatur sæpius in sacra Scriptura, & est regeneratio spiritualis, & absurdum esset dicere, quod quis seipsum generare posset: adde quod in his præsertim Sacramentis in quibus aliqua potestas spiritualis confertur, aut remittuntur peccata, necesse est, ut non à semetipso, sed per ministerium alterius, qui Deum repræsentat, tales gratiæ in Sacramentis concedantur; Alexander III. cap. Debitum, De Baptismo, sic decrevit: *Respondemus, quod cum inter baptizantem, & baptizatum debeat esse discretio, sicut ex verbis Domini colligitur dicentis Apostolis: Ite, baptizate omnes gentes; memoratus Judæus est denuò ab alio baptizandus, ut ostendatur, quod alius est, qui baptizatur, & alius qui baptizat.*

C A S U S VII.

Quæst. Quænam verba ita sunt necessaria in forma Baptismi, ut si omittantur, Baptismus invalidus, & nullus sit?

Resp. Ut huic quæstioni dilucidè respondeatur, præmittendum est. Primò, quod quocumque idiomate, & quacumque linguâ proferatur forma Baptismi, id ejus validitatem non impedit: ut etiam de omnibus aliorum Sacramentorum formis dici potest: Sacerdos

amen, qui Ministri Ecclesiæ personam gerit, tenetur eā tantum linguā uti, quam Ecclesia in administratione Sacramentorum adhiberi jubet: & ita Parochus, qui in nostra Ecclesia Latinā, Græcā aut aliā quavis linguā in talibus uteretur, peccaret; sed nihilominus Sacramentum validè conferret. Secundò, alia verba sunt de essentia formæ, alia non sunt de essentia, quia non tollunt debitum sensum formæ; unde, ut docet S. Thomas, *part. 3. quæst. 60. art. 1. in corp. in forma Eucharistia, verbum enim sublatum, non tollit debitum sensum verborum, & ideo non impedit perfectionem Sacramenti.*

His positis, respondetur, quod invocatio sanctissimæ Trinitatis: expressio actus, & personæ baptizatæ, sunt de essentia formæ Baptismi; ita ut si quis unum ex his omittat in prolatione formæ Baptismi, talis Baptismus nullus sit. Si subtrahatur, inquit Angelicus Doctor in 4. sent. dist. 3. q. 3. in corp. *aliquid quod sit de essentia formæ, certum est, quod non est Baptismus, & ille qui baptizat, graviter peccat: & quia apud omnes invocatio Trinitatis est de essentia formæ, ideo hoc nullo modo subtrahi potest. Sed quidam dicunt quod expressio actus, non est de substantia formæ, unde si subtrahatur, facta sola Trinitatis invocatione, erit Baptismus. Sed contra hoc est Decretalis Alexandri Papa tertii, quod si quis puerum in aqua merferit dicendo: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus-sancti: Si non dicat, Ego te baptizo, non est Puer baptizatus; oportet enim quod per formam virtus Trinitatis invocata ad materiam propositam determinetur, quod fit in expressione actus. Similiter expressio personæ baptizata est de substantia formæ; quia per eam*

322 *Casus practici, ex Tractatu*
determinatur actus ad hunc Baptismum: &
ideo si subtrahatur non erit Baptismus. Sed
expressio persona baptizantis dicitur, quod
non est de forma, quantum ad necessitatem
Sacramenti, sed ex institutione Ecclesiae, ut
intentio magis feratur ad actum illum; &
ideo si omittat, erit Baptismus, sed peccat
omittens.

Notandum tamen est, expressionem nominis quod baptizato imponitur, non esse de essentia Baptismi: & ita Baptismus validè conferri, etiam si non dicatur: Petre vel Jacobe, ego te baptizo, &c. sufficit namque ad validitatem, ut dicatur: *Ego te baptizo, &c.* quia per illud pronomen *te*, sufficienter exprimitur persona baptizata.

Jacobus Sacerdos Beneficium Parochiale, promovente carnis & sanguinis affectu, per patruí resignationem, & Episcopi crudelem indulgentiam, adeptus est, licet scientiâ necessariò in cura animarum requisitâ careret, & præcipuè linguæ Latine admodum ignarus esset. Dum igitur, spretis conscientiae stimulis, in Sacramentorum administratione perseveraret, cum hac verborum formula baptizare solitus erat: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus-sancti.* Demùm post aliquot annos, in se tandem aliquando reversus, alteri Parocho verè pio, & docto conscientiae latebras aperit, ab eoque ad Beneficii renunciationem, antequam absolutionis gratiam reciperet, obligatus, humiliter, Deo adjuvante, obedivit: & insuper interrogatus confessus est, se Baptismi formam modò supradicto semper protulisse. Hoc posito, quaeritur, utrum tales Baptismi validi fuerint, ita ut taliter baptizati, novo Baptismo non indigeant?

Resp. Licet videatur prima fronte, essentialia in hac Baptismi forma deficere, quandoquidem tres sanctissimæ Trinitatis personæ in rigore non invocantur; si quidem verbum *Patria* non significat Patrem æternum, & sic de cæteris: Attamen quia verba sunt relativa ad mentem proferentis, & audientium, & considerata sunt juxta intelligentiam moralem, & sensum, quem in illis efformant, potius quàm juxta rigorem Grammaticæ; dicendum est, quod cum constet, talem Parochum voluisse his verbis tres sanctissimæ Trinitatis Personas appellare, & in eodem sensu hæc verba à circumstantibus fuisse intellecta, Baptismi validi fuerunt cum prædicta forma, nec ullo modo iterari debent, ut constat ex Can. *Retulerunt*. De Consecrat. dist. 4. in quo Zacharias Papa sic loquitur: *Retulerunt nuntii tui, quod fuit in eadem. Provincia Sacerdos, qui Latinam linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret, nesciens Latini eloqui, infringens linguam diceret: Baptizo te in nomine Patria, & Filia, & Spiritua-sancta: Ac per hoc tua Reverenda Fraternitas, consideravit eos rebaptizare. Sed, sanctissime Frater, si ille qui baptizavit, non errorem introducens, aut Hæresim, sed pro sola ignorantia Romane locutionis, infringendo linguam, ut suprafatisumus, dixisset: non possumus consentire ut denuò baptizentur.*

C A S U S VIII.

Quæst. Licet-ne Patri, aut matri Filios proprios baptizare?

Resp. Id nullo modo ab iis præstari debet, nisi alius ad baptizandum non adsit, & necessitas urgeat; tum quia indecens est, ut qui temporalis generationis autor fuit, spiritualis

regenerationis Minister sit : tum etiam quia inde oritur inter conjugatos spiritualis affinitas debiti petitionem impediens. Unde S. Carolus. Actor. part. 4. de Ministro Baptismi, sic loquitur. *Parentes omninò caveant, ne liberos suos baptizent absque manifesta necessitate, cum scilicet alii quoquomodo apti non adsunt, & periculi urget necessitas : quod Parochus etiam monebit, prout usu aliquandò venerit.*

Quaest. Petrus videns Filium sibi ex conjugē modò natum in extremis laborare ; timensque ne priùs moreretur, quàm vocatus Parochus adesset, pietate motus, illum sumptâ aquâ baptizavit : moxque à superveniente Parocho de spirituali cognatione contracta monitus, petit, utrùm, tali actione, petendi debiti facultatem amiserit ?

Resp. Si nullus alius aderat, qui posset Puerum baptizare, & periculum mortis urgebat : cum in hoc casu nullius culpæ reus sit Pater, justum, & conveniens non esset, ut de bono opere lapidaretur, & damnum aliquod ex laudabili actu reportaret ; ideoque dicendum est, Petrum, tali administratione Baptismi, non amisisse petendi debiti facultatem : quæ resolutio sumitur ex Can. *Ad limina.* 30. q. 1. in quo Joannes Papa II. Episcopo Lemovicensi, sic scribit : *Dicimus omittendum esse, & inculpabile judicandum, quod necessitas intulit : Vndè si supradictus genitor Filium suum corpore morientem aspiciens, ne animam perpetuâ morte pereuntem dimitteret, sacri undâ Baptismatis lavit ; benè fecisse laudatur.* Idcirco sua uxori, sibi jam legitimè sociata, impunè quandiù vixerit judicamus manere conjunctum. Et in praxi difficillimum est, ut quis, ob baptizatum Filium, in talem poenam incidat ; quandoquidem illa

non habet locum, nisi dum malitiosè ministratur Baptismus Filio. *Aut*, inquit S. Thomas, in supplem. 3. part. q. 56. art. 1. in corp. *Spiritualis cognatio inducitur causâ necessitatis, sicut cum Pater baptizat Filium in articulo mortis, & tunc non impedit actum matrimonii ex neutrâ parte: aut inducitur extracausum necessitatis ex ignorantia; & tunc si ille ex cuius actu inducitur, diligentiam adhibuit, est eadem ratio sicut de primo. Aut ex industria extrâ causum necessitatis; & tunc ille, ex cuius actu inducitur, amittit jus petendi debitum, sed tamen debet reddere, si petatur; quia ex culpa ejus non debet aliquod incommodum aliis reportare. Si autem dubitaretur, utrùm adesset aliqua notabilis culpa ex parte Patris baptizantis; tunc posset, majoris securitatis causâ, peti dispensatio ab Episcopo.*

C A S S U S IX.

Quest. Ascanius ex parentibus Mahometanis natus, nescio quo morbo acuto præventus, in amentiam perpetuam lapsus est, cum jam ad virilem ætatem pervenisset: non multò post illius Parentes ab Equitibus Melitensibus, unâ cum Filio Ascanio capti sunt, dum ad sepulcrum Mahometis pegerent, ut Filii sanitatem, falsi Prophetæ precibus, impetrarent; cùmque per aliquot menses in insula Melita à Sacerdote de Christiana Religione edocti fuissent, Baptismum enixè petierunt. Sed eodem tempore quæsitum fuit, quid de Ascanio filio demente agendum esset; & utrùm baptizari posset?

Resp. Ascanius considerandus est perindè ac si remansisset in eodem statu, in quo erat, dum in amentiam decidit: & ita cum tunc

326 *Casus practici, ex Tractatu*

temporis nullo modo vellet Baptismum recipere, censetur in eo perseverare eadem voluntas; & sic non potest baptizari, cum non liceat adulto renuenti, & recusanti Baptismum administrare. Unde Innocentius III. Arch. Arelatenſi ſcribens, in cap. *Majores*. De Baptismo. *Dormientes, & amentes*, inquit, ſi priuſquàm amentiam incurrerent, aut dormirent, in contradictione perſisterent: quia in eis intelligitur contradictionis propositum perdurare, etiam ſi fuerint ſic immerſi, characterem non ſuſcipiunt Sacramenti. Secius autem ſi priuſ catechumeni extitiſſent & habuiſſent propositum baptizandi: Tunc ergo characterem Sacramentalis imprimiſ operatio, cum obicem voluntatis contraria non inuenit obſiſtentem. Id etiam fuſè à S. Thoma declaratur his verbis. part. 3. q. 61. art. 12. in corp. Dicendum quod circa amentes, & furioſos eſt diſtinguendum. Primò, quidam enim ſunt à natiuitate tales, nulla habentes dilucida intervalla, in quibus etiam nullus uſus rationis apparet: & de talibus, quantum ad Baptismi ſuſceptionem, videtur eſſe idem iudicium, ac de Pueris, qui baptizantur in fide Eccleſiæ. Secundò, alii verò ſunt amentes, qui ex ſanà mente, quam habuerunt priuſ, in amentiam inciderunt: & tales ſunt iudicandi ſecundum voluntatem, quam habuerunt, dum ſana mentis exiſterent; & ideo ſi tunc apparuit in eis voluntas ſuſcipiendi Baptiſmum, debet eis exhiberi in furia, & amentia conſtitutis, etiam ſi tunc actu contradicant; alioquin ſi nulla voluntas ſuſcipiendi Baptiſmum in eis apparuit, dum ſana mentis eſſent, non ſunt baptizandi. Tertio, quidam verò ſunt, qui etſi à natiuitate fuerint furioſi, vel amentes, habent tamen aliqua lucida intervalla, in quibus

recta ratione uti possunt; unde si tunc baptizari voluerint, baptizari possunt, etiam in amentia constituti, & debet eis tunc Sacramentum conferri, si periculum timeatur: alioquin melius est, ut tempus expectetur, in quo sint sanae mentis, ad hoc quod devotius suscipiant Sacramentum. Quarto, si autem tempore lucidi intervalli non appareat in eis voluntas suscipiendi Baptismum, baptizari non debent in amentia constituti. Quinto, quidam verò sunt, qui etsi non omnino sanæ mentis existant, in tantum tamen ratione utuntur, quod possunt de sua salute cogitare, & intelligere sacramenti virtutem: & de talibus idem est iudicium, sicut de his, qui sanæ mentis existunt, qui baptizantur volentes, non autem inviti. Id unum igitur superest, ut Ascanii Parentes ad Fidem mirabili Dei providentiâ conversi, enixè à Domino petant, ut Filium ita mentis compotem reddat, ut Christianæ Fidei Mysteria percipere, fidemque voluntariè amplectens, Baptismi gratiam recipere valeat.

C A S U S X.

Quæst. Cum in Philippi Prioris, seu Rectoris Parochia, monstrum ex foemina natum sit, quod duo capita distincta habet, quærit Philippus quonam modo se gerere debeat circa talis monstri Baptismum, & utrum unicuique capiti aquam sigillatim infundere debeat, & Baptismi formam bis pronuntiare?

Resp. In hoc casu, si fieri possit, & tempus suppetat, consulendus est omnino Episcopus, aut ejus Vicarius, antequam Baptismus administretur, ejusque mandatis est obtemperandum. Si verò mors immineat, ut ferè accidit, nec periculo instante, Superioris responsio

328 *Casus practici, ex Tractatu*

possit expectari : debet Philippus considerare diligenter , utrum tale monstrum sicut duo capita , ita etiam duo pectora habeat , & reliquas corporis partes ita compositas , ut constet duos homines in tali monstro reperiri (in quo si fieri possit , consulendus est Medicus , aut Chirurgus , aut certè alius homo , talium rerum peritus) tunc duo sigillatim baptizandi sunt. Sin autem id dubium remanet ; uno simpliciter baptizato , alius sub conditione baptizetur , ut videre est in instructionibus , quas pro Parochorum utilitate , summâ cum maturitate composuit sanctus Carolus Cardinalis Borromæus, Actor. part. 4. tit. *Quæ Parochus in Baptismi ministratione animadvertat ?* ubi sic loquitur : *Si quando præterea monstrum humanum Baptismo offertur , videndum est antequam baptizetur , an una persona sit , an verò dua ? Tum masculus-ne sit , an fœmina ? Sique re perspectâ dubium est an sint duo , utpotè quia duo capita non habet , nec pectora bene distincta : unus intentione certâ , neque vagâ simpliciter baptizetur. Alter verò , seu alii sub conditione , si non es baptizatus , &c. Si verò quia duo capita , pectora duo , aut Corpora etiam distincta in monstro apparent , homines duos esse perspicuum est : singuli simpliciter baptizentur. Quod si mortis periculum in mora erit , numero plurali baptizentur : Ego vos baptizo in nomine Patris , &c. Sin autem utpotè unum tantum caput habens , tanquam unus baptizetur , etiam si alia membra pura geminata vè habeat. At verò monstrum , quod hominis speciem non præsefert , non baptizetur , nisi primum Episcopus consulatur : de cuius etiam consilio agatur quod suprà de monstro humano dictum est , si tempus dabitur.*

CASUS XI.

Quaest. Jacobus natus Hebræus in sua superstitione, usque ad virilem ætatem, perseveravit; tandem cum illius uxor Sara volens Christianam Religionem amplecti, ipsum vehementer hortaretur, ut eandem sequeretur viam, & antiquis erroribus relictis, Baptismum reciperet: uxoris rationibus, & precibus victum se fingens Baptismum petiit, & unà cum uxore recepit, licet Christianus fieri noller. Quæritur igitur utrum talis Baptismus fictè receptus, possit esse utilis ad salutem?

Resp. Per talem Baptismum imprimitur character indelebilis, licet in eo gratia sanctificans, non conferatur, nec remittantur peccata, ob fictionis, & voluntatis peccaminosæ, nec ad Deum verè conversæ impedimentum, ut habetur in cap. *Majores*, de Baptismo. Quando igitur illud gratiæ impedimentum tollitur per veram Pœnitentiam, & Conversionem Jacobi, tunc gratiam Baptismalem recipiet, & Sacramentum Baptismi fictè receptum, illi statim ad salutem utile erit; nam ut dicit S. Augustinus relatus in Can. *Tunc valere.* De Consecrat. dist. 4. *Tunc valere incipit ad salutem Baptismus cum illa fictio veraci Confessione recesserit, qua corde in malitia, vel sacrilegis perseverante, peccatorum abolitionem non sinebat fieri.*

DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

C A S U S I.

Quest. **Q**ualis est materia, forma, & Minister Sacramenti Confirmationis?

Resp. Licet videatur, quod ex Scriptura sacra, Conciliis, & sanctorum Patrum doctrinâ aliquo modo inferri possit, impositionem manuum esse materiam; orationem verò, quæ fit ab Episcopo, constituere formam hujus Sacramenti: In actis enim Apostolorum, dum de Confirmationis ministracione agitur, sic habetur. Act. cap. 8. *Oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum-sanctum. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum-sanctum.* Unde S. Cyprianus loquens de eodem Sacramento, quod suo tempore statim post Baptismum, ut plurimum ministrabatur, quia sæpius baptizandus adultus erat, sic ait Epistola 73. *Nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Ecclesia baptizantur, Præpositis Ecclesie offerantur, & per meam orationem, ac manuum impositionem Spiritum-sanctum consequantur.* Similia habet S. Hieronymus, in Dialogo adversus Luciferianos. S. Chrysostomus, in cap. 8. Actor. & in cap. 6. ad Hebræos. S. Augustinus, lib. 15. De Trinitate, cap. 26. & alibi. Præterea in Concilio Moguntino anno 1560. legitur: *Ea verò, ut erant à Christo in die Pentecostes exhibita, & ab eisdem per manus impositionem in alios transfundi*

cepta, actus ipsorum satis testantur; unde Ecclesia Catholica Spiritum-sanctum per manus Episcoporum Fidelibus tradendi normam accepit. Et in Concilio Narbonensi ann. 1606. dicitur, quod sanctorum Constitutionibus constat, In hoc Sacramento, quo per impositionem manuum Episcopi Spiritus-sanctus diffunditur in corda Fidelium, robur, atque fortitudinem dari. Attamen, juxta communem in Schola sententiam dicitur cum sancto Carolo, quod materia hujus Sacramenti est Chrisma, quod ex oleo, & Balsamo, solemniter Episcopi consecratione conficitur. Forma autem habetur in his verbis, quæ referuntur in Rituali, aut Pontificali Romano, Signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus-sancti.

Communiter autem dicitur, quod hujus Sacramenti Minister Ordinarius est solus Episcopus, Extraordinarius autem quilibet Sacerdos à summo Pontifice specialiter delegatus; unde sanctus Thomas. 3. part. q. 72. art. 11. ad 1. dicit, quod Ex plenitudine potestatis concessit B. Gregorius Papa, quod simplices Sacerdotes hoc Sacramentum conferrent.

Cum Thomas, paucis post nativitatem horis, in urgenti mortis periculo versari videretur, Anna Thomæ matertera illum tremebunda cum aqua rosacea, quæ in cubiculo fortè aderat baptizavit: convaluit Thomas, & post aliquos annos ad Sacramentum Confirmationis accessit; cum autem illius matertera neptem diebus Dominicis in Ecclesiam duceret, ut Doctrinæ Christianæ, quæ à zelanti Parocho fiebat, adesset: accidit, ut de materia Baptismi loquens Parochus, diceret cum aqua rosacea, aut aliis distillatis, quas vocant, non posse ministrari Baptismum: ut

332 *Casus practici, ex Tractatu*

paucis, re ad Thomam delatâ, eoque rebaptizato, quæritur utrum ab Episcopo denuo confirmari debeat?

Resp. Thomas sine dubio debet rursus ad Confirmationis Sacramentum accedere; quia prima illius administratio non baptizato facta, nulla penitus fuit: *Dicendum*, inquit, sanctus Thomas, quod *si aliquis non baptizatus confirmaretur, nihil reciperet, sed oporteret, iteratò ipsum confirmari post Baptismum.*

C A S U S II.

Matthæus in ignobili oppido ab Episcopali Sede multum remoto habitans, in quo, ob varias itineris difficultates, rarissimè Episcopus videri solet: tempore Pastoralis Visitationis, cujus occasione Confirmationis Sacramentum ministratur, in peccati mortalis luctuoso statu reperitur, ob capitalem inimicitiam, quam ab aliquot mensibus habet cum quodam suo vicino à quo gravissimam injuriam passus est. Attamen videns, se ad vigesimum ætatis annum pervenisse, nec similem Confirmationis percipiendæ occasionem fortè unquam adfuturam, vellet Matthæus ad illud Sacramentum accedere; & ideo quærit, utrum in tali statu permanens Confirmationem petere possit, illique profutura sit?

Resp. Debet omninò Matthæus odium adversus proximum conceptum deponere, ut gratiam, quæ in Confirmatione confertur recipiat; quod si verè pœnitere nolit, nullo modo ad Confirmationis Sacramentum accedat, quia grande sacrilegium committeret, nec gratiam, ob peccati mortalis obicem, recipere posset, sed potiùs in Dei inimicitia magis confirmaretur, quamvis character ei licèt indigno imprimeretur, ratione cujus tale Sa-

eramentum iterari non debet. Unde, ut docet sanctus Antoninus, *Qui renuntiat gratia Baptismali, quod fit per mortale commissum, postea accedens ad Confirmationem cum ea, non confirmaretur in gratia, nec augetur sibi gratia: immò mortaliter peccaret, & magis debilitaretur in anima, quamvis characterem reciperet indelebilem, & hoc nisi restitueretur prius gratia amissa, quod non fit nisi per pœnitentiam. Si verò ad Deum verè postmodum conversus, Sacramentum Pœnitentiaè dignè reciperet: tunc remoto peccati mortalis obice, Confirmationis gratiam consequeretur.* S. Antonin. part. 3. tit. 14. cap. 3. §. 1.

C A S U S III.

Quaest. Carolus susceptor seu Patrinus fuit Joannis in Sacramento Confirmationis; deinde post multos annos cum Catharina Joannis Filiâ matrimonium contrahere desiderans, petit utrum cognatio, quam cum Joanne contraxit, ad illius Filiam Catharinam extendatur; ita ut illam in uxorem habere sine dispensatione non possit?

Resp. In Sacramento Confirmationis eodem planè modo contrahitur cognatio matrimonium dirimens, ac in Baptismo, ut habetur in Decretali. cap. *Nedum*. De cognatione spiritali, his verbis: *Ex Confirmatione quoque seu frontis Chrismatione spiritalis cognatio eisdem modis contrahitur, matrimonia similiter impediens contrahenda, & dirimens post contracta.* Et in Concilio Tridentino expressè definitum est, quod ea cognatio, quæ ex Confirmatione contrahitur, *Confirmantem, & confirmatum, illiusque Patrem, & Matrem, ac tenentem non egreditur.* Et ita Patrinus cum

334 *Casus practici, ex Tractatu*
confirmata, aut confirmatae matre contrahere
non potest; nec matrina cum confirmato, aut
ejus Patre: sed ultra has personas in jure ex-
pressas extendi non potest tale impedimentum,
ut patet ex Concilii verbis. Unde licet aliunde
Pater, & Filia censeantur quasi una, & ea-
dem persona, attamen concludendum est in
nostro casu, Carolum posse, absque ulla dis-
pensatione, cum Catharina Joannis Filia ma-
trimonium contrahere.

DE EUCHARISTIÆ SACRAMENTO.

C A S U S I.

Quest. **Q**ualis est hujus Sacramenti ma-
teria?

Resp. *Materia Eucharistia est Panis triti-
ceus, & vinum de vite, ut habetur in Decreto*
Eugenii IV. edito in Concilio Generali Floren-
tiæ congregato, & constat ex Evangelio.

Quest. Antonius Parochus Diocesis Tri-
dentinae, cum in suæ Parochiæ Montanæ Ter-
ritorio triticum non reperiatur, alterius spe-
ciei frumentum, seu hordeum, speltam, &
hujusmodi, parvæ tritici quantitati miscens,
farinam indè conficiebat, ex qua postmodum
panes Azymos in Missæ Sacrificio consecran-
dos præparabat. Cumque Episcopus Triden-
tinus rem in sua Pastoralis Visitatione cogno-
visset, id ei severè prohibuit. Sed quæritur,
utrum validè hoc modo consecraverit?

Resp. In hoc casu videndum omninò est,

utrum quantitas tritici, an verò alterius cuiuslibet grani, in tali materia prævaluerit: seu quæ species fuerit in majori quantitate; nam si minor fuerit quantitas tritici, videtur, quod juxta sancti Thomæ doctrinam, talis materia fuit indebita, & ideo Parochus validè non consecravit: *Modica permixtio*, inquit sanctus Thomas, part. 3. q. 74. art. 3. ad 3. non solvit speciem; quia id quod est modicum, quodammodo absumitur à plurimo, & ideo si sit modica permixtio alterius frumenti ad multò majorem quantitatem tritici, poterit exinde confici Panis, qui est materia hujus Sacramenti; si verò sit magna permixtio speciem mutat; unde panis exinde confectus, non erit debita materia hujus Sacramenti; si verò sit magna permixtio (puta ex æquo, vel quasi) talis permixtio speciem mutat; unde panis exinde confectus, non erit debita materia hujus Sacramenti, & ibid. ad 2. Ex talibus frumentis, inquit, scilicet hordeo, speltâ, & farre, qua nullo modo possunt ex semine tritici generari, non potest confici panis, qui sit debita materia hujus Sacramenti.

C A S U S II.

Quæst. Debet-ne Panis Eucharisticus ex farinâ cum aquâ naturali mixtâ coctaque fieri?

Resp. Debet omninò, nam aliàs verus panis non esset; unde, ut ait sanctus Cyprianus in Can. Sic in sanctificando. De Consecrat. dist. 2. Nec Corpus Domini potest esse farina sola, aut aqua sola, nisi utrumque adunatum fuerit, & copulatum, & Panis unius compage solidatum. Et ibid. Glossa sic loquitur: Quid si ex melle, vel alio liquore fuerit farina arpersa, numquid transubstantiatur ille Panis

336 *Casus practici, ex Tractatu*
in Corpus Christi? Non. Quod tamen ita
intelligendum videtur, ut si aqua non fuerit
adhibita, sed tantum mel, aut alius liquor,
Panis ex tali farina confectus non mutetur in
Corpus Christi; nam si parum mellis adesset,
cum majori aquæ quantitate, videtur quod
esset materia valida, & sufficiens, sed illicita.

Quest. Simon Presbyter in quodam Castello
habitans, cum panem azymum, seu ut vulgò
dicitur, hostiam, ad manum non haberet,
frustulum panis fermentati sumpsit, eumque
in Missa consecravit: re postmodum ad Epif-
copum delatâ, quæritur utrum Simon validè,
& licitè consecraverit?

Resp. Valida sine dubio fuit talis consecra-
tio, quandoquidem, ut docet S. Thomas,
part. 3. q. 74. art. 4. in corp. *Non est de*
necessitate Sacramenti quod panis sit azymus
vel fermentatus, quia in unoquoque confici
potest. Et in Decreto unionis Græcorum edito
in Concilio Florentino, sic habetur: *In azy-*
mo, sive fermentato pane triticeo, Corpus
Christi veraciter conficitur. Sed dicendum
est, Simonem peccasse in talis materiæ con-
secratione, quia Ecclesiæ suæ ritum & consue-
tudinem in re gravi violavit; *Conveniens au-*
tem est, ut ait ibid. S. Thomas, ut unusquis-
que servet ritum suæ Ecclesiæ in Sacramenti
celebratione. Super hoc autem sunt diversæ
Ecclesiarum consuetudines: unde sicut peccat
Presbyter in Ecclesiâ Latinorum celebrans de
pane fermentato, ita peccaret Presbyter Gra-
ecus in Ecclesiâ Græcorum celebrans de pane
azymo, quasi pervertens Ecclesiæ suæ ritum.

C A S U S III.

Vicarius Apostolicus, dum in quadam Regni
Neapolitani Diœcesi omnes etiam Rurales Pa-
rochias,

rochias, ut munus sibi delatum adimpleret, exactè, sede vacante, visiteret: tres variis in locis Parochos invenit. Quorum primus, ex uvis non maturis, seu agrestâ, nescio quam vini speciem conficiebat, & aliquoties consecrabat. Secundus mustum, seu liquorem, qui ex uvis exprimitur, antequam per ebullitionem depuraretur, in Missæ Sacrificio adhibebat. Tertius vino acescenti, seu quod in acetum converti incipiebat, non semel usus fuerat. His positis, quæritur quid de his Parochis dicendum sit, utrum benè, vel malè egerint, utrum validè, an invalidè, & nulliter consecraverint?

Quoad primum Parochum, dicendum est cum sancto Thoma, part. 3. q. 74. art. 5. ad 3. quod *Agresta est in via generationis, & ideo nondum habet speciem vini: & propter hoc de ea non potest confici hoc Sacramentum.* Et ita si ex vera, & totali agresta consecraverit, graviter peccavit, & nulliter egit, id est reverà non consecravit. Quoad secundum, validè quidem ex musto consecravit, sed non licitè, propter indecentiam, quæ ex impuritate hujusmodi vini oritur, maximè si absque necessitate id fecit contra Ecclesiæ suæ consuetudinem; undè sic loquitur ibid. sanctus Thomas, *Mustum jam habet speciem vini, & ideo de musto potest confici hoc Sacramentum: prohibetur etiam, ne mustum statim expressum in Calice offeratur, quia hoc est indecens propter impuritatem musti: potest tamen in necessitate fieri; dicitur enim à Julio Papa: si necessitas fuerit, botrus in Calice comprimitur.* Demùm tertius Parochus peccavit, dum scienter vinum acescens in Missæ Sacrificio adhibuit absque necessitate; attamen validè consecravit, modo verè acetum non fuerit: Sicut,

338 *Casus practici, ex Tractatu*

inquit sanctus Thomas, ibid. ad 2. de pane totaliter corrupto non potest confici hoc Sacramentum, ita nec de aceto; potest tamen confici de vino acescenti, sicut & de pane, qui est in via ad corruptionem, licet peccet conficiens.

C A S U S I V.

Petrus Sacerdos alteri in Tribunali confitetur, se aquam in Calice semel in Missæ Sacrificio non posuisse: quæritur igitur, utrum invalidè consecraverit?

Resp. Licet quidam Theologi aliter sentiant, attamen videtur dicendum, quod validè consecravit Petrus; quia nullum adesse videtur Præceptum divinum aquam adhibendi; unde sic habetur in Rubrica Missalis, tit. De defectu vini. Si advertat celebrans post consecrationem Calicis, non fuisse appositam aquam, nullo modo apponat, quia non est de necessitate Sacramenti. Sed Petrus graviter peccavit, si de industria aut de negligentia crassa, aquam apponere omisit; quia violavit grave Præceptum Ecclesiæ. Nam in Concilio Tridentino, sess. 22. cap. 17. Monet sancta Synodus, præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, ut aquam vino in Calice offerendo miscerent.

C A S U S V.

Quest. Quid est Transubstantiatio?

Resp. Transubstantiatio est conversio, aut mutatio totius substantiæ in aliam substantiam. Hæc autem fieri non potest, nisi virtute divinâ; nam in omnibus aliis mutationibus, quæ sine miraculo, & naturaliter fiunt, remanet semper aliquid de prioris substantiæ materiâ, aut formâ, quod in sola transubstantiatione non occurrit. Hæc verè fit per consecratio-

mem ; undè sancta Tridentina Synodus declarat, sess. 13. cap. 4. *Per consecrationem panis, & vini conversionem fieri totius substantia panis, in substantiam Corporis Christi Domini : & totius substantia vini in substantiam sanguinis ejus ; quæ conversio convenienter, & propriè à sancta Catholica Ecclesia Transubstantiatio est appellata.*

Jacobus Ruri habitans à vigilanti Confessario de præcipuis fidei articulis interrogatus, inter alia super Eucharistia respondit, se credere, panem remanere cum Corpore, & sanguine Christi post consecrationem ; quia aliquando Eucharistiam à Parocho audierat appellari panem consecratum, & illum etiam post consecrationem sumptum nutrire sicut prius. Hoc posito, quæritur, utrum Rusticus ille erraverit in fide, & quomodo instruendus sit ?

Resp. Erravit procul dubio, nam in Concilio Tridentino, sess. 13. Can. 2. habetur, quod *Si quis dixerit in Sacro-sancto Eucharistia Sacramento remanere substantiam panis, & vini, unà cum Corpore, & sanguine Domini nostri Jesu-Christi anathema sit.* Docendus autem est Jacobus ex S. Ambrosio, lib. de Initiandis, cap. 9. *Si tantum valuit sermo Elia, ut ignem à Cælo depromeret, non valebit Christi sermo, ut species mutet elementorum ?* Et juxta expositionem Catechismi Romani : *Mirandum non est si post consecrationem panis etiam vocetur.* Hoc enim nomine Eucharistia appellari consuevit : tum quia panis speciem habeat ; tum quia naturalem alendi, & nutriendi corporis vim, quæ panis propria est, adhuc retineat. Eam autem esse Sacrarum litterarum consuetudinem, ut res ita appellet cujusmodi esse videantur, satis

340 *Casus practici, ex Tractatu*
ostendit: quod in Genesi dictum est, tres viros
Abraha apparuisse, qui tamen tres Angeli
erant: & duo illi qui Apostolis, ascendente
in Caelum Christo Domino apparuerunt, cum
essent Angeli, Viri dicuntur.

Species autem, seu accidentia post conse-
crationem remanentia nutriunt, quia juxta
S. Thomam, part. 3. q. 77. art. 4. in corp.
Datur quantitati dimensiva omne illud quod
ad materiam pertinet: & ideo quidquid posset
generari ex materia panis, vel vini, si adese-
ret, totum potest generari ex praedicta quan-
titate dimensiva panis, vel vini, non qui-
dem novo miraculo, sed ex vi miraculi prius
facti.

C A S U S VI.

*Quaest. Quis est Minister Sacramenti Eu-
charistiae?*

Resp. Potest distingui Minister confectionis,
seu consecrationis Eucharistiae, à Ministro dis-
tributionis, seu administrationis ejusdem Sa-
cramenti. Solummodo, ut dicitur in Can. per-
lectis. dist. 24. Ad Presbyterum pertinet, Sa-
cramentum Corporis, & sanguinis Domini
in Altario conficere. Olim non solum Presby-
ter, sed etiam Diaconus poterat esse Minister
distributionis Eucharistiae, saltem sub vini spe-
cie. Sed hodie id insolitum est, & nisi in gra-
vi necessitate fieri non debet à Diacono, pro-
ut etiam in Concilio Eboracensi ann. 1094.
statuitur his verbis. *Decrevimus, ut non nisi
summâ, & gravi urgente necessitate, Diaconus
Corpus Christi cuiquam eroget.*

Petrus Sacerdos in peccatum mortale lapsus,
licet dum in eo miserabili statu esset, Missae
Sacrificium non celebraverit; tamen ad come-
municandum vocatus, Eucharistiam administ-

travit. Nunc verò ad Pœnitentiam recurrere desiderans, petit, utrum in ea ministratio Eucharistiæ mortaliter peccaverit?

Resp. Juxta S. Augustinum relatum in Can. *Baptismus*. De Consecrat. dist. 4. *Iustos oportet esse Ministros, si ministrare juxte voluerint.* Unde etiam S. Antoninus, in Confessionali. part. 3. Interrogatorii de Clericis, cap. 11. docet, quod *Quotiescumque quis exequitur Officium alicujus Ordinis in mortali, id mortale est.* Et ex S. Thoma. in 4. sent. dist. 13. q. 1. art. 3. quæstiun. 1. ad 2. *Ad reverentiam ipsius, in dispensante hoc Sacramentum exigatur sanctificatio morum.* Et ideo, juxta eundem, part. 3. q. 64. art. 6. in corp. *Non est dubium, quin mali exhibentes se Ministros Dei & Ecclesia in dispensatione Sacramentorum, peccent.* Et quia hoc peccatum pertinet ad irreverentiam Dei, & contaminationem Sacramentorum, quantum est ex parte ipsius Peccatoris, consequens est, quod tale peccatum ex genere suo sit mortale.

CASUS VII.

Joannes à paucis diebus Sacerdos, & Parochus factus, ab antiquiori, & verè prudenti, & pio ejusdem Diœcesis Parocho petit, utrum Eucharistiam omnibus petentibus administrare teneatur?

Resp. Varii Casus occurrere possunt, in quibus, juxta Ecclesiæ disciplinam, deneganda est Eucharistia. Unde S. Joannes Chrysostomus, hom. 83. in Matth. asserit, quod *Non parva Sacerdotibus imminet pœna, si quem aliquâ improbitate teneri scientes, ei hujus Mensæ participationem permittant; sanguis enim ejus ex illorum manibus requiratur.* Sanctus Bonaventura, & S. Thomas,

342 *Casus practici, ex Tractatu*

in 4. dist. 9. art. 5. in resp. ad 1. quæst. docent, quod *Si peccatum est manifestum, debet denegari Eucharistia, siue in occulto, siue in manifesto petat.* Cæterum ex Rituali Romano, & ex S. Carolo, Actor. part. 4. De Sacramento Euchar. habetur, quod *Non admittuntur ad Communionem Hæretici, schismatici, excommunicati, interdicti, publici Chriminosi, manifestæque infames, ut meretrices, publici concubinarij, feneratores, magi, sortilegi, blasphemæ, & alij id generis facinorosi homines.* Non debet etiam administrari Eucharistia fœminis, quæ cum pectore nudo, aut brachiis nudis, ad eam accedunt, ut habetur in Decreto jussu summi Pontificis edito 13. Novembr. 1683. quia eorum peccatum manifestum est; sicut etiam peccatum Histriorum; unde S. Cyprianus relatus in Can. *Pro dilect.* De Consecr. dist. 1. de illis sic loquitur: *Ego puto de Histrione, nec Majestati Divine, nec Evangelica disciplina congruere, ut pudor, & honor Ecclesiæ tam turpi, & infami contagione fœdetur per Communionem.* Occultos vero peccatores, inquit Rituale Romanum, *si occultè petant, & non eos emendatos agnoverit, repellat: non autem si publicè petant, & sine scandalo ipsos praterire nequeant.*

C A S U S VIII.

Guillelmus Parochus, cùm apud Scriptores Ecclesiasticos legisset, olim Eucharistiam ministratam fuisse etiam Pueris usu rationis carentibus, illam aliquoties talibus ministravit; donec, re ab Episcopo cognitâ, severè reprehensus fuit: ille huic Superioris reprehensioni humiliter obedivit; attamen quietandi animi causâ, quærit utrum in tali ministracione illicitè egerit?

Resp. Etiam si constet, antiquitus variis in Ecclesiis Eucharistiam concessam pueris fuisse; nihilò tamen minùs, cum talis usus à multis sæculis non immeritò sublatu sit, rem illicitam fecit Guillelmus: unde S. Carolus, Actor. part. 4. De Sacramento Eucharistia, Parochum monet his verbis: *Pueris, qui propter ætatis imbecillitatem, nondum hujus Sacramenti cognitionem, & gustum habent, Sacram Eucharistiam non ministrabit.* Quod fusiùs explicatur à S. Thoma, in 4. sent. dist. 9. art. 5. in resp. ad 4. quæst. *Pueris, inquit, carentibus usu rationis, qui non possunt distinguere inter cibum spirituale, & corporalem, non debet Eucharistia dari; quia ad Eucharistia sumptionem exigitur actualis devotio, quam tales Pueri habere non possunt; Pueris autem jam incipientibus habere discretionem, etiam ante perfectam ætatem, puta cum sint decem, vel undecim annorum, aut circa hoc, potest dari, si in eis signa discretionis appareant, & devotionis.*

CASUS IX.

Jacobus Parochus, cum intra fines suæ Parochiæ tres amentes reperiantur: quorum primus non omninò mentis inops dici potest, licet cognitionem, & rationem valdè debilem habeat. Secundus, omninò demens est à natiuitate. Demùm tertius à paucis mensibus in amentiam incidit. Petit idem Jacobus à Vicario Generali, quomodo se gerere debeat cum his tribus dementium speciebus, circa administrationem Sacramenti Eucharistiæ?

Resp. Sanctus Thomas appositè, & clarè huic triplici dubio responderet, in 4. sent. dist. 9. art. 5. in resp. ad 3. quæst. his verbis: *Dicendum, quod de amentibus distinguendum est:*

P iiij

344 *Casus practici, ex Tractatu*

quidam enim dicuntur largè amentes, quia debilem mentem habent; sicut dicitur invisibile, quod malè videtur, & tamen sunt aliquo modo docibiles eorum quæ ad fidem, & devotionem Sacramenti pertinent, & talibus non oportet Corpus Christi denegari.

Quidam verò sunt omninò carentes iudicio rationis: & isti vel fuerunt tales à nativitate; & tunc eis non debet dari, quia non possunt ad devotionem induci, quæ requiritur ad hoc Sacramentum; vel inciderunt in amentiam post fidem, & devotionem Sacramenti, & tunc debet eis dari, nisi timeatur periculum, vel de vomitu, vel de expulsionem, aut aliquo huiusmodi. Eam Doctrinam, circa ultimum casum, hausit S. Thomas à Concilio Carthaginensi 4. relato in Can. Is qui. 26. q. 6. his verbis. Is qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit: dent testimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam; & si continuò creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia. Et hæc resolutio conformis est Rituali Romano, & Decreto S. Caroli. Actor. part. 4. De Sacr. Euchar. in quo sic habetur: Amentibus prætereà hoc Sacramentum non ministrabit: quamvis si antequam in insaniam inciderint, piam, & religiosam animi voluntatem præstulerint: licebit in fine vitæ ex Decreto Concilii Carthaginensis, modo vomitionis, vel alterius indignitatis, & incommodi periculum non sit.

C A S U S X.

Dum Paulus Confessarius de salute animæ

rum ad se venientium verè sollicitus, in quodam Castello, occasione Missionis, Confessiones audiret: Pœnitentes suos in matrimonio constitutos, super educatione familiæ interrogans, aliquos reperit, qui non adhuc curaverant, ut, post competentem instructionem Eucharistiam sumerent filii, & filiæ, licet ad decimum quartum, & quintum annum pervenissent: Paulus tales seriò admonuit, ut quàm primùm id curarent, quia ad id tenebantur. Sed cùm paulò post abiisset Paulus, alius Confessarius superveniens asseruit, id nimis scrupulosè dictum fuisse. Hoc posito, quæritur, utrum in hoc Casu Paulus nimis severe Pœnitentes monuerit?

Resp. Constat primò adesse præceptum Divinum sumendi Eucharistiam, & ex S. Thoma, part. 3. quæst. 1. art. 11. in corp. *Manifestum est, quod homo tenetur hoc Sacramentum sumere, non solum ex statuto Ecclesiæ, sed ex mandato Domini dicentis Luc. 2. Hoc facite in meam commemorationem. Ex statuto autem Ecclesiæ sunt determinata tempora exequendi Christi præceptum.* Constat etiam quod hoc præceptum obligat, saltem semel in anno, eos qui ad annos discretionis, id est ad verum usum rationis pervenerunt; nam in cap. *Omnis*, De Pœnit. & remissionibus habetur, quod *omnis utriusque sexus Fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, suscipiat reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum.* Et in Concilio Tridentino expressè dicitur. *Si quis negaverit, omnes, & singulos Christi Fideles utriusque sexus, cùm ad annos discretionis pervenerint, teneri singulis annis, saltem in Paschate ad communicandum juxta præceptum Ecclesiæ, Anathema sit.* His positis, nullus justè dubi-

rare potest, quin pater, & mater teneantur ad curandum, ut filii, & filiae, cum ad annos discretionis, id est circiter ad decimum, aut undecimum annum pervenerunt, illud praeceptum debito modo adimpleant. Et ita constat, Paulum optimè fecisse, dum seriò monuit tales suos poenitentes de hac obligatione.

C A S U S X I.

Benedictus Confessarius, novis Casuistis legendis assuetus, petit quo pacto possit fieri, ut ille qui sacrilegè communicat in Paschate, non adimpleat Ecclesiae praeceptum, cum Casuistae passim doceant, quod Ecclesia non potest praecipere actus internos, sed tantum externos, & aliundè sacrilegus ille actum externum ab Ecclesia praeceptum adimpleat?

Resp. Nunc omninò indubitatum est, quod ille, qui sacrilegè communicat in Paschate, non adimplet praeceptum Ecclesiae, cum summus Pontifex, id expressè declaraverit, damnando in suo celebri Decreto contra 65. propositiones, edito die 2. Martii 1679. propositionem 55. his verbis conceptam: *Praecepto Communionis annua satisfat per sacrilegam Domini manducationem*, sed ad solvendum Benedicti dubium, dicendum est, quod etiam si Ecclesia non praecipiat directè actus internos, tamen illos indirectè praecipit, quatenus necessarii sunt ad adimplendos debito modo actus externos expressè ordinatos in suis praeceptis: Et hoc modo Ecclesia praecipit indirectè actus internos, dum imperat, ut Fideles audiant Missam diebus Dominicis, & Festivis, ut semel in anno confiteantur, & in Paschate communicent, quia illi actus externi non possunt fieri debito modo, sine actibus internis contritionis, Fidei, & similibus.

CASUS XII.

Cum Bartholomæus Laïcus circa Festum Paschæ Eucharistiam accepisset, paucis diebus elapsis, in morbum periculosum incidit, ita ut crederetur morti proximus. Illius autem morbi occasione, quæsitum fuit ab ægroti Confessario, utrum Bartholomæus teneretur in hoc vitæ periculo denuò Eucharistiam sumere?

Resp. Etsi Bartholomæus Ecclesiæ præcepto in Paschate satisfecerit, tamen dubitari non debet, quin superveniente, etiam post modicum temporis spatium, periculo mortis, teneatur præcepto divino satisfacere, sumendo Eucharistiam per modum Viatici. Nam duo adsunt præcepta distincta; unum sumendi Eucharistiam in Paschate; alterum sumendi in periculo mortis. Igitur Bartholomæus satisfaciendo primò præcepto, antequam esset in periculo mortis, non liberatur superveniente periculo, à gloriosa, & utilissima obligatione satisfaciendi secundo præcepto, sumendo reverenter Sacro-sanctam Eucharistiam per modum Viatici, ut, juxta Concilii Nicæni verba, *Necessario vita sua Viatico non defraudetur: cujus vigore confortatus, ex hujus misera peregrinationis itinere ad cœlestem Patriam pervenire valeat*, ut habetur in Concilio Tridentino, sess. 13. cap. 8.

CASUS XIII.

Dominicus, homo prudens, & solidè pius, lectionique sacre Scripturæ sæpius incumbens, quatit à Theologo suæ Civitatis, undè factum sit quod, licet Salvator noster in cœna Eucha-

348 *Casus practici, ex Tractatu*
ristiæ Sacramentum instituerit, Apostolisque
non jejunis sumendum porrexerit; attamen
nunc aliud planè observetur, ita ut extrà mor-
tis periculum, nunquam Eucharistia adminis-
tretur non jejunis?

Resp. Hic usus ab Ecclesia, quæ à Spiritu-
sancto regitur, sapienter introductus est, prop-
ter Corporis Christi reverentiam, & ut animus
magis aptus sit ad rerum spiritualium conside-
rationem, dum Corpus cibis vacuum est. Unde
in Can. *Liquido.* De Consecrat. dist. 2. qui
desumptus est ex S. Augustino, in lib. resp.
ad Januarium. cap. 6. vel potiùs Epist. 118.
sic habetur. *Placuit Spiritui-sancto, ut in ho-*
norem tanti Sacramenti, in os Christiani
priùs Dominicum Corpus intraret, quàm ce-
teri cibi. Nemini autem dubium esse potest,
quin Ecclesia in talibus leges, & Ordinationes
novas condere valeat, quæ postmodum omnes
Christianos ligant; *Et ita opus est,* inquit sanc-
tus Carolus, Actor. part. 4. De Sacram. Eu-
char. ut jejuni Fideles ad Sacram mensam ac-
cedant: *Ita ut saltem à dimidiâ antecedentis*
diei nocte usque ad illud temporis punctum quo
Eucharistiam accipiunt, nihil omninò come-
derint, aut biberint.

C A S U S XIV.

Cùm in his quæ ad Corpus Christi debet
sumendum aliquo modo pertinent, nihil ne-
gligendum sit, & non solum dispositiones in-
ternæ adhiberi debeant, sed etiam externæ;
querit Jacobus, ut sibi talium dispositionum
externarum summa aperiatur?

Resp. Id diligenter præstitit S. Carolus, ubi
suprà. *Quod, inquit, ad Corporis habitum*
pertinet, quem in Sacra Communionem adhi-

beant: hac Parochus pramonebit, & curabit, ut summa reverentia, omnique humilitate Fideles accedant, ac sumant, oculis non vagis, sed in Christi Corpus piè coniectis, ore supra pannum lineum suppositum modeste porrecto, capite non demisso, linguâ paullulum labrum inferius intus attingente, non tamen extra os prominente, in qua particulam suscipiant: neque linguam ipsam retrahant, priusquam Presbyter manum removerit: tum verò caput humiliter demittant, ita etiam suspiriis abstineant, quibus particula possint excuti: pallio, quantum fieri potest, adhibito, non biretis pileisque plumâ inaniter ornatis, armis depositis, toto denique Corporis habitu, decenti, humili, & modesto, non sordido. Mulieres non sumptuosas, non caudatis vestibus, non crinibus inaniter intortis, non fuco, aut pigmentis vultu illito: non pectore nudo, aut tenui velo obtecto, sed ita vestita, ut præter faciem quidquam nudum non cernatur, velo denso bene super faciem demisso.

CASUS XV.

Cum Hilarius Confessarius pœnitentibus aliquoties dicat, ut hac ipsa die ad Sacram Communionem accedant, ei non semel responsum fuit, quod, propter copulam cum marito, aut uxore, præcedenti nocte habitam, communicare non audebant. Hac igitur occasione petit Hilarius, quid in similibus casibus in praxi statuendum, & pœnitentibus præscribendum, aut consulendum sit?

Resp. Aut talis actus fuit sine ullo peccato, aut aliqua culpâ maculatus fuit: In primo casu, Dicendum, cum S. Thoma, part. 3. quæst. 80. art. 7. ad 2. quod coïtus conjuga-

350 *Casus practici, ex Tractatu*
lis, si sit sine peccato (putà si fiat causa pro-
lis generanda, vel causa reddendi debitum)
non alia ratione impedit sumptionem hujus
Sacramenti, nisi propter immunditiam cor-
poralem, & mentis distractionem. Si quis
ergo, inquit sanctus Gregorius Papa. in Can.
Vir cum propria. 33. quæst. 4. suâ conjuge, non
cupidine voluptatis captus, sed solummodo li-
berorum procreandorum gratiâ utitur, ipse
profectò de ingressu Ecclesiæ, seu de sumendo
Corporis Dominici, sanguinisque Mystério,
suo est relinquendus judicio; quia à nobis
prohiberi non debet accipere, qui in igne po-
situs nescit ardere. Et ita in simili casu, si
indè magna non oriatur mentis distractio, &
adsit aliqua causa devotionis, aut Festi, &
similis, potest Confessarius talibus pœnitenti-
bus consulere, ut ad Communionem accedant,
si altundè eos benè dispositos esse sciat. Si verò
in illo actu fuerit aliqua culpa, putà quia
propter voluptatem, aut etiam causâ vitandæ
fornicationis in se, habitus fuit: tunc ut plu-
rimùm dicendum videtur pœnitenti, ut saltem
hac eadem die ad Eucharistiam non accedat.
Et ita intelligendus est in praxi Canon Concilii
Eliberitani, relatus in Can. Omnis. De Con-
secrat. dist. 2. in quo sic habetur: Omnis homo
ante Sacram Communionem à propria uxore
abstinere debet tribus, aut quatuor, aut octo
diebus; Quia, ut docet sanctus Hieronymus,
in Math. relatus à sancto Thoma. part. 3. q.
80. art. 7. ad 2. Si panes propositionis ab his
qui uxores tetigerant, comedi non poterant:
quantò magis ille panis, qui de Cœlo descen-
dit, non potest ab his, qui conjugalibus paulò
ante hæsere complexibus, violari, atque con-
tingi: Et ut ait sanctus Carolus, ubi supra:
hujus præstantissimi Sacramenti dignitas hoc

postulat, ut qui matrimonio juncti sunt, aliquot dies à concubitu uxorum abstineant.

CASUS XVI.

Ex occasione illius ultimæ resolutionis, petit idem Hilarius, utrum semper venialiter peccet, qui causâ vitandæ in se fornicationis, copulam matrimonialem exercet? Hæc enim doctrina multum videtur austera, & opinioni plurium novorum Casuistarum contraria.

Resp. Licet aliqui Authores novi, qui, ut ait Scriptura, *Prophetant de corde suo: & consuunt pulvillos sub omni cubito manus, ad capiendas animas*, aliter sentiant; nihilominus constans est opinio apud sanctos Patres, & melioris notæ Theologos, quod peccet venialiter, qui debitum ab uxore petit solius fornicationis in se vitandæ causâ: quod fusiùs probari posset; sed ne brevitatis solitæ obliviscamur, satis erit Authoritates S. Augustini, S. Gregorii magni, S. Thomæ, & S. Bonaventuræ hîc proferre. *Reddere debitum conjugale, nullius est criminis*, inquit S. Augustinus, de bono Conjugali. cap. 7. *Exigere autem ultrâ necessitatem generandi, culpa venialis*. Quod cap. 10. ibid. & lib. de Decem Chordis. cap. 11. in fin: & alibi ab eodem S. Doctore confirmatur. Idem fusiùs asserit sanctus Gregorius, in Pastoralis, part. 3. cap. 28. *Dicendum*, inquit expressis verbis sanctus Bonaventura, in 4. dist. 3. art. 2. q. 2. ad 1. nu. 24. *Quod qui coit causa fornicationis vitanda, aut hoc est in se, aut in altero: si in altero ut reddat debitum, hoc est pura justitia, hoc est fidei, & est de bonis matrimonii; rectè ideo omninò à culpa excusatur. Qui verò coit causâ fornicationis vitanda in se, in hoc semper peccat*

352 *Casus practici, ex Tractatu*

venialiter. Et sanctus Thomas, in 4. dist. 3. art. 2. quæst. 2. ad 2. *Si aliquis*, inquit, *per actum matrimonii intendat vitare fornicationem in conjuge, non est aliquod peccatum, quia hoc est quadam redditio debiti, quod ad bonum fidei pertinet. Sed si intendat vitare fornicationem in se: sic est ibi aliqua superfluitas, & secundum hoc est peccatum veniale, nec ad hoc est matrimonium institutum, nisi secundum indulgentiam, quæ est de peccatis venialibus.* Advertendum autem est, quod ut quis utens matrimonio censeatur principaliter intendere procreationem filiorum; non est necesse, ut actualiter in ipsa copula de filiis cogitet; sed sufficit si virtualiter vel etiam habitualiter intendat, id est, ut aliquando generationem intenderit, nec eum finem postea expressè exclusit, & ita sit dispositus, ut si de generatione filiorum tunc cogitaret, eam vellet.

C A S U S X V I I.

Raymundus celebris Confessarius, cum apud quosdam novos Scholasticos auctores legisset, majorem fructum percipi ex sanctissima Eucharistia, dum per longius temporis spatium species remanent in stomacho incorruptæ: quibusdam piis mulieribus, quarum Confessiones excipere solitus erat, multas sanctissimæ Eucharistiæ particulas in Communione tradebat. Sed cum id noratum fuisset à zelanti Parocho, Raymundum primò fraternè monuit, ut à tali usu abstineret: cùmque ille acquiescere nullo modo voluisset, rem ad Vicarium Generalem detulit; qui hac occasione petit, utrum Raymundus à tali usu removendus sit?

Resp. Nihil in Ecclesia à privatis Ministris innovari potest, maximè circa administrationem Sacramentorum : & in Concilio Tridentino, sess. 7. Can. 13. sancitur, quod *Si quis dixerit, receptos, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in solemnibus Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à Ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiæ Pastorem mutari posse : Anathema sit.* Ille autem Raymundi usus, novus est, & Ecclesiasticæ disciplinæ contrarius. Præterea, ut docet sanctus Hilarius, relatus in Can. *Vbi pars. De Consecrat. dist. 2. Vbi pars est Corporis, est & totum : eadem ratio est in Corpore Domini, quæ in manna, quod in ejus figura præcessit, de quo dicitur : Qui plus collegit, non habuit amplius : neque qui minus paraverat, invenit minus. Non est omnino quantitas visibilis in hoc estimanda Mysterio, sed virtus Sacramenti spiritualis.* Et ita nullam utilitatem habet talis usus, ut etiam infertur ex doctrina sancti Thomæ. part. 3. q. 80. art. 12. ad 3. Unde Sacra Cong. Concilii, in Decreto circa Communionem quotidianam dato 12. Febr. 1679. sic loquitur : *Episcopi, Parochi, seu Confessarii admoneant, nulli tradendas plures Eucharistiæ formas, seu particulas, neque grandiores, sed consuetas.* Quod tamen non impedire videtur, quominus ob aliquam necessitatem occurrentem, id possit prudenter fieri.

CASUS XVIII.

Bernardus à paucis mensibus Parochiæ possessionem adeptus, reperit multos ex Parochianis suæ curæ commissis, qui semel in an-

354 *Casus practici, ex Tractatu*

no, aut saltem raro admodum Sacram Eucharistiam accipere consueverunt: alios vero, praesertim ex foeminis, qui non solum singulis diebus Dominicis, & Festivis, sed etiam quotidie ad Sacram Communionem accedunt. Quærit igitur, quo pacto se gerere debeat cum utrisque?

Resp. Cum frequentatio Sacramenti Eucharistiae ita utilis, & laudabilis sit, ut Ecclesia optaret, *Vt in singulis missis Fideles adstantes, non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam Eucharistia perceptione communicarent, prout habetur in Concilio Tridentino. sess. 22. cap. 6.* absque dubio debet Bernardus, eos qui frequenter communicant præferre aliis raro communicantibus, quos paternè hortari convenit, ut ad tam grande Beneficium sæpiùs cum fructu recipiendum sollicitè se disponant. Nam ut ait sanctus Thomas. in 4. dist. 12. art. 2. in resp. ad 3. quæst. *Cum Eucharistiam accipere sit bonum ex genere suo, assumere eam, est bonum per se: abstinere, est bonum per accidens, in quantum scilicet timetur, ne inordinate sumatur. Et quia id, quod est per se, præjudicat ei quod est per accidens, ideo simpliciter loquendo, melius est Eucharistiam assumere, quàm ab ea abstinere.* Eos autem qui sæpiùs ad Sacram Communionem accedunt, monere debet Bernardus, quod iste est panis fortium, & ita studiosè curare debent, ut totius vitæ innocentia, & sollicità Charitatis, humilitatis, mortificationis, & aliarum virtutum exercitatione ferventes, tam pretioso cibo non indigni habeantur, illumque cum fructu recipere frequenter possint. Hanc autem regulam assignat sanctus Thomas, in 4. sent. dist. 12. quæst. 3. art. 1. in resp. ad 2. quod scilicet, *Si aliquis*

experimentaliter cognosceret ex quotidianâ sumptione fervorem amoris augeri, & reverentiam non minui; talis deberet quotidie communicare. Si autem sentiret per quotidianam frequentationem reverentiam minui, & fervorem non multum augeri: talis deberet interdum abstinere, ut cum majori reverentia, & devotione postmodum accederet.

CASUS XIX.

Cum Petrus Sacerdos audisset, veram peccatorum contritionem propter Deum super omnia dilectum sufficere ad reconciliationem, & obtinendam quorumcunque peccatorum remissionem: ille talem Theologorum doctrinam malè intelligens, aliquoties celebravit etiam si peccati mortalis sibi conscius esset, difficileque ei non esset Confessarium invenire, putans sufficere, quod se ad contritionem excitaret. Nunc verò in se reversus, petit utrum in hoc graviter peccaverit?

Resp. Graviter haud dubiè peccavit Petrus, maximè cum talis ignorantia in Sacerdote inexcusabilis sit: & aliundè certum est, quod non potest obtineri remissio peccatorum sine dolore, votum, & desiderium Sacramenti includente; nam ut habetur in Concilio Tridentino, sess. 14. cap. 4. *Et si contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur: ipsa nihilominus reconciliatio ipsi contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non est adscribenda.* Præterea etiam si Petrus non habuisset copiam Confessarii, & necessitate aliquâ urgente celebrasset: tenebatur confiteri quam primum, ut habetur ibidem. sess. 13. cap. 7.

C A S U S XX.

Catharina pia matrona cupiens Eucharistiæ Sacramentum frequenter percipere, sed timens ne iis dispositionibus careat, de quibus multa sæpius à Concionatoribus audivit, humiliter à Confessario petit, quomodo debeat esse dispositus, qui Ver. Gr. singulis diebus Dominicis communicare utiliter desiderat?

Resp. Sanctus Franciscus Salesius paucis verbis hanc questionem resolvit, in introductione ad vitam devotam. part. 2. cap. 19. in fin. ubi sic loquitur. *Per communicarsi ogni otto giorni, bisogna non havere ne peccato mortale, ne affetto al peccato veniale, & havere un gran desiderio di communicarsi.* Hanc autem doctrinam sumpsit ex Can. *Quotidie.* De Consecrat. dist. 2. quod à Gratiano adscribitur sancto Augustino, in quo Canone fusè tractatur de hac materia.

C A S U S XXI.

Dum Philippus os aquâ sumptâ, pro more, abstergeret die Dominica, in qua ad Sacræ Eucharistiæ Mensam reverenter accedere decreverat, accidit ut paucas aquæ guttas imprudens transglutiret: quâ re non parum commotus, quærit à Confessario, utrum à Communionem hac die abstinere debeat?

Resp. Hunc casum perspicuè resolvit sanctus Thomas, dum sic loquitur, part. 3. quæst. 80. art. 8. ad 4. *Reliquia cibi remanentes in ore, si casualiter transglutiantur, non impediunt sumptionem hujus Sacramenti, quia non trahuntur per modum cibi, sed per modum salivæ. Et eadem ratio est de reliquiis aquæ, vel*

vinum, quibus os abluitur, dummodò non trahantur in magna quantitate, sed permixta saliva, quod vitari non potest. Idem habetur in Rubrica Missalis. tit. de Defectibus Corporis.

C A S U S XXII.

Cæcilia perpetuo morbo laborans à pluribus mensibus, cum ob nescio, quam stomachi debilitatem, magnam cibi quantitatem simul sumere non possit, & ita ut plurimum post trium horarum intervallum, aliquid de novo sumere cogatur, ægrè admodum à media nocte, usque ad horam, in qua Eucharistia à Parrocho ad Ægrotos deferri consuevit, jejuna permanere potest: sicque vellet per modum Viatici sæpius communicare; sed Parochus petit, utrum id licitè fieri possit?

Resp. Constat primò quod, ut habetur in Rituali Romano, *Potest Viaticum brevi morituris dari non jejunis*; quia in hoc casu Ecclesia dispensat ab observatione præcepti ab ea introducti. Sed non videtur quod in eodem morbo sæpius debeat dari Eucharistia per modum Viatici, nisi aliquod novum periculum urgeat, ut à sacra Congregatione Concilii declaratum fuit. Præterea advertendum, quod in talibus morbis perpetuis, sæpius non adest periculum mortis nisi remotum, ob quod Eucharistiam per modum Viatici ministrari non convenit. Et ita in casu proposito respondendum videretur, quod Cæcilia aliquod incommodum patienter sustinere debet, ut tanti doni particeps fiat: & vicissim Parochus horam solitam prævenire potest, ut Cæciliæ infirmitati consulat, & Eucharistiam per modum Viatici, sine novo periculo mortis, in eodem morbo sæpius non exhibeat.

C A S U S X X I I I .

Cum Bernardus Juvenis Clericus, aliquoties pollutionem nocturnam dormiens patiatur, quaerit, utrum ea de causa abstinere debeat à perceptione Eucharistiae die proximè sequenti?

Resp. Hic casus à sancto Gregorio Papa resolutus fuit in responsionibus ad Augustinum Angliae Primatem, & à sancto Thoma illius sancti Pontificis sententia fusè declaratur, in 4. sent. dist. 9. art. 4. quaest. 1. in resp. ad 2. quaest. Ex cujus verbis concludi posse videtur in praxi, quod dum pollutio nocturna ex aliquo praecedenti peccato, praesertim gravi, ortum habuisse creditur, aut etiam dubitatur; tunc à Communione omninò abstinendum est in die proximè sequenti. Et ita si quis, propter nimiam crapulam, aut ebrietatem, aut cogitationes turpes, in quibus vigilans voluntariè delectatus est, aut etiam, à fortiori, propter actus aliquos praecedentes castitati contrarios, pollutionem dormiens patiatur, à perceptione Eucharistiae abstinere debet. Si verò sine aliqua praecedenti culpa id accadat: tunc si imaginatio seu phantasia inhonestis representationibus nimium turbata remaneat, communicare non convenit, nisi aliqua necessitas adsit. Quod si neque culpa praecesserit, neque turbatio aut distractio magna circa turpia, secuta sit: tunc suo est relinquendus iudicio, qui talem pollutionem passus est, & à perceptione Eucharistiae, ea de causa, ordinariè prohiberi non debet.

CASUS XXIV.

Petro, qui à paucis mensibus Confessiones in magna Italiæ Civitate excipit, aliquoties evenit, ut dum pœnitentibus peccatorum mortalium reis, absolutionem, juxta sancti Caroli numquam satis laudatas instructiones, differret, quia eos verum de peccatis dolorem, & firmum ea impostero vitandi propositum habere non putabat: Illi, tam salutarem dilationem graviter ferentes, responderint, se eadem ipsa die ad Eucharistiam accedere velle; quâ de causa petit Petrus, utrum expediat, ut peccatorum mortalium rei, statim post Confessionem ad Communionem accedant?

Resp. Angelicus Doctor hunc casum resolvere videtur, dum dicit, in 4. sent. dist. 9. art. 4. q. 1. in resp. ad 2. quæst. *Quod non esset consulendum alicui, quod statim post peccatum mortale, etiam contritus, & confessus ad Eucharistiam accederet; sed deberet, nisi magna necessitas urgeret, per aliquod tempus, propter reverentiam abstinere.* Et sanctus Ambrosius, in Can. Nonnulli. De Pœnit. dist. 1. sic loquitur. *Nonnulli ideo poscunt pœnitentiam, ut statim sibi reddi Communionem velint: hi non tam se solvere cupiunt, quàm Sacerdotem ligare, suam enim conscientiam non exuunt, Sacerdotis induunt, cui preceptum est: Nolite Sanctum dare Canibus, neque miseritis margaritas vestras ante porcos: Hoc est immundis spiritibus sacra Communionis non impendenda consortia.* Quod etiam à sancto Isidoro Hispalensi, lib. 1. De Officiis Ecclesiast. magis dilucidè explicatur his verbis: *Si talia sunt peccata, que quasi mortuum removeant ab Altari, prius agenda*

360 *Casus practici, ex Tractatu*

*pœnitentia est, ac sic deinde hoc salutiferum
medicamentum suscipiendum: qui enim man-
ducat, & bibit indignè, Judicium sibi manu-
cat, & bibit; Hoc est enim indignè accipere,
si eo tempore quis accipiat, quo debet agere
pœnitentiam. Eadem planè habentur apud
sanctum Augustinum, Epist. 118. & sanctum
Anselmum, in Comment. in Epist. 1. ad Co-
rinth. cap. 11. Et ita Petro respondendum vi-
detur, quod licèt, qui verè sine peccato mor-
tali est, non teneatur necessariò abstinere ab
Eucharistia, tamen in praxi sæpiùs non expe-
dit, ut qui peccata evidenter mortalia com-
miserunt, statim, etiam post Confessionem,
ad Eucharistiam sumendam, aut etiam cele-
brandum accedant; & ut plurimum melius,
& utilius est, ut per aliquod tempus peccata
plangent, & se humiliter ad communicandum
disponant.*

DE SACROSANCTO MISSÆ SACRIFICIO.

CASUS I.

CUM Guillelmus Laicus homo, sed doctus, & lectioni sacrae Scripturae assuetus, legisset in Apocalypsi, cap. 1. *Quod Christus lavit nos à peccatis nostris in sanguine suo, & fecit nos Regnum, & Sacerdotes, Deo & Patri suo: Quodque in Epist. 1. Petri. cap. 2. omnibus Fidelibus dicitur: Ipsi tanquam lapides vivi superadificamini domus spiritualis, Sacerdotium sanctum, offerre spirituales hostias Deo per Jesum-Christum: petiit à suæ Civitatis Theologo, quomodo hæc Sacri textus verba intelligerentur, & utrum omnes Fideles Sacrificium Missæ Deo offerre deberent?*

Resp. In oblatione Sacrificii, aliud est exterius, & visibile, aliud interius, & invisibile: id quod in oblatione Sacrificii interius est, & invisibile, competit cuilibet Christiano, & sub hac ratione omnes in locis citatis dicuntur Sacerdotes; quia omnes tenentur se, & sua offerre Deo ex toto corde, & hoc modo agnoscere supremum Creatoris in omnes creaturas dominium. Oblatio autem externa Sacrosancti Missæ Sacrificii, quâ significatur oblatio interna, non competit modo externo, & visibili, nisi Sacerdotibus constitutis à Deo tanquam Ecclesiæ Ministris; licet oblatio

Tomus III.

Q

362 *Casus practici, ex Tractatu*
ejusdem Sacrificii modo invisibili, & in corde
fieri debeat à cunctis Fidelibus, qui Sacro-
sanctam hostiam Deo offerunt, dum se Sa-
cerdotis, & ipsiusmet Christi offerentis inten-
tioni conformant. Unde etiam in Missa Sa-
cerdos ad Fideles adstantes conversus, sic lo-
quitur: *Orate Fratres, ut meum, ac vestrum*
Sacrificium acceptabile fiat apud Deum Pa-
trē omnipotentem. Et sanctus Petrus Damia-
nus, in Opusculo de Dominus vobiscum. cap.
8. asserit, quod *A cunctis Fidelibus, non*
solum viris, sed etiam mulieribus Sacrificium
illud laudis offertur, licet ab uno specialiter
offerri Sacerdote videatur. Quod etiam ex-
pressis verbis habetur in Tract. de Mysteriis
Missæ ab Innocentio Papa III. composito, lib.
3. cap. 6. *Non solum, inquit, offerunt Sa-*
cerdotes, sed & universi Fideles; nam quod
specialiter adimpletur Ministerio Sacerdotum,
hoc universaliter agitur voto Fidelium.

C A S U S II.

Non ita pridem accidit, ut Simon Sacerdos,
ob grande scelus, capitali pœna dignus, so-
lemni ritu ab Episcopo degradaretur, & post-
modum Curiaæ sæculari traderetur: ille sequen-
ti nocte, ruptis alicujus fenestræ cancellis, è
carcere aufugit: Cùmque in longinquam re-
gionem pervenisset, ibique planè ignotus esset,
Missæ Sacrificium aliquoties celebrare ausus
est: quæ res, cùm postmodum à multis cogni-
ta fuisset, variarum quæstionum occasionem
dedit, & in primis quæsitum fuit, utrum Si-
mon degradatus validè consecrasset, & cele-
brasset?

Resp. Dubium esse non potest, quin in tali

consecratione Simon gravissimè peccaverit; attamen dicendum est, eum nihilominus illicitè quidem, sed validè consecrasse, & celebrasse; quia, ut docet sanctus Thomas. part. 3. q. 82. art. 8. *Potestas consecrandi Eucharistiam pertinet ad characterem Sacerdotalis ordinis: character autem quilibet, quia cum quadam consecratione datur, indelebilis est, sicut, & quarumcùmque rerum consecrationes perpetuae sunt, nec amitti, nec reëterari possunt. Undè manifestum est, quod potestas consecrandi non amittitur per degradationem, & sic patet, quod Sacerdos degradatus potest conficere hoc Sacramentum.*

CASUS III.

Jacobus cujusdam Ecclesiae Cathedralis Canonici, cùm à sex, & amplius mensibus morbo epileptico, seu ut vulgò dicitur, morbo caduco laboraret, Missae Sacrificium celebrare non audebat; sed cùm per aliquot dies illius morbi violentia intermissa planè videretur, Jacobus liberum se putans, celebravit, & dum ultimùm Evangelium legeret, epilepticam syncopem passus est, ita ut necesse fuerit, eum subito plurium manibus in locum viciniorem ferri. Hâcque occasione, quæritur, utrum epileptico morbo laborantes celebrare licitè possint, & utrum Jacobus in tali casu peccaverit?

Resp. Dicendum, cum S. Thoma, part. 3. quæst. 82. art. 10. ad 3. *Quod debilitas, vel agritudo superveniens ordini Sacerdotali, Ordinem non tollit, executionem tamen Ordinis impedit quantum ad consecrationem Eucharistiae, quandoque quidem propter impossibili-*

364 *Casus practici, ex Tractatu*
tatem executionis, si priuatur oculis, aut di-
gitis, aut usu lingua. Quandoque autem
propter periculum, sicut patet de eo qui pati-
tur morbum caducum, vel etiam quancum-
que alienationem mentis. Et ita qui epilep-
tico morbo laborant licite celebrare non pos-
sunt, ut habetur etiam in Epistola Decretali
Alexandri Papæ II. Can. In tuis litteris. 7.
q. 2. his verbis: Consulimus, ut si frequen-
ter hac morbo tangitur, à Missarum celebra-
tione modis omnibus prohibeatur; indecens
enim est, & periculosum ut in consecratione
Eucharistia morbo victus epileptico cadat.
Igitur in praxi videndum est, utrum adsit pro-
babile periculum, in quo casu à celebratione
abstinere omninò debet Sacerdos, nec facile
se tali discrimini committere, etiam si per
aliquod tempus nihil passus sit. Et ita conclu-
dendum est, quod peccatum Jacobi in casu
proposito, æstimari debet secundum rationem
periculi, cui se exposuit in celebrando; quia
scilicet majus peccatum commisit si majori
periculo se exposuit, minus verò si minori.
Saltem ex tali casu hunc fructum sumere de-
bet, ut scilicet, proprio damno cautior effec-
tus, à celebratione Missæ omninò abste-
neat.

C A S U S I V.

In magna Italiæ Civitate accidisse dicitur,
ut intra paucos dies Joannes Sacerdos in para-
lysim laberetur in ipsa celebratione Missæ,
antequam ad consecrationem pervenisset. Pau-
lus verò post consecrationem, sed ante con-
summationem, subitò moreretur. Post seda-
tum utcumque tumultum in Ecclesia ex tali-
bus casibus exortum, quæritur quid tandem

in utroque faciendum sit, quidve de utraque Missa statuendum?

Resp. Utrique casui ab Ecclesia opportunum remedium assignatum est juxta mentem Concilii Toletani, relati in Can. *Nihil.* 7. q. 1. Sique Sacerdotes, in quorum Ecclesia talia acciderunt, in Missalis Rubrica versati fuissent, eamque sæpius percurrissent, ut ex Officio debebant, statim sine ulteriori inquisitione, his casibus occurrentibus, cum populi ædificatione providissent. Decernitur enim in prima Rubrica Missalis, tit. de Defectibus in Ministerio ipso occurrentibus. *Quod si Sacerdos ante consecrationem graviter infirmetur, vel in syncope incidit, aut moriatur, præmittitur Missa. Si post consecrationem Corporis tantum, ante consecrationem sanguinis, vel utraque consecrato, id accidit: Missa per alium Sacerdotem expleatur ab eo loco ubi ille desit, & in casu necessitatis, etiam per non jejunum.*

C A S U S V.

Quæst. Requiritur-ne necessariò ad consecrationem, ut materia consecranda sit præsens Sacerdoti consecranti?

Resp. Requiritur omninò, nec materia, quæ præsens non est, ullo modo consecrari potest, quia forma ei non applicatur, nisi quatenus est præsens. Præterea, ut docet S. Thomas, in 4. sent. dist. 11. *Ipsa forma pronomine demonstrativo utens, ostendit quod materia consecranda debet esse coram Sacerdote; unde Sacerdos existens in domo sua, non posset consecrare panem, qui est in altari.*

Q iij

CASUS VI.

Cùm Gregorius Sacerdos in die Paschatis in amplæ Parochiæ Ecclesia celebraret, multæ Hostiæ in Vase, seu Pixide inclusæ, à Ministro ei ante oblationem traditæ sunt, ut eas consecraret: ille nesciens in Rubrica Missalis dici, quod ante consecrationem huiusmodi Hostiarum, discooperiendum est Vas in quo continentur, illud coopertum reliquit, licet tales Hostias consecrare intenderet. Hoc posito, quæritur utrum illæ Hostiæ censeantur, ita fuisse præsentibus Sacerdoti, ut illarum consecratio valida fuerit?

Resp. Ut hujuscè casus resolutio clarior evadat, notandum est, requiri præsentiam moralem in consecratione cum aliqua advertentia consecrantis: præsentia autem moralis tunc adest, quando, secundum communem æstimationem, res non est multum à nobis remota: & ita Hostia quæ est super altari, dum Sacerdos celebrat, dicitur moraliter præsens, quia moraliter loquendo non multum distat à Sacerdote, qui advertit illam esse in altari. His positis, dicendum est, Gregorium validè consecrasse, quandoquidem illæ Hostiæ, quantumcumque in vase cooperto inclusæ, verè erant ei moraliter præsentibus; neque enim necesse est absolute tales Hostias videre: unde Sacerdos cæcus Hostiam manu tenens, validè proculdubio consecraret, & ille qui magnum Hostiarum numerum consecrat, non debet necessariò omnes individualiter videre, aut tangere. Attamen Gregorius peccavit, si scienter, aut ex negligentia, & ignorantia earum rerum, quæ ad proprium statum pertinent,

tale Vas Hostiis plenum ante consecrationem aperire omisit ; dicitur enim in Rubrica , *Quod si adsit vas cum aliis Hostiis consecrandis, antequam accipiat Hostiam, discooperit manu dextera Calicem seu vas aliarum Hostiarum.*

C A S U S VII.

Quaest. Qualis est forma , quâ panis in Eucharistia consecratur ?

Resp. A sanctis Evangelistis *Matthæo* , & *Luca* , itemque ab Apostolo docemur illam esse formam , *Hoc est Corpus meum.* Ut habetur in Catechismo Romano.

Hieronymus Sacerdos , Sacrum Missæ Sacrificium , in cuius conspectu Angeli contremiscunt , celeriter nimis , & festinanter celebrare , miserabiliter , & per summam cæcitatem , assuetus ; ipsa consecrationis verba sine particula *Enim* aliquoties protulit. Demùm post aliquot annos , rarò inter Sacerdotes indevotos exemplo , de vita in melius mutanda sermò cogitans , petit quid de tali omissione dicendum sit , & utrum , ea non obstante , validè consecraverit ?

Resp. Valida fuit consecratio , quamvis particula *Enim* , fuerit omissa ; sed Hieronymus , qui ex nimia festinatione , & negligentia , illam omisit , graviter peccasse censendus est : *Ly, enim, sublatum* , inquit S. Thomas , part. 3. q. 60. art. 8. in corp. *Non tollit debitum sensum verborum , & ideo non impedit perfectionem Sacramenti , quamvis possit contingere , quod ille qui pratermittit , peccet ex negligentia vel contemptu.*

C A S U S VIII.

In Ecclesia Cathedrali non ita pridem accidisse dicitur, ut Stephanus consecrans incogitanter, & aliò distractus diceret: Hoc est enim Corpus Christi, statimque errorem suum agnoscens, cum se turbatum omninò esse sentiret, anxius animo, Ministro injungit, ut Sacristam vocet, à quo petit quid sibi agendum sit?

Resp. Debet Stephanus denuò consecrare, legitima verba formæ super eadem materia proferendo; quia quod antea egit, inutiliter, & nulliter egit: mutavit enim substantiam formæ, quæ pronuntiatur in nomine, & ex persona Christi, non autem ex persona Sacerdotis celebrantis; *Vbi*, inquit S. Ambrosius, lib. 4. De Sacramentis, cap. 4. *Venitur ut conficiatur Sacramentum, jam non suis sermonibus Sacerdos utitur, sed utitur sermonibus Christi.* Unde etiam sic loquitur Angelicus Doctor, part. 3. quæst. 98. art. 1. in corp. *Forma hujus Sacramenti profertur quasi ex persona ipsius Christi loquentis, ut detur intelligi, quod Minister in perfectione hujus Sacramenti nihil agit, nisi quod profert verba Christi.*

C A S U S IX.

Dum in Natalis Domini Festo Joannes celebraret, & in ipso ultimæ Missæ contextu Eucharistiam Fidelibus administraret, videns paucas superesse Hostias consecratas, cum tamen magna adhuc populi multitudo Communionem peteret, ad Altare conversus, mag-

num Hostiarum sibi à Ministro in Pixide porrectarum numerum prolatis consecrationis verbis, consecravit, & statim populo expectanti porrexit. Queritur igitur, utrum validè, & licitè egerit?

Resp. Validè consecravit Joannes, quia adfuit materiæ legitima forma, & intentio; sed in hoc grande scelus admisit, quandoquidem in re tam gravi, consuetudinem, & ritum Ecclesiæ temerariè violavit; Et, ut habetur in Concilio Tridentino, sess. 7. Can. 13. *Si quis dixerit, receptos, & approbatos Ecclesiæ Catholice ritus in solemnibus Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à Ministro pro libito omitti, aut in novos alios per quemcūque Ecclesiæ Pastorem mutari posse, anathema sit. Quamvis enim*, inquit S. Thomas, in 4. sent. dist. 11. q. 2. art. 1. quæstiuncula. 1. ad 4. *Consecratio panis non dependeat à consecratione vini; tamen potius deberet desistere, qui non haberet utrumque, quàm conficere præter morem Ecclesiæ, in una tantum specie, quamvis etiam si in una tantum consecraret, consecratum esset; peccaret autem graviter. Et alibi, part. 3. q. 78. art. 1. ad 4. Graviter, inquit, peccaret Sacerdos sic conficiens hoc Sacramentum, utpotè ritum Ecclesiæ non servans.*

CASUS X.

Accidit ut Alphonsus paulò post consecrationem recordaretur, se aliquid eadem die manducasse, quâ re plurimum commotus, anxius animo diu hæsit, tandemque Missam absolvit. Modo perit, utrum absolvere debuerit, an verò desistere, alterique perficien-

Q v

370 *Casus practici, ex Tractatu*
dam, & consummandam relinquere?

Cap. ad au-
dientiam de
homicidio.

Resp. Sanctus Thomas hunc casum, ut & alios similes, pro more suo, accuratè resolvit, juxta nunquam satis in praxi laudatum Juris Canonici principium, quod scilicet, In dubiis semitam eligere debemus tutiorem. Dicendum, inquit Angelicus Doctor S. Thomas, 3. p. q. 83. art. 6. ad 2. quod ubi difficultas occurrit, semper est accipiendum illud quod habet minus de periculo; maximum autem periculum circa hoc Sacramentum est, quod est contra perfectionem hujus Sacramenti, quia hoc est immane sacrilegium, minus autem est illud quod pertinet ad qualitatem sumentis. Et ideo si Sacerdos recordetur se aliquid comedisse, vel bibisse, nihilominus debet perficere Sacrificium, & sumere Sacramentum. Similiter si recordetur se peccatum aliquod commississe, debet pœnitere cum proposito confitendi, & satisfaciendi & sic non indignè, sed fructuosè sumet Sacramentum: & eadem ratio est, si meminerit, se excommunicationi cuicumque subjacere; debet enim assumere propositum humiliter absolutionem petendi, & sic per invisibilem Pontificem Jesum-Christum absolutionem consequetur, quantum ad hunc actum, quod peragat divina Mystéria. Si verò ante consecrationem, alicujus prædictorum sit memor, tutius reputarem (maximè in casu manducationis, & excommunicationis) quod Missam inceptam defereret, nisi grave scandalum timeretur. Idem habetur in Rubrica Missalis.

CASUS XI.

Camillus Sacerdos, in magna Italiæ Civitate procuratoris muneri applicatus, & ita multiplicibus litium, & causarum undequaque ad se confluentium curis distractus, per plures annos à celebratione Missæ penitus cessavit, quia se putabat debitæ reconciliationi, & præparationi vacare non posse. Cum demùm feriò à Parocho eâ de re monitus fuerit, petit utrum in hac cessatione graviter peccaverit, & quid tandem agere debeat?

Resp. Dubium non est quin Sacerdos teneatur uti potestate in ordinatione acceptâ circa celebrationem Missæ, cùm id sit principale ejus Officium, & hæc obligatio Sacerdoti intimitur ab Episcopo nomine Ecclesiæ in ipso ordinationis actu his verbis: *Sacerdotes oportet offerre*, ut habetur in Pontificali Romano, tit. De Ordinatione Presbyteri. *Vnusquisque*, inquit S. Thomas, part. 3. quæst. 82. art. 10. *tenetur uti gratia sibi data, cùm fuerit opportunum, unde Sacerdoti, etiam si non habeat curam animarum, non licet omninò à celebratione cessare.* Et in Concilio Tridentino, sess. 23. De Reform. cap. 14. sic habetur: *Curet Episcopus, ut Sacerdotes saltem diebus Dominicis, & solemnibus Missas celebrent.* Ratio autem cessationis à Camillo adducta eum nullo modo excusat, quia non mirum si, ut ait S. Thomas. 1. 2. q. 19. art. 6. ad 3. *Sicut in* 1. ad Tim. cap. 6. *fillogistis, uno inconvenienti dato, necesse est alia sequi: ita in moralibus, uno inconvenienti posito, ex necessitate alia sequuntur.* ad Hebr. cap. 6. *Valdè inconveniens est, quod Sacerdos (qui* 2. ad Timot. cap. 2. *verè homo Dei vocatur, qui ex hominibus*

Qvj

372 *Casus practici, ex Tractatu*

*assumptus pro hominibus constituitur, in iis
qua sunt ad Deum, ut offerat dona, & Sa-
crificia pro peccatis, implicet se negotiis sæ-
cularibus, contra expressum Apostoli præcep-
tum in sacris Canonibus, & novissimè Concilii
Tridentini Decretis sæpiùs inculcatum. Non
igitur mirum, si hoc inconvenienti posito,
(dum scilicet Camillus litium procurator est)
alia inconvenientia sequantur, ita ut functio-
nibus Ecclesiasticis attendere non possit. Sed
quia ratio naturalis dictat, quod quis tenetur
abstinere, ab his, quæ illum à propriis obliga-
tionibus implendis impediunt: Causarum fo-
rensiarum curam Laïcis relinquere deberet Ca-
millus, ut his quæ Sacerdotis statui conve-
niunt faciliùs fidelium que attenderet, & insu-
per de præteritis gravibus erroribus pœni-
tentiam agere.*

Conc. Trid.
sess. 22. De
Ref. cap. 1.

C A S U S XII.

Michaël Sacerdos otiosus, & solitus quasi
sine ulla præparatione ad celebrandum acce-
dere, in pium eruditumque Confessarium,
Deo sic misericorditer disponente, incidit, qui
magnam illi super hac præparatione quæstio-
nem movit, cum tanto ejusdem Michaëlis
fructu, ut ex eâ die culpam humiliter agnos-
cens, anxie quærat, quid ea de re sancti Pa-
tres dixerint, & quomodo se imposte-
rum ad tam sanctam functionem parare de-
beat?

Resp. Qui ea quæ fusè super hac materia à
sanctis Patribus scripta sunt colligere velleret,
volumina impleret. Legere potest Michaël
Perfectionem P. Rodriguez S. J. & librum
cui titulus: *Il vero Ecclesiastico del Padre*

Giuseppe Mansi. Sed ut pio illius desiderio interim aliquo modo fiat satis, breviter dicam, quod nulla melior præparatio ad ritè celebrandum, quàm vita verè Ecclesiastica, id est, quæ in rebus spiritualibus, & quæ ad Dei gloriam & utilitatem proximi pertinent, tota insumitur. Præcipuè consideret, si ex illis est, qui, ut ait sanctus Cardinalis Petrus Damianus, Opusc. 1. contra inscitiam, & ignaviam Clericorum. cap. 1. *Curis secularibus indifferenter inserviunt, ab otiosi se sermonis ineptiis, non comescunt, imò per lites, & jurgia frequenter à proximorum suorum charitate resiliunt, & cum livoris, vel cujusbet terrena concupiscentia flammæ in suis pectoribus fervere non nesciant, venerandis tamen Altaribus se impudenter ingerunt, & ab offerendi Sacra-sancti libaminis Ministerio non recedunt.* Fortassis, quod horrendum est, ut retributione solita non priventur, sine cujus spe rarò celebrarent. *Proba te ipsum*, inquit sanctus Bonaventura, de præparatione ad Missam, cap. 5. *ex quanta charitate, & quali fervore accedis; non solum enim mortalia vitanda sunt, sed etiam venialia peccata per negligentiam, & otium multiplicata, & etiam per inconsiderationem, ac per distractionem dissolutæ vitæ, & mala consuetudinis, licet non occidant animam, tamen reddunt hominem tepidum, gravem, & obnubilatum, & indispositum, & ineptum ad celebrandum.* Ut paucis verbis absolvam, præmittenda est oratio mentalis, (juxta Rubricam Missalis, tit. De præparatione Sacerdotis celebraturi,) seu consideratio pia illius rei, quàm facere intendimus, finis quo movemur, quis? quid? cui? facienda Confessio ubi opus est, & præ-

374 *Casus practici, ex Tractatu*
ces in Rubrica Missalis notatæ, devotè, & at-
tentè recitandæ.

C A S U S X I I I .

Non ita pridem in Ecclesia non parum fre-
quentata accidit, ut Laurentius Sacerdos,
cùm, juxta solitam suam in talibus negligen-
tiam, Missam dicendam nullo modo prævi-
disset, antequam ad Altare accederet, aliam
Missam hebdomadæ præteritæ notatam inve-
niens, illam legeret cum non parvo adstan-
tium scandalo; qua de re graviter à Sacrista
monitus, rem ridendo transigit. Hac occa-
sione petatum fuit, utrum hic Laurentii error,
gravis, aut levis dici debeat?

Resp. Hunc errorem, è negligentia solita,
& ideo valdè culpabili, profectum, levem esse
non crederet, qui in Concilio Trident. sess. 22.
Decret. de observandis in celebrat. Missæ, hæc
legerit. *Quanta cura adhibenda sit, ut Sacro-*
sanctum Missæ Sacrificium omni Religionis
cultu, ac veneratione celebretur, quivis facile
existimare poterit, qui cogitarit maledictum
in sacris litteris eum vocari qui facit opus Dei
negligenter; quod si necessario fatemur, nul-
lum aliud opus adeo sanctum, ac divinum à
Christi Fidelibus tractari posse, quàm hoc
ipsum tremendum Mysterium, quo vivifica
illa Hostia, quâ Deo Patri reconciliati su-
mus, in Altari per Sacerdotes quotidie im-
molatur: satis etiam apparet, omnem operam,
& diligentiam in eo ponendam esse, ut quan-
tâ maximâ fieri potest cordis munditiâ, &
puritate, atque exteriori devotionis, & pieta-
tis specie peragatur. Legat insuper Laurentius
salubria sancti Caroli monita. Actor. part. I.

tit. Quæ pertinent ad celebrationem Missæ, circa ea quæ ante celebrationem facere debet Sacerdos, ut suo munere ritè fungatur. Sacerdotes, inquit, ante quam celebrent se colligant, & orantes mentem in tanti Mysteriorum cogitatione desigant. Ante quam ad Altare accedant, Missam perlegant, & singulas partes ita preparatas, & notatas habeant, ut celebrantes, neque errent, neque hæreant. Sacris vestibus induti cum nemine colloquantur, neque loquentibus dent aures, mentemque, & oculos ab omnibus amoveant quibus distrahi possint, neque è Sacristia exeant, nisi cum ad Altare eundum erit, quod tum graviter, & modestè fiat. In Altari, ne in mora sint Sacrificio, cujusvis expectandi gratia; neque ob eandem causam Missam inchoatam subsistant, aut ejus initium repetant. Neque, si Parochi sint, cujusquam gratia Missam anticipent, aut differant, sed illam eam potissimum horam celebrent, quæ Populo magis accommodata sit: neque concionem quam in eam habere debent, ullo modo omittant.

C A S U S XIV.

Nuper accidisse fertur, ut rusticus quidam, qui plures annos Missæ vix unquam interfuerat, licet sæpius sine gravi incommodo interesse potuisset: dum à Confessario eam de causâ feriò reprehenderetur, ab eo petierit, utrum præceptum Missam audiendi grave esset, & reverà verba, quæ à Sacerdote dicuntur, audiri necessariò deberent?

Resp. S. Antoninus duplici hujus quæstionis membro appositè respondet; sic enim loquitur in sum. part. 2. tit. 9. §. 1. cap. 10. *Quicum-*

376 *Casus practici, ex Tractatu*

que ex negligentia mera omittit audire Missam diebus Dominicis, & Festivis cum possit, peccat mortaliter; facit enim contra preceptum Ecclesie. . . . Non est autem necessarium sensim, & distinctè audire verba Missæ: nam tunc sequeretur hoc inconveniens, quod qui audiret Missam ab his, qui submissè dicunt, cum multitudo adest, qui remoti sunt non implerent preceptum: similiter & qui surdi essent, vel hebetem auditum haberent. Intentio ergo Ecclesie in illo Decreto est, quod quis presens sit in Missa & vacet Deo; si etiam intelligens est, dignum & justum est, ut intendat, & conetur intelligere quæ dicuntur Populo in Missa.

C A S U S X V.

Cum Cecilia mulier valdè timorata nescio quo casu, dum in Castello morabatur, initio Missæ, seu dum dicebatur introitus, non interfuisset; subito tremebunda Confessarium adiit, putans se alicujus magni sceleris ream esse; & quanquam illi à Confessario dictum sit, in hoc casu non reperiri culpam gravem, attamen difficilè acquiescens, adhuc anxie petit, utrum in hoc mortaliter peccaverit?

Resp. Vix possibile est in praxi, ut persona timorata circa præceptum Missam audiendi graviter delinquat: & in hoc casu certum videtur, quod culpam saltem gravem, imò fortè nec levem admisit Cecilia; quia haud dubiè si putasset se Missæ integræ non interfuturâ, citius ad Ecclesiam accessisset, nisi fortè ob aliquam urgentem causam excusata fuisset. Præterea in hoc præcepto datur parvitas materiæ

quæ à culpa mortali exculat. De eo, inquit S. Antoninus, part. 2. tit. 9. cap. 10. §. 1. qui dimittit aliquam partem Misse, putà introitum, videtur quod non satisfaciat, quia Can. Missas. De Consecrat. dist. 1. dicitur: Missas die Dominico sæcularibus totas audire speciali ordine precipimus, ita ut ante benedictionem Sacerdotis egredi populus non præsumat. Respondeo, quod modicum pro nihilo reputatur, nec verba legis ita amarè interpretanda sunt. Ideo dicendum est quod talis iudicandus est servator præcepti; sed si dimitteret notabilem partem putà mediam vel tertiam partem, secus dicendum esset.

CASUS XVI.

Joannes in Villa non parum ab Ecclesia distant cum familia numerosa habitans sæpius se in Tribunali pœnitentiæ accusavit, quod vel ipse, vel aliquis è domesticis suæ curæ demandatis, Missæ diebus Dominicis, vel Festivis non interfuerit; cùmque variè à variis Confessariis eâ de re monitus fuerit, ad magni nominis Theologum se confert, orans ut ei præscribat, quo pacto in hac materia se gerere debeat, & ob quam causam à Missa audienda vel ipse, vel alii excusari legitimè possint?

Resp. S. Antoninus, qui eâ de re fusè scripsit, asserit quod excusantur à præcepto audiendi Missam infirmi qui non possunt domo exire, & servitores infirmorum, qui non possunt dimittere infirmos propter periculum, & matres quæ non possunt dimittere parvulos sine periculo: & alii qui impedimenta legitima habent, vel ardua negotia quæ non possunt

Loco citate.
S. 2.

378 *Casus practici, ex Tractatu*

dimittere sine magno detrimento, scandalo, vel periculo. Et illi qui justo impedimento detenti audire non possunt Missam, debent saltem pro aliquo spatio in domo vacare Orationi, loco Missæ, ex congruitate. Et ita Joannes, juxta hanc doctrinam, debet procurare, ut quando adest aliqua hujusmodi necessitas cui provideri non possit si omnes Missam aliquâ die audiant: tunc ille, qui Missâ privatur, vespere interesse deberet & Catechismo, si fieri possit: & omninò curandum est, ut sequenti Festo, aut Dominicâ Missam audire possit, ne diutius tanto Beneficio privetur, juxta sancti Caroli salutaria monita Actor. part. 4. Nell' Instrut. à Vicarii Foranei, pag.

- » 797. Ogni Curato facci ben capace il suo po-
 » polo, che chi non vuole andare alla Messa le
 » Feste di comandamento, incorre in peccato
 » mortale. E perche sarà forsi alcuno, che si vorrà
 » scusare con dire, c'havendo li pascoli lontani
 » dalla Terra, gli è necessario star lui, ò lasciar
 » altri alla custodia delle bestie: si auvertisca,
 » che quel poco di tempo che vâ ad udire la
 » Messa, non impedisce, che non resti del gior-
 » no assa per governare, e pascolare anche le
 » bestie: E però, che con questa scusa non sia
 » chi lasci la Messa i giorni di Festa, ne per-
 » metta che ò figlivoli, ò famegli, ò altri la
 » perdano. Mà quando pure in qualche luogo
 » alpestre, la molta distanza de pascoli, ò altra
 » evidente necessitâ delle bestie, alcuna volta
 » ricercasse altramente: auvertiteli, che un
 » vicino de' pascoli raccomandandi per una Festa
 » le sue bestie all' altro vicino, e poi l'altra
 » Festa l'altro vicino raccomandandi le sue à lui,
 » e vadino procurando con questo, ò altro mo-
 » do, che ne anche questi Curatori di bestie, se

farà pur possibile , lascino passar due feste che ce
non ascoltino Messa.

CASUS XVII.

Guillelmus malè sibi in animum inducens, satis esse , ad satisfaciendum præcepto audien- di Missam , quod quis ei interesset quocunque modo , in actione adeo Sacro-sancta solitus erat confabulari , aut si fortè socius deesset, oculis vagari , & mentem aliò voluntariè dis- trahere. Sed cùm à paucis diebus , divinà fa- vente gratiâ , vitam in meliùs mutare seriò in- cœperit , in se reversus petit , utrum Mis- sam taliter audiendo , præcepto satisfec- rit ?

Resp. Cùm ille qui voluntariè , & deliberatè Deo non vacat dum interest Missæ , sed con- fabulationibus aut aliis rebus profanis attendit, ad minùs perindè se habere videatur ac si ab- esset, Deus enim intuetur cor , vultque ado- rari in Spiritu , & veritate : dicendum videtur, Guillelmum præcepto non satisfecisse dum ita se habuit per notabilem Missæ partem. Nec excusari potest ex eo quod Ecclesia non præ- cipiatur actus internos , sed solummodò exter- nos ; nam hoc effugium omninò sublatum fuit Decretis Alexandri VII. & Innocentii XI. quibus sequentes propositiones , quæ apud no- vos Casuistas frequenter inveniuntur , damna- tæ sunt : *Qui facit Confessionem voluntariè nullam satisfacit præcepto. Præcepto Commu- nionis annua satisfat per sacrilegam Domini manducationem.* Et ratio est , quia licèt Ec- clesia non præcipiat directè actus internos, eos tamen præcipit indirectè & quatenùs ne- cessarii sunt ad rectè implendum opus exter-

In Decreto
Alexandri
VII. 24. Septi
1665.

In Decreto
Innocentii
XI. cont. 654
prop. 2. Martii
1679.

380 *Casus pra. ex Tr. de Sac. Missa.*

num, quod praeceptum est directè. Et ita dum Ecclesia jubet ut Fideles Missæ interfint, censetur etiam jubere ut non solum corpore, sed etiam spiritu præsentes esse velint, & rebus prophanis voluntariè tunc temporis non attendant: Sicut dum Confessionem, & Communionem præcipit, vult etiam ut debito modo illæ actiones peragantur.

Finis Tomi IIX.

INDEX
R E R U M
T O M I T E R T I I.

A.

ABLUTIO animæ,
per corpoream si-
gnificata in Baptismo,
page 5. 52. 61.

Ablutio corporalis,
materia est proxima
hujus Sacramenti, 61

Ablutio fieri potest per
aquam, non solum
per modum immer-
sionis, sed etiam per
modum aspersio-
nis vel effusionis, *ibid.*

Ablutio aquæ est de
necessitate Sacramenti,
modus autem ablutio-
nis per accidens se habet
ad Sacramentum, 62

Universalis ablutio fit
in perceptione Baptis-
mi & in martyrio, 88

Abrenuntiatio Satanæ, &
omnibus operibus &
pompis ejus, in Bap-

Tom. I. 74

tismo requisita, 93.

94.

Abrenuntiatio quam in
Baptismo fecimus no-
minata quidem apparet
parva; cæterum intel-
lecta admodum ma-
gna, 95

Hæc ipsa Abrenuntia-
tio & pulchra confes-
sio, exigitur à quo-
cumque Christiano in
die judicii, *ibid.* & 96

Abrenuntiationis hujus
renovatio in omnibus
viis nostris baculus,
armatura & turris in
expugnabilis, 96

Absolutiones impertitæ à
Sacerdote non ritè or-
dinato propter defec-
tum Baptismi, an va-
lidæ? 317. 318

Accidentia panis & vini
in Eucharistia sub-
sistunt absque subjecto

R

INDEX RERUM.

- contra naturæ ordinem, 166. 167
 Accidentia ideo in Eucharistia sine subiecto existunt, ut fides locum habeat, 167
 Accidentia post consecrationem remanentia quare nutriunt, 340
Acetum, an possit esse materia Eucharistiæ conficiendæ, 133. 134
Actio quâ panis & vinum convertuntur in corpus & sanguinem Christi, quomodo vocatur, 160
 Vide *Transsubstantiatio*.
 Actionis gratiarum sacrificium.
 Vide *Eucharistia*, *Sacrificium*.
Actualis intentio quæ, & an sit necessaria ad validitatem Sacramentorum, 17. 18
Actus ex intentione habituali proveniens non est actus humanus, cum fiat sine advertentia & deliberatione, 18
Additio alicujus quod est corruptivum debiti sensus, tollit veritatem sacramenti, 28
Administratio Sacramentorum, præviæque illius dispositiones, 32. 33 & seq.
 In Administratione Sacramentorum aliquem ritum immutare, sub anathemate interdictum, 35. 36
 Pro Administratione Sacramentorum aliquid exigere, prohibitum omni jure divino & humano, 49
Adultorum Baptismus, an differendus? 76
 Adulti quâ ratione dispositi esse debent ad suscipiendum legitime baptismum, 24. 80. 81. 82
 Adultis necessaria est Eucharistia de necessitate mediæ, 179. 180
Ægrotudo superveniens Ordini sacerdotali, Ordinem non tollit, sed executionem illius impedit quantum ad consecrationem Eucharistiæ, 363
Ætas in Patrinis requisita, 105
 Quâ ætate suscipienda Confirmatio, 119
 Ætas perfecta in pueris requiritur ad Sacram Communionem percipiendam, 174. 175.

INDEX RERUM.

186. & 342

Affectus omnis peccati
etiam venialis, depo-
nendus ad sacram
Communionem perci-
piendam, 203. 204
Præcipuum ex mediis
ad discernendum an sit
in nobis aliquis affectus
peccati venialis, 205
Cum affectu peccati
venialis accedens ad
hoc Sacramentum,
augmentum gratiæ re-
cipere non videtur,
209.

Affinitas Spiritualis, quæ
contrahitur in Baptis-
mo, in quo consistit,
& inter quas personas,
105. 106. 107
An pari ratione con-
trahatur in sacramen-
to Confirmationis,
124

Agnus Paschalis, figura
Christi in Cruce offe-
rendi, 153

Agresta, an materia suf-
ficiens Consecrationis
sanguinis Christi, 133
& 337

Alapa ab Episcopo levi-
ter inflata Confirmato,
quid significet, 124

Altare fixum, quando-
nam amittit consecra-
tionem suam, 266. 267

Amentes duplicis gene-
ris, 78. & 175

Qui amentes Baptismi
capaces, 78. 79. 80.
& 325. 326

Amentibus rationis usu
carentibus an danda
Communio sacra, 175.
176. & 343. 344

Amor Dei, dispositio ad
justificationem prævia
in adultis, 83. 84

Anima dispositiones ad
sacram Communionem
requisite, 203. 204

Aqua vis & efficacia in
Baptismo, ex Dei in-
stitutione est, 5. 28. 29

Aquas tunc incepit
Christus ad animarum
sanctificationem desti-
nare, cum baptisari
voluit in Jordane, 12

Aqua significare potest
& abluitionem propter
suam humiditatem, &
refrigerationem prop-
ter suam frigiditatem,
15

Aquâ utimur in Bap-
tismo ad significandum
emundationem spiri-
tualem, 16

In qualibet aqua, qua-
litercumque transmu-
tata, dummodo non
solvatur species aquæ,
fieri potest baptismus,
27

R ij

INDEX RERUM.

Aqua causa est instru-
mentaliter regenerationis
spiritualis, 43

Ex quo Salvator in
Aqua se mersit, ex eo
omnium gurgitum
tractus cunctorumque
fontium venas myste-
rio baptismatis conse-
cravit, 54

Aqua naturalis solum,
& vera, est de neces-
sitate baptismi, illius-
que materia remota,
58. 59

Secus de Aquis aut
liquoribus, qui ex
floribus, herbis aliisque
id genus exprimuntur,
59

Aquam præterea pu-
ram mundamque esse
pro Sacramenti digni-
tate convenit, nisi ne-
cessitate urgente, *ibid.*

Aquâ benedictâ sabbato
Paschæ, aut Pente-
costes, an necessariò
utendum? *ibid.* 60

Quid agendum si Aqua
benedicta ad usum
baptismi corrumpi
contigerit, aut quo-
cumque modo defece-
rit? 60

Quid si congeletur aut
frigidior sit, 61

Aqua sumitur in sacra-

mento Baptismi ad
usum abluitionis cor-
poralis, *ibid.*

Aquæ baptismi creden-
tium peccata purgare
nunquam possent, nisi
tactu Domini corporis
sanctificatæ fuisset,
116

Aquæ commixtio in
Calice propter quid
fieri debet, 134 136

An sit de necessitate ad
validitatem sacramen-
ti, 134. 135. & 138

D. Cypriani sententia
hac de re explicatur,
135. 136

Aquæ quantitas exigua
esse debet, 136. 137

Probabilior eorum o-
pinio, qui dicunt A-
quam cum vino in
sanguinem transmuta-
ri, 136

Aquariorum error, 136

Ariani, Ecclesiæ quo-
modo reconciliati, 70

Aspersio, Baptismi con-
ferendi modus, 61. 62

Athanasii socios per jo-
cum baptisantis factum
expenditur, 19. 20

Attentionis necessitas in
auditione Missæ, 245.
& 379

Attritio eadem, quæ in
Sacramento poenitentiae

INDEX RERUM.

requiritur, ad Baptis-
mi quoque Sacramen-
tum desideratur, 83.

84

Augustinus de Baptismo
explicatus, 21. 28. 29

Item de Eucharistia,

157

Azimus panis, est mate-
ria sufficiens Eucha-
ristiæ conficiendæ, 132.

133. & 337

B

BALSAMUM, quâ
ratione in Chrismate
Confirmationis adhi-
betur, 113

Baptisma, Baptismus, &c.

Baptismi institutio &
necessitas, 12

De Baptismo per jo-
cum à S. Athanasio
sociis collato, quid
sentiendum, 19. 20

Item de Baptismo S.
Genesii, histrionicè
collato, *ibid.* & 21

Baptismi validitas, ex
intentione, non ex san-
ctitate ministri pen-
det, 21. 22. 31. 32. 33

Vide *Intentio.*

Baptisma dormienti
Catechumeno, baptis-
mi alioquin studioso
collatum, numquam

iteravit Ecclesia &
parvulis proprio actu
carentibus quotidie
confertur, 23

Baptismi receptioni ex-
pressè contradicens a-
dultus, nihil recipit,
24. & 311

A Baptismi materia,
si detrahis formam,
seu verbum ab aquâ,
nullum erit sacramen-
tum, *ibid.*

Vide *Mutatio. Sacra-
mentum.*

Baptismus ad salutem
tunc valere incipit,
cùm illa fictio veraci
confessione recesserit,
quæ corde in malitia
vel sacrilegio perse-
verante, peccatorum
abolitionem non sine-
bat fieri, 29. 90. &
329

In Baptismo confertur
gratia ex virtute ipsius
Baptismi, quam habet
in quantum est instru-
mentum Passionis
Christi jam peractæ,
44. 48

Baptismus respicit sta-
tum fidei genitæ, in
quo populus Dei dis-
tinguitur ab incredu-
lis, 39

Baptismi definitio, 52

R. iij

INDEX RERUM.

Baptismus propriè lo-
quendo unus est tan-
tùm, qui tamen dividi
potest in tria baptis-
mata; fluminis, scili-
cet, sanguinis & fla-
minis, *ibid.* & 53. 314
Horum Baptismatum
natura & efficacia, 53.

54

Baptismus tunc à Christo
Domino institutus,
cùm à Joanne bap-
tismus fuit in Jordane,

54. 55

Baptismi suscipiendi
obligatio & necessitas,
à quo tempore homi-
ni indicta,

55

Baptismus ad salutem
non solum necessarius
necessitate præcepti,
sed etiam necessitate
medii,

56

Sacramentum Baptis-
mi dupliciter potest
alicui deesse: uno mo-
do, re & voto; alio
modo, re, sed non
voto,

56. 57

Utriusque diversa ra-
tio quoad salutem, *ibid.*

Vide *Votum*, & pag.

316

Baptismi materia remo-
ta; aqua vera & na-
turalis,

58. 59

Vide *Aqua*.

Quæ materia illius
proxima,

61

Vide *Ablutio*.

Triples Baptismi con-
ferendi modus, 61. 62

Varia disciplinæ Eccle-
siasticæ circa usum
eorum ratio,

62. 63

An sit de necessitate
Baptismi, ter effunde-
re aquam super bap-
tizandum,

ibid.

Quâ in parte corporis
fieri debeat effusio ad
validitatem illius,

63.

64

Expectanda est tota-
lis egressio pueri ex
utero ad Baptismum,
nisi mors immineat,

64

Vide *Pueri*.

Qui in maternis uteris
sunt, ideo cum matre
baptisari non possunt;
quia qui natus adhuc
secundùm Adam non
est, renasci secundùm
Christum non potest,

64

Filii Judæorum & In-
fidelium, an baptizan-
di invitis parentibus,

65. 66

Sacramenti Baptismi
forma à Christo tra-
dita,

66

In dubio an qui Bap-
tismum vult suscipere

INDEX RERUM.

jam fuerit baptizatus,
quâ verborum formulâ
utendum, 67
Quid in Baptismo pue-
rorum qui fuerunt ex-
positi? *ibid.*
Baptismi iteratio, absque
probabili dubio, qui-
bus pœnis obnoxia,
68
Baptisma, pueris domi
baptizatis imminente
mortis periculo iterum
administrare nefas,
etiam cum adjunctio-
ne, 69. 70
Quid agendum cum
Baptizatis ab Hæreti-
cis, 70. 71
Eorum pœna qui Bap-
tismum bis suscipiunt,
irregularitas perpetua,
si scienter id egerint,
71
Si subtrahatur aliquid
quod sit de essentia
formæ, non est Bap-
tismus, & ille qui
baptizat graviter pec-
cat, *ibid.* & 321
Inter Baptizatum &
baptizantem debet esse
discretio; ideoque non
licet in casu necessita-
tis se ipsam baptizare,
72. & 319. 320
Baptismi legitimus mi-
nister solus Sacer-

dos, 73
Laicus baptizans extra
necessitatis articulum,
peccat quidem, tamen
Sacramentum Baptis-
mi confert, *ibid.*
Parentes liberos suos
baptizare non debent,
absque manifesta ne-
cessitate, 74. & 323.
324
Qui non est baptizatus,
an alterum baptizare
possit, *ibid.* & 75
Baptismus, cum so-
lemniter & ordinatè
celebratur, suscipi de-
bet à Presbytero cu-
ram animarum habente,
vel ab aliquo vice
ejus, 75
Integritas Baptismi
consistit in forma ver-
borum & in usu ma-
teriæ; & ideo, si unus
verba proferat, &
alius immergat, non
est Baptismus, *ibid.*
& 313
Baptismus, pluribus
simul conferri potest
in casu necessitatis, 75.
76
Baptismus parvulorum
non differendus, secus
de adultis, 76. 77
Baptismi capax est
omnis homo vivens, 78

R iij

INDEX RERUM.

Quid de amentibus & furiosis, *ibid.* & 325

In Baptismo Monstrorum cautio magna adhibenda, 79. 80. & 387

Dispositiones ad Baptismum requisitæ, 80.

& seqq.

Baptismus est janua Sacramentorum omnium, 85. 89

Varii illius effectus atque fructus, 85. *& seqq.*

Per Baptismum incorporatur aliquis Christo, quasi membrum ipsius, 86

Ad Baptismum accedentes adulti, tantò plus de gratia novitatis accipiunt, quantò sunt magis dispositi, 87

Per Baptismum id agitur, ut vetus homo crucifigatur, & corpus peccati destruatur, 89

Discrimen inter Baptismum fluminis, seu in voto, & baptismum fluminis, seu aquæ, 88. & 314. 315

In Baptismo fluminis purificamur à culpa; in baptismo fluminis,

purificamur à culpa & à satisfactoria pœna; in baptismo sanguinis purificamur ab omni miseria, 89. & 315

An baptismus cum fictione susceptus producat gratiam, recedente fictione per veram pœnitentiam, *ibid.* 90. & 319

Baptismi Ceremoniæ explicantur, 91. 92. *& seqq.*

Per Baptismum spiritus sanctus accipitur; & sic à Baptizatis & Spiritum sanctum consecutis, ad bibendum Calicem Domini pervenitur, 192

Casus practici de Baptismo, 311. *& seqq.*

Baptismus invisibiliter ministratur, quem non contemptus religionis, sed articulus necessitatis excludit, 53. & 317

Beatitudinis salutem extra Ecclesiam nemo potest percipere vel tenere, 82

Beatitudo divina accedentem ad baptismum, in sui participationem admittit, 85

INDEX RERUM.

Vide *Cælum, Regnum.*
Benedictio quæ adhibetur
 aquæ, non est de ne-
 cessitate Baptismi, 59
Benedictionis hujus ef-
 ficacia & virtus, *ibid.*
Benedictio Chrismatidis
 Confirmationis, ab
 Episcopo facta, non
 ad solemnitatem tan-
 rum, sed & ad vali-
 ditatem hujus Sacra-
 menti requiritur, 115
Bonofianorum error, 70

C

CALICIS consecran-
 di materia, vinum
 aquâ mistum, 133.
 134. 135
 Horum verborum sen-
 sus: *Hic est Calix san-*
guinis mei, &c. 145.
 147. & 152.
 Calix benedictionis
 communicatio sangui-
 nis Christi est, 147
 Calicis materia & for-
 ma, 270
 Calix quandonam a-
 mittit consecrationem
 suam, *ibid.*
Calvini error de vi &
 efficacia Sacramento-
 rum, 29
 Item de realitate cor-
 poris Christi in Eu-

charistia, 152
Capella domesticæ, ab
 Episcopis non permit-
 tendæ, nisi magna de
 causa, 265
 Quo in loco quæve
 formæ eas construï de-
 ceat, *ibid.*
Caro Christi manducan-
 da, ut vitam habea-
 mus in nobis, 154
 Horum verborum sen-
 sus, *Caro non prodest*
 quidquam, *ibid.* &
 155

Casus practici in Sacra-
 mentorum materia,
 311. & seqq. ad finem.

Cataphrygarum error,
 70

Catechumenus cum de-
 siderio baptismi dece-
 dens, non statim per-
 venit ad vitam æter-
 nam, 88. 89

Catechumenorum mis-
 sa, 214

Ceremonia in sacra-
 mentorum administratione
 præscriptæ, omitti aut
 mutari non possunt ab-
 sine peccato, 35. 36
Ceremoniæ veteris le-
 gis, inferioris longè
 ordinis ac virtutis,
 quàm sacramenta novæ
 legis, 46

Ceremoniæ Baptismi

INDEX RERUM.

- explicantur, earumque ratio assignatur, 91.
 92. & seqq.
 Cérémoniarum Confirmationis ordo & significatio, 123
Cereus accensus baptizato, aut ejus patrino traditus, quid significet, 102
Character, primus Sacramentorum effectus, 38
Characteris definitio, *ibid.*
Characterem Sacramentalis operatio tunc imprimit, cum obicem voluntatis contrariae non invenit obstantem, 23
Characterem imprimunt Sacramenta Baptismi, Confirmationis & Ordinis, *ibid.* & 85
Characteris natura plenius à Bonaventura explicata, secundum triplicem fidei statum, his sacramentis proprium, 39
 Altera *Characteris* hujus spiritualis ratio, ex D. Thoma, *ibid.* & 40
Character post hanc vitam remanet & in bonis ad eorum gloriam, & in malis ad eorum ignominiam, 40
Characterem imprimunt Sacramenta, etiam in iis, qui illa recipiunt in statu peccati mortalis, modò dispositiones omnes necessariae ad validitatem Sacramenti adhibeantur, *ibid.* & 41
Characteris primus effectus est quaedam potentia spiritualis, ordinata ad ea quae sunt divini cultus, 41
Character Sacramentalis specialiter est *character Christi*, *ibid.*
Character distinguit fideles Christi à mancipiis diaboli, 42
 Varia *Characteris* nomina, secundum diversos sui effectus, *ibid.*
Characteris impressio in Baptismo, illiusque spirituales fructus, 85
Character Confirmationis ex necessitate praesupponit *Characterem baptismalem*, 119
Character Sacerdotalis Ordinis amitti non potest per degrada-

INDEX RERUM.

- tionem, 232
Charitatis amor in quo
 positus, 83
Chrismatis unctione qui
 hæretici Ecclesiæ re-
 conciliati, 70
Chrismatis unctio in
 vertice capitis bap-
 tizandi, ideo fit, ut
 regni Christi particeps
 evadat, & à Christo
 Christianus possit vo-
 cari, 101
Chrismatis nomen unde
 Sacramento Confir-
 mationis inditum, 108
Chrisma quâ ratione
 est conveniens materia
 Sacramenti Confirma-
 tionis, 113
Chrismatis benedictio
 facta ab Episcopo, non
 ad solemnitatem so-
 lum, sed & ad vali-
 ditatem hujus Sacra-
 menti pertinet, 115.
 116
Chrismate quare si-
 gnantur Confirmati in
 fronte, 124
Christus Dominus, au-
 tor Sacramentorum
 omnium, 4. 12. 13.
 14
 Effectum eorum ope-
 ratur & secundum
 quod est Deus, & se-
 cundum quod est ho-

mo, 5
 Christi venturi fides
 sola, justificabat tam
 pueros, quàm adultos,
 ante institutionem Cir-
 cumcisionis, 10
 Christus Dominus infi-
 tituit materiam & for-
 mam sacramentorum
 omnium, 16
 A Christo Sacramen-
 ta suam habent vim,
 non verò à ministro,
 qui ejus tantum instru-
 mentum est, 31
 Christo sic similior,
 qui per Sacramenta
 characterem recipit,
 41
 Christi Passio fons &
 causa gratiæ quara
 conferunt sacramenta,
 44. 45
 Christus Salvator ideo
 baptizari voluit, non
 ut sibi mundiciam ac-
 quireret, sed ut nobis
 fluentia mundaret, 54.
 55.
 Christo incorporamur
 per baptismum, 86
Christus à Chrismate ap-
 pellatus, 101
 Christus unctus dici-
 tur oleo lætitiæ prop-
 ter plenitudinem Spi-
 ritus sancti quam ha-
 buit, 118

R. vj.

INDEX RERUM.

- Christus se ipsum portavit in manibus suis, dum Eucharistiam portaret, 129. 148. 149
- Christum spiritualiter sumendi modus non excludit realem ejus manducationem, 155
- Christus quomodo reliquerit mundum, 155
- Idem ipse Christus in petra figuratus, nobis in carne manifestatus, 157
- Christus totus est in utraque specie panis & vini, & sub quavis ipsius speciei parte, 163. 164. 165.
- Christus quomodo factus Pontifex in æternum, secundum ordinem Melchisedec, 223. 224
- Semel immolatus est Christus in semetipso, & tamen quotidie immolatur in sacramento, 227. 241
- Cibi spiritualis effectus, 211. 212
- Circumcisio*, signaculum justitiæ fidei, ex Apostolo, 4
- Ante datam Circumcisionem, non est credendum famulos Dei, nullo sacramento parvulis opitulatos fuisse, 9
- Circumcisione nondum institutâ, tam pueri quàm adulti justificabantur solâ fide Christi venturi? 10
- In Circumcisione conferebatur gratia, non ex virtute circumcisionis, sed ex virtute fidei Passionis Christi, cujus signum erat Circumcisio, 48
- Circumcisio tam adultis quàm parvulis ex præcepto Domini conferebatur, 78
- Clericus* præsentem Sacerdote baptizare non debet, 73
- Clerici Regulares non possunt esse patrini baptizandorum, 104
- Ipsi etiam Clerici sæculares, id munus obire non debent, si sint ordinibus sacris insigniti, *ibid.*
- Clericorum Ecclesiis servientium honores à laicis discretè apparere convenit, 264
- Cognatio* spiritualis in Baptismo contracta, in quo consistit, 105
- Quomodo matrimonium impediat, 106

INDEX RERUM.

An contrahatur aliqua spiritualis cognatio, cum, baptizato jam puero, suppletur tantum ceremoniæ baptismi, *ibid.*

Cognatio, quæ ex Confirmatione contrahitur, illiusque limites, 124

Communio, Eucharistiæ nomen, inde desumptum quia communicamus per ipsam Christo, 126

Ad Communionem qui non admittendi, 173.

174. & *seqq.*

An danda Communio pueris & amentibus, 174. 175. 176

Communio sub utraque specie, minimè necessaria ad salutem, 186. 187

Priorum Ecclesiæ sæculorum usus, circa Communionem sub una specie, 190. & *seqq.*

Communio fidelium in singulis missis ab Ecclesia summo opere expetita, 193

Dispositiones ad Sacram Communionem, 196. & *seqq.*

Ad recipiendum totum

Communions fructum, immunem esse oportet ab omni affectu etiam venialium peccatorum, 203. 204

Immundis spiritibus sacrae Communionis non impendenda consortia, 207

De frequenti Communionem propositio damnata, *ibid.*

Communio Sacerdotis est de essentia sacrificii, 233. 242. 243

An ideo fideles etiam communicare debeant, 243. 244

Communions annuæ præcepto non satisfacit per sacrilegam Domini manducationem, 346

Vide *Eucharistia*.

Concomitantia partes in Sacramento, 163. 164

Confessio Sacramentalis ab iis qui Sacramenta tractant præmittenda, cum se mortalis peccati reos norunt, 34

Mandatùm confitendi quàm primùm à Tridentino Concilio factum Sacerdoti ex necessitate Sacrificanti cum peccato mortali, non consilium modò,

INDEX RERUM.

- sed præceptum est ,
ibid. & 203
 Post Confessionem ,
 non statim ad Eucha-
 ristiam accedere de-
 berent gravium pec-
 catorum rei , 206.
 207
 De frequenti Confes-
 sione , ab iis etiam
 qui gentiliter vivunt ,
 propositio damnata ,
 207
 Confessariorum onus
 circa eos, quibus ad ali-
 quod tempus sacram
 Communionem differ-
 runt , *ibid.* & 208
Confirmationis institutio,
 12. 13.
 Confirmatio respicit
 statum fidei roboratæ,
 in quo distinguitur po-
 pulus fortis ab infirmis,
 sicut pugiles ab his
 qui ad pugnam non
 sunt idonei , 39
 Quâ ratione caracte-
 rem imprimat , *ibid.*
 & 40
 Per Confirmationem
 homo fit idoneus ad
 profitendam fidem ,
 41
 Confirmationis Sacra-
 mento consignatos esse
 convenit baptizandorum
 Paternos , 105
 Hujus convenientiæ
 ratio , *ibid.*
 Confirmationis defini-
 tio , 108
 Triplex illius nomen ,
ibid.
 Confirmationis nomen
 ab eo illi impositum
 est , quod hujus Sa-
 cramenti virtute Deus
 in nobis id confirmat
 quod baptismo ope-
 rari cœpit , *ibid.*
 Confirmatio est verum
 & proprium Sacra-
 mentum , 109
 Confirmationis sacra-
 mentum instituit Chris-
 tus , non exhibendo ,
 sed promittendo , *ibid.*
 In Confirmatione Spi-
 ritus sanctus augmen-
 tum præstat ad gra-
 tiam , 109. 122
 Confirmationis auxilia
 quâ ratione Christia-
 nis necessaria , 109. &
 110
 Confirmatio armat &
 instruit ad agones mun-
 di hujus & prælia re-
 servandos , 110
 sine Confirmatione po-
 test esse salus , dum-
 modo non prætermi-
 tatur ex contemptu sa-
 cramenti , *ibid.*
 Confirmationem Sa-

INDEX RERUM.

cramentum esse novæ
 legis, probatur contra
 hæreticos, III. 112
 Materia Sacramenti
 Confirmationis, 113.
 114
 Quæ illius forma, 114
 Confirmationis minis-
 ter solus Episcopus,
 116. 117
 Hujus Sacramenti di-
 gnitas, 117
 An conferri possit à
 simplici sacerdote ex
 dispensatione summi
 Pontificis, *ibid.* & 118
 Ad Confirmationem
 præparationes præviæ,
 quarum cura ad Pa-
 rochos pertinet, 118
 Confirmatio non potest
 validè administrari,
 nisi baptizatis, 119
 Confirmatio sic se ha-
 bet ad baptismum, si-
 cut augmentum ad ge-
 nerationem, *ibid.*
 Confirmationis Sacra-
 mentum non adminis-
 trandum pueris ante
 duodecimum vel sal-
 tem septimum ætatis
 annum, *ibid.* & 120
 An & quibus de cau-
 sis administrari ali-
 quando possit ante sep-
 tennium, 120
 Confirmatus puer de-

cedens majorem glo-
 riam consequitur,
 quàm non confirma-
 tus, *ibid.*
 Confirmationem sus-
 cipiens non confirma-
 tur in gratia, imo ma-
 gis debilitatur in ani-
 ma, nisi sit in statu
 gratiæ, 121
 Aliæ dispositiones ne-
 cessariæ ad recipien-
 dam fructuosè Confir-
 mationem, *ibid.*
 Confirmationis effec-
 tus triplex, 122
 In Confirmatione ac-
 cipit homo potesta-
 tem ad agendum ea
 quæ pertinent ad pu-
 gnâ spirituales contra
 hostes fidei, 122
 Confirmationis cere-
 moniæ explicantur,
 123. 124
 Confirmandorum sus-
 ceptores, baptizati ef-
 se debent & Confirma-
 ti, 123. 124
 Conscientiam suam exa-
 minare tenetur omnis
 Sacerdos, ante quàm
 administret Sacramen-
 ta, 33. 34
 Quos Conscientia pec-
 cari mortalis gravat
 eos non sufficit esse
 contritos, nisi, habitâ

INDEX RERUM.

- copiâ Confessoris, Sacramentalem Confessionem præmittant, 34. 35
- Consecratio*, Characteris Sacramentalis nomen, 42
- Consecrationis Eucharistica materia, 131. 132. & seqq.
- Speciem unam sine alia consecrare non licet, quia non licet alio modo Eucharistiam consecrare, quàm eam Christus consecrandam imperavit, 141
- Consecrationis panis forma, *ibid.*
- Quibus verbis fit Consecratio sanguinis, 142.
- Consecrationis verba proferre debet sacerdos in persona Christi, 143. 144
- Consecrationis veritas unde probatur, 144. 145
- Verba Consecrationis vini quomodo intelligenda, 145
- Post Consecrationem nihil remanet de substantia panis & vini, 162
- Potestas consecrandi pertinet ad characterem sacerdotalis Ordinis, ideoque non amittitur per degradationem, 232.
- Verborum Consecrationis, à pluribus Sacerdotibus in Ordinatione unà cum Episcopo prolatorum, effectus, 235. 236
- Consecratio hostiæ est de essentia Sacrificii, 243
- Consensus*, dispositio prævia in adultis, ut baptisentur, 81. & 101
- An is debeat esse actualis & expressus, aut sufficiat virtualis & interpretativus, *ibid.* & 82
- Contritionis* actum elicere non sufficit ante sacramenti administrationem, cum quis se reum novit peccati mortalis, 34
- Contritio nunquam potest esse vera, si quis se peccati mortalis reum agnoscens negligit confiteri, habitâ Confessoris copiâ, 35
- Contritionis necessitas in adultis ad recipiendam baptismatis gratiam, 82. 83

INDEX RERUM.

Conversio panis & vini in
Corpus & Sanguinem
Christi, 160. 161. &
338
Vide *Transsubstantia-*
tio.

Copula conjugalis, an &
quâ ratione sumptio-
nem Eucharistiæ im-
pedire debeat, 349.
350

Habita vitandæ forni-
cationis causâ, culpa
venialis est, 351

Corpus Christi, verè &
realiter præsens est in
Eucharistiæ Sacra-
mento, 128. 129. 147.
& seqq.

Corpus Domini non
potest esse farina so-
la, aut aqua sola,
nisi utrumque aduna-
tum fuerit, 132

Corpus Christi in azi-
mo sive fermentato,
veraciter conficitur,
ibid.

In his verbis, *Hoc est*
Corpus meum, nullus
est tropus, 152

Corpus Christi quo-
modo veritas & figu-
ra, 159

Corpus Christi est in
sacramento per modum
substantiæ, 164

Quomodo desinit esse

sub speciebus sacra-
mentalibus, 167. 168

Ubi pars est Corpo-
ris, est & totum, 189

Crucis in modum effun-
denda ter aqua super
caput baptizandi, 63
Signi *Crucis* in fronte
illius & in corde im-
pressi significatio, 92
Signo *Crucis* Chris-
mate Confirmatus un-
gitur, 124. 125

Sacrificium *Crucis*
quibus victimis adun-
bratum, 224. 225

Virtus illius æterna &
infinita, 227

D

DEBILITAS, vel
ægritudo superve-
niens Ordini Sacerdo-
tali, Ordinem non
tollit: executionem
tamen illius impedit
quantum ad consecra-
tionem Eucharistiæ,
232.

Pro *Defunctis* Sacrifi-
cium ritè offertur,
258

Traditionis hujus a-
postolicæ argumenta,
ibid. & 259. 260

Degradatione non amit-
titur potestas conse-

INDEX RERUM.

- crandi ; ideoque sacerdos degradatus Eucharistiæ Sacramentum conficere potest ; at non sine gravi peccato , 232
- Desiderium* communicandi , quàm vehemens esse debeat , 205
- Veri hujusce desiderii indicium , 206
- Dens* est qui justificat , ideoque solus est Sacramentorum institutor , 6
- Soli Deo Sacrificium offertur , 217. 218
- Diaconus* , jure suo baptizare potest , ubi necessitas exigit , & Presbyter est abiens , 73
- Simili etiam in casu Eucharistiam populo jussus erogat , 172
- Sacrificii in Ecclesia offerendi potestatem non habet Diaconus , 229. 230
- Dies* , undè judicatur , 262
- Difficultas* , ubi occurrit , semper est accipiendum illud quod habet minus de periculo , 233
- Discretionis* ætas in pueris expectanda , ut communicent , 174. 175. & 186
- Dispositiones* ad Baptismum , 80. 81. 82
- Item ad Confirmationem validè suscipiendam , 119
- Dispositiones* ad Sacram Communionem requisitæ , duplicis generis , 196. & seqq.
- Quibus dispositionibus sacerdos se præparare debet , ad sacrum Missæ sacrificium , 236. & seqq.
- Dolor* peccatorum in adultis requisitus ante Baptismum , 82
- Quodnam debet esse motivum illius , *ibid.* & 84
- Dominicis* diebus , Missa ex præcepto audienda , 244. 245
- Vide *Missa*.
- In *Dubis* melior est conditio possidentis , 177

E

ECCLESIAE intentio in Sacramentorum administratione , quo pacto attendenda ab eorum Ministris , 16. 17. 22

In Ecclesiæ corpore omnia ex charitate tractari debent , 49

INDEX RERUM.

- Ante fores Ecclesiæ
Baptismate initiandi
quare oblatis, 91
Ecclesiæ unitas quo-
modo figuratur, &
adimpletur, 181. 182
Ecclesiæ usus priori-
bus sæculis circa Com-
munionem sub una spe-
cie, 190. 191
Extra Ecclesiam aut
Oratoria Deo dicata
Missas celebrare non
licet, 263
Ecclesiæ pars in qua
stare deberent Laici
cum Missa celebratur,
264
Ecclesia quomodo pro-
fanari potest, ita ut re-
conciliari indigeat,
267. 268
Casus in quibus debet
iterum consecrari,
268. 269
Eleemosyna pro celebra-
tione Missæ, non de-
bet accipi quasi pre-
tium illius, sed quasi
sustentamentum vitæ,
250
Non accipienda etiam
ab iis qui ratione Be-
neficii tenentur Missam
celebrare, 251. 252
Eleemosynam certam
pro Missa celebranda
accipere & parte illius
sibi retentâ alteri ce-
lebrandam committe-
re, non licet, 253
Qui minorem Elec-
mosynam accepit,
quàm præscripta fue-
rit ab Ordinario, tene-
tur nihilominus tori-
dem celebrare Missas
quot celebrandas sus-
cepit, 254
Anticipata celebratio
pro incerto Eleemo-
synam oblaturus, pro-
hibita, 255
Enim, particula, an
de essentia Consecra-
tionis, 141. 142
Episcopus ad eum pertinet
Chrismatis consecra-
tio, 113. 115
Solut Episcopus impo-
sitionis manuum ordi-
nariam potestatem ha-
bet, 116. 117. 118
Episcopi Apostolorum
successores, 117
Observanda ab Episco-
pis circa celebratio-
nem Missarum, 263.
265
Est: verbi hujus signi-
ficatio in forma con-
secrationis, 151
Eucharistia institutio,
probat, 13
Varia Eucharistiæ Sa-
cramenti nomina, 126.
127

INDEX RERUM.

Eucharistia est maximum Sacramentum quoad essentiam, 127
 Definitio illius, *ibid.* & 128
 Eucharistia non consistit in realiqua transeunte, sed permanente, 128. 129
 Eucharistiæ Sacramenti dignitas, 129. 173
 Unitas aut multiplicitas illius unde sumenda, 130
 Materia & forma Eucharistiæ duplex, *ibid.*
 Materia remota, Panis triticeus & vinum de vite, 131
 Vide *Materia, Panis, Vinum.*
 Eucharistiam non alio modo consecrare licet, quàm imperavit Christus, 141
 Forma Consecrationis hujus, *ibid.* & *seqq.*
 Eucharistiæ Sacramento Corpus & sanguis Christi realiter continentur, 147. & *seqq.*
 Actio quâ Corpus Christi est in Eucharistia, 160. & *seqq.*
 Quare Eucharistia dicitur Panis in Scriptura sacra, 162
 Quid sit in ea vi ac

virtute verborum; quid verò per concomitantiam, 163
 Modus quo Corpus Christi est in hoc Sacramento, 164
 Tria in Eucharistia distinguenda, 166
 Duplex illius Minister, consecrationis scilicet ac dispensationis, 171
 Quibusnam administrari non debet, 172. 173. & *seqq.*
Eucharistia dupliciter sumi potest, 179
 Sumptionis illius necessitas, *ibid.* & 180. 181. 182
 Eucharistiam ter olim in anno sumere tenebantur fideles, 183
 Præceptum ad eam saltem accedendi semel in anno, idque in Paschate, *ibid.*
 Eucharistia in mortis periculo constitutis necessaria etiam necessitate præcepti divini, 183. 184
 Præcepto Christi satisficit cum sub sola specie Panis Eucharistia recipitur; idcirco non sumenda sub utraque specie, nisi à conficientibus, 186. 187

INDEX RERUM.

- Exinde tamen nullum
sequitur gratiæ detri-
mentum, 188. 189
Quantitas visibilis non
æstimanda in hoc Mys-
terio, sed virtus sacra-
menti spiritalis, 189
Plures ideo non dandæ
Eucharistiæ formæ,
seu particulæ, neque
grandiores, sed con-
suetæ, 190
Eucharistiæ sumendæ
usus prioribus sæculis,
190. 191. & seqq.
Ad Eucharistiæ Sacra-
mentum præstat acce-
dere, quàm ab eo ab-
stinere, 193. 194
Observanda in praxi
circa frequentationem
Eucharistiæ quodidia-
nam, 194. 195
Eucharistiæ Sacra-
menti effectus, 209.
& seqq.
Vide *Communio*, *Mis-
sa*.
Exorcismi super bapti-
zandum quare adhi-
biti, 93
Exsufflationis etiam si-
gnificatio, 92
- F
- F**ERMENTATUS pa-
nis, an materia suffi-
ciens Eucharistiæ, 132.
133
Fictio omnis in Sacra-
mentorum administra-
tione aut perceptione
amovenda, 19. 29. &
76.
Fictione recedente per
veram Pœnitentiam,
an baptisma cum fic-
tione susceptum gra-
tiam producat, 89.
90
Fideles unde sic dicti,
quibusve hoc nomen
convenit, 80. 85
Fides Christi necessaria
etiam in lege naturæ,
10
Fidei efficacia & me-
ritum, 29. 30
Necessitas illius in a-
dultis qui baptizantur,
30. & 82. 100
Fidei parentum intuitu
salvari non potest puer
in deserto natus, 58
Flaminis & fluminis Bap-
tismata, 53
Vide *Litt. B.*
Forma Sacramentorum,
in quo posita, 15. 16
formæ hujus mutatio
essentialis, 24
Quænam est tantum
accidentalis, quæ sci-
licet sacramenti vali-
ditatem non impedit,
25. 26

INDEX RERUM.

- Forma Baptismi, 66. *Gratuita* sit donorum
 67. & 71. 72. Dei dispensatio, 49.
 Confirmationis, 115 50
 Eucharistiæ, 141. 142. S. *Genesii* Baptisma ex-
 & *seqq.* penditur, 19. 20. 21
Frequentis Communionis
 regulæ, 193. & *seqq.*
Furiosi, duplicis generis,
 78.
 Vide *Amentes.*
- G
- G**RATIAM pro-
 mittebant Sacra-
 menta vetera, nostra
 verò eam exhibent,
 4. & 42. 43
 Sacramenta novæ le-
 gis conferunt Gratiā
 ex opere operato, 44
 Veteris autem Legis,
 ex opere operantis tan-
 tum, 45. 46. & *seqq.*
 Plus gratiæ magis dis-
 positis confertur etiam
 utroque modo, 48.
 49
 Gratia baptismalis, il-
 liusque effectus, 86.
 & 91
 Gratia augmentum,
 ex Confirmatione,
 112
 Ex perceptione Eu-
 charistiæ, 209
 Gratia est sufficiens
 causa gloriæ, 180
- H
- H**ABITUS vitiosi,
 differendæ Com-
 munionis causa, etiam
 in Paschate, 184. 185
Hæretici, quomodo Ec-
 clesiæ reconciliati, 70
 Probatur contra Hæ-
 reticos Confirmatio-
 nem esse sacramentum
 novæ legis, 110. 111
 Errores eorum circa
 Consecrationem Eu-
 charistiæ confutantur,
 130. 151. 152.
 Scripturæ Sacræ &
 Patrum loca quibus
 abutuntur explicantur,
 154. & *seqq.*
Hic, sensus hujus pro-
 nominis, 150. 151
Histriones à Commu-
 ne repellendi, 173
Hoc; determinatio pro-
 nominis hujus in for-
 ma Consecrationis,
 150. 151. 152
Holocaustum; quod Sa-
 crificii genus, 222
Hora Sacrificii celebra-
 di, 262

INDEX RERUM.

Hostia plures non tradenda personis devotis, ut inde majorem percipiant fructum, 189
190

Hostia Christi, qui Deus est & homo, habet virtutem aeternam sanctificandi, 227

Neque *Hostiæ* fractio, neque mixtio, neque distributio pertinet ad essentiam sacrificii, 242.

I

IANUA regni cælorum baptisatis aperta, 87

Jejunium Christi, quando defecerunt omnes qui in eum crediderant, 159

Fideles jejuni ad sacram mentem accedant, 196

Casus in quibus Eucharistiam porrigere licet non jejunis, 199.
200

Ignorantia voluntaria dicitur ejus, quod quis potest scire & debet, 31

Qui per ignorantiam mutat aut omittit aliquid in materia vel

forma sacramentorum non est immunis à peccato, *ibid.*

Immersio, baptismi administrandi modus olim usu receptus, 61
Trinæ & unicæ Immersionis significatio, 62. 63

Impositio manuum. Vide *Confirmatio*, *Manus*.

Incorporatio Christo, baptismi effectus, 86. 88

Infidelium ac Judæorum filii, an baptisandi sine parentum consensu, 65. 66

Innocentia restitutio, baptismi effectus, 85.
87

Instrumentum. Vide *Minister*.

Intentio in sacramentis requisita, id scilicet faciendi quod facit Ecclesia, 15

Quid & quotuplex sit *Intentio*, 16. 17

Intentio actualis in quo posita, 17

Quæ est *intentio* virtualis, *ibid.*

Intentio habitualis, *ibid.*

Quænam ex his *Intentionibus* requiritur in Ministro ad validitatem sacramentorum,

INDEX RERUM.

18. 19. & seqq.
 Intentio interpretati-
 va an sufficiat, 23
Justificationis causa me-
 ritoria & effectiva, 5
 Justificatio post Evan-
 gelium promulga-
 tum, sine lavacro
 regenerationis, aut
 ejus voto fieri non
 potest, 55
 Justitia Dei est per
 fidem Jesu Christi,
 82
 Justificationis conse-
 cutio unde pendet,
 83

L

LAICI, sine neces-
 sitate non bapti-
 zent, 73
 Locus eorum in Ec-
 clesia dum Missa ce-
 lebratur, 263. 264
Lapides consecrati, qua-
 les esse debeant ad
 usum sacrificii, 266
 Quâ ratione amittunt
 consecrationem suam,
ibid.
Latria Sacrificium, 221
Lex Naturæ, quænam
 sit, & unde sic dicta,
 9
 In statu legis naturæ
 homines nullâ lege

exteriùs data, sed so-
 lo interiori instinctu
 movebantur ad Deum
 colendum, 10
 Legis scriptæ & gra-
 tiæ sacramenta, 10.
 11.

Vide *Litt. S.*

Locus Sacrificii celebran-
 di, 263. 264. 266

M

MALACHIÆ pro-
 phetia de Sacri-
 ficio Missæ, 224. 226
Manducatio Corporis
 Christi explicatur,
 155. 156. & seqq.
Manus impositio, Con-
 firmationis nomen,
 108
 Effectus illius, 110
 114. 115
 Manus impositionis
 Sacramentum ma-
 gnâ veneratione re-
 nendum, 116
 A quibus solùm per-
 fici potest, *ibid.* &
 117
Martyrium, baptismus
 sanguinis, 53. 88. 89
 Martyribus Sacri-
 ficiu non offertur,
 218
Matrimonium in statu
 innocentie institutum,
 non

INDEX RERUM.

- non secundum quod est Sacramentum, sed secundum quod est in officium naturæ, 9
 Quando elevatum ad Sacramenti dignitatem, 14. 15
 Matrimonio juncti abstineant ab illius usu ante Communionem, 196. 197. 198
Materia Sacramentorum in quo posita, 15
 An essentialis & à Christo instituta, 16
 Quæ mutatio Materie reddit Sacramentum invalidum, 24. 27.
Materia Baptismi remota, 58. 59
Materia proxima illius, 61
Materia Confirmationis, tum remota, tum proxima, 113. 114
 Eucharistiæ materia, 130. 131. & seqq.
 Vide *Panis*, *Vinum*, *Præsentia*.
 Materia Consecrationis determinanda ab intentione Ministri, 138. 139
Meditatio verbi Dei, *Tom. III.*
 animæ pabulum, 157
Metus gravis urgens, non est justa causa Sacramentorum administrationem simulandi, 37
Mincha, vox hebraica, ejusque significatio, 224
Minister Sacramentorum, quis esse debeat, 31
 Per Ministros dispareres Dei munus æquale est, quia non illorum, sed ejus est, *ibid.*
 Ministri Ecclesiæ & Instrumenti eadem ratio, 32
 Conveniens est ut Ministri Sacramentorum sint justî, 33. 34
 Aliæ eorum dispositiones, 36
 Minister Sacramentorum ad id specialiter deputatus esse debet, *ibid.*
 Minister legitimus baptismi, 75
 Item Confirmationis, 116. 117
 In Eucharistiæ Sacramenti perfectione Minister nihil agit, nisi quod profert verba Christi, 144
 S

INDEX RERUM.

- Quis legitimus hujus
Sacramenti Minister,
171
Minister Sacrificii
Missæ, 229. & seqq.
Vide *Sacerdos*.
Missæ nominis etymo-
logia, 213.
214
Antiquitas illius in
Ecclesia, 215
Missæ est verum sa-
crificium, 224
Minister illius solus
sacerdos, 229
Vide *Sacerdos*.
Præparationes ad ce-
lebrandam Missam
necessariæ, 236
Missæ Sacrificium in
ultimâ Cœnâ institu-
tum, 241
Incruenti hujus Sacri-
ficii essentia in quo
posita, 242
Missæ audiendæ obli-
gatio diebus Domi-
nicis & festis, 244
Quid de eo qui omit-
tit aliquam Missæ
partem, *ibid.* 245
Quinam excusantur
à præcepto audiendi
Missam, 245
Huic non satisfacit per
solam præsentiam cor-
poralem, *ibid.* & 246
Missæ Parochialis ad
quid instituta, 246
Tenentur fideles huic
interesse diebus Do-
minicis, *ibid.* & seqq.
Pactiones pro Missis
celebrandis prohibi-
tæ, 251
Missæ non celebranda
eâ intentione, ut inde
pecuniam Sacerdos
consequatur, *ibid.*
Qui tenetur Missam
celebrare ratione be-
neficii aut Legati,
eam offerre non po-
test pro alio qui sibi
stipendium dedit, 251
252
Vide *Eleemosyna*, *Pa-
rochus*, *Retributio*.
Missæ salubriter &
efficaciter offertur
pro Defunctis, 258
Pro nondum bapti-
satis, aut in hæresi
mortuis offerri non
potest, 260
Quid pro schismati-
cis, Infidelibus, &
aliis, *ibid.* & 261
Missæ celebrandæ
tempus & locus, 262.
262. & seqq.
Sufficit Sacerdoti u-
nam Missam in die
una celebrare, quia
Christus semel passus
est, & totum mun-

INDEX RERUM.

dum redemit , 272.

273

Casus aliquot, in quibus Missa duplicari posset, 274

Monachi ad patrini munus non admittendi, 104

In *Monstrorum* baptismo cautiones adhibendæ, 79. 80

Mulieres, quo habitu, atque modestia ad sacram mensam accedere debeant, 173. 174. 198

Mustum, an materia sufficiens Consecrationis sanguinis Christi, 133

Mutatio omnis substantialis tum in materia, tum in forma Sacramentorum, reddit Sacramentum invalidum, 24

Mutatio essentialis formæ, quando accidit, *ibid.*

Quæ mutatio accidentalis, illiusque effectus, 25

Mutatio Materiæ quando reputatur substantialis, aut solum accidentalis, 27

Quot modis accidere potest *Mutatio* substantialis, 28

Quæ mutatio in forma Baptismatis reddit illud invalidum, 71. 72

N

NECCESSITAS Sacramentorum, 7. 8. & *seqq.*

Necessitas baptismi, 55. 56

Confirmationis, 110

Eucharistiæ, 178

Duplex necessitatis genus; altera medi, altera præcepti, *ibid.* & *seqq.*

Nominis impositio, quare fit in Baptismo, 91

Quis debet esse *Nominis* hujus delectus & usus, 96

O

OBLATIO munda; in sacrificio Missæ adimpleta, 224

Obstetricum obligationes, 64. 65

Olei in Sacro Chismate admixtio & significatio, 113

Opera Diaboli, quibus renuntiandum in Baptismo, 93. 94

S ij

INDEX RERUM.

Ex Opere operato, gratiam conferunt Sacramenta novæ legis; veteris verò, *ex Opere operantis*, 44. 45
 Sensus horum verborum, 46. 47. 48
Oratoria, ab Episcopis divino cultui dedicanda & visitanda, 263
 Oratoria privata non facillè permittantur, 265
Ordinis Sacramentum, quando institutum, 14
Ornamenta ad usum Sacrificii, benedictione & consecratione indigent, 270. 271
 Quâ ratione amittunt benedictionem hanc? *ibid.*
 Quid agendum cum Ornamenta sordida nimis & indigna porriguntur, *ibid.* & 272
 Ornamenta vetustate consumpta incendio dentur, nec in usus profanos cedant, 272

P

PANIS triticeus, materia remota Eu-

charistiæ consecrandæ, 131
 Quæ permixtio alterius grani hoc impediât, *ibid.*
 Quid de Pane ex sili-gine confecto, 132
 Panis, ut sit materia sufficiens huius Sacramenti, confectus sit oportet cum aqua naturali, & igne coctus, *ibid.*
 Azimus sive fermentatus esse potest, *ibid.*
 Panis est in Altari usitatus ante verba Sacramentorum: ubi accessit consecratio, de Pane fit Caro Christi, 160
 Panis nomen quare tributum Eucharistiæ etiam post consecrationem, 162
 Substantia Panis in Christi substantiam, non in magnitudinem aut quantitatem convertitur, 165
Parentes liberos suos non baptisent absque manifesta necessitate, 74

Pater qui id fecerit, an possit petere debitum ab uxore, *ibid.*

Parochia, à fidelibus fre-

INDEX RERUM.

- quentandæ, 246. 247
Parochi, diebus Dominicis Missam applicant pro commissis sibi populis, 251. 252. & 304
Parochorum varia munia, 60. 61. 64. 67. 96. 97. 98. 218.
Passio Christi, justificationis nostræ causa meritoria & effectiva, 5. 44. 88.
 Passionis meditatio, quam utilis, 238
Patrini, quare in baptismo adhibiti, 102. 103
 Quinam id muneris obire nequeunt, 103. 104
 Patrinorum ætas, & numerus, 105
Patrum Sententiæ inviolabiliter tenendæ in quæstionibus moralibus decidendis, 54
Pax Confirmatis data, 125
Peccatores publici, à Communione arcendi, 172. 173
 Quid de peccatoribus occultis, 174
 Peccatores manifesti quinam censentur, 177
 In dubio, utrum quis sit publicus peccator, quid agendum, *ibid.* & 178
 Peccatori publico hostiam non consecratam, porrigere, grande periculum, 178
Peccatum mortale committit, qui mutat aliquid in materia aut forma Sacramentorum, 31
 Quid de eo qui Sacramentum administrat in statu mortalis peccati? 32. 33
 Peccatorum dolor, dispositio necessaria in Adultis ad suscipiendam baptismi gratiam, 82. 83
 Peccati cujuscunque remissio per baptismum, 86
 Ab omni non solum mortali peccato, sed & ab affectu venialium immunis esse debet, qui Eucharistiam frequentat, 203. & *seqq.*
Pœnitentes imparati ad Communionem, ut tractandi, 207
Pœnitentia nulla baptizando imponenda, S iij

INDEX RERUM.

84. 87. 88.
Pompa Diaboli, quæ ?
 94
Pollutionum varia genera,
 200. 201
 An quæ accidunt per
 somnum Sacræ Com-
 munionis perceptio-
 nem impediunt, *ibid.*
Præsentia, duplex, al-
 tera physica, altera
 moralis, 137
 Utrâ ex his præsens
 esse debeat materia
 consecranda, *ibid.*
 Ad præsentiam mo-
 ralem, quid requiri-
 tur, 138
 Particulæ in vase o-
 perto seu clauso suf-
 ficienter præsentis
 censentur, *ibid.*
 Præsentia realis Cor-
 poris & Sanguinis
 Christi in Eucharis-
 tia, 147. & seqq.
Presbyterorum potestas,
 73. 117. 171. & 219
Probabilistarum figmen-
 ta à sede Apostolicâ
 damnata, 37
Professio fidei, quare à
 baptizando exigitur,
 100
Prolatio verborum Con-
 secrationis, fiat no-
 mine Christi, 143.
 144.

Promissa Baptismi, ad
 quid obligant? 94.
 95. & seqq.
 Vide *Abrenuntiatio*;
Votum.
Propositionum genus du-
 plex; aliæ speculati-
 væ, aliæ practicæ,
 144
Puer in deserto moriens
 sine Baptismo, salu-
 tem non consequitur
 intuitu fidei paren-
 tum, 157. 158
 Puer in materno utero
 adhuc existens, non
 baptizandus, 64
 Pueri expositi quo-
 modo baptizandi, 67
 Mater Ecclesia os
 maternum parvulis
 præstat, ut sacris mys-
 teriis imbuantur, 80
 Pueris Eucharistia o-
 lim concessa, 174
 Arcendi ab eâ hodie
 pueri ante discretio-
 nis annos, *ibid.* &
 175. 186

Q
 UANTITAS ma-
 teriæ consecranda,
 an determinata esse
 debeat, 139. 140
 Modus quo Quanti-
 tas dimensiva alicujus

INDEX RERUM.

corporis est sub quantitate dimensiva loci, alius ab eo quo Corpus Christi est in Eucharistia, 164

In Consecratione miraculose datur Quantitati dimensivæ Panis & vini, quod sit primum subiectum subsequen-
tium formarum, 169

R

RECONCILIATIO Ecclesiæ, quibus in casibus fieri debet, 267. 268

Quis potest reconciliare Ecclesiam quæ non fuerat consecrata, sed solum benedicta, 267

Rebaptizantes & Rebaptizati, quam poenam incurrunt, 68. 69. 71

Regeneratio spiritualis, proprius Baptismi effectus, 52

Sine Regenerationis lavacro aut ejus voto, nemo salutem consequitur, 55. 56

Regni cælestis apertio, alter baptismi effectus, 87

Religio: In nullum nomen Religionis, seu verum seu falsum coadunari homines possunt, nisi aliquo signaculorum seu Sacramentorum visibilibus consortio colligantur, 7. & 223

Reliquia cibi aut potus in ore remanentes, si casualiter transglutiantur, Eucharistiæ summptionem non impediunt, 190

De Reliquiis insignibus Sanctorum Decretum, 304

Remissio omnis culpæ originalis & actualis in Baptismo, 86

Renunciatio Satanae, operibus & pompis ejus, 93. 94

Vide *Abrenuntiatio*.

Retributionum pro Missis celebrandis regulæ, 250. & seqq. & 276.

S

SACERDOTIS obligationes priusquam Sacramentum aliquod administret, 33. 34

Sacerdotibus solis

S. iiii.

INDEX RERUM.

baptisma tractandum,
73

Sacerdos, solus etiam
Minister conficiendæ
Eucharistiæ, 171.

219. 230. & seqq.

Vide *Sacrificium*.

An in praxi consu-
lendum sit Sacerdoti
ut quotidie celebret,
194. 195

Sacerdos degradatus
consecrare potest, sed
non sine gravi pec-
cato, 232

Quid de Sacerdote
qui patitur morbum
comitalem, *ibid.*

Cum Sacerdos mo-
ritur ante vel post
consecrationem, aut
propter aliquam in-
firmitatem nequit

Hostiam consumma-
re; quid agendum?
ibid. & 233

Sacerdos qui conse-
crat Eucharistiæ Sa-
cramentum, tenetur
illud percipere, 233

Quid si in actione
Sacrificii Sacerdos
meminerit se non esse
jejunum; imò se mor-
talis peccati reum,
aut aliquâ excom-
municatione innoda-
tum sentiat, 233. 234

Sacerdos, etsi curam
animarum non ha-
beat, à celebratione
omnino non debet ces-
sare, 234. 235

Quanta debet esse Sa-
cerdotum puritas,
236. 237

Crassa Sacerdotum
quorundam negli-
gentia valde deplenda,
237

Aliæ eorum disposi-
tiones, 238. 239

Quo sensu Fideles
omnes appellantur
Sacerdotes, 231

Sacerdotium, ad quos
pertinet, 219

Sacerdotium Christi
secundum Ordinem
Melchisedech, 225.

241

*Sacerdotium à Chris-
to institutum*, 230

Sacramentum: Nominis
hujus significationes,
1. & 2.

Sacramenti ecclesias-
tico more sumpti de-
finitio, 2. 3. 4

Sacramentorum au-
tor, 4. 5. 12

Quâ animi pietate &
reverentiâ tractanda
& percipienda sunt,
6

Sacramenta tripli

INDEX RERUM.

ratione necessaria ad salutem, 7. & 8.

Quid in statu innocentiae, 8. 9

Sacramenta legis naturae, 9. 10

Veteris legis Sacramenta ablata sunt, quia impleta; & alia instituta sunt virtute majora, utilitate meliora, actu faciliora, & numero pauciora, 12

Sacramenta signa quaedam sunt protestantia fidem quâ homo justificatur, *ibid.*

An necessaria in lege nova, *ibid.*

Sacramentorum numerus, 12

Eorum institutio probatur, *ibid.*

Omnia Sacramenta tribus perficiuntur; rebus tanquam materiâ; verbis tanquam formâ; & persona Ministri conferentis, 15 16

Sacramentorum effectus, 38. & *seqq.*

Sacramenta novæ legis non solum significant, sed causant gratiam, 42. 43. & *seqq.*

Alia sunt Sacramenta dantia salutem,

alia promittentia Salvatorem, 45

Durandi opinio de Sacramentorum virtute,

46. 47

Sacrificii propriè sumpti definitio, 216. 217

Verum Sacrificium est omne opus quod agitur, ut sanctâ societate inhaereamus

Deo, 216

Sacrificium externum & visibile, in quo distinguitur à Sacrificio interno & invisibili, *ibid.* & 217

Sacrificium est verus Patriæ cultus, soli

Deo debitus, 217.

218

Non alteri Sacrificium offerendum esse noverimus, quàm illi, cujus in cordibus nostris invisibile Sacrificium esse debemus, 219

Sacrificiorum omnium finis & meritum, *ibid.*

Discrimen eorum à simplicibus Oblationibus, 220

Sacrificii integritas & perfectio in hoc po-

INDEX RERUM.

- fita, ut sit internum
 simul & externum, 221
 Quadruplex Sacrificiorum genus, 221.
 222
 Sacrificiorum oblatio ad jus naturæ pertinet, 223
 Sacrosanctum Missæ Sacrificium, unicum est Sacrificium exterius & visibile Christianorum, *ibid.*
 Vide *Missæ*, *Eucharistia*, &c.
 Quodnam Sacrificium Christianis omnibus competit, 230.
 231
Sal benedictum, ideo impositum ori baptizandi, ut per sal typicum sapientiæ sale conditus foetore careat iniquitatis, 92
Saliva etiam naribus & auribus baptizandi impositæ ratio & significatio, 93
Salutis media, 7. 45.
 56. 57
 Salutem beatitudinis extra Ecclesiam nemo potest percipere, 82
Sanctitas Ministri an necessaria ad validitatem Sacramento-
 rum, 31
Sanguis Christi realiter præsens in Eucharistiæ Sacramento, 128.
 147. 148. & *seqq.*
 Sanguinis Baptismus, 53. 89.
Satana abrenuntiatio in Baptismo facienda, 93. 94.
Scientia practica non præsupponit entitatem rei, sed præcedit illam naturaliter quasi causa, etsi simul sint tempore, 145
Signum, est quod præter speciem quam ingerit sensibus, facit aliquid aliud in cognitionem venire, 3
 Signa duplicis generis, *ibid.*
 Signum esse non est aliud quàm significare, 152
Simonia in Sacramento-
 rum administratione quantopere fugienda, 49. 50
Species Sacramentales, quid? 165
 An possint corrumpi & inservire generationi alicujus Substantiæ, 168. 169

INDEX RERUM.

Quâ ratione species
Sacramentales possunt
nutrire, 170
Spiritu signamur, ut
imaginem ejus &
gratiam tenere possi-
mus, 85
Non credendum om-
ni spiritui, sed pro-
bandum an Spiritus
ex Deo sit, 76
Spiritus sanctus qui
super aquas baptismi
salutifero descendit
illapsu, in fonte ple-
nitudinem tribuit ad
innocentiam; in Con-
firmatione augmen-
tum præstat ad gra-
tiam, 109. & 122
Cum Spiritus sanctus
infunditur, cor fide-
le ad prudentiam &
constantiam dilatatur,
110
Sensus horum verbo-
rum: *Spiritus est qui
vivificat*, &c. 154
Susceptores. Vide Patrini.

T

TESTAMENTUM
novum & æternum:
sensus horum verbo-
rum in Consecratio-
ne vini, 145
Transsubstantiatio, Actio

quâ Panis & Vinum
convertuntur in Cor-
pus & sanguinem
Christi, 160. 161
In quo distinguitur à
quacumque alia mu-
tatione, 161
Trinitatis invocatio in
Baptismo, illiusque
necessitas, 66. 67.
71. 72

V

VESTIS candida,
quare tradita bap-
tizato, 101
Verborum sensus quàm
accuratè servandus in
forma Sacramento-
rum, 24. 25. 26.
66
Viaticum, Eucharistiæ
nomen, 127
Perceptio illius in
mortis periculo ne-
cessaria necessitate
Præcepti divini, 183.
184
Vinum de vite, materia
sanguinis Christi con-
secrandi, 131
Quid agendum cum
Vinum congelatur in
Calice ante vel post
consecrationem, 134
Vino debet aqua mis-
ceri, *ibid.*

INDEX RERUM.

Sacerdos vinum consecrare potest, non consecrando panem, nunquam tamen licite, 140 Vini Consecrationis forma, 142. & 145 Unctionis-extrema Sacramentum, 14 Unctionum supra pectus & scapulas baptizandi ratio & sensus, 100 Quid significet unctio in vertice Capitis cum Sacro Chrismate post baptismum, 101 Votum baptismi suscipiendi an sufficiens ad salutem, 56	Votum hujusmodi duplex, explicitum vel implicitum, 57 Voti nomine promissa baptismi recte nuncupantur, 98. 99 Votum proprium & explicitum Eucharistiae an necessarium necessitate mediæ ad salutem, 180 Quid de voto implicito & improprie dicto, 181

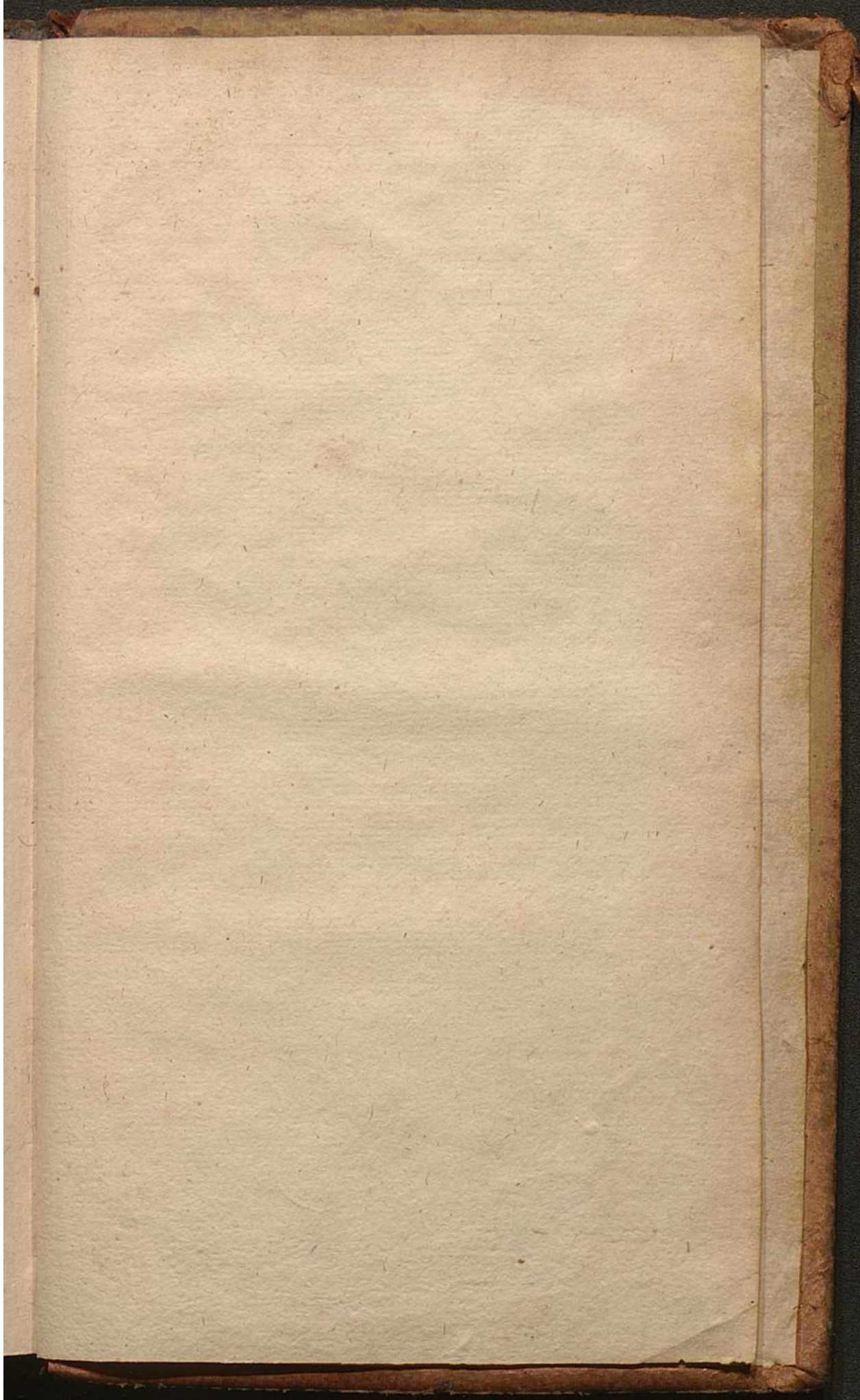
Z

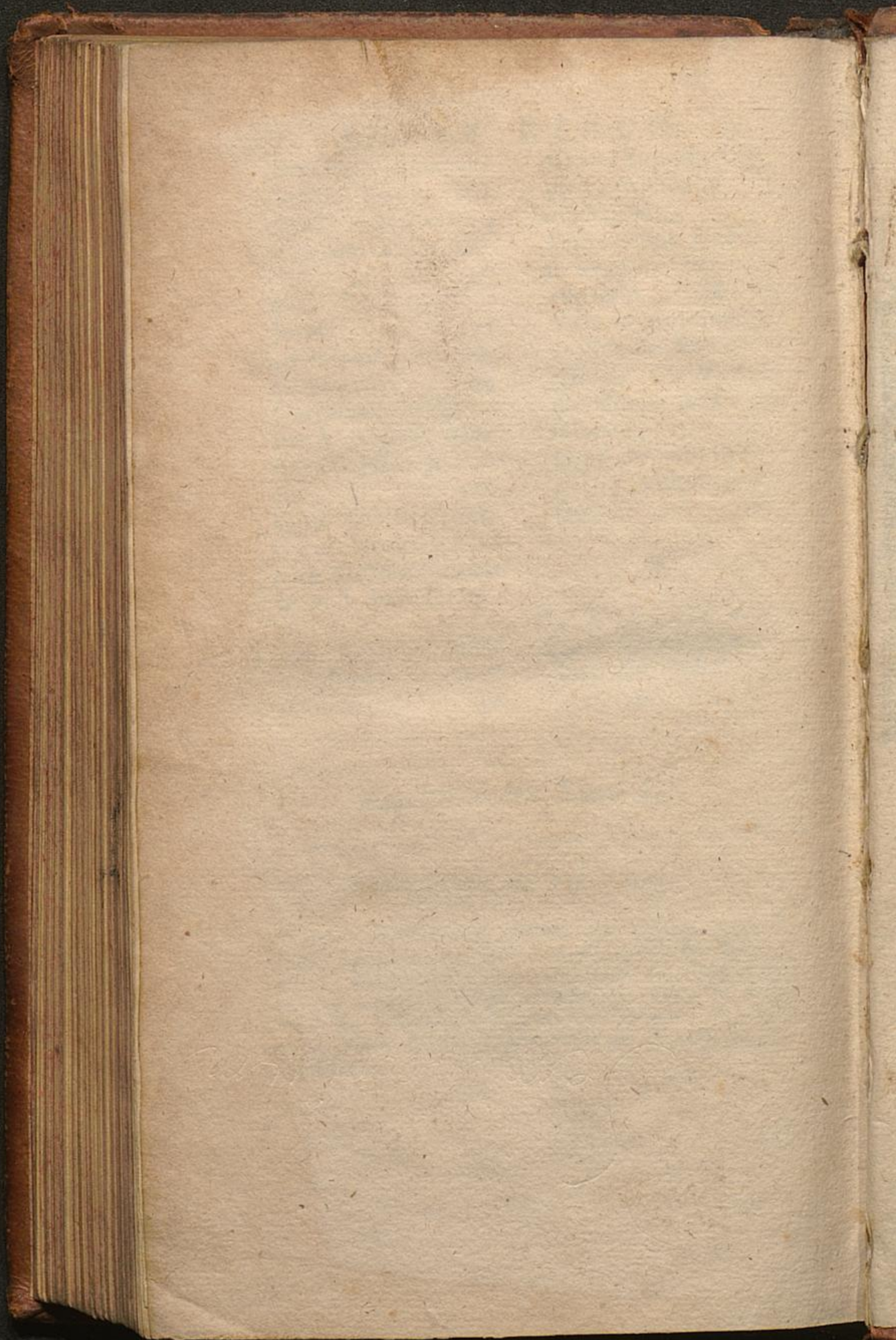
ZUINGLIIT error de Eucharistiae Sacramento refellitur, 151. 152

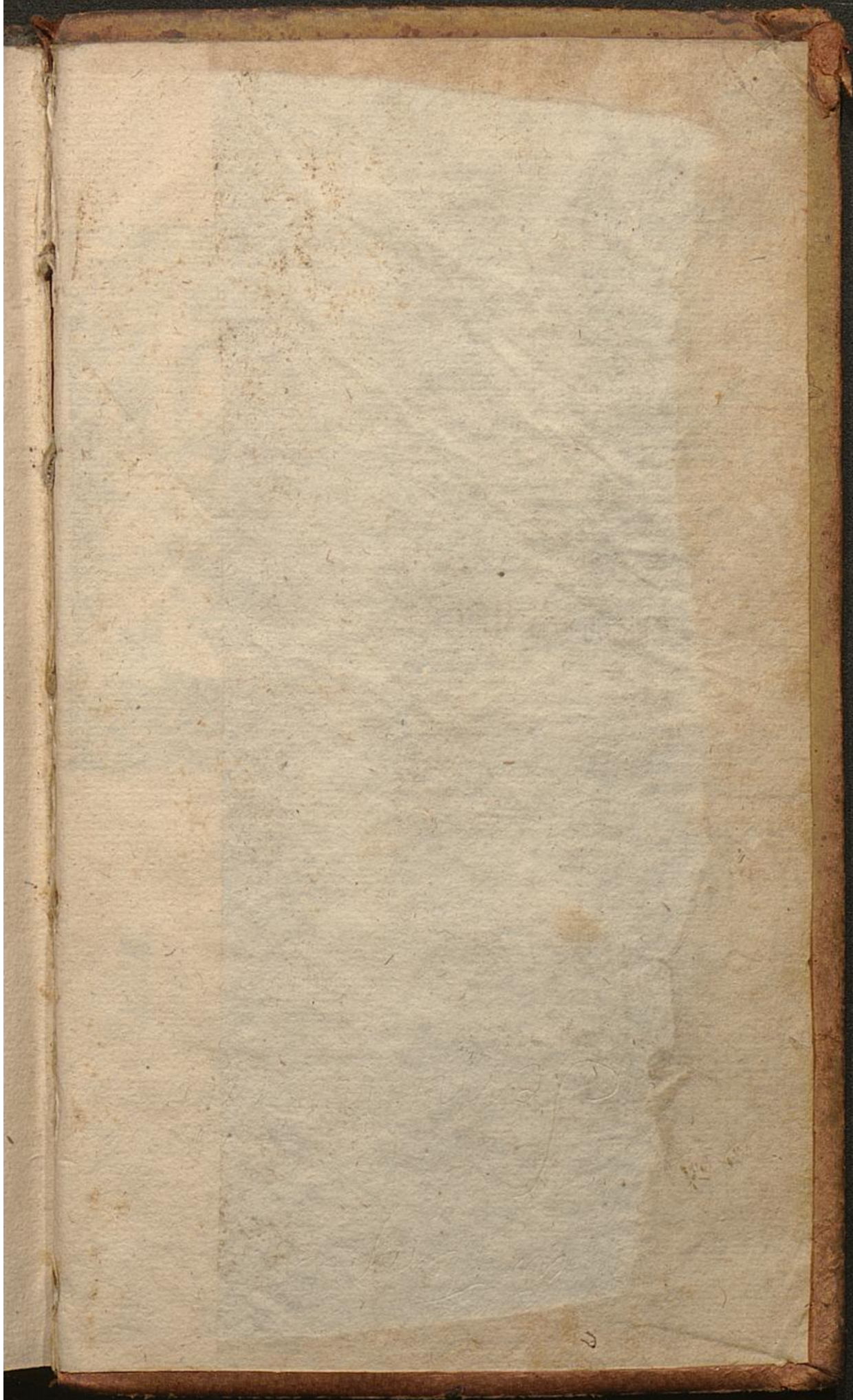
Explicit Index Tomi III.

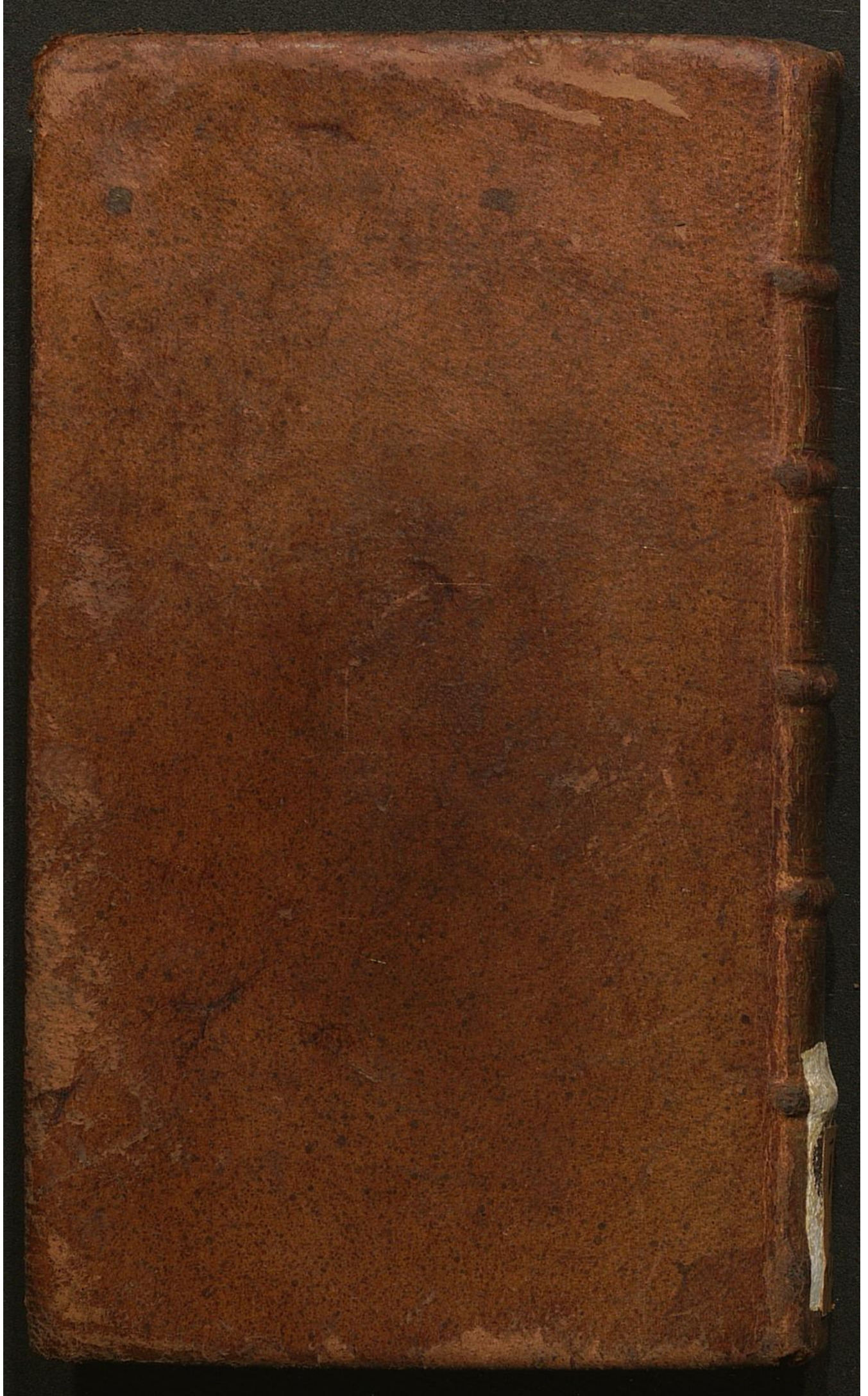
Emendanda in hoc Tomo.

Pagina 49. *lin. aniep. ralatam, leg. relatam. p. 62. l. pen. facandum, leg. secundum. p. 74. sub fin. Bulgarorum. leg. Bulgarorum. p. 87. l. 17. illud, leg. illum. p. 91. init. Cap. incipiuntur, leg. incipiunt. p. 162. l. 10. sacro-sancto, leg. sacro-sancto. p. 171. l. 3. Quinam, leg. quis. nam p. 189. l. 25, dele &. p. 242. sub fin. prætermisso, leg. prætermisso.*

GENETTO
THEOLOGIA
MORALES

TOM
III

Th
2194